

JULES VERNE

CLOVIS DARDENTOR

—

DRÁMA A LEVEGŐBEN

TARTALOM

CLOVIS DARDENTOR

I. FEJEZET.

Amelyben még nem ismerkedünk meg a történet főszereplőjével.

II. FEJEZET.

Amelyben megismerkedik az olvasó a történet főszereplőjével.

III. FEJEZET.

Amelyben a történet tisztos hőse szerepelni kezd.

IV. FEJEZET.

Amelyben Clovis Dardentor olyan dolgokat mond,
miket Jean Taconnat a maga hasznára akar fordítani.

V. FEJEZET.

Amelyben Patrice ismételtén tapasztalja, hogy ura
olykor meg-megfeledkezik az előkelő fellépésről.

VI. FEJEZET.

Amelyben az eddigi események Palma városában tovább szövődnek.

VII. FEJEZET.

Amelyben Dardentor hamarabb kerül vissza
a Bellver-várkastélyból, mint ahogyan feljutott.

VIII. FEJEZET.

Melyben a Désirandelle-család összeköttetésbe lép az Elissane-családdal.

IX. FEJEZET.

Amelyben a két heti haladék úgy Lornans Marcel,
mint Taconnat Jeanra nézve eredménytelenül telik el.

X. FEJEZET.

Melyben az Orán-Saide-i vonaton komoly alkalom nyílik.

XI. FEJEZET.

Mely előkészítő a következőkre.

XII. FEJEZET.

Melyben a karaván elhagyja Saidát és Dayaba érkezik.

XIII. FEJEZET.

Melyben Jean Taconnat éppen olyan hálás, mint amilyen csalódott.

XIV. FEJEZET.

Melyben Tlemcent nem nézik meg olyan behatóan,
mint azt a város megérdemelte volna.

XV. FEJEZET.

Melyben a törvénycikk három feltétele közül kettő beteljesedik.

XVI. FEJEZET.

Melyben a regény Dardentor ur kívánsága szerint végződik.

DRÁMA A LEVEGŐBEN

CLOVIS DARDENTOR

Fordította: Dr. Sávolgy X. Ferencz

I. FEJEZET.

Amelyben még nem ismerkedünk meg a történet főszereplőjével.

Amikor a Páris-Középtengeri vonat Cette állomáson letette a két utast, ezekkel a szavakkal fordul Marcel Lornans Jean Taconnathoz:

- Mivel töltjük itt az időt a hajó indulásáig?

- Semmivel, - válaszolt Jean Taconnat.

- Ha bizni lehet az „utikalauzban”, akkor Cette nevezetes város, ámbár nem valami ősi, mert csak a kikötő, vagyis a lanquedoc-i csatorna torkolásának befejezésekor épült, amely viszont XIV. Lajosnak köszöni létezését...

- És ez XIV. Lajosnak talán legbölcsebb cselekedete volt uralkodásának egész ideje alatt, - szólt közbe Jean Taconnat. A nagy király mindenesetre sejtette, hogy mi 1885. ápril 17-én itt hajóra akarunk szállni.

- Beszélj már egyszer komolyan, kedves Jean és ne feledd, hogy Délfranciaország megtalál hallani téged! Részemről azt találom legjobbnak, hogy ha már egyszer Cette-ben vagyunk, nézzük is meg. Tekintsük meg csatornáit, öblét a 21 kilométernyi gáttal, sétányát, melyet vízvezeték hűsit...

- Megvagy-e már Marcel az idézeteiddel a kalauzból?

- Hűsíti a várost, amelyből egy Velence válhatott volna... - folytatta zavartalanul Marcel Lornans.

- És, amely beérte azzal, hogy kis Marseille-lé lett, fejezte be a mondatot Jean Taconnat.

- Ugy van, amint mondd, kedves Jean; ez a város a büszke provencai város vetélytársa, emez után a Földközi tenger első szabad kikötője, amely bort, sót, pálinkát, olajat, vegyi cikkeket szállít külföldre...

- És mindezért szószátyárokat a te fajtádból hoz be!

- Azonkívül bőröket, La-Plata-gyapjat, lisztet, déli gyümölcsöt, pácolt halat, bodnárfa, ércet...

- Elég, elég! - kiáltott fel a fiatalember, aki menekülni igyekezett a tanítások áradata elől, mely barátja ajakáról hömpölygött.

- Kétszázhetvenháromezer tonna a bevitel, kétszázharmincötezer a kivitel, - folytatta a szívtelen Marcel Lornans, nem is tekintve a nagyszabású készséget szardiniák eltevéséhez, a sóműveket, melyek évente tizenkét, tizennégyezer tonnát szolgáltatnak, a jelentékeny hordóipart kétezer munkással, kik kétszázezer hordót készítenek...

- Amikbe kétszázezerszer be lennél csukva, kedves szószátyár barátom. De szólj őszintén, Marcel, mit érdekel ez a fejlett ipar és kereskedelem két derék ifjút, aki az afrikai hetedik vadászrezdbe szándékozik belépni és evégből Oránba utazik?

- Uton minden érdekes, még az érdektelen is, akadékoskodott Marcel Lornans.

- Vajjon van-e elég gyapot Cette-ben, hogy bedugjam vele füleimet?

- Közben majd ezt is megkérdezzük.

- Az „Argelas” két óra mulva indul, azért azt hiszem, legokosabb lesz, ha mindjárt hajóra szállunk, - válaszolt röviden Jean Taconnat.

Alighanem igaza is volt. Ugyan mit lehetne haszonnal megtekinteni két óra alatt egy folyton fejlődő városból? A fiatal embereknek el kellett volna menniök a parti tóhoz, a csatorna torkolatánál, avagy a parti tó és a tenger között égnék meredő mészkőhegyre kellett volna felkapaszkodniok, amely mihamarább fenyőültetvényekkel fog diszelegni és, amely köré a város amfiteatrumhoz hasonlóan simul. Turistának mindenesetre igen érdemes vállalkozás, hogy megtekintse a délkeleti Franciaország legforgalmasabb tengeri kikötőjét.

Marcel Lornans azonban elállott javaslatától és csendesén követte Jean Taconnat, aki a podgyászukat talicskázó hordár előtt haladt.

Rövid uton elértek a régi medencéhez.

A vonatról való utasok, kik ugyanegy cél felé törekedtek, hamarabb értek ide. Rajával állott a parton a kíváncsiak sokasága, melyet egy induló hajó mindig magához csődít és nem lenne tulzás, ha számukat, a harmincháromezer városi lakos mellett, vagy százra becsülnők.

Az „Argeles” lobogó tüzzel és sötét fekete füstgomolyokat fujva a régi medencében, a fortignani mólónál horgonyzott. Szemben vele van a köralaku erőd, mely a kikötőt és a saint-lousi mólót védi. Eközött a móló között és a fortignani móló között jól megközelíthető átjáró vezet a régi medencébe.

Az utóbbi mólóról történt az utasok hajóraszállása az „Argelles”-re, miközben Bugarach kapitány a sokfajta podgyász elhelyezésére a fedélzeten személyesen ügyelt fel. A rakodó-helyek t. i. színig megteltek már kőszénnel, bodnárfával, olajos hordókkal, pácolt hussal és házasított borokkal, melyek Cette-ben készülnek és a kivitel tekintélyes részét teszik.

Nehány vén tengerész vigan pőfékelve a kurta pipából, kedélyesen elbeszélgetett a fedélzet sarkában. Kezüket kicserezte a vihar és napsütés, sűrű szemöldökük alól fénylettek szemeik, fülük cimpáját kivörösítette az idő, állva is ringatják magukat csipőikön, mintha csak hányódó hajón lennének most is.

- Pompás idő, - szólalt meg az egyik.

- Északi szellő, ami minden valószínűség szerint tartós lesz, - folytatja a másik.

- Akkor a Balearok táján jó hűvös lehet az idő, - füzi tovább a szót egy harmadik, miközben kiveri pipájából a pörnyét.

- Hátsó széllel az „Argeles” könnyen megtesz majd kilenc csomót is, - avatkozik bele a révkalauz is, aki már elfoglalta helyét a gőzhajón. Bugarach kapitány oltalma alatt különben épenséggel nincs mitől tartani. Ez az ember a sapkája alatt tartogatja a szelet és csak le kell hogy vegye és ime, a legkíváncsabb oldalról dagasztja a szél a vitorlákat.

A vén főkák nem ok nélkül bizakodtak, de nem pusztult még ki a régi közmondás sem, hogy aki füllenteni akar, beszéljen az időjárásról.

Ifju barátaink csak mérsékelt érdeklődést tanusítottak a jóslatok iránt és egyáltalán nem aggasztotta őket semmiképen sem a tenger állapota, sem másféle lehetőség. A többi utas azonban kevésbé nyugodtan tekintett a tengeri ut elé, nem egynek borsódzott a háta abban a pillanatban, hogy levette a lábát a part biztos talajáról.

Ezek közül kivált egy családra tette figyelmessé Jean Taconnat Marcel barátját, amely kétségkívül most lépett fel először a Földközi tenger imbolygó szinpadán... egy metafora, melyet a két barát vidámabbja eszelt ki.

A család az apa, anya és a fiu hármasságából állott. Az apa mintegy ötvenöt év körüli férfiu volt, hivatalnokarccal, bárha egyaránt nem tartozott sem az ülő-, sem a mozgóhivatalnokság-

hoz; őszbehajló kis pofaszakáll, mérsékelt domborodó homlok, jócska testi körméret és hála magassarku cipőjének, öt láb két hüvelyk magasság a szembeszökő tulajdonsága, egyszerűen, egyike volt azoknak a kicsi, vastag embereknek, kiket röviden „tömszi”-nek szokás nevezni. Vízálló szövethől készült zsákpaletóba bujtatva, a sapkát fülig gyűrve a szürkülő kobakra, egyik kezében fényesburkolatu esernyőt, másikban tigrismintás utazópokrócot szorongatott, melyet összetűzve két szíj fogott össze.

A mamának az az előnye, hogy többrendbeli centiméterrel magasabb az uránál. Száraz, vékony, merevtartású hölgy, sárgás arcborrel -, gögös kifejezéssel, - mindenesetre sudár termete okából! - védőfátyollal a haja körül, melynek koromszín feketesége az ötvenes évek körül már picit gyanús és zárt ajakkal. Az egész alak világosszürke prémmel szegett barna gyapotszőnyegbe burkolódzott. Jobb karjáról kezitáská acélverettel, baljáról hamis nyest-prémes karmantyú csüngött alá.

A fiú huszonegy évi körüli fiatalember volt, semmitmondó arckifejezéssel, hosszú nyakkal, amely más tulajdonságokkal együtt sok esetben a veleszületett szellemi korlátoltság jele, szőke, éppen sarjadjó bajuszkával, bamba szemekkel és rövidlátóknak való csiptetővel, hanyag testtartással és egy kérődző kifejezésével, amelyik nem tudja, hogy mit kezdjen a kezével, lábával, bárha tánc- és illemórákra járt, - egyszerűen egyike azoknak a higvelejűeknek, akik hasonlatot, „minusz” előjellel kellene ellátni.

Igy festett ez a nyárspolgár-család. Valami tizenkétezer frankot tevő járadékon éltek, ami kétrendbeli öröklésből származott és világéletükben semmivel sem gyarapították, sem apasztották a törzsvagyont. Perpignanban születtek, itt is laktak egy ódon házban a Popiniéren. Amikor a polgármesteri vagy az adóhivatalban nevükön szólították őket, Désirandelle ur és urnő, valamint Agathokles Désirandelle volt a titulájuk.

A felszállóhídig érve, a parton megállott az egész család és tanakodott, hogy vajjon felszálljon-e már ily jókor a hajóra, vagy a parton várja be az utolsó percet. Valóban életbevágó kérdés!

- Korán jöttünk Désirandelle ur, - dunnyogott az asszony, de hát veled mindig így jár az ember...

- És te, Désirandellené, örökön zsörtölődöl, - dunnyogott vissza az ura, ugyanazon a hangon.

A párocska sohasem szólította egymást másképen, mind Désirandelle urnak és Désirandellenének, nyilvánosan éppen úgy, mint négy szem között.

- Előre, szálljunk a hajóra, - javasolta Désirandelle ur.

- Egy teljes órával az indulás előtt? - kiáltott vissza Désirandellené, - amikor aztán még harminc órát kell a hajón töltenünk, amely máris úgy inog, mint egy parafalap.

Ámbár teljesen csendes volt a tenger, az „Argeles” tényleg mozgott egy kevésbé azoknak a szelid hullámoknak következtében, melyek az ötszáz méter hosszú hullámtörő ellenére is bejutnak a belső vizekre és szeliden fodrozzák a régi medence tükkrét.

- No, ha már parton kinez a tengeri betegség, - vette fel ismét a szót Désirandelle ur, - okosabban tettük volna, hogy el sem megyünk.

- Hát azt hiszed, Désirandelle ur, hogy én utra szántam volna magam, ha nem Agathokles javáról volna szó...

- Jól van, jól, ha tehát már egyszer utra határoztuk el magunkat...

- Akkor nincs oka az embernek, hogy hamarabb szálljon hajóra, sem mint szükséges.

- De el kell látnunk a podgyászunkat is, fülkét választani, az ebédlőben helyről gondoskodni, miként Dardentor ajánlotta.

- De hát látod, - epéskedett a hölgy, - hogy a te kedves Dardentorod maga sincs még itt.

Kissé pipiskedett, hogy tovább lásson, végigjáratta szemeit a fortignani mólón, de a dicső Dardentor nevet viselő halandónak még sehol semmi nyoma.

- Hiszen tudod, - idegeskedett Désirandelle ur, - hogy ez az ő szokása. Az utolsó pillanatban ér majd ide. Ami Dardentor barátunkat valóban az a veszedelem fenyegeti, hogy nélküle indulunk.

- Azt hiszem, - szólt Désirandellené - ha ez most meg talál esni vele...

- Akkor nem történik vele először.

- Vajjon miért távozott a szállóból már mielőttünk?

- Perpignanba igyekezett, egy kádárbarátját meglátogatni és megigérte, hogy a hajón találkozunk. Mihelyt ideér, nyomban hajóra is fog szállani és fogadni merek, hogy nem fogja oktan ácsorgással tölteni az időt a mólón.

- Hiszen még nincs is itt...

- No de hamar itt lesz, - válaszolt Désirandelle ur és határozott léptekkel a beszálló hid irányában indult.

- Mi a te véleményed, Agathokles? - fordult a hölgy fiához.

De Agathoklesnek nem volt véleménye; abból az egyszerű okból még pedig, mert soha semmiről sem szokott magának véleményt alkotni. Ugyan miért is érdeklődött volna ez a tuskó a tengeri és kereskedelmi élet, az áruszállítás, az utasok beszállása, a lárma iránt a hajón, ami az indulást megelőzni szokta? Tengeri utra menni, ismeretlen országot megtekinteni, az nem keltette fel benne azt az örvendező kíváncsiságot és természetes nyugtalanságot, ami az ő korabeli embereken erőt szokott venni. Nem törődve semmivel, sőt idegenkedve mindentől, apatikusan, képzelet és szellem nélkül magára hagyott minden dolgot. Amikor atyja közölte vele, hogy Oránba utaznak, csak azt válaszolta, hogy „ah!” Édesanyjának azonos közlésére, ugyanazzal az „ah”-val felelt. És amikor mind a ketten adták tudtára, hogy ott maradnak néhány hétig Elissane urnőnél és leányánál, akit legutóbbi perpignani látogatása óta ismer, megint csak az volt a válasz, hogy „ah”. Ez a szócska rendszerint az öröm és fájdalom érzetének, a csodálatnak és könnyörületnek a szava, de hogy Agathokles szájában mit jelentett, azt bajos megmondani, ha ugyan nem jelenti a semmit az ostobaságban, vagy az ostobaságot a semmiben.

Amikor pedig azt kérdezte tőle anyja, hogy a hajóraszállást illetőleg miképen vélekedik, beszálljanak-e már, vagy a parton maradjanak, válasz helyett egyszerűen apja után indult, aki a beszálló hid felé irányította lépteit, mire Désirandellenének akarva nem akarva szintén arra kellett tartania.

A két fiatal ember a hajó fedélzetén helyezkedett el. Az élénk sürgés-forgás körös-körül szórakoztatta őket. Egy-egy utas feltűnése, jellegzetessége szerint más-más gondolatokat keltett bennök. Végre közeledett az indulás ideje. A füst vastagabban gomolygott a széles kéményből a főárbc mellett, melynek vitorlakésztségét valami sárgás lepel fedte.

Az „Argeles” utasai főképen franciák voltak, kik Algirba utaztak, ezredeikhez és századaikhoz visszatérő katonák, néhány arabs, sőt néhány marokkói is, kik Oránba igyekeztek. Az utóbbiak beszállás után rögtön a második osztály számára fentartott helyekre vonultak. A hajó

hátsó részén az első osztályú utasok gyülekeztek, akik egyedül férhettek a fedélzethez, a szalonhoz, amely felülről nyerte világítását és az ebédlőhöz. Az oldalt elhelyezett hálófülkékbe apró kerek ablakokon keresztül szűrődik a napvilág. Az „Argeles”-en szemlátomást nem honolt a luxus, ami a Transatlantikai Társaság és a Messageries Maritimes hajóit disziti. A Marseille és Algir között közlekedő hajóknak általában több a tonnatartalmuk, gyorsabb a járásuk és észrevehetően jobb a berendezésük. Ilyen rövid átkelő uton azonban kár volna soká válogatni, azért a Cette és Orán között közlekedő gőzhajókon az olcsóbb személyi és teherdíjak okából nincs is hiány sosem sem utasban, sem áruban.

Ezuttal a hajó előrésében hatvan körül, a hátsó részben husz és harminc között volt az utasok száma. A matrózok egyike két óra harminc perckor csengetett. Félóra múlva tehát bevonja az „Argeles” köteleit és gőzhajók indulásakor rendszerint nem igen számos a sereghajtó, a későnjövő.

Beszállásuk után Désirandelleék tüstént az étkezőbe nyíló két szárnyu ajtó közelébe eső helyeket foglalták le.

- Jaj de himbál már ez a hajó, - sopánkodott máris Agathokles mamája.

Az apa meg óvakodott valamit válaszolni. Ő kizárólag azzal foglalkozott, hogy hálófülkét szemelt ki és hogy az ételadogató ablakhoz legközelebb eső három helyet foglalta le családjá és a maga számára. Ezen a végen kezdik t. i. az ételhordást, minekfolytán módjuk van arra, hogy a legszebb és legizletesebb falatokat kiszedjék a tálakból és nem kényszerülnek beérni azzal, amit a többiek meghagynak.

A hálófülke, amit Désirandelle ur választott, a 19. számú volt. Meglehetősen a hajó közép-része táján volt úgy, hogy a hajó bosszantó ingása itt vált legkevésbé kellemetlenné. A keresztingás ellen persze nincs menekvés sehol az egész hajón. Az előrészen és hátsórészen teljesen egyformák az oldalelhajlások, nagy rémületére azoknak az utasoknak, akikben nincs érzék a hintázó mozgás élvezésére.

Minekután Désirandelle ur elfoglalta a fülkét és kézipodgyászát letette, többi málháiknak elrakását feleségére bízva, karonfogta Agathoklest és az étkezőbe indult vele. Minthogy pedig az ételadogató baloldalon volt, ők is erre fordultak, hogy a három helyet, melyre számot tartott, névjegyeik odatüzése által maguknak biztosítsák.

Az asztal végén azonban már egy utas ült, miközben a vendéglős embereivel azon fáradozott, hogy az öt órára megállapított ebédhez az evőkészleteket rendbehozza.

Az említett utas tehát már lefoglalt egy ilyen előnyös helyet és névjegyét az „Argele” kezdő-betűjével diszített tányérba tette. Ámde így sem bizván egészen a sikerben és attól való félelemében, hogy valamelyik befurakodó még elhódíthatná tőle a pompás helyet, a hajó indulásáig mindjárt maga is odatelepedett névjegye elé.

Désirandelle ur futó pillantást vetett rá és ilyet vissza is kapott. Eközben azonban olvashatta az „Eustache Oriental” nevet asztaltársa névjegyén, mire a vele szemben levő három helyet biztosította maguknak és újra felment a fedélzetre.

Az indulástól immár csak tizenkét perc hiányzott és a későnjövők már meghallották a parton a gőzsip utolsó sürgető szavát. Bugarach kapitány átment a beszálló hidon. A főkormányos az előrésről ügyelt a kötelek oldására.

Désirandelle ur mind nyugtalanabb lett és ismételten kiáltott fel türelmetlen hangon:

- Ha meg egyáltalán nem jönne... Vajjon hol lehet?... Ugyan hol késik?... Csak tudta, hogy most három óra van!... Még lemarad a hajóról!... Agathokles!...

- Mi az? - kérde ifjabb Désirandelle, aki szemlátomást nem értette meg, hogy kedves apja urát mi izgatja olyan szertelenül.

- Látod talán te Dardentor urat?

- Hát nincs itt?

- Eddig nincs... Min gondolkozol?

Agathokles semmin sem gondolkozott.

Désirandelle ur a fedélzet egyik sarkából a másikba rohant, egyszer a fronsignani, másszor a régi medence kikötőgátját vizsgálta szemével. A késedelmező tudniillik erről az oldalról is előtünhetett volna és egy csónak pár evezőcsapással a hajó mellé terelhetette volna.

Sehol egy lélek.

- Mit fog Désirandellené szólni - kiáltott fel Désirandelle ur tehetetlen kétségbeesésében. - Annyira aggódik miatta... Hiszen nem tilthatom meg neki. Ha ez az ördögös Dardentor öt percen belül nem lesz a hajón, mi történik ekkor?

Marcel Lornans és Jean Taconnat mulattak a tömzsi ember jajveszékelésén. Minden bizonynyal nemsokára oldják a köteleket; ha nem világosítja fel a kapitányt senki és feltéve, hogy nem engedélyez a kapitány egy kis negyedórácskát, ami különben személyszállító hajón nem igen esik meg, akkor Dardentor ur menthetetlenül lemarad.

Most már a kazánok is remegni kezdenek a hatalmas gőznyomás alatt, a feles gőz meg fehér felhő alakjában lövel ki az elvezető csőből; a hajó ütközőballonjait a parthoz szorítja, míg a gépész lassu forgásra indítja a csavart.

Ebben a pillanatban jelent meg Désirandellené a fedélzeten. Szárazabb mint valaha és halványabb mint rendesen, legszivesebben a fülkéjében maradt volna és onnan az egész uton elő nem jött volna, ha valami nyomasztó aggodalom őt is a fedélzetre nem készteti. Abban az előérzetben, hogy Dardentor ur nem ért még a hajóra, szerette volna a kapitányt kéretni, hogy várjon kevéssé a késedelmes utasra.

- Nos...? - szólítja meg urát.

- Nem jött még, - volt a válasz.

- De Dardentor nélkül semmiképen sem utazhatunk el.

- No igen, de ha mégis...

- Beszélj hát a kapitánynyal, Désirandelle ur... Hiszen látod, hogy nincsen erőm, hogy felkusszak hozzá.

Bugarach kapitány, akinek szeme mindenhová látott és hol az előrésze, hol a hátsórészre osztotta parancsait, úgy látszik nem igen könnyen megközelíthető ember volt. A kapitány mellett a parancsnoki hidon állott a kormányos, kezeit a kormánykeréken nyugtatva, csak a parancsot leste, hogy a kormány átvívó láncait mozgásba hozza. Most éppen a legalkalmatlanabb pillanat, a kapitányt valami kéréssel zaklatni. De a türelmetlen hölgy unszolására mégis csak felkuszik a vaslétrán a szófogadó férj, a fehér vászonnal borított korlátba kapaszkodva.

- Kapitány ur?... - kezdé.

- Mit kíván? - válaszolt meglehetősen nyersen „az Isten után való legnagyobb ur” olyan hangon, amely úgy hömpölygött ki fogai közül, miként a mennydörgés dübörög a felhők között.

- El akar indulni?

- Pontban három órákor... és abból már csak egy perc hiányzik.

- De utitársaink egyike megkésett.

- Biz az neki baj.

- Nem tudna kissé várni?

- Egy másodpercet sem.

- De Dardentor urról van szó....

Désirandelle ur teljes biztonsággal várta, hogy mihelyt kiejti ezt a nevet, a kapitány lekapja a sapkát és meghajtja magát.

- Ki az?... Dardentor?... Nem ismerem.

- Clovis Dardentor ur Perpignanból.

- Szép! Ha Clovis Dardentor ur Perpignanból negyven másodperc múlva nincs a hajón, akkor Dardentor ur nélkül indulunk... A kötelet elől oldani!

Désirandelle ur többet bukva, mint járva került le a létrán a fedélzetre.

- Tehát mégis indulnánk?... - kiáltott Désirandellené, kinek orcáit a harag pár pillanatra pirosra festette.

- A kapitány tisztára embertelen... Nem hallgat a kérésre és el akar indulni.

- Akkor tüstént kiszállunk!...

- Már megfizettük a jegyeinket...

Ennél a gondolatnál, hogy három személy utiköltsége Cettétől Oránig veszne oda, ismét halotthalvány lett Désirandellené arca.

- A jó asszony bevonja a vitorlát - gonoszkodott Jean Taconnat.

- Akkor hát meg is adja magát, - tette hozzá hamiskásan Marcel Lornans.

És valóban meg is adta magát, de nem anélkül, hogy egész áradat szemrehányással ne illesse a késedelmezőt.

- Jaj ez a Dardentor... valóban javithatatlan, ...sohasincs ott, ahol kellene... ahelyett, hogy egyenesen a hajóra jönne, nem, előbb elszalad még az után a Pigorin után! És mihez fogunk majd... mi... odakint Oránban... őnélküle?

- Egyszerűen be fogjuk várni Elissane urnőnél, - vigasztalta Désirandelle ur a feleségét, - a legközelebbi gőzhajóval utánunk fog jönni, még ha emiatt Marseilleből kellene is indulnia.

- Jaj az a Dardentor, az a Dardentor! - ismételtette az asszony, kinek halványsága a hajó első csendes mozdulatára észrevehetően fokozódott. - Ha nem a fiunk javáról volna szó... ha nem Agathokles szerencséje és jövője forogna kockán!

Hogy vajjon ez a jelentéktelen tuskó a saját boldogságát és szerencsését hasonlóképen hordozta-e szívéen, azt, látva a hallatlan közönyt, mit szülei aggodalmával szemben tanusított, bátran tagadni lehet.

Désirandellené ereje fogytán volt és nagyokat sóhajtván csak ennyit tudott már mondani:

- A fülkém!... A fülkém!

Éppen ebben a pillanatban húzták vissza a partra a beszálló hidat. A hajó elejével kevésbé elfordult a parttól, aztán pedig a kijáró irányába igyekezett állni. A csavar eleinte lassan működött és a régi medence víztükrén fehéres örvény mutatta, hogy a csavar megindult. A gőzsip fülsiketítően bugott, hogy a kijáróban szabad vize legyen, ha netán más hajó e pillanatban be akarna térni a régi medencébe.

Désirandelle ur még egy utolsó, egy kétségbeesett pillantást vetett a parton álló sokaságra, aztán újra végig fürkészte a perpignani mólót, ahonnan a késedelmező még felbukkanhatott volna, mert csónakon még most is elérhette volna az „Argeles”-t.

- A fülkém... A fülkém!... - mormogta Désirandellené csaknem elhaló hangon.

Feldühödve a kellemetlen helyzeten és bosszankodva felesége jajveszékelésén, legszívesebben a pokolba kívánta volna Désirandelle ur önágyását Dardentor urral egyetemben. De a legsürgősebb tennivaló mégis csak az volt, hogy az asszonyt fülkéjébe vigye, amit okosabban el sem hagyott volna. Azon fáradozott tehát, hogy felültesse a padra, melyen félig elaléltan feküdt. Azután átkarolta derekát és néhány szobaasszony segítségével lecipelte az étkezőn keresztül egészen a fülkéjéig, ahol részben levetkeztették, takarókba göngyölték, hogy a félig elszállott testi melegét újra felszítsák.

Ennek a nehéz operációnak befejezése után Désirandelle ur azután ismét visszatért a fedélzetre, honnan dühös és fenyegető pillantásokkal méregette a mind tovább tűnő partot.

A sereghajtó csak nem került elő és ha itt is lett volna, mit tehetett volna egyebet, minthogy bűnbánóan verve mellét, bűnösségét beismerje.

Miután az „Argeles” megfordult, a kijáróba vette útját, miközben számos néző a környező partokról és mólókról bucsut intett neki. Ekkor kevésbé balra tért, hogy utat engedjen egy épen a kijáróba fordult kisebb járműnek. Mikor pedig a kijáróból kijött, Bugarach kapitány végre úgy fordította a kormányt, hogy a hullámgátat északról elkerülte és a cettei fokot félgőzzel körülhajózta.

II. FEJEZET.

Amelyben megismerkedik az olvasó a történet főszereplőjével.

- Itt volnánk tehát, mondta Marcel Lornans, utközben...
- Az ismeretlen felé, egészíté ki Jean Taconnat barátja szavát, az ismeretlen felé, amit át kell kutatni, hogy valami újat találjunk, miként Beaudelair mondja.
- Az ismeretlen felé Jean?... Azt reményled, hogy egy egyszerű átkelésnél Franciaországból Afrikába, utközben Cette-ből Oránba találkozni fogsz majd az ismeretlennel?...
- Mindenesetre Jean, legalább is abban az esetben, ha egy gőzhajó odavisz, ahová szándékozol, amennyiben talán balesetek a tengeren...
- Ki beszél erről, kedves Marcel? vágott szavába Jean Taconnat, fenhéjázó hangon. Baleset, összeütközés, hajótörés, kazánrobbanás és utána egy huszesztendős robinzonáda valami kietlen szigeten... köszönöm alásan... Nem, azt az ismeretlent gondolom - amitől különben nem fő fejem - azt az élet x-ét, rendeltetésünk titkát, amit az ókori időkben Amalthaos kecskéjének bőrébe véstek, amint odafönt a nagykönyvbe jegyezték számunkra, de amit a legjobb szemüveggel sem birunk elolvasni; az ismeretlen az az nopa, melyben életünk sorsjegyei vannak, melyeket a véletlen keze huz ki.
- Megállj! Gátat az ilyen metaforaár elé, különben tengeri beteggé teszel Jean, - kiáltott fel Marcel Lornans.
- Az ismeretlen az a titokzatos diszlet, mely előtt a függöny lassan felgördül....
- Elég!... elég!... Kissé hátrább az agarakkal!... Csak ne nagyon ficáncolj a Chimerák vesszőparipáin... ne vágass el mindjárt megeresztett kantárral!...
- Ah! Lám!.. most meg úgy látom, hogy te gabolyodtál a metaforákba!
- Igazad van, Jean! Hagyjuk, beszéljünk józanul és tekintsük a dolgokat úgy, amint vannak. Amit mi tervezünk, az meglehetősen világos. Mi most, ezer-ezer frankkal a zsebünkben Cette-ből Oránba hajózunk, hogy ott felvétessük magunkat az afrikai hetes vadászok közé. Ez igen okos, igen bölcs és felette világos, de annak az ismeretlennek és fantasztikus rejtelseinek semmi nyomát sem látom benne.
- Vaj' ki tudja!? válaszolt Jean Taconnat, miközben mutatóujjával kérdőjelet rajzolt a levegőbe.

Ez a párbeszéd, aminek egyes megkülönböztető részletei elénkbe tárják a két fiatal ember jellemét a fedélzet hátsó részén folyt le. A szabad kilátást innen a padról, a zsineggel behálózott korlát mellől, zavarta a parancsnoki hid, mely a gőzhajó főárboca előtt magasodott.

Mintegy husz utas üldögélt, hol a korlátmenti padokon, hol csukható székeken, fejeiket kifeszített vitorla védte a nap sugarai ellen.

Ezekhez az utasokhoz tartozott Désirandelle ur is a fiával. Az öregebb Désirandelle idegesen szaladgált fel-alá a fedélzeten és karjait hol a hátán füzte össze, hol meg az ég felé emelte. Azután a karfára támaszkodva bebámult a vízbe, mintha csak onnan várta volna, hogy a tán főkává lett Dardentor a vízből bukkanjon fel.

Agathokles meg csökönyösen közömbös maradt azzal a nagy felindulással szemben, amit szüleinek az elhibázott számítás szerzett.

A többi utas közül azok, akiken eddig nem fogott a kis himbálás, ami most a hajón érezhetővé lett, sétálgattak, beszélgettek, dohányoztak és közben adogatták egymásnak a hajó távcsövét, hogy a távolodó partot szemléljék, amelyen nyugat felől már fel-feltűnedezett a Pyreneusok egy-egy büszke bérce. Akik meg kevésbé edzve voltak és akiknek némi nyugtalanságot okozott a kis hajóingás, azok csendesen elvonultak a kényelmes támlásszékekbe, melyeket egyáltalán nagy előnyben részesítettek az egész uton. Néhány takaróba göngyölt hölgy, akik az utazás kikerülhetetlen következményeinek csendesen bár, de a teljes lehangoltság minden jelével megadták magukat, inkább a hajófedélzet középső épületeinek oltalma alá helyezkedtek, ahol a hajó bosszantó ingása legkevésbé volt érezhető... anyák csoportjai gyermekeikkel, kik pompás elrendezésű képet nyújtottak, de akik bizonyára epedve gondolkodnak arra, hogy bár már egy ötven órával idősebbek lennének!

A hölgyutasok között sürgölődtek a felszolgáló szobalányok, a férfiak között a hajóinasok, ügyelve minden jelre, hogy siessenek nélkülözhetetlen és sokszor szükséges szolgálataikat felajánlani.

Az „Argeles” orvosa pedig mindeközben megszokott kedvenc gondolatján járatta az esztét, hogy vajjon hányan ülik majd körül az étkező asztalát, amikor két óra múlva ebédhez szólítja őket a harangszó? Nem csalatkozott ezuttal sem abban a feltevésében, hogy miként egyébkor, most is majd a teljes létszám hatvan-hetven százaléka nem lesz jelen az első ebéden.

Az orvos gömbölyded, vidám emberke, akinek örökkön járt a nyelve és elpusztíthatatlan volt a jókedve és aki ötven éve ellenére is még meglepően fürgé volt. Jókat evett, jókat ivott és hihetetlen sok recept felett rendelkezett a tengeri betegség ellen, amikben azonban maga legkevésbé hitt. De olyan sok jó, vigasztaló szava volt és olyan meggyőzően szólt betegeihez, hogy Neptunus szerencsétlen áldozatai a keserves kinlódás közepette is tanultak.

- Ó az nem is olyan nagy baj, szokta ilyenkor mondani. Tessék csak mindenkor arra ügyelni, hogy amikor a hajó emelkedik, akkor beszívja és amikor süllyed, ekkor kilehelje a levegőt. Mihelyt ismét szilárd talajt érez a talpa alatt, elmúlt minden baja és akkor lesz csak igazából egészséges!... Sokféle későbbi bajtól óvja önt a tengeri betegség... Mondom önnek, hogy egy ilyen átkelés felér egy egész fürdőidénnyel Vichy-ben, vagy Uriage-ban.

A két fiatalember mindjárt a beszálláskor vette észre ezt a fürgé emberkét, ki magát Bruno doktornak mondja és Marcel Lornans így szólott Jean Taconnathoz:

- Mulatságos kis orvos ez, akire nem illik, hogy titkos gyilkos.

- De csak azért, mert pusztán csak egyetlen egy betegséget gyógyít, amelyben egyáltalán el nem lehet patkolni.

És Eustache Oriental urnak, aki nem jelent meg a fedélzeten, vajjon sajnálatos rendetlenségbe került-e már az ő gyomra is, vagy - hogy hajós kifejezéssel éljünk - „számlálja-e már az ingeit?” Akad olyan szerencsétlen, akinek tucatszám van inge - de nem a bőröndjében.

Nem! Ennek a költői hangzású névnek a viselője nem volt beteg. Tengeren soha nem is volt beteg és soha nem is lesz. Aki lefáradott volna a lépcsőn az étkezőbe, az ott láthatta volna a nevezett urat az asztal „jó végén” ülni, ahol körutra indulnak a tálak; itt foglalt helyet és innen asztalbontás előtt kincsért sem volt szándékában távozni. De hát ki is perelte volna el tőle az első vendég jogát?

Máskülönben teljesen elegendő volt Bruno doktor jelenléte a fedélzeten, hogy jókedv derüljön mindenfelé. Minden egyes utassal megismerkedni, szenvedélye volt és kötelessége. Kíváncsian megtudni, hogy honnan jönnek, merre mennek, kofálgodva, fecsegve, mint a szarka, úgy járt egyiktől másikhoz szerencsét kívánva, hogy éppen az „Argeles”-t választották, az algiri

vonat legszebb, legjobb, legkényelmesebb, legpompásabban felszerelt hajóját, amelyet Bugarach kapitány vezet és amelynek - de ezt már nem mondotta ki, hanem csak úgy sorok között adta be hallgatóinak - olyan orvosa van, mint a Bruno, dr. stb. stb. Az „Argeles” megküzd minden viharral, úgy átszántja a Földközi-tengert, hogy még csak az orra hegye sem lesz vizes stb., stb. A gyermekeket cukorkával kínálta... A kis angyalok csak egyenek bátran, odabent a hajó éléstárában van még belőle bőven.

Marcel Lornans és Jean Taconnat, megmosolyogták a jó emberke sok tréfás szavát. Már ismerték az ilyen szabásu orvost, akivel a személyszállító oceánjárókon gyakran találkozni... valóságos tengeri és gyarmati hirdapok!

- Uraim, kezdé az orvos, a két barát mellé telepedve, a hajóorvosnak kötelessége minden utassal megismerkedni... megengedik tehát..

- Nagyon szívesen, doktor ur, biztatta Jean Taconnat. Minthogy abba a helyzetbe juthatunk még, hogy kezébe essünk - ahonnan persze baj nélkül ismét kikerülünk - helyes dolog, hogy azt előbb megszorítsuk.

Erre szíves szóval szorították egymás kezét.

- Ha nem csal meg a szimatom, párisi urakhoz van szerencsém.

- Helyesen mondja, párisiak vagyunk, még pedig olyan párisiak, akik Párisból valók.

- Párisból... pompás... kiáltott a doktor, magából Párisból, nem a kerületből, talán bizony a város közepéből?..

- A banknegyedből, válaszolt Jean Taconnat és ha érdekli, hogy egészen pontosan megmondjam, Montmartre-ut 133. szám, első emelet, bal ajtó...

- Ó uraim, szabadkozott a doktor, kérdéseim talán indiszkréték, de ez már hozzátartozik a mesterségemhez, az orvosnak mindent kell tudnia, azt is, amihez köze sincsen, megbocsájtják tehát...

- Kérem, kérem, ez már megtörtént az előbb, jelentette ki Marcel Lornans.

Erre aztán eleredt a jó Bruno doktor kereplője. Ugy darálta a nyelve a szót, mint a malomkereke a lisztet. És mi csoda felkiáltásokkal, taglejtéssel kísérte szavát mindannak továbbhordásában, amit már ettől, attól megtudott! Hogy mulatott a Désirandelle-családon, Dardentor uron, aki szavát nem tartotta, hogy dicsérte az elkövetkezendő ebédet, amely pompás lesz, hogy bizonygott, hogy az „Argeles” holnap reggel a Balearok közelében lesz, ahol több órára megállnak, ami a turisták számára fejedelmi élvezetül kínálkozik... egyszerűen végképpen elszabadult a nyelve, vagyis az ő mestersége szerint „krónikus logorrhoe”-be esett.

- És mielőtt beszálltak volna uraim, nemde nem mulasztották el Cettat alaposan megtekinteni?

- Élénk sajnálatunkra nem tehetük doktor ur, válaszolt Marcel Lornans.

- Pedig kár... A város megéri ezt a fáradságot... Hát Oránt látták-e már?

- Még álomban sem! - viszonzta Jean Taconnat.

Most egy hajóinas jött, aki Bruno doktort Bugarach kapitányhoz kérte. Az orvos elsietett a két baráttól, de nem mulasztotta el őket a kedves szavak újabb özönével elhalmozni azzal a szándékkal, hogy később újra beszédbe elegyedik velük, akiktől annyi érdekes dolgot meg lehet tudni.

Itt az ideje, hogy amit az orvos a két fiatal barát multjáról és jelenéről meg nem tudhatott, röviden elmondjuk.

Marcel Lornans és Jean Taconnat anyáik révén unokatestvérek voltak: anyáik nővérek és született párisiak voltak. Mind a kettő korán veszítette el atyját és mérsékelt anyagi körülmények között nevelkedett. Előbb egyazon iskolának voltak tanulói, azután Jean Taconnat a kereskedelmi pályára lépett, míg Marcel Lornans jogi tanulmányoknak szentelte magát. Születésük szerint a párisi kis polgári kereskedői körökbe tartoztak s nem volt semmilyen magasabb becsvágyuk. A közös sorsnak ilyen szűk kötelékében, ugyanazon házban laktak, mint két fivér, egymáson a legmelegebb vonzalommal csüngtek és semmi sem téphette szét baráti kötelékeket, ámbár jellemeik nem egy vonásban teljesen különbözőek voltak.

A gondolkodó, figyelmes és rendszerető Marcel Lornans már jókor ismerkedett meg az élet komoly oldalával.

Jean Taconnat ellenben utcagyerek volt, szökött csikó, ki nem apadó pajkossággal. A szórakozást kevéssel talán jobban szerette, mint a munkát és ő volt az, aki életet hozott a házba és örökös jókedv, vidámságról gondoskodott. Ha pajkos elevensége néha-néha szemrehányást hozott a fejére, pompásan értett hozzá a kedélyeket ismét maga felé fordítani. Máskülönbön azonban, miként unokatestvérenek, neki is voltak olyan előnyei, melyek sokszorosan felülmutták hibáit.

Mindkettőnek jó, becsületes és nemes szive volt. Egyik, mint a másik rajongva csüngött édesanyján és úgy Lornansnének, mint Taconnatnének meg lehet bocsátani, hogy gyermekeiket egészen a gyöngeségig szerették, minthogy ezek legalább vissza nem éltek vele.

Huszéves korukban önkénteseknek léptek be a hadseregbe, amelyben pusztán egy évet kellett tölteniök. Ezt az időt egy vadászezrednél töltötték, amelynek nem messze Páristól volt szállása. Itt is úgy hozta a jó szerencse, hogy egyazon században szolgáltak és ugyanazon szobában laktak. Az élet a szálláson nem volt terhőkre, szolgálatukat pontosan és jó kedéllyel végezték, jó katonák voltak, kiket az előljárók dicsértek és a bajtársak szerettek és ha kiskoruktól fogva jobban szorították volna őket, szívesen választották volna a katonáskodást is hivatásul. Ugyan, ők sem kerültek el párszor a szobafogságot, - hiszen nem is katona, akinek nincsen! - de azért végeredményben mégis jó bizonyítvánnyal a zsebökben hagyták el az ezredet.

Visszatérve az anyai házba, belátta Marcel Lornans és Jean Taconnat, kik most huszonegy esztendősek voltak, hogy itt az ideje valami komoly munka után látni. Egyetértésben a két anyával arra határozták el magukat, hogy belépnek egy igen tiszteletreméltó kereskedelmi házba. Itt meg kellett volna előbb ismerkedniök az egész ügymenettel és azután kis tőkájukkal részesedni akartak volna az üzletben.

Lornansné és Taconnatné igyekeztek rávenni a fiatalokat, hogy ezen az uton szerezzenek boldogulást. Az ő szemökben ilyenmódon látszott a fiuk jövője leginkább biztosítva. Szívesen kacérkodtak a kellemes gondolattal, hogy néhány év múlva a fiatalok önállókká lesznek, megfelelő házasságot kötnek, alkalmazottakból társakká válnak és idővel, aránylag fiatalon még, önálló tulajdonosok válnak belőlük, kiknek üzlete virágzik és akiknek felettébb tisztes neve majd tovább fog élni az unokákban, stb. stb. - egyszóval mindenféle kedves álmot szöttek, amilyenek minden anyának szívében teremnek.

Ámde ezek a ragyogó álmok nem valósultak meg. Néhány hónappal az ezredtől való visszatérésük után és még mielőtt ama nagy kereskedelmi házba beléphettek volna, mindkettőjükre ugyanaz a kegyetlen csapás sujtott.

Valami fertőző betegség, amely akkortájt Páris középső negyedeinek lakosságát tizedelte, rövid néhány hét alatt elragadta Lornanst és Taconnatnét.

Micsoda fájdalom volt ez az anyjukat bálványozó két fiatal embernek, akik egyszeriben látták, hogy egész rokonságuk a saját személyükre zsugorodott össze. Valóban úgy érezték magukat, mint aki mellett a villám csap le és jó időbe telt, míg hinni tudták a nagy szerencsétlenségét.

Most tehát nekik maguknak kellett a jövőjükkel törődni. Mindegyikük valami százezer frankot örökölt, ami a most uralkodó alacsony kamatláb mellett évi mintegy három, vagy negyedfélezer frank járadékot jelentett. Ilyen szerény jövedelem mellett persze nem gondolhattak a semmittevésre és kényelmes életre. Azt különben nem is akarták. Dehát ajánlatos dolog volna-e csekély tőkájukat az ezidőszerint annyira bizonytalan üzleti vállalatokba fektetve kitenni a kereskedelem és az ipar sokféle válságának? Szóval, az édesanyjuktól kigondolt terveket valósítsák-e meg?... Lornansné és Taconnatné sajnos nem voltak már itt, hogy ösztökélhették volna őket.

Volt azonban a családnak egy régi barátja, egy nyugalmazott katonatiszt, hajdan kapitánya az afrikai vadászoknak, aki beleavatkozott a két fiatal dolgába. Ez a Beauregard kapitány egyenesen kijelentette véleményét, amely úgy szólt, hogy világért se tegyék kockára vagyonukat, sőt ellenkezőleg, fektessék jó francia vasuti kötvényekbe, ők maguk pedig, akik ugyanis szívesen emlékeznek vissza a katonai életre, álljanak be újra a hadseregbe... Itt hamar altisztekké lesznek... vizsga után azután belépnek a saumuri hadiiskolába... mire alhadnagyokká lesznek... és ezzel egy szép, érdekes és igen tiszteletreméltó pálya nyílt meg számukra... Egy háromezer frank járadékkal rendelkező tiszt, adósság nélkül, ha hinni lehet Beauregard kapitány szavának, a világ legirigylésreméltóbb helyzetében volt... És ekkor még a további előmenetel... a becsületrend keresztje... a dicsőség... Azaz minden, minden, amit egy harcedzett vén marcona katona csak mondhat...

Kérdéses, hogy Marcel Lornans és Jean Taconnat osztoztak-e a kapitánynyal abban a felfogásban, hogy a katonai hivatás minden más hivatásnál alkalmasabb arra, hogy a szívnek, észnek minden vágyakozását kielégítse, amiként kétséges az is, hogy vajjon önmaguknak éppen olyan „nyíltan és egyenesen” adtak-e választ mindarra, amit Beauregard kapitány nekik javasolt. Legalább is, ha magukra maradtak, nem egyszer meghányták-vetették a kérdést, hogy vajjon ez volna-e számukra egyedül az üdvösség útja és ha a katonai mesterségre adják magukat, megtalálják-e ott a keresett boldogságot?

- Ugyan mit is veszítenénk egy kísérlettel? - mondá Jean Taconnat. - Talán mégis igaza lehet a mi ősszakállu kardnyelőknek. Ajánlással kínál meg bennünket a hetedik afrikai vadászezred ezredeséhez Oránba... menjünk hát Oránba... és utközben beszélhetünk még a dologról. Ha pedig algíriai földön vagyunk, akkor vagy aláírjuk a szolgálati szerződést, vagy ott hagyjuk.

- De ebben az esetben sok költségbe került nekünk az út, gondold ezt meg, ez egy teljesen hiábavaló pénzpazarlás - mérlegelte a helyzetet Marcel Lornans.

- Terremtette! Te a megtestesült okosság vagy, - pattant fel erre Jean Taconnat. - Hiszen azzal a pár száz rongyos frankkal meglátogattuk a második Franciaországot, ez semmi? Lám ez a pompás hasonlat már egymaga is megéri a pénzt Marcel... És aztán... vajjon ki tudja?...

- Mit akarsz ezzel mondani, Jean?

- Amit közönségesen mondanak vele, semmi egyebet.

Meg is adta magát Marcel hosszas rábeszélés nélkül is. Elhatározták, hogy a két ifju barát ellátva az öreg századparancsnok ajánlósaival az afrikai hetedik vadászezred ezredeséhez, Oránba utazik. Ott azután közelebbről veszik szemügyre a dolgot és Beauregard kapitány egy pillanatig sem kételkedett benne, hogy amit a két fiatal Afrikában határoz, az ő tanácsának követése lesz.

Ha meg a szolgálati szerződés megkötése órájában megmásítanák elhatározásukat, még mindig szabadságukban áll majd Párisba visszatérni és egyéb élethivatás után látni. De még ha igazán eredménytelenül végződnek is utjuk, ebben az esetben is „cirkuláris”-sá kell hogy tegyék azt. Hogy azonban mit gondolt e szó alatt Jean Tacconnat, azt Marcel Lornans persze nem tudhatta.

- Azt értem alatta - magyarázza amaz - hogy jó lesz ez alkalommal kissé szétnézni az országban.

- Hogyan?

- Hát úgy, hogy oda és vissza más-más uton megyünk, ez nem fog sokkal több költséget okozni, de sokkal élvezetesebb lesz. Például ha Cette-ből Oránba, innen Algirba és onnan hajón Marseillebe mennénk.

- Erről lehet beszélni! Jó gondolat.

- Pompás gondolat, mondom neked Marcel! Valóban Görögország hét bölcse szól az én számmal!

Marcel Lornansnak nem volt bátorsága ellenszegülni az olyan határozatnak, amelyet az ó-kor tiszteletreméltó bölcsei oly kétségbevonhatatlanul jóváhagytak és így esett aztán, hogy a két unokafivér április 27-én az „Argoles” fedélzetén ült.

Marcel Lornans most huszonkét éves volt, Jean Tacconnat csak néhány hónappal ifjabb. Az előbbi több mint középmagas termetével magasabb volt a másiknál - ámbar a különbség alig több két-három centiméternél - testtartása elegáns, arckifejezése kellemes. Ehhez járulnak még kevésbé fátyolos, rendkívül szelid szemei és szőke szakála, melyet azonban hajlandó volt a szolgálati előírásoknak ellenkezés nélkül feláldozni.

Ha Jean Tacconnat nem is örvendett olyan előnyös külsőnek, mint unokabátyja és ha ő reá nem is illett teljesen, amit „csinos lovag” alatt érteni szokás, azért nem szabad gondolni, hogy ő kellemetlen benyomású ember lett volna. Képét meglehetősen barnította a nap, bajusza marcona volt, arckifejezése élénk, szeme feketébb, eleven, testtartása kecses és egészben véve a „jó fiú” alakját mutatta.

Immáron ismeri az olvasó a két fiatal embert testileg, lelkileg. Most uton vannak, ami magában véve cseppet sem rendkívüli. Egyszerű elsőosztályú utasok egy Oránba menő gőzhajón. Vajjon megérkezésük után átvedlenek-e afrikai hetes vadászokká?...

- Ki tudja? - mondotta Jean Tacconnat az ő vidám életbölcseiségében, minthogy tudta, hogy az emberek sorsában mily nagy szerepe van a véletlennek.

A huszonöt perc óta uton levő hajó még nem fejtette ki teljes menetsebességét. A hullámgátat már egy jó tengeri mértfölddel maga mögött hagyta és már azon volt, hogy délnyugati irányba forduljon.

Bruno doktor épen ismét a fedélzeten volt és a távcsövét egy fekete pontra szegezte a kikötő irányában, mely pont sűrűn fujta a fekete füstöt és fehér gőzt.

Ezt a pontot néhány pillanatig nézni, meglepetésében felkiáltani, a feljárón Bugarach kapitányhoz felrohanni, aki a parancsnoki hidon tartózkodott, félig elfuló, félig szorongató hangon őt megszólítani és a távcsövet a kezébe adni, mind ez Bruno doktornak csak egy percbe került.

- Látja ott, kapitány! - zuhogott a gömbölyű emberke és ujjával mutatott a füstölő valamire, ami közelebb érve mindjobban nagyobbodott.

A hajó parancsnoka arra tekintett.

- Nos igen, ez egy gözcsónak.

- De nekem úgy rémlik, hogy ez a csónak utól akar érni bennünket - toldotta a szót az orvos.

- Persze, doktorkám, látom már, hogy a csónak elejéről jelt is adnak.

- Meg fog állani?

- Még nem tudom mit tegyek. Mit is akarhat velünk az a csónak?

- Ez megtudhatjuk, mihelyt mellénk ért.

- Majd! - pattant fel a kapitány, akinek éppen nem volt semmi kedve a csavart újra megállítani.

Bruno doktor azonban még nem adta be a derekát.

- Most jut az eszembe - folytatta - hátha ez a megkésített utas, aki az „Argeles”-t utól akarja érni...

- Az a bizonyos Dardentor ur, aki lemaradt?

- És aki a gözcsónakba vetette magát, hogy minket utolérjen.

Ez mindenképpen lehetséges volt, mert a kis csónak szemlátomást a tőle telő legnagyobb gyorsaságot fejtette ki és azon igyekezett, hogy a hajó közelébe érjen, még mielőtt ez a nyílt tenger felé fordulna. És éppen olyan lehetséges volt az a feltevés is, hogy a csónak azt a sereg-hajtót hozza, akinek meg nem jelenése az indulás idejére annyira kiforgatta Désirandellét a sodrúkból.

Bugarach kapitány nem volt az az ember, aki egy kis alkalmatlanságért, amit a megállás okoz, elszalaszson egy nyilvánvalóan jómódu elsőosztályú utast. Néhány kacskaringós káromkodásba fojtva bosszuságát, parancsot adott tehát személyzetének a megállásra.

A hajó még vagy egy kábelhosszuságra tovább siklott, azután lassabban haladt, végül egészen megállott. Mivel azonban így oldalról kapta a hullámokat, mindkét nembeli utas nagy rémületére, kik már a tengeri betegség előjeleit érezték, némileg hevesebben kezdett himbálni.

A gözcsónak olyan eszeveszett sebességgel lövelt előre, hogy az orra feneke olykor egészben felágaskodott a habokban. Előreszén már fel lehetett ismerni egy férfit, aki élénken lengette kalapját.

Ebben a pillanatban Désirandelle ur még egyszer felmerészkedett a parancsnoki hid hágcsóján és ezzel a kérdéssel fordult Bruno doktorhoz, ki még mindig a kapitány mellett állott:

- Mire várnak?

- Arra a gözcsónakra ott, - magyarázta neki a dolgot Bruno doktor.

- Vajjon mit akarhat tőlünk?

- Alighanem utast hoz nekünk, talán azt, aki lekésített.

- Dardentor urat?

- Igenis Dardentor urat, ha az a neve.

Désirandelle ur fogta a távcsövet, melyet a doktor neki átnyújtott és sok eredménytelen kísérlet után sikerült is neki a gözcsónakot a műszernek tulságosan mozgó látómezejébe hozni.

- Valóban... igen... ő az! - kiáltott fel nagy örömeződéssel.

Nyomban sietett Agathokles anyjának megvinni az örömhirt.

A kis bárka már csak pár kábeltávolságra volt az „Argeles”-től, melyet a gyomorkavaró hullámok ingattak, miközben a teljes gőz fülhasogató sistergéssel szakadt ki a szelepekből.

A bárka épen a hajóoldalhoz ért, amikor Désirandelle ur, aki feleségénél tett látogatás után még néhány fokkal halaványabb volt, újra megjelent a fedélzeten.

Nyomban leeresztettek egy kötélhágcsót fafokokkal a bárkára.

Az utas kifizette még előbb a bárka vezetőjét, ami minden valószínűség szerint fejedelmi elintézés lehetett, mert a hajós ezekkel a szavakkal köszönte meg: „Nagyon szépen köszönöm méltóságos uram!” aminek titkos értelmét úgy látszik csak a lazarónik ismerik.

Egy másodperccel utóbb már átvette magát a sereghajtó utas a hajókorláton és mosolyogva köszönt mindenfelé ügyesen meghajtva magát minden oldalra. Szolgája követte a málhával.

Erre Désirandellehez lépett, aki már csucsorította a száját, hogy szemrehányással illesse.

- Nos hát itt volnánk, kedves pocakos apuskám! - kiáltott és barátságosan paskolta az emberke jóltáplált domboruságát.

III. FEJEZET.

Amelyben a történet tisztos hőse szerepelni kezd.

Dardentor ur - kinek keresztnéve Clovis - történetünk előtt negyvenöt évvel pillantotta meg a napvilágot, a Loge-tér 4. számú házában a régi Ruseinóban, amely régebben a Roussillon főhelye volt, most a keleti Pyreneusok székvárosa, a híres és felette hazafias Perpignanban.

Clovis Dardentor típusa ebben a jó vidéki városban nem éppen ritka. Képzeljünk el benne egy közepes termetű tagbaszakadt, szélesvállu embert, akinek olyan erőteljes a szervezete, hogy az izomzat uralkodik az idegzetén. Ez utóbbi egyébként a tökéletes eusténia állapotában volt, ami azok számára, akik görög tudományukat már kiizzadták, az erő tökéletes egyensúlyát jelenti. Azonkívül gömbölyű feje, rövid, őszbecsavarodó haja, barna legyezőforma szakállja, eleven tekintete, nagy szája pompás fogakkal, biztos lépte és ügyes keze, erkölcsi és fizikai tekintetben jól edzett volt, jó fiú a kissé parancsoló modora ellenére is, vidám kedélyű, kifogyhatatlanul bőbeszédű, határozott, gyors cselekvésű, szóval törölmetszett délvidéki, amennyiben t. i. valaki délvidéki lehet, akinek a Provenceben, abban a tartományban ringott a bölcséje, amely középpontja és egész mindene az egyetemes déli Franciaországnak.

Ez a Dardentor agglegény volt és valóban alig lehetne egy férfit az ő fajtájából a házasság igájában elképzelni. Ez az inkarnátus ellensége a házasságnak sehogy sem érte fel észszel, hogy miképpen lehet egy ép tagu és komolyan munkálkodó férfinak még ideje házasságra csak gondolni is. Házasság! Nem akart róla tudni, akár vonzalomból, akár társadalmi és nagyuri tekintetekből, akár számításból, akár vagyonközösséggel vagy vagyonközösség nélkül kössék is azt.

De abból, hogy valaki agglegény maradt, nem következik az, hogy tétlenül töltötte életét. Legalább Clovis Dardentorral szemben álkövetkeztetés volna. Azt a szép két milliócskát, mit magáénak mondott, sem hozományon, sem örökségen nem szerezte, hanem tisztára megdolgozta. Üzlettárs létére különböző ipari és kereskedelmi vállalatokban, minő a timárság, márványköszörülés, dugógyártás, bortermeles, kezdettől fogva tetemes jövedelmet élvezett. Idejének és értelmének javát azonban az ő vidékén annyira virágzó kádármesterségnek szentelte.

Csinos vagyonának felszaporodása és busás járadék biztosítása után negyvenedik évében visszavonult az üzlettől, anélkül azonban, hogy azután holt kincsének pusztán zsémbes őrzője legyen. Visszavonulva a magánéletbe, vagyoni helyzetéhez mérten élt, sokat és szívesen utazott, kiváltképpen Párisba, ahol sokszor és sokat tartózkodott. Viruló egészségén felül még olyan pompás gyomornak is örvendett, amelyért még éppen a gyomráról híres afrikai futómadár is méltán megirigyelhette volna.

A mi kedves perpignanink családja őrá egymagára szoritkozott. Őseinek hosszú sora benne megszakad. Sem felmenő, sem lemenő ágon nem volt semmiféle rokonsága, oldalrokonai sem voltak, hacsak nem a huszonhatodik, vagy huszonhetedik fokon, mert a statisztikusok számítása szerint, ha csupán I. Ferenc uralkodása idejére térünk is vissza, ezen fokon már minden francia rokon egymással. Ezzel az oldalrokonságával azonban természetesen nem törődött. Egyébként a keresztény időszámítás kezdetétől számítva minden most élő embernek van százharminckilenc kvadrillió őse... egygyel sem több, sem kevesebb.

Erre a rokonalanságára Clovis Dardentor egyébként nem is adott semmit. Ha olyan árván és egymagában állt is a világban, mint az utszéli kóró, nem látott ő abban semmi helytelen dolgot, amint hogy soha eszébe sem jutott, hogy ilyen vagy olyan, mindenki számára lehetséges módon, családra tegyen szert.

Egyike a főokoknak, hogy az „Argeles”-nek szerencsés lesz az utja az volt, hogy éppen a szerencse kedveltje, Clovis Dardentor tartózkodott rajta. Eddig, valahányszor Algirba utazott, - és ezt az országot módfelett kedvelte - mindig Marseilleből indult; ma történt meg először, hogy a Cette-Oráni vonalat választotta. Minthogy tehát ezen vonal hajóját érte a megtiszteltetés, hogy a tiszteletre méltó Clovis Dardentor eleven tetemét szállítsa Afrikába, egyenesen szükséges, hogy ez az átkelés megfeleljen várakozásának, más szóval, hogy rövid és szerencsés utazás után őt épen és egészségesen tegye le az afrikai partra.

Még alig volt fél lábbal a fedélzeten, Clovis Dardentor máris szolgálja felé fordult.

- Láss utána, Patrice, hogy a tizenhármas számú fülkét kapjam!

- Hiszen tudja Dardentor ur, hogy ezt a számot sürgőnyileg biztosítottuk; emiatt ne legyen tehát semmi gondja.

- Akkor hát vidd le a bőröndöt és gondoskodjál számomra jó helyről az asztalnál... lehetőleg nem messze a kapitánytól. Már csikorog a gyomrom az éhségtől.

Ez a kifejezés Patrice-nak nem volt elég előkelő, nem elég válogatott, azért rögtön rosszalólag huzta el a száját és sietett, hogy teljesítse a parancsot.

Ugyanebben a pillanatban észrevette Dardentor a hajó parancsnokát, amint a hágcsón leszállt a hidról és tartózkodás nélkül feléje sietett.

- Hé! hé! kapitány, - kiáltott, - hogyan esett, hogy nem volt türelme bevárni egy megkésett utast? Hajójának alighanem viszkedett a tenyere, hogy a csavarral megvakarja, mi?

Ez a metafora nem nagyon tengerésznyelven hangzott, de hát Clovis Dardentor sem volt tengerész és az ő szokásos virágos beszédmódorában olyan kifejezésekbe öltöztette nézeteit, amilyenek éppen a nyelvére tolakodtak, egyszer förtelmes kacskaringósan, másszor sajnálatos közönséges modorban.

- Mi pontos időben indulunk, uram, és a társaság szabályai igazán nem engedik meg a várakozást, - szabadkozott Bugarach kapitány.

- Hiszen nem is haragszom miatta, - szólt engesztelő hangon Dardentor, miközben a kapitánynak kezét nyújtotta.

- Én sem neheztelek önre, bárha arra kényszerített, hogy megálljak...

- Jól van na, hát álljunk meg mi is - és ezzel elvágta Dardentor a magyarázgatások további fonalát.

Eközben olyan erőteljesen rázta meg a kapitány kezét, mint egy vérbeli öreg bodnár, akinek az abroncsfeszítő és vasvágó szerszám keményfogósuvá tette a markát.

- Különben pedig tudja, ha bárkám utól nem éri az ön hajóját, Algirig is lementem volna rajta... nos és ha fel nem hajszolhattam volna a gözcsonakot, egyszerűen belevetettem volna magam a vízbe és ön után usztam volna! Igenis, már ez az én szokásom, kedves Bugarach kapitány uram!

Valóban ilyen ember volt ez a Clovis Dardentor és a két ifju, aki kedvteléssel hallgatta ennek az eredeti embernek a szavát, most szintén részesült tőle egy nyájas köszöntésben, amit mosolyogva viszonztak.

- Pompás fickó! - mormogott Jean Taconnat.

Ebben a pillanatban egy negyedfordulatot tett az „Argeles” és az Agde-fok irányába igazodott.

- Egy felette fontos kérdést, kedves Bugarach kapitány ur! - vette fel újra a fonalat Clovis Dardentor.

- Szóljon kérem!

- Mikor van önöknél az ebéd ideje?

- Öt órakor.

- Tehát negyvenöt perc múlva, hamarabb nem?... de ne is később!...

És Clovis Dardentor csettintett az ujjával, minekutána rápillantott értékes zsebórájára, melyet sulyos aranyláncon hordott nagy ércgombokkal ékes finomszövetű mellénye zsebében.

Ez a perpignani milliomos határozottan igen „sikkos” megjelenés volt azzal az ő hetykén a jobb fülre vágott finom puha nemezkalapjával, kockás kabátjával, távcsövével a szíjjon, utazó pokrócával, pötyögős térdnadrágjában, rézcsattos kamáslijában és duplatalpas vadászcipőjében.

És újra hallatszott az ő éles, elható hangja:

- Ha le is maradtam az indulásról, az ebédet el nem vétem, kedves kapitány, és ha az önök szakácsa jól végezte dolgát, érdem szerint láthat engem majd falatozni...

Eddig való irányát elhagyva, hirtelen más tájakra kanyargott szóáradata.

Éppen most jelent meg újra a színen Désirandelle ur, aki feleségét értesítette a várva-várt barát szerencsés megérkezéséről.

- Jó napot, kedves barátocskám! - kiáltott Clovis Dardentor. - Nos és Désirandellené? Hol van a tiszteletreméltó hölgy?... És az Agathoklesek legszebbike?

- Ne tartson semmitől, Dardentor, - válaszolt Désirandelle, - mi nem késtünk le a hajóról és az „Argeles”-nek nem kellett nélkülünk elindulnia.

- Micsoda? Szemrehányás, kedvesem?

- Mindenkép rászolgált... Micsoda békétlenséget szerzett nekünk!... Ha Oránba érkeztünk volna Elissane urnőhöz ön nélkül, mi lett volna?...

- Ó, hát pattogtam én is miatta eleget, Désirandelle, elhiheti... de mindennek csak az a fickó Pigorin az oka... Rivesaltesi óborainak kóstolgatásával tartóztatott annyira. Egyre kóstolgatnom kellett... és amikor a régi medence rakodópartjára értem az „Argoles” éppen akkor füstölt kifelé az átjáróból. De hát végre is itt vagyok és azért teljesen felesleges a dologra még szót vesztegetni és a szemeket forgatni, mint a haldokló csuka... Ettől még csak erősebben inoghat a hajó. Most pedig hol a felesége?

- Nyugágyán fekszik... kissé...

- Már is?...

- Sajnos, - sóhajtott Désirandelle, kinek rezgett a szempillája - és én magam is...

- Kedves öreg barátom, fogadjon el tőlem egy tanácsot, - szólott Clovis Dardentor. - Ne tátsa száját, úgy mint most... Csukja be kérem... mert nem jó az ördögöt a falra festeni.

- Szent Isten! Könnyü magának! - dadogott Désirandelle ur. - Jaj, ez a tengeri ut!... Sem én, sem Désirandellené nem adtuk volna rá fejünket, ha nem Agathokles jövője forogna szóban.

Tényleg a Désirandellek egyedüli örökösének jövője forgott szóban. Dardentor, a család régi, meghitt barátja, minden este ellátogatott a Popinière-uti házukba, egy játszma besique, vagy piquet-re. Születése óta ismeri a fiút is látta őt fejlődni... legalább testileg, mert értelem dol-

gában messze elmaradt a fejlődése. Agathokles később egy liceumot látogatott, de ugyanazzal az eredménnyel, mint a többi lusta és korlátozott növendék. Valamilyen különös hajlandóságnak bizonyos foglalkozás iránt semmi nyomát sem árulta el. Semmittevással tölteni egy egész életet, ez lehetett szemében az emberi lét eszménye. Az, amit maholnap szüleitől várhatott, tizenkétezer frank évjáradékkal kecsegtette. Ez mindenestre már valami, de Désirandelle ur és felesége sokkal „járadékosabb” jövőre gondoltak csemetéjük számára. Ismerték tudniillik azt a bizonyos Elissane-családot, mely Algirban való letelepedése előtt Perpignanban lakott. Elissanené, egy kereskedő özvegye, csinos vagyonnak örvendett, hála az ura rátermettségének, aki visszavonulva a magánéletbe, Algirban telepedett le. Csak egy huszéves lánya volt az asszonynak, ki maga az ötven körül járt. Oránban és a Popinié-utcának bizonyos házában úgy tartották, hogy Elissane kisasszony „jó párti”. Mi lehetett volna tehát kíváncsiabb, minthogy Agathokles Désirandelle vegye feleségül Louise Elissanet.

De mielőtt elvinné, előbb ismerkedjenek meg egymással a fiatalok. Agathokles és Louise gyermekkorukban ugyan látták egymást, de alig maradhatott valami élénk emlékek egymásról. Mivel pedig Orán nem jött Perpignanba, mert Elissane asszonyt nem lehetett hazulról elmozdítani, akarva nem akarva, Perpignannak kell Oránba menni. Ez volt az oka Désirandelleék tengeri útjának, ámbár Désirandellené a partról nézve a tengert is már beteg lett és Désirandelle ur minden bizonygatása ellenére is drukkolt. Így tehát Clovis Dardentor barátjukra gondoltak. Ez a perpignani világlátott és tapasztalt ember volt, tehát bizonyára nem fogja visszautasítani kérésüket, hogy Oránba kísérje őket. Lehet ugyan, hogy a leánynéző fiatalember értékét nem igen nagyra tartotta, de az ő véleménye szerint egyformát ért valamennyi férfi, aki meg akar nőszülni. Ha Agathokles a bájos örökösnek tetszeni fog, önmagától dől el a dolog. Louise Elissane persze igen kecses teremtés... Szóval, majd ha megérkeznek Oránba, majd meglátjuk, hogy lesz tovább.

Tudjuk tehát, hogy milyen célra szállt a kis perpignani társaság az „Argeles”-re és milyen okból merészkedtek az átkelésre a Földközi tengeren.

Az ebéd idejét várva, Clovis Dardentor a fedélzeten maradt azon kevesek társaságában, akiket a hajó ingása még nem kergetett a hálófülkékbe. Désirandelle ur, kinek haloványsága egyre fokozódott, követte példáját és egy padra telepedett.

Agathokles is hozzájuk csatlakozott.

- Hé, fiu, te jobbszerkezetű vagy, mint apád, annak már nyikorog az egész alkotmánya.

Agathokles kielégítőnek találta azt a választ, hogy az övé még nem nyikorog.

- Annál jobb neked; csak aztán ki is kell tartani végig. Le ne menj az alsóbb termekbe, mert olyan lesz a képed, mintha papírmáséból volna, vagy mint a tök a lekvárban!

Ettől igazán nem volt ok tartani, a tenger sem bántotta a fiatalembert.

Clovis Dardentor nem tekintette helyesnek, hogy Désirandellenét fülkéjében meglátogassa. A jó hölgy tudta, hogy ő itt van és ez elég volt. Az ő vigasztaló szavának úgy sem lett volna semmi foganatja. Hegyibe Dardentor azoknak az utálatos embereknek osztályába is tartozott, akik sohasem szalajtják el az alkalmat, hogy a tengeri betegség szájalomra méltó áldozatain ne élcelődjének. Azért, mert ők maguk mentesek a gyötrelmes nyavalyától, nem ismernek irgalmat szenvedő embertársaik iránt. Fel kellene az ilyen nagyképűt kötni valamennyit a főárbócra.

Az „Argoles” az Agde-fok magasságában hajózott, mikor megszólalt az ebédhez hívó harang.

Eddig nem kellemetlenkedett még valami elviselhetlen mértékben a hajó ingása, ringása. Igaz ugyan, hogy a hullámverés kissé rövid volt, de az utasok legtöbbször elég jól kibirta. A

hullámok hátulról érték a hajót, ez tehát velük egy irányban haladt. Remélni lehetett tehát, hogy a déli étkezésen lesz elég résztvevő.

A férfitas mind, sőt öt-hat hölgytas is leszállott a lépcsőn az étkezőbe és elfoglalta a jókor biztosított helyeket az asztal körül.

Eustache Oriental észrevehető türelmetlenséggel dobolt ujjával az asztalon. Hét óra hosszat itt ül, mint a festett török. De remélni lehetett, hogy a jó helyeknek ez az ötletes vadásza az ebéd után a vacsorát nem fogja ugyanazon széken bevárni.

Bugarach kapitány és Bruno doktor a szalon végében tartózkodott. Sohasem kerülték kötelességüket, hogy az asztalnál figyelmeskedjenek az utasok iránt Clovis Dardentor és a két Désirandelle ur, apa és fiu, az asztal felső végéhez telepedett. Azzal a szándékkal, hogy ezt a háromfajta perpignani tipust tanulmányozzák, Marcel Lornans és Jean Taconnat Dardentor ur mellett foglaltak helyet. A többi utas, mintegy husz, vegyest oszlott meg az asztal körül, egyik részük Oriental közelébe igyekezett, az asztal „jó vége” tájkára, ahol kezdik a tálak körüladását.

Clovis Dardentor hamarosan megismerkedett Bruno orvossal és ahol ilyen pörgenyelvű ember összekerül, ott, kivált Bugarach kapitány társaságában, egyhamar el nem akad a beszéd fonala.

- Doktor ur, - kezdé Dardentor, - boldog vagyok, igen boldog, hogy megszoríthatom a kezét és ha éppen annyira hemzsegne rajta a mikroba, mint a társaién...

- Semmi aggodalom, Dardentor ur, - válaszolt az orvos ugyanazon a vidám hangon, - jól megmostam a kezemet boros vízben.

- Törődöm is én a mikrobákkal és a mikrobavadászokkal, - kiáltott fel Dardentor ur. - Soha életemben nem voltam beteg, egy napig, egy óráig sem, én kedves Aeskulópom... Még csak náthám sem volt soha öt percig sem... Sohasem szedtem egyetlen labdacst sem... Megbocsátja az őszinte szót, de azt hiszem, hogy még az ön rendeletére sem szednék semmiféle gyógyszert. De azért nagyon szeretek orvosokkal érintkezni... Ezek igen derék urak, akiknek csak az az egy rossz tulajdonságuk van, hogy megrontják az emberek egészségét, amikor a pulzust fogják, vagy a nyelvet nézik... De máskülönben mód felett örvendek, hogy oldala mellé telepedhettem és ha jó az étel, igen meg fogom becsülni.

Bruno doktor nem adta meg magát egykönnyen, ámbár máris be kellett ismernie, hogy szomszédja még nagyobb fecsegő őnála. Ugy válaszolt, hogy az orvosokat ilyen jó felszerelésű ellennel szemben nem védelmezte. Minthogy pedig időközben felszolgálták a levest is, ki-ki csak a tengeri levegőtől hatalmasan felélesztett étvágyának kielégítésére gondolt.

Eleinte olyan gyengék voltak a hajó ingásai, hogy nem igen zavarták az étkezőket, az egy Désirandelle ur kivételével, aki olyan fehér lett, mint az asztalkendője. Pedig alig lehetett érezni valamit a hosszanti és a keresztíngásból. Ha az étkezés folyamán ez a kedvező állapot nem fog megváltozni, akkor békén végig lehet az ebédet egészen a fekete kávéig.

Ámde hirtelen zörögni kezdett az evőeszköz. Az étkező függőlámpái a vendégek fejei felett ide s tova himbáltak. Olyan lökések érték a hajót, hogy valóságos zenebona támadt az étkezők sorában, kik alatt az ülések veszedelmesen kezdtek ide-oda hajolgatni. Az emberek kezei és karjai bizonytalanul kezdtek mozogni, a poharakat bajosan lehetett a szájhoz emelni és a villával rendszerint az állukat vagy arcukat bökdösték.

A legtöbb vendég nem viselhette el ezt. Désirandelle ur az elsők egyike volt, aki áruló gyorsasággal hagyta ott a termet. Sokan követték, hogy odakint friss levegőt szivjanak. Hasztalan igyekezett lelket verni beléjük Bugarach kapitány.

- Nem tesz az semmit, uraim, - mondá - az „Argoles”-nek ezek a bakugrásai nem tartósak.

Clovis Dardentor sem állhatta, hogy közbe ne kiáltson:

- Hogy kidöcögnek libasorban!

- Ugy van az kérem mindig, - jegyezte meg ravasz szemhunyorgatással Bugarach kapitány.

- Nem értem, - szólt újra a perpignani, - hogy a szivők miért nem marad a helyén!

Feltéve, hogy ez a kifejezés nem ellenkeznék az emberi szervezet törvényeivel és hogy ha a sziv igazából el tudná hagyni a helyét, miként a népies szólásmód tartja, akkor ezeknél a szána-lomra méltó áldozatoknál a sziv legszivesebben kikiváncozott volna. Így esett, hogy mikor a pincér a következő fogásokat találta, nem ült az asztal körül több 10-12 embernél. Ezekhez tartozott az ilyen „asztaltáncoltatáshoz” szokott Bugarach kapitányon és Bruno doktoron kívül első sorban Clovis Dardentor, aki nem tágitott, Agathokles, aki igen egykedvűen nézte apja futamodását, a két rokon Marcel Lornans és Jean Taconnat és a fáradhatatlan Eustache Oriental, aki feszült érdeklődéssel várta mindig a következő fogást, vallatta a pincéreket, hogy mi lesz még és oda se hederített az „Argoles” időszerűtlen ficánkolásának, amikor Oriental urnak, az asztal elején ülve, módjában állt, hogy a legizesebb falatok között válogasson.

A vendégek ily sereges kivonulása után mindjárt az ebéd legelején, Bugarach kapitány jelentős pillantást vetett Bruno doktornak, aki azt furcsa mosolygással viszonzta. Ez a mosolygás és ez a pillantás elég nyílt értelmű lehetett, mert akár csak a tükörben, visszaverődött a vendéglősnek máskor oly fagyos képén.

Akkor Jean Taconnat csendesen meglökte a könyökével Marcel Lornanst és halk hangon megjegyezte:

- Ez volt az ismeretes „fogás”.

- Amelynek én azonban fel nem ülök, Jean.

- Én pedig még kevésbé, - jelentette ki Jean Taconnat, aki zavartalanul szedett a tányérjára két szeletet az izletes halból, amit Oriental ur, ugy látszik, észre nem vett.

A nevezett „fogás” pedig egyszerűen ebből áll:

A kapitány, a világért sem minden kapitány, de úgy látszik, hogy vannak, akik nagyon is átlátszó okokból, éppen ebéd elején adnak jelt, hogy a hajó kormánylapátját észrevehetetlen csekélyen elfordítsák. Szabad őket azért szemrehányással illetni? Hát tilalmas dolog a hajót éppen a hullámok elé állítani, még pedig csak egy rövid negyedóra és véletlenül éppen az ebéd idejére? Hát bűn az, ha a kapitány egy kalap alatt játszik az ingással és himbálással, hogy megtakarítson keveset - a konyhán?

Egyébként nem soká csörömpölt a tányér és pohár, de a kiüldözött vendégeknek alaposan elment a kedvök, hogy visszatérjenek elhagyott helyeikre.

Az ilyen ravasz módon egy pár edzett emberre összezsugorított ebédet tehát most már zavartalan odaadással el lehetett költeni és bizony a bentülők édes keveset törődtek a szegény száműzöttekkel, akik most odakünn gubbasztottak a legszánalmasabb helyzetben a székeken és padokon.

IV. FEJEZET.

**Amelyben Clovis Dardentor olyan dolgokat mond,
miket Jean Taconnat a maga hasznára akar fordítani.**

- Micsoda hézagok tátonganak asztalunk körül, kedves kapitány, - kiáltott fel Clovis Dardentor, miközben a vendéglős a tálak körülhordására ügyelt fel, anélkül, hogy szokott méltóságát letegye.

- Hátha még nagyobbak lesznek a hézagok, amikor gorombább lesz a tenger, - vetette oda Marcel Lornans.

- Gorombább?... Hiszen ez egy olajtenger, olyan szelid. Az „Argoles” csupán valami ellen-áramlatba került, ahol magasabb volt a hullámjárás. Ez megesik néha.

- Kivált a reggeli és ebéd idején, - vetette oda Jean Taconnat, a világ legkomolyabb arcával.

- Valóban, én is tapasztaltam ilyesmit, - egészítette ki Jean szavait Clovis Dardentor, - hátha ez a hajóvállalatnak valami huncutsága...

- El tudna ön olyasmit hinni? - szólt közbe Bruno doktor.

- Én csak egyet hiszek, hogy ezért ugyan nem hagytam még cserben egyetlen falatkát sem, még hogyha mind elfutottak is az emberek...

- Ön kitartott, - egészítette ki szavát Jean Taconnat.

- Ugy van, Taconnat ur.

A perpignani már olyan bizalmasan szólította nevén, mintha legalább is - negyvennyolc órája együtt utaznának.

- Lehetséges, hogy egy pár megfutamodott utas újra vissza fog térni és ebédét kívánja, hiszen a hajó már teljesen nyugodt.

- Ez az, amit az elébb mondtam, - hagyta rá Bugarach kapitány, - csak muló zavar volt... talán a kormányos hanyagsága folytán... ugyan Stuart, legyen olyan jó, nézzen a többi utas után, nem parancsolnának-e...

- Mindenekelőtt a te szegény atyád, Agathokles, - jegyezte meg Clovis Dardentor.

De ifjabb Désirandelle ur csak a fejét rázta, jól tudva, hogy az ő kedves apja urát kötéllel sem lehetne most visszaterelni az ebédlőbe, azért hát feleslegesnek is tartotta erre a dologra egyáltalán szót vesztegetni.

A stuart (olyan gazdaféle a hajón), ki eleve meg volt róla győződve, hogy kísérlete eredménytelen marad, az ajtó felé fordult. Mert ha egy utas már egyszer elmenekült az asztaltól, akkor igen ritka eset, hogy oda visszatérjen, bárha időközben el is mulott volna futásának oka. Ezuttal sem teltek az asztaltársaságok hézagai, ami fölött a ravasz kapitány és méltó társa, a doktor, lehetőség szerint szomorkodni igyekezett.

Egy kis kormányfordulat visszaterelte a hajót eredeti irányába, a hullámok már többé nem elülről, hanem hátulról érték, minek következtében a gyenge tucatra leolvadt ebédelők száma békén tovább lakmározhatott.

- Különben jobb, hogyha nem tulságos sokan ülnek az asztal körül, - morfondált Clovis Dardentor. A felszolgálás szempontjából is jobb, éppen úgy, miként a társalgás is bensőbbé és általánosabbá válik.

Itt is így volt. Természetesen elbeszélésünk főszemélye verte itt is a nagydobot. Bruno doktornak, amilyen mozgékony is volt különben a nyelve, csak nagy erőlködéssel sikerült alkalmat kieroszakolni arra, hogy néhány közbeszólást kapcsoljon a beszédhez; ugyanez a sors érte Jean Taconnat-t is, de ő legalább felségesen mulatott a szóból való özönvízen. Marcel Lornans egyre mosolygott, Agathokles pedig csak evett, evett és oda sem ügyelt semmire. Eustache Oriental ur csak a nyelvével csettintett közbe-közbe, amikor valami kiválóan izletes falatot sikerült elhorgászni, amit azután jófajta pomardi borral locsolgatott, mely biztos állásu vederben állott mellette. A többi asztaltársat nem kell figyelembe vennünk.

Most aztán hangos lett az étkező a sok egymást licitáló beszédűtől, a déli vidék előnyeiről az északi fölött, Perpignan városának elvitázhatatlan érdemeiről, a közbecsülésről, melyet itt jelenlevő polgárainak egyike, Clovis Dardentor élvez; a figyelmességről, amit tekintélyes vagyona szerez neki, az utazásokról, mikén már átesett és amiket a jövőben tervez, szándékairól, hogy Oránt meglátogassa, amit már ő előtte beszéltek el Désirandelleék, a másik szándékáról, hogy beutazza a pompás Algirt... Szóval ezuttal is úgy ment el hazulról, hogy nem is törődik vele, mikor kerül vissza.

Nagyon csatlakoznék azonban, aki ezt a végnélkül való szóözönt, ami Clovis Dardentor ajakáról hömpölygött, végighallgatta és feltenné, hogy tányérjának tartalma ezért rá nem érne a szájába vándorolni. Szó sincs róla! A szó és étel mind egyformán kényelmesen ki- és befért a száján. A kitűnő férfiú egy időben beszélt és evett és amellet nem mulasztotta el azt sem, hogy fürge tempóban töltögetve poharát, ennek tartalmával könnyítsen a kettős munkán.

- Ez aztán kitűnő emberi gépezet, ez pompásan működik, - szólott Jean Taconnat önmagához.
- Ez a Dardentor a délvidéki ember legtökéletesebb példánya, akit valaha láttam.

Bruno doktor is megcsodálta. Az ő szemében nevezett „példány” kitűnő harcoló anyag lenne és mekkorát tanulhatna a tudományos élettan, ha módjában állana ilyen tökéletes szervezetet elemeire szedni. Mivel azonban a „példány” ezidőszerezt alighanem élénken tiltakozott volna, hogy a tudványó doktor, felmesse a hasát, ez utóbbi vállatásra fogta a dolgot és behatóan érdeklődött Clovis Dardentor egészségbeli háztartása iránt.

- Egészségemet kérdi, kedves doktorkám?... De hát mit ért ön ezalatt a szó alatt?
- Ugyanazt, amit az egész világon értenek alatta, - válaszolt a doktor, - a szélteben elfogadott meghatározás szerint értem alatta a test összes élettevékenységeinek állandó és hiánytalan lefolyását...
- És amennyiben mi is ennek a meghatározásnak hvei vagyunk, szeretnők tudni, - vett részt a vitában Jean Taconnat is, - hogy önnél, tisztelt Dardentor ur, ezek az élettevékenységek könnyen...
- És zavartalanul folynak-e le? - egészítette ki a kérdést Marcel Lornans.
- Teljesen hiánytalanul, állandóan és zavartalanul, - jelentette ki Clovis Dardentor ur, - mert soha életemben nem voltam beteg, és könnyen is, minthogy lefolyásukat nem érzem.
- Nos hát, uraim, - veté közbe Bugarach kapitány, - tisztába jöttek-e már annyira azzal, hogy mit kell az egészség szó alatt érteni, hogy az önökére is már koccintani lehet?
- Ha csak ennyiben mult, megvallom, hogy teljesen tisztában vagyok és én is úgy láttam, hogy a desszert reményében itt az ideje néhány „pléhsipkásnak kitörni a nyakát”.

A délvidéken a pezsgőivást általán ezzel a kifejezéssel jelölik és ha Clovis Dardentor szájából hangzik el, egész bizonyosan nem szükoelkedik a kifejezés a törölmetszett délvidéki hangsúlyozás nélkül sem.

Felvonultak tehát a „fehérsapkás palackok”, a poharak teltek, a fehér hab kicsordult, de a társalgás korántsem fult bele... sőt ellenkezőleg!

Bruno doktor volt az első, aki újra megkezdte a tüzelést ezekkel a szavakkal:

- Most pedig, kedves Dardentor ur, szíveskedjék egy másik kérdésemre is felelni, arra, hogy egészsége megóvására tartózkodott-e mindig mindenféle szertelenségtől?

- Mit ért e szó alatt, hogy szertelenség?

- A patvarba is! - szólt nevetve Marcel Lornans, - ez a keleti pyrenaus egyaránt nem tudja, hogy mit jelent a szó egészség, mint ahogy nem tudja, mit tesz az, szertelenség.

- Hogy nem tudnám? Téved, Lornans ur, de bevallom, nem vagyok tisztában vele, hogy itt mire értik.

- Nos hát, Dardentor ur, - veszi fel ismét a szót Bruno doktor, - szertelenséget az követ el, aki testével, lelkével oktalan módon visszaél, aki mérték nélkül, zabolátlanul, semmivel nem törődve éli napjait és aki első sorban tulságos mértékben hódol az asztal gyönyöreinek... ami olyan sajnálni való szenvedély, amely előbb vagy utóbb, de feltétlenül biztosan tönkreteszi a gyomrot...

- Mit mondott megint, a gyomrot, - kérdi Clovis Dardentor komoly arccal.

- Nem tudja, mi az gyomor? - kiált fel Bruno doktor, - az ördögbe is, hát az a szerv, amely arra való, hogy a gasztrálgák, gasztriták, gasztrocellákat, gasztroenteritákat, entogaszteritákat és az exogaszteritákat hozza létre.

Miközben ezt a csinos görög szófutást csillogtatta, sugárzott a boldogságtól, hogy ime, a gyomor hányféle nyavalyára ad okot.

Dehát Clovis Dardentort nem lehetett eltéríteni ama meggyőződésétől, hogy ő semmit sem tud arról, ami az egészség gyengítésére való és minthogy azt sem akarta elismerni, hogy ezek a szavak egyáltalán jelentenének valamit, Jean Taconnat, aki módfelett mulatott a dolgon, még ezt a kérdést is intézte a makacs perpignanihoz:

- Ön tehát soha életében ki nem rugott a hámból?

- Nem... abból az egyszerű okból még pedig, hogy soha be nem fogtak a hámba.

Erre aztán olyan trombitahang hahotára fakadt Clovis Dardentor, hogy a poharak épp úgy csörömpöltek, mintha a hajó ismét „valami ellenáramlatba” jutott volna.

Semmiképen ki nem lehetett tudni ebből a páratlan Dardentorból, hogy ő az elpusztíthatatlan jó egészségnek vagy a szorgos józanságnak öspéldánya-e, aki annak köszönheti meg fogyatkozhatlan egészségét, hogy vasszervezetén egyáltalában nem fogott semmiféle kicsapongás.

- Látom már, Dardentor uram, - ismerte be Bugarach kapitány, - hogy a természet arra szerkesztette, hogy egy jövőendő százesztendőt csináljon önből.

- Miért ne, kapitány ur?

- Helyes, miért ne? - ismételte Marcel Lornans.

- Ha egy gépezetet jól megszerkesztenek, helyesen egyensúlyoznak, bőven olajoznak, állandóan jó karban tartanak, - folytatta Clovis Dardentor, - nem tudom belátni, miért ne tartana az örökké.

- Bizonyára, - jelentette ki helyeslőleg Jean Taconnat, - kivált ha fűtőanyagban sincsen hiány sohasem.

- Ebben nálam sohasem lesz hiány, - kiáltott fel Dardentor ur, - miközben nadrágja zsebében csörömpölt, ahonnan érces csilingelés hallatszott. - Most pedig kérdem, hogy boldogok-e az urak azzal, hogy velem itt okoskodnak?

- Nem vagyunk! - kiált felé újra Bruno doktor, aki makacskodott, hogy ezt a perpignani csak azért is legyüri.

- Nagyon téved, kedves uram, nincs a világon olyan gépezet, mely el nem kopnék és olyan szerkezet, mely egy szép napon meg nem állana... szólt a kapitány.

- Ez csak a gépésztől függ, - válaszolt a nem tágitó Clovis Dardentor, aki újra szinültig töltötte a poharát.

- Meg vagyok győződve róla, hogy egyszer majd ön is meghal.

- Ugyan miért halnék meg én, aki sohasem vettem igénybe orvosi segítséget?... Egészségükre, uraim!

Az erre felhangzott általános jókedvben összecsendültek a poharak, amiket fenéig üritettek. A hangos, izzó, pajkos kedvű társalgás így folyt azután tovább, egészen a desszertig, melynek sokfélesége méltó befejezése volt a dus ebédnek.

A vidám zsvajj átszűrődött az étkezővel szomszédos fülkébe, ahol nem csekély boszuságot szerzett a nyughelyein heverő szegény tengeri betegeknek, kiknek kinlódását ugyancsak nem enyhítette a zsvajj.

Désirandelle ur többször mutatkozott az étkező küszöbén. Mivel az ő és felesége ebédjének ára benne foglaltatott a menetdíjban, sajnálta Désirandelle ur, hogy hiába fizessen. De alig hogy kinyitotta az étkező ajtaját, rögtön nagyfoku rosszszullét háborgott a gyomrában, mire ész nélkül, hanyatt-homlok visszaroht a fedélzetre.

Egyedüli vigasztalása ez a magabiztatás volt, hogy szerencsére Agathoklesnek semmi baja sincsen és Agathokles bőven eszik hármuk helyett.

Ifjabb Désirandelle ur valóban arca verejtékességéig működött abban, hogy idősb Désirandelle ur várakozásának megfeleljen.

Clovis Dardentor utolsó kijelentése után ismét más irányba fordult a beszéd. Furta a résztvevők oldalát, hogy hát semmiképen sem lehessen ennek a vidám csélcsapnak gyengéjére tapintani? Hogy egészsége kitűnő, szervezete utólérhetetlen, jóléte elsőrangú volt, abban már nem kételkedett senki. Mindazáltal ő is csak egyszer be fogja adni a kulcsot, miként mi mindnyájan és ha majd üt a válás órája, mi lesz a nagy vagyonnal? Kié lesz a sok ház, ingatlan és ingó birtok, amit a perpignani Matuzsálem-jelölt szorgalmas munkában összekuporgatott, de sem egyenes leszármazásu, sem öröklésre jogosított egyetlen oldalági rokonnal, akire kincseit hagyja, nem áldotta meg őt a sors.

Erre a tapogatóásra kezdé Marcel Lornans:

- Miért nem volt sohasem gondja arra, hogy örökösöket szerezzen?

- Ugyan kérném, hogyan?

- Hát az ördögbe is, ahogy azt általánosan tenni szokás, - kiáltott fel Jean Tacconnat, - ugy, hogy egy kedves, derék, szép, egészséges, önhöz méltó hölgy urává lesz.

- Én... én megnősüljek?...

- Természetes!

- Valóban, erre még nem is gondoltam!
  - De ez erkölcsi kötelessége lett volna, Dardentor ur, - jegyezte meg Bugarach kapitány, - minthogy pedig még most sem késő...
  - Hát ön nő, kedves kapitány?
  - Nem.
  - És ön, doktor?
  - Én sem.
  - Hát önök, uraim?
  - Mi sem, de a mi korunkban nincs ezen mit csodálni.
  - Helyes! És ha önök közül egyetlen egy nő ember sincsen, miért nősüljek meg éppen én?
  - Csak azért, hogy családja legyen, - oktatta őt Jean Taconnat.
  - És hogy a családdal meg legyenek az elmaradhatatlan gondok is...
  - Hogy gyermekei és később unokái is legyenek...
  - Mindazzal a sok boszankodással, amit okoznak.
  - Hogy utódja legyen, aki megsirassa elhunytát...
  - Vagy inkább örüljön rajta.
  - Hát azt hiszi, - folytatta a szót Marcel Lornans, - hogy az állam nem örül majd a halálának, amikor az ön örököse lesz?
  - Az állam?... örökölje az én vagyonomat?... Az én vagyonomat?... aminek az a tékozló hamarosan a fenekére nézne?...
  - Ez nem válasz, Dardentor ur, - szólt Marcel Lornans, - az embernek már egyszer az a hivatása, hogy családot alapítson, hogy tovább éljen gyermekeiben és unokaiban...
  - Megengedem, de lehet embernek gyermeke és ivadéka nélkül is, hogy maga megnősüljön.
  - Hogy érti ezt?
  - Ugy, ahogy érteni kell, uraim, és én a magam részéről előnyben részesítem azokat a gyermekeket, akik már megvannak.
  - Örökbe fogadott gyermekeket? - kérdi Jean Taconnat.
  - Természetesen! És nem százszorta okosabb így? Nem helyesebb ez a mód? Van alkalmam válogatni! Válogathatok az olyan gyermekekben, akiknek teste-lelke egészséges és akik túl vannak a koron, amikor még vörheny, számarhurut, meg tudom én miféle veszedelem fenyegeti őket; válogathatok a szőkében, barnában, okosban, butában. Módomban van tetszésem szerint fiut vagy leányt szerezni, egyet, kettőt, hármat, akár egy tucatot, aszerint, hogy mennyi érzékem van az apaság iránt. Egy szóval, teljesen szabad kezem van, hogy testileg, lelkileg kifogástalanul megfelelő öröklő-családot gyűjthessek, anélkül, hogy egy házasságra az ég áldását lessem. Egyszerűen magamagát áldja az ember, akkor és oly módon, ahogy neki tetszik.
  - Bravó, Dardentor ur, éljen! Örökösei egészségére! - kiáltott fel Jean Taconnat.
- És újra összecsendültek a poharak.

Hogy mit vesztettek volna az „Argoles” étkező utasai, ha a közlékeny perpignaninak ezt a gyermekválasztó rendszerét meg nem hallották volna, azt bajos elképzelni. A maga nemében pompás volt.

- Az ön rendszere, tisztelt uram, - találta Bugarach kapitány még megjegyzendőnek, - magában véve igen jó lehet. De ha az egész világ így cselekednék és minden szülő csak örökbefogadó akarna lenni, akkor hamarosan nem lenne több gyermek, kit örökbefogadni lehessen.

- Ne legyen rá gondja, kedves kapitány, a dolog félig sincs olyan veszedelmes, mert ameddig a világ világ lesz, mindig fognak akadni tiszteletreméltó emberek, akik házasságra lépnek. Lesz ilyen ezer és milliószám...

- Jó is, hogy így lesz, - fejezi be Bruno doktor, - mert különben hamar vége szakadna a világ dicsőségének.

Igy hullámozott tovább a komolylyal váltakozó pajkos beszéd, anélkül azonban, hogy Eustache Orientalt zavarná, aki most az asztal másik végén kávé szűrőcső, vagy Agathokles Désirandellet aki éppen most fosztott ki egy gyümölcsöstálat.

Ekkor Marcel Lornans, akinek a polgári törvénykönyvből egy bizonyos VIII. fejezet jutott eszébe, az örökbefogadás jogi oldalát kezdte feszegetni.

- Aki örökbe akar fogadni, Dardentor ur, annak bizonyos feltételeknek kell megfelelnie.

- Ezt én nagyon jól tudom, Lornans ur, és ezidőszereint úgy vélem, hogy valahánynak már meg is feleltem.

- Lehetséges, folytatta Marcel Lornans, - az első feltétel, hogy francia férfi vagy női polgár legyen.

- Engedelmeikkel, uraim, én a férfinemhez tartozom.

- Ezt szívesen el is hisszük és közölünk senki sem vonja kétségbe, - biztosította Jean Taconnat.

- A másik, amit a törvény az örökbefogadó személytől követel, hogy sem gyermeke, sem törvényes leszármazója ne legyen...

- Az én esetem, tudós jogforgató ur! azzal a hozzáadással, hogy felmenő rokonom sincsen.

- A felmenő rokonságról nincs szó.

- De nekem az sincs!

- Egy mulhatatlanul szükséges tulajdonságnak azonban mégis hijával van Dardentor ur...

- Melyik ez?

- Az ötven esztendő életkor. Az örökbefogadónak elengedhetetlenül ötven évesnek kell lennie.

- Öt év múlva elértem ezt a kort, ha az Isten ily hosszú élettel megajándékoz, és miért nem tenné?!...

- Hát bizony igazságtalan dolog volna tőle, és tetejében jobb helyre ily ajándékot nem is költhetne, - szólt közbe Jean Taconnat.

- Meghiszem azt, Taconnat ur. Bevárom tehát ötvenedik esztendőmet és akkor keresztül viszem az örökbefogadást, ha arra alkalom, vagyis igazabban jó alkalom nyílik, miként üzleti nyelven mondják.

- Azzal a feltétellel, hogy az a férfi, vagy nőszemély, a kit örökbe fogadni akar, nem lesz idősebb harmincöt évesnél, mert a törvény azt követeli, ha az örökbefogadó legalább tizenöt évvel idősebb legyen az örökbefogadottnál.

- Hát csak nem gondolja, - méltatlankodott Dardentor ur, hogy valami vén fiut, vagy vén lányt varratok a nyakamra?! Ments Isten! Sem harmincöt, sem harmincéves személyt nem választok, hanem olyant, aki éppen nagykorúvá lett, mert ezt a polgári törvénykönyv előírja.

- Ez mind igen szép, Dardentor ur, - válaszolta Marcel Lornans. - Elismerem, hogy az eddig felsorolt feltételeknek mindig megfelelt, ámde - bármennyire sajnálom is leendő apai méltósága kedvéért - egy olyan feltétel is van ám még, amelynek, fogadni mernék, nem felel meg.

- Reménylem, nem arra céloz, hogy talán rossz a hirem? Kinek van bátorsága Clovis Dardentor becsületét kétségbe vonni?

- Ah, eszébe sincs senkinek, - bizonykodott Bugarach kapitány.

- Senki! - erősítette a maga részéről Bruno doktor is.

- Senki! - erősítette Jean Taconnat is.

- Természetesen senki sem, magyarázgatta tovább Marcel Lornans, de hát ilyest én nem is akartam állítani.

- Mégis, mire célzott? - kérdi Clovis Dardentor.

- A polgári törvénykönyvnek arra a határozottan kifejezett feltételére, amelyet eddig mindenestre figyelmen kívül hagyott...

- Melyik volna ez?

- Az, amely előírja, hogy az örökbefogadó az örökbefogadóról nagykorúsága előtt legalább hat éven keresztül gondoskodott legyen.

- És ezt követelné a törvény?

- Kifejezetten!

- És ki volt az a birka, aki ezt a kikötést a törvénykönyvbe iktatta?

- Ezt tudni, arra most nincs szükség.

- Mondja hát, Dardentor ur, vajjon gondját viselte-e valakinek ismerősei közül az előirt módon?

- Tudtommal nem!

- Akkor tehát, - elegyedett bele Jean Taconnat, - nem marad más hátra, mint hogy vagyonát valamilyen nevééről elnevezendő jótékony célra hagyja.

- Ezt is a törvény követeli? - kérde a perpignani valamivel halkabb hangon.

- Igenis félre nem érthető módon, - világosította fel Marcel Lornans.

Clovis Dardentor nem is igyekezett rejtegetni a csalódást, melyet a törvény kikötései neki okoztak. Semmi megerőltetésébe nem került volna, hat éven valami kiskorúnak neveltetéséről és életfentartásáról gondoskodni. (Hogyis nem törődött ő ezzel!) De hát mi módon biztosíthatott volna magának egy jó választást, ha annyira fiatal emberekhez kell tartani magát,

akik a jövőre nézve még semmiféle biztosítékot nem nyújtanak?... Eszébe sem jutott az ilyesmi!

... De hát igazán van erre szükség? avagy Marcel Lornans talán csak tréfát űz vele?!...

- Hallja, biztosít ön engem arról, hogy a polgári törvénykönyv... - kérde Clovis Dardentor még egyszer.

- Biztosítom önt, hogy így áll a dolog. Olvassa el ön a VIII. fejezetben az örökbefogadásról szóló 345. paragrafust! Ez a szakasz mérvadónak jelenti ki azt a bizonyos feltételt, hacsak az illető örökbefogadni szándékolt egyén nem...

- Hacsak nem... mit? - kérdi mohón Clovis Dardentor.

Arca szemlátomást felderült.

- Nos, ki vele... Szaporán! - kiáltott. - Ne kinozzon ilyes kibuvókkal, hogy „hacsak nem...”

- Nos, - folytatja Jean Taconnat, - hacsak az illető örökbefogadni szándékolt egyén életét akár harcban, akár vízből, akár tűzből meg nem mentette, miként a törvénykönyv mondja.

- De én még sohasem pottyantam vízbe és nem fogok bepottyanni sohasem, - válaszolt Clovis Dardentor.

- Pedig ez önnel éppen olyan könnyen megeshetik, mint bárki mással, magyarázta Jean Taconnat.

- Reményilem, hogy az én házamban sohasem támad tűz.

- Az ön háza épen úgy leéghet, mint bárki másé, és ha nem épen az ön háza, hát másé, talán a színház, amelyben szórakozik, de még ezen a hajón, amelyen most utazunk, is támadhat tűz...

- Jól van jó! Ami a tüzet és a vizet illeti, igazuk lehet, de már harcban igen nagyon csodálkoznám, hogy ha idegen segítségre szorulnék. Van még jóra való karom és lábam, a mely egyhamar nem szorul másra.

- Ki tudja, - tamáskodott Jean Taconnat.

Marcel Lornans a beszélgetés fonalán mindenesetre világosan adta elő a polgári törvénykönyv VIII. fejezetét. Némely más feltételtől egyelőre eltekintett. Így nem említette fel például, hogy ha az örökbefogadó házaspár, akkor a másik házaspár beleegyezése is szükséges, mert Clovis Dardentor agglegény volt. Hasonlóképpen nem tette szóvá, hogy ha az örökbefogadni szándékolt még nincs huszonöt éves, szülei beleegyezése is kell.

Az elmondottakból világos, hogy ez idő szerint nehéz dolog, hogy Clovis Dardentor, örökbefogadottakból családot alapítson. Kétségtelen megtette volna, hogy választ magának egy idősebb fiút, akit a magáé gyanánt felnevel, gondosan tanítat, ki az ő nevét viseli, hogy egykor vagyonát örökölje. De hányféle veszedelem érheti így! Viszont, ha nem tesz úgy, akkor csak a törvényben felsorolt három lehetőség jöhet még szóba; harcban, vízből, tűzből kell, hogy megmentse valaki. No de valószínű-e, hogy egy olyan szabású férfiúval, minő Clovis Dardentor volt, ilyesmi történjék?... Ő maga nem birta elgondolni, és senki más sem képzelhette el.

Az étkezők még tovább beszélgettek el, nem mulasztván a szavakat pezsgővel locsolgatni. A peripignani fejére sok élce zúdult, ámde ő mosolygott rajtuk lehangosabban. Ha azt nem akarja, hogy vagyona elveszen, ha nem akarja az államot örökösévé tenni, úgy akarva nem akarva a Jean Taconnat javaslatát kellett elfogadnia, hogy kegyes célra testálja minden birtokát. Végre szabadságában állott az is, hogy egész hagyatékát még életében bárkinek oda-

ajándékozta. De mégsem! Nem tágit elveitől... Az emlékezetes ebéd végeztével a résztvevők mind a fedélzetre sereglettek.

Röviddel hét óra előtt volt, mert az ebéd mértéken felül elnyult. Szép este volt, melyre szép éjjel ígérkezett. A ponyvatetőt bevonták. A tiszta, alig mozgó tengeri levegőt szívták. A part elmosódott, távoli ködfolt gyanánt látszott.

Beszélgetve sétálgatott Dardentor új ismerőseivel fel-alá, pompás szivarokat szíva, amikkel a perpignani bőven ellátta magát és amikkel a többiekkel szemben sem fukarkodott.

Féltizkor oszlott szét a társaság azzal az ígérettel, hogy holnap újra találkoznak.

Miután Clovis Dardentor lekísérte Désirandelle urat Désirandellené hálófülkéjéig, a sajátját kereste fel, ahol azután álmát nem zavarta sem a hajó zaja, sem ingása.

Ekkor így szólt Jean Taconnat unokabátyjához:

- Van egy eszmém, Marcel!

- Mi volna az?

- Ha a jó perpignani által örökbefogadtatjuk magunkat.

- Mi?

- Te meg én... azaz vagy te, vagy én?

- Elment az eszed, Jean!

- Éjjel majd kigondolok valamit és amit kisütök, azt reggel tudatom veled.

V. FEJEZET.

Amelyben Patrice ismételten tapasztalja, hogy ura olykor meg-megfeledkezik az előkelő fellépésről.

Másnap reggel még egy lélek sem volt a fedélzeten. A késedelmet azonban korántsem a tenger állapota okozta, mert ez csendes volt. A nyugalmas éjszakát gyönyörű nap váltotta fel. Hogy az utasok napkeltével nem hagyták ott fekhelyeiket, annak csak eltörődöttségük volt az oka. Egy részök még szendergett, a másik rész meg biztosan ébren hevert, de valamennyien gyermekmódra élvezték a ringatást.

Természetes, itt csak azokról a kiváltságosokról van szó, akiken a tengeri betegség nem fogott, nem pedig azokról, akik nyugalmas időben is betegek lesznek. Az utóbbiakhoz sorakoznak Désirandelleék és többen mások, akik erkölcsi egyensúlyukat csak a kikötőben lehorgonyzott hajón nyerték vissza.

Csak a kapitány járt-kelt a hajón, hogy meggyőződjék, rendben van-e minden.

Erre elsőnek megjelentek a hajó végén Jean Taconnat és Marcel Lornans.

Amint a kapitány meglátta őket, feléjük sietett a kérdéssel:

- Reményilem, az urak jól érezték magukat az éjjel?
- Jobban mint jól, kapitány ur, - válaszolt Marcel Lornans, - és nehezemre esnék megmondani, hogy milyen jól. Nincs az a hálószoba, amely az „Argoles” fülkéivel vetélkedhetnék.
- Egészen az én nézetem, Lornans ur, és fel nem tudom fogni, hogy lehet a hajón kívül egyáltalán aludni.
- Nohát tessék ezt Désirandelle urnak mondani, ő is ezen a nézetten lesz-e?
- Óh ezek sártaposók és szárazföldön kuksolók, akiknek semmi érzékük sincsen egy tengeri utazás gyönyöreit élvezni! - kiáltott fel a kapitány, - ezek teheráruk, kiknek voltaképpen a málhák között lenne megérdemlett helyük.

A vidám Jean Taconnat mintha kicserélték volna. Szótlanul nyujtott kezét a kapitánynak. Ugy látszik, valamin rágódik.

Csupán Marcel Lornans ereszkedett szóba a kapitánynyal.

- Mikor látjuk meg Majorkát?
- Majorkát? körülbelül délután három órakor, de a Balearok elég hamar fognak feltűnni a szemhatáron.
- Meddig maradunk Palmában?
- Este nyolcig, addig tart az Oránba rendelt áruk felvétele.
- Akkor hát megnézhetjük a szigetet.
- A szigetet? - azt nem, de Palma városát, amelyet hallomás szerint érdemes megnézni.
- Hallomás szerint? Hát ön még sohasem volt Majorkában, kapitány ur?
- Óh de! valami huszszor, harmincszor.
- És ön még soha sem nézett kevésbé körül?
- Honnan vettem volna az időt hozzá, Lornans ur?

- Az időt, de a kedvet is, nemde?
  - Őszintén bevallva, a kedvet is, mert én nyomban „szárazföldi beteg” leszek, mihelyt elhagyom a hajót.
- Ezzel elsietett a kapitány a parancsnoki hidra.
- Marcel Lornans már most rokonához fordult:
- Hallod, Jean! Olyan néma vagy ma reggel, mint egy Hypokrates.
  - Sokat gondolkodom.
  - Ugyan micsodán?
  - Azon, amit az este mondtam.
  - Mit is mondtál?
  - Hogy nekünk jó alkalmunk van magunkat Dardentor által örökbe fogadtatni.
  - Még mindig ezen jár az eszed?
  - Igen... Miután egész éjjel rágódtam rajta.
  - Komolyan mondod?
  - Egészen komolyan. Ő örökösöket óhajt, hát fogadjon el bennünket, különbeket úgy sem talál.
  - Valóban épen olyan szerény vagy, mint regényes.
  - Látod, kedves Marcel, katona lenni, igen szép dolog. Az afrikai hetes vadászokhoz állni igen dicső. De mégis tartok tőle, hogy a katonáskodás nem az ma már, ami hajdan volt. A régi jó időben minden három-négy évben volt háboru. Akkor aztán özönével hullott a kitüntetés, előmenetel. Ma azonban körülbelül lehetetlen a háboru, legalább az európai háboru. A fiatal tisztek legtöbbszörének az a kilátása, hogy kapitányi ranggal nyugdíjba vonuljon. A háboru helyét a nagy fegyvergyakorlatok foglalják el, ami társadalmi szempontból haladás...
  - Jól van, jól, Jean, hanem ezt otthon kellett volna meggondolni.
  - Érts meg, Marcel, én ma is épen úgy kész vagyok mint te, vadásznak felesküdni. De ha az istennő netán utközben kegyeskednék két kézzel szórni ránk az...
  - Elment az eszed?
  - Ördögöt ment!
  - Te Dardentor urban már...
  - A második apámat látom.
  - És teljesen figyelmen kívül hagyod, hogy mielőtt örökbefogadhatna téged, kiskorúságod alatt már hat éven át gondoskodnia kellett volna rólad. Talán megtette?
  - Én ugyan nem vettem észre.
  - Csakhogy megint értelmesen beszélsz! mert látom, hogy tréfálsz.
  - Tréfálok is, nem is.
  - Akkor talán annak a jó férfinak az életét mentetted meg, mi?
  - Még nem, de meg fogom menteni; azaz hogy meg fogjuk menteni, te meg én.

- Hogy-hogy?
- Sejtelmem sincs róla.
- Hol akarod megmenteni, a földön, a vízben, vagy tán a levegőben?
- Az az alkalomtól függ és nem lehetetlen, hogy ilyen kínálkozik.
- Még hogyha magad is szerzed, mi?
- Miért ne? Lám az „Argoles”-en vagyunk. Képzeld el Dardentor ur a vízbe pottyant...
- Csak nem akarod vízbe lökni?
- Tegyük fel, hogy magától bukik bele... Te meg én, mint két hősi újfundlandi utána ugrunk és kimentjük... ő pedig a két újfundlandit fiává fogadja.
- Könnyű neked, jól uszol, de én már csak a szárazföldre szorulok, ha részt akarok a mentesből.
- Erre nem is válaszolok neked, szegény Jean.
- El is engedem a választ azzal a feltétellel, hogy hagysz szabadon cselekedni és nem gördítesz akadályt utamba.
- Ami engem az egész bolondságban nyugtalanít, csak az az egy, kedves Jean, hogy te ezt a nagy csomó számárságot olyan komolyan kezeled.
- Amilyen komoly maga az ügy is. Egyébként nyugodjál meg, én is a tréfás végén fogom a dolgot és ha kudarcot vallanék is, no hát akkor több is veszett Szedánnál.
- Ismétlem, meglódultál!
- Ördögöt!

Ilyen hangon folyt tovább a társalgás, ámbár Marcel Lornans semmiféle jelentőséget nem tulajdonított unokaöccse bogarainak.

Amidőn így szivarszóval sétálgattak a hajó előrésze felé, ott látták Clovis Dardentor legényét kifogástalan, előkelő utazóruhában.

A hajónak gépfeletti táján állt, mint aki nyársot nyelt, a türelmetlenségnek legcsekélyebb jele nélkül, várva ura hívását. Dardentor legénye éppen olyan törölmetszett eredeti alak volt, mint ura maga. De mégis mekkora vérmérsékleti különbség van a kettő között!

Patrice volt a neve, bár nem skót származású. Negyven év körül járt, a higgadság, nyugalom és tökéletes előkelőség mintaképe, szemben az ura pajkos, csélcsep, hangosszavu hajlamaival. Viselkedésének kimért korrektsége szinte hasonlóvá tette egy angol felsőházi taghoz. Tizenöt év óta szolgálja Dardentort és ellentétes véralkatuk ellenére is úgy egymáshoz szoktak, hogy alig lehetnének el egymás nélkül. Dardentor szemében a feltétlen megbízhatóság tette értékes emberré Patricet, viszont pedig ezt sem a nagy bér kötötte urához, hanem az a szóban és tettben egyaránt kifejezett feltétlen bizalom, mivel ura viseltetett irányában. Egyébként azonban Patrice-nak sok kivetni valója is volt Dardentor uron, különösen nem tetszett neki az, hogy Dardentor ur sokszor úgy meg tudott feledkezni méltóságáról, hogy tulságos közlékeny, hogy eljár a szája, hogy szereti a nagymondásokat, hogy az emberek kezelésében úgy letesz minden előkelőségről, hogy bemutatkozásának, de még köszönésének módjából sokszor bizony kéri a régi kádármester és ez mind fájdalmas visszhangot keltett Patrice véghetetlenül tökéletesen előkelő lelkében.

Olykor, igaz, olyan hangulatban is volt Dardentor ur, hogy aprólékos gondossággal faragta a cikornyás szólásmódokat még szolgájával szemben is, amit ez megint megelégedésének legalább egy futó mosolyával vett tudomásul. Máskülönben azonban éppen ebben telt legfőbb mulatsága, hogy válogatlanságával boszantsa fel livrés mentorát.

Azután dühbe is tudott gurulni, ha meg a szolga korrigáló szavai bősztették fel őt és ilyenkor pokolba kívánva a finomkodó Patricet, nyolc napra felmondott neki... olyan nyolc napra, amely sohasem következett el.

Tegnap különösen sokat boszankodott a jólelkű Patrice, hogy ura ebédközben sehogysen zabolázta fékezetlen nyelvét; panaszkodott is miatta a stuartnak, félvén, hogy a jelen volt többi vendég előnytelen fogalmat alkot magának az ő uráról.

Patrice nagyon elégedetlen volt és cseppet sem érdeklődött ezt elpalástolni. Épen emiatt hivatlanul is korán reggel kocogott a 13. számú fülke ajtaján.

Az első kocogásra nem jött válasz. Erre hangosabban dörömbölt.

- Ki az?... mennydörgött egy álmos hang.

- Patrice...

- Eredj a pokolba!

Anélkül, hogy Patrice ezt a szeretetreméltó utasítást követte volna, csendesesen ellantolt. A lelke is fázott ilyen imparlamentáris kifejezés hallatára.

- Ezzel az emberrel nem lehet okos szót váltani, hümmögte maga elé.

A várakozás soká tartott, mivel Dardentor urnak csepp kedve sem volt, hogy korán hagyja el vackát.

Végre megjelent a fedélzeten.

- Vigyázz, az apánk! - szólt Jean Taconnat halk hangon Marcel Lornanshoz.

Ennek az épen olyan izlés nélkül való, mint időszerűtlen szónak hallatára Marcel Lornans hangosan felkacagott.

Közben Patrice kimért léptekkel, komoly arccal és szemrehányó tekintettel közeledett ura felé.

- Ah itt vagy, Patrice, aki legrózsásabb álmaimból felvertél...

- Megengedi az ur, hogy az én kötelességem...

- A te kötelességed várni, míg csengetek.

- Az ur azt méltóztatik hinni, hogy perpignani otthonában van...

- Tudom én, hol vagyok és ha kellesz, hivlak, te szerencsétlen...

Patrice arca gyengén vonaglott, azért komoly hangon fordult urához:

- Jobbnak találom meg nem érteni az urat, amikor barátságtalan gondolatait ilyen szavakba öltözteti. Egyébként bátorkodom az ur figyelmét felgerjeszteni arra, hogy ez az alacsony kerek sapka, mit fejére tenni méltóztatott, nem való elsőosztályu utasnak.

- Nem tetszik a sapkám talán?

- Épen oly kevésbé, mint a gyapju-ujjas, amibe az urnak abban a feltevésben méltóztatott bujni, hogy tengeri uton matrózhoz kell hasonlítani.

- Teljesen igazad van!

- Ha az ur bebocsátott volna, mindenesetre megakadályoztam volna, hogy így öltözködjék - szolt Patrice felelőssége érzetében.

- Te megakadályoztál volna?...

- Nem szoktam véleményemet elhallgatni akkor sem, amikor az urnak megharagudni méltóztatik és amit otthon, az urnak perpignani házában tehetek, azt a hajón is szabad.

- Méltóztatik-e már készen lenni, Patrice ur?...

- A tiszteletadó válasz dacára is, be kell vallanom, hogy még nem mondtam el mindent, ami szivemen fekszik és pedig első sorban, hogy az urnak tegnap ebéd közben jobban kellett volna magára vigyáznia...

- Vigyázni magamra... az evésben?

- És az ivásban is, ami azután, amit a vendéglős, egy comme il faut-ember utján hallottam, mértéken felüli volt.

- És mit mondott önnek ez a comme il faut-ember? - horkant fel Dardentor, aki Patricet sohasem tegezte, amikor pukkadásig volt.

- Hogy az ur dolgokat mesélt, amikor az ember idegenek előtt okosabban hallgat. Ez nem csak az okosság ellen van, de az önérzet ellen is...

- Patrice ur!

- Parancsol valamit az ur?

- Oda ment-e, ahová küldtem, amikor ma reggel otromba kézzel dörömbölt az ajtómon, odament, mi?...

- Nem emlékszem...

- Nem emlékszik, hát akkor segíték az emlékezésén, a pokolba, a pokol fenekére küldtem önt, minden tiszteletadással, ami önt illeti. Ujra megengedem magamnak önt odaküldeni és sziveskedjék ott maradni, meddig nem hívom.

Patrice lehunyta a szemét, csuncsorította a száját és szó nélkül indult a hajó előrésze felé, ahol épen e pillanatban jelent meg Désirandelle ur.

- Ah, kedves barátom, - kiáltott fel láttára Dardentor ur.

Désirandelle ur a fedélzetre merészkedett, hogy kissé oxigéndusabb levegőhöz férjen.

- Nos, kedves Désirandelle, hogy megy sora tegnap óta?

- Sehogy sem megy.

- Csak bátorság barátom, csak bátorság! Hiszen olyan halavány, mint egy frissen mosott ing, a szeme beesett ajka szederjes... de ez mind nem baj... az átkelésnek majd csak...

- Rossz vége lesz Dardentor!

- Ön rémlátó, szegény barátom. Fejet fel! Ne féljen! Pár óra múlva Palmában leszünk, szállhatunk a hajóról...

- De sajnos, csak félnapra, sopánkodott Désirandelle ur és este újra rá kell ülni erre az utálatos hintára... ha nem Agathokles javáról volna szó...

- Ugy van, Désirandelle, ez megéri a kis alkalmatlanságot. Óh én már látom, kedves barátom, azt a bájos gyermeket az algiriai parton, várja lámpával kezében Agathoklest, miként egykor Hero várakozott Leanderre... azaz, hogy a hasonlat sántikál, mert Leander utközben a tengerbe veszett... Nem mennénk kissé reggelizni?

- Az én szánalmas állapotomban?

- Sajnos, fölötte sajnós! A tegnapi ebéd olyan vidám, az ételek oly pompások voltak... Az ételek méltók voltak az étkezőkhöz... A Bruno doktor! A jó embert igazi provençei módon falhoz szorítottam... És az a két fiatalember... Milyen kedves utazótársaság!... És milyen derékül tartotta magát Agathokles!... Ha beszédre nem is, de evésre annál bőségesebben használta száját... Pukkanásig tömte magát.

- Okosan tette.

- Hát Désirandellenét látjuk-e majd?

- Nem hiszem, sem most, sem ezután...

- Még Palmában sem?

- Nincs ereje, hogy felkeljen.

- Szegény asszony!... Mennyire sajnálom, de csodálom is!.. Mennyi szenvedést tűr fiáért!... Példás anya!... Nem mennénk legalább a hajó hátsó fedélzetére?...

- Nem, kedves Dardentor, jártányi erőm sincsen, inkább a szalónba ülök. Jaj, mikor épül már olyan hajó, amely nem ficánkol ilyen borzalmatosan?

- Persze, Désirandelle, szárazföldön szép csendesen járna a hajó!...

Ezzel elvált a két barát. Désirandelle a szalón zsölyéit kereste, Dardentor levegő után vágyott, a fedélzeten tartózkodott.

Itt látta a két ifju barát. Szíves köszöntés és kölcsönös kérdezősködés után a hogylét felől Clovis Dardentor kijelentette, hogy úgy aludt, mint a tej!

Szegény Patrice, ha meghallotta volna ezt a falusias hasonlatot!

- És önök, uraim, hogy töltötték az éjjelt?

- Egy huzamban, szorosan becsirizelt szemekkel, - jelentette ki Jean Taconnat, aki azt hitte, hogy jó lesz Dardentor hangján szólni.

Meghittebb hangon folyt tovább a társalgás. Dardentor örült a két fiatalnak, akiknek csevegeéseit annyira megnyerőnek találta. És viszont a két fiatal párisi Dardentort is igen kellemes utitársnak ismerte meg, akivel szemben éledni kezdett reményük, hogy ezuttal nem utóljára találkoznak vele. Oránban is találkoznak még...

- Vajjon hosszabb ideig tartózkodnak ott az urak? - fordult hozzájuk Dardentor.

- Mindenesetre, - válaszolt Marcel Lornans, mivel állásba...

- Állásba mennek, a színházhoz talán?

- Nem, Dardentor ur, hanem a hetedik afrikai vadászezredhez.

- Ah! szép és derék ezred uraim, itt előbbre jutnak!... És kész dolog ez?

- Ha nem jön közbe semmi, igen; óvatoskodott Jean Taconnat.

- Meg vagyok győződve uraim, hogy bármilyen pályára lépnek is, mindenütt fényesen be fognak válni.

Oh Patrice! Miért fosztott meg a gonosz sors e szép szavak hallásától! A jó Patrice azonban ezalatt az idő alatt a stuart társaságát és a habos kávé illatát élvezte.

A három utas úgy érezte, hogy kár lenne Oránban elválni, legalább egy szállóba szállhatnának, javasolta Dardentor.

- Örömmel! - sietett kijelenteni Jean Taconnat, aki az együttmaradásból ismert bogara számára nyomban előnyt sejtett.

- Parolát rá urak!

Általános kézszorítás következett, amiből Jean Taconnat valami apai vonzalmat és gyermekies gyengédséget érzett ki.

- Nagyon helyes - gondolta magában - ha a szállóban véletlenül tűz támad, mily pompás alkalom lesz ezt a derék urat megmenteni!

Időközben feltűntek a látóhatáron a Balearok is. Nem egészen három óra alatt befut az „Argoles” Palma kikötőjébe.

Ugyanaz a tegnapi vidám ebédlő társaság indult most is az étkezőbe, ahol mindenkit mellőzve Eustache Oriental már leste az asztal „jó végén” a következőket.

- Voltaképen kicsoda is ez a nem társadalmi lény, ez a husból, csontból való óramű, amelynek mutatói azonban csak az étkezés óráit mutatják?

- Vajjon nem itt ült egész éjjel? - kérde Marcel Lornans.

- Alighanem! - válaszolt Jean Taconnat.

- Talán elmulasztották szegényt lecsavarni a székről - tréfált Clovis Dardentor.

Bugarach kapitány és Bruno doktor üdvözölte az érkezőket. Kivált Clovis Dardentor ur egészsége felől kérdezősködtek.

Clovis Dardentor ur pedig, a doktor őszinte sajnálatára olyan jól érezte magát, mint soha.

- Sohase dicsérd nyugta előtt a napot - akadékoskodott a kis doktor, mert sokan járták már meg, hogy végig legénykedték az egész átkelést de a kikötőben már összeroppantak.

- Jó, jó, kedves doktor, de ekkor figyelmeztesse a főkát is, hogy őrizkedjék a tengeri betegségtől.

- Láttam én már beteg tengeri főkát is, amikor szigonyon kiemelték a vízből!

Agathokles tegnapi helyére ült. Három-négy újabb vendég is jelentkezett. A kapitány majd elhült, mert félt, hogy a tegnap óta koplaló gyomrok erős ostromot intéznek ma a reggeli ellen.

Patrice jóakaratu intelmei ellenére Clovis Dardentoré volt a szó ma is. De ezuttal nem a multjáról, hanem jövőjéről szólott, mely alatt oráni tartózkodását értette. Meg akarja tekinteni az egész tartományt egész a sivatagig. Vajjon akad-e még Algirben arabs?

- Megtartottak néhány példányt a helyi szinezet kedvéért - magyarázgatta Marcel Lornans.

- És oroszlán van-e?

- Akad az is egy jó féltucat, csakhogy ezeket is báránybőrbe bujtatták és kereket kötöttek a talpuk alá.

- Nem kell úgy elbizakodni, uraim - óvta a nagyhanguakat Bugarach kapitány.

Azután ettek, ittak. Egyik jobban evett a másiknál. Az új asztaltársak nem tudtak betelni, akár a danaidák hordója.

Midőn az étkezés befejeztével az egész társaság felkerekedett a vászonfedél alá, Eustache Oriental makacsul a helyén maradt, ami Clovis Dardentor urat arra a kérdésre birta, hogy kicsoda is ez a „műülő?”

- Nem tudok felőle egyebet, minthogy Eustache Oriental a neve - válaszolt a kapitány.

- Honnan jön? Merre megy? Mi a kenyerere?

- Azt hiszem azt nem tudja senki.

Patrice meghallotta ura kérdéseit, tehát kötelességének tekintette, hogy felvilágosítsa a társaságot:

- Ha az ur megengedi, módomban van az illető utasról felvilágosítást adni.

- Te ismered?

- Nem, de a stuártól hallottam, hogy ő hallotta a cette-i vendéglő vezetőjétől.

- Fogd le a fűtőlő szelepét, Patrice és mond három szóban, ki ez a jeles férfiú?

- Az asztronómiai társaság elnöke Montélimarból - válaszolt Patrice szárazon.

Asztronómus, asztronómus! Most már megértették, hogy miért vizsgálja Eustache Oriental távcsövével az égboltot, valahányszor a fedélzeten mutatkozik, akinek azonban semmi hajlandósága sem volt arra, hogy valakihez csatlakozzék.

- Mindenesetre teljesen lefoglalja az asztronómia - vélekedett Clovis Dardentor megnyugtatólag.

Egy óra felé Majorca partvonalai már kezdett kibontakozni a távolból.

Az „Argoles” széles ívben megkerülte a szigetet, melynek védelme alatt csendes vizet talált, úgy, hogy néhány fülkéjébe száműzött utas felmerészkedett a fedélzetre.

Különböző veszedelmes szirtek elkerülésével végre Palma kikötőjébe ért az „Argoles”, melynek a kíváncsiak seregétől tarkáló mólóján simán kikötött.

VI. FEJEZET.

Amelyben az eddigi események Palma városában tovább szövődnek.

Balearak szigetcsoportja a turisták méltó érdeklődésének tárgya, akik még akkor sem bánják meg, hogy szigetről szigetre hajóztak, ha a Földközi-tenger kék hullámai olykor haragos felháborodásában fehér habfodrot öltenek is. Érdemes meglátogatni Majorcát, Minorcát, a vad Cabrerát, azaz Kecske-szigetet és a főcsoportot alkotó Balearokon kívül még a Pityusák név alatt összefoglalt, Joicza, Formentera és sötét pinia-erdeiről nevezetes Coniglierát.

Clovis Dardentor, Marcel Lornans és Jean Taconnat is legalább annyit óhajtottak látni, amennyire az „Argoles” néhány órai kikötőjéből épen tellett. Leginkább a regényes fekvésű Palmát akarták megtekinteni.

Az utasok egy része kikötés után rögtön partra sietett. Egy részük, főképen a hölgyek abból a célból, hogy néhány órára legalább megszabaduljanak a hajó ingatag talajától, mások pedig a látnivalókat óhajtották sietve megtekinteni, hiszen az „Argoles” az éj beálltával újra nyílt tengeren lesz.

Az utóbbiakkal tartott Clovis Dardentor, Marcel Lornans és Jean Taconnat is. Kivülök partra szállott még Eustache Oriental, távcsövével a sárga szíjjon, idősebb és ifjabb Désirandelle ur, Désirandelle asszony ellenben fülkéjében maradt, hol jótékony álomba merült.

- Pompás eszme, öreg barátom - szólította meg Dardentor Désirandelle urat - hogy partra mennek. Néhány óra Palmában igazán fel fogja üdíteni elernyedtet életgépeinket, amikor így „fedibus cum jambis” szerte ácsorogunk a városban. Reményelem velünk tart?

- Köszönöm, Dardentor ur, nem győzném szuszszal - szabadott Désirandelle ur, kinek arcába aprán visszatért a pirosság - ezért szívesebben valami kávéházban huzom meg magam és ott várom visszatértüket.

Meg is cselekedte, miközben Agathokles balról, Eustache Oriental pedig jobbról kísérte. Egyikük sem termett turistának.

- Elkísérjem az urakat?

- Inkább kétszer, mint egyszer - felelte Clovis Dardentor. - Lehetséges, hogy talállok valamit, valamilyen idevaló iparcikk félét, amivel nem akarom magamat megterhelni.

Az idegen valóban nem haladhat Palma utcáin anélkül, hogy valamilyen majorcai származásu agyagárut ne kínáljanak neki megvételre, egyikét azoknak a nevezetes fajánszmunkáknak, melyek kiállják a versenyt a kínai porcellánnal. Ezeket a tárgyakat éppen Majorca sziget után majolikának hívják.

- Ha megengedi, Dardentor ur, önnel tartunk - jelentette ki Jean Taconnat...

- De kérem, Taconnat ur, éppen én akartam önöket kérni, hogy néhány órára tűrjenek kíséremmel.

Patrice arcában felragyogott a boldogság, mikor ura szájából ezt a választékos beszédet hallotta és szentül meg volt győződve, hogy ura a két párisinál jó nevelésben van.

Amig pedig Clovis Dardentor és Jean Taconnat még néhány szót váltott, Marcel Lornans nem tehetett róla, de mosolyognia kellett, hiszen sejtette unokaöccse ravasz szándékát Clovis Dardentorral.

- No igen, - vallotta be emez, - miért nem kínálkozhatnék a kívánt alkalom?
- Igaz, igaz! az a bizonyos alkalom a harcról, vízről, tüzről, mit a polgári törvénykönyv...
- Ki tudja?...

Hogy Clovis Dardentor ur vízbe essen, vagy tűzveszélybe jusson, arra ugyan kevés kilátást nyújtott a séta Palmában. Jean Taconnat őszinte bosszuságára pedig sem veszélyes vadállat, sem rabló nem tanyázik a paradicsomi Baleárokon.

Aki nem ismeri az országot, amelyben utazik, leghelyesebben cselekszik, ha könyv után indul. Ha az sincs, akkor városi kalauzt keressen, amilyent a mi három kirándulónk is igénybe vett.

Pár durosért megalkudott vele a perpignani, hogy a vezető végig viszi őket a főbb vonalakon, megmutatja a legnevezetesebb épületeket és végül kocsin megtekintik a környéket.

A Baleárok szigetcsoportja régen elvesztette az a kereskedelmi jelentőségét, amelylyel hajdan birt, amikor Franciaország, Spanyolország és Itália egyaránt szívesen használta öbleit hajóállomásokul. Amit azonban nem vesztett el és ami kiváltképpen Majorcát, a legnagyobb szigetet jellemzi, az a kifejezhetetlenül kellemes éghajlata, tiszta, üdítő levegője, ragyogó ege és pompás tájképi szépsége.

Kedélyesen elbeszélgetve követték Dardentorék a vezetőt, kinek történelmi készültségét és igazmondását mindjárt az első öt perc magyarázata után a szigetek történetéről, kellően mérlegelni tanulták.

Midőn magyarázata fonalán a tizenötödik század főeseményeképpen felemlítette azt, hogy a Riena patak áradása ezerhatszázharminchárom ember halálát okozta, - kérdezte tőle Jean Taconnat:

- Hol folyik az a patak?
- A városon keresztül.
- Áthaladunk rajta?
- Természetesen.
- Bő a vize?
- Annyira sincsen, hogy egy egeret lehetne belé fojtani.
- Oh, jaj! ez épen nekem készült! - sugta Jean Taconnat barátja fülébe.

Sétautjokon Dardentorék közül ki-ki a maga vérmérséklete szerint értékelte amit látott. Clovis Dardentor a legtöbb építészeti műremeket diszül kívánta a saját hazájába, Perpignanba.

Patrice néma bámulattal tekintette a dolgokat, de egy világ kincséért sem árulta volna el csodálatát, vagy meglepetését.

Jean Taconnat a teljes figyelmen kívül amit a látnivalókra szentelt, nem feledkezett meg a mentő alkalmakról sem.

Marcel Lornanst pedig rokonának épen ez a bogaras perspektívája, amibe minden sorsfordulatot helyezett, szórakoztatta leginkább.

A hatalmas székesegyház elé érve, Clovis Dardentornak kedve támadt az egyik tornyot megmászni, de a vezető inkább azt javasolta, hogy a városon kívüli Bellver magaslatáról tekintsék meg a környéket, onnan messzebbre ellátnak.

- Lesz-e arra elegendő idő? - kérdezte Marcel Lornans, mert az „Argoles” este nyolc órakor már felszedi horgonyát.

Jean Taconnat szívében a bizonytalan reménység bizsergett hogy ott talán hamarabb teljesül vágya, mint a város utcáin.

- Oh, még van elég idő, uraim, biztatta a társaságot a vezető. Bellver várpalota nincs messze és nem bocsáthatná meg magának egy utazó sem, hogy meg ne nézze.

- De hogy jutunk el oda?

- Kocsin a Jézus-kaputól.

A hat óra tartózkodásból már is el telt egy, ha még a Bellvert is megakarják nézni, szaporábban kell lépni.

Az utcák és átjárók valóságos tömkelegén keresztül, amelyből Dadalus még az Ariadne fonalával sem talált volna ki, vezette a kalauz Clovis Dardentor társaságát a Színház-térre.

Itt Clovis Dardentor egyet-mást vásárolt is, majolikaholmit, aminek busás árát adta. Patrice a vásárolt tárgyakkal a hajóra ment, a többiek ellenben folytatták utjokat a Jézus-téren keresztül az azonos nevű kapuig, melyen keresztül a Bellverhez vezet az út.

VII. FEJEZET.

Amelyben Dardentor hamarabb kerül vissza a Bellver-várkastélyból, mint ahogyan feljutott.

Félőtöt mutatott az óra, tehát még bőven tellett az időből a Castillo megtekintésére, melynek lapos tetejéről végig akarnak látni Palma öblének festői panorámáján.

Kocsin mintegy negyven perc alatt fel lehetett érni, ha a fogat nem tulságos lassan dőcögött, ami pedig tisztára pénzkérdés volt, tehát nem aggasztotta a három vándort.

Közvetlenül a Jézus-kapu mellett ácsorgott vagy egy féltucat galera, mely csak arra lesett, hogy jó pénzért ügetve hajtson a fürge öszvérekkel a város környékbeli útjának valamelyikére.

Ezek a könnyű szerkezetű kocsik, úgy vannak megalkotva, hogy gyors iramban száguldjanak velük tüskön-bokron, árkon-kövön keresztül.

A vezető odaszólitott egy kocsit, melynek öszvéreit Clovis Dardentor megfelelőknek találta. Hiszen értett hozzá! Perpignan utcáin nem egyszer hajtott végig és most is némelyest bizsergett a tenyere, hogy maga ragadja meg a gyeplőt.

A kocsis és a hozzáértő Clovis Dardentor kettős felügyelete alatt Jean Taconnat szemében ismét összébb zsugorodott a kilátás, hogy valami mentő alkalom kínálkozik.

- Megfelel az uraknak a galera? - kérdezte a vezető.

- Teljesen! - biztosította Marcel Lornans, tessék helyet foglalni Dardentor ur!

- Csak önök után, kedves Marcel ur!

- Nem, ön száll fel előbb!

- De nem teszem!

- Hogy több időt ne veszítsenek az ilyen előzékeny kínálgatással, Marcel Lornans elsőnek száll fel.

- Nos és ön, Taconnat ur, - folytatta Clovis Dardentor, - mi van önnel?.... Ugy megnyult a képe!.... Hová lett az állandó jó kedve?...

- Az enyém, Dardentor ur? Nincs nekem semmi bajom... biztosítom, semmi bajom sincsen.

- Csak nem fél, hogy baj érhet bennünket?

- Baj, Dardentor ur? Miért érne minket baj? Nem vagyok babonás.

- Én sem vagyok, kedves barátom és biztosíthatom, hogy ez a kis bricskánk fel nem fordul.

- Ha pedig mégis felfordulna, akkor önnek valami folyóba, tóba, tengerbe kellene esnie, de legalább is egy vizes kádba, különben nem számít...

- Mi nem számítana?... De sohse féljen, kibírja a szekér az utat - nyugtatta meg Dardentor ur barátját szakértői hangon.

- Azt akartam mondani - folytatta Jean Taconnat, hogy a polgári törvénykönyv világos szóval követeli...

Marcel Lornans nem állhatta nevetés nélkül rokona kétségbeesett udvarlását egy adoptáló apaságért.

Jean Taconnat is kocsira szállt Marcel mellé a hátsó ülésre, Clovis Dardentor a kocsis mellé telepedett, a vezető meg a hágsóra állt a kocsis végében.

Az állatok igazán meglepően szapora fürgeséggel kapaszkodtak fel a lejtős uton. Mihelyt a városból kiértek, paradicsomi szép táj tárult utasaink elé. A fekete-zöld buja növényzetnek a világos színű sziklák éppen olyan csinos alapul szolgáltak, mint amilyen bájos háttérül a tenger végeláthatatlan azurja. Minden utforduló újabb és szebb élvezetet hozott, mivel mind magasabbra és magasabbra érve, láthatáruk is szélesedett.

Elég rövid idő alatt ért fel a galera a tornyos várkastélyhoz, melynek kapuja elé álltak.

Az utasok kiszálltak, Clovis Dardentor pedig a szemével méregetve az egyik tornyot, ily szavakkal fordult ifjú társaihoz:

- Nos, ifju barátom, felkapaszkodunk erre?

- Amint óhajtja, Dardentor ur, csak soká ne késlekedjünk, mert mégis borzasztó dolog lenne, ha Dardentor másodszor is...

- Lemaradna az „Argoles”-ről egészítette ki a mondatot maga Clovis Dardentor. - Már csak azért is igen bosszantó lenne, mert Palmában nem találnék gőzbarkát... Mit tenne szegény Désirandelle nélkülüm!

A vezetőt követve, teremről-teremre nézték az ódon várat, végül egy szűk csigalépcsőn át a toronyba értek.

A vezető tényleg nem nagyított, mert erről a magaslatról meglepően szép kilátás nyílt. A vár alatt az ölepponiákkal takart halom, kissé messzebb a csinos Terreno városka, még messzebb a kéklő öböl, melyben számos fehér pont, megannyi fürge vitorlás nyüzsgött. Még távolabb látszott a tenger, az amfiteatrum módjára épült város számos templomával, ódon székesegyházával. Ragyogó összkép, mely napsugaras levegőben fürdött! A táj legszélén pedig komor gőzhajók füstje gomolygott, melynek ebbe a képbe nem illő feketeségét jótékonyan mérsékelte a ködös távolság.

Clovis Dardentort ez a ragyogó táj szokás szerint egészen fellelkesítette. De Marcel Lornans és Jean Taconnat sem fukarkodott a hangos szavu bámulattal. Mind a hárman őszintén sajnálták, hogy az „Argoles” ilyen rövidre szabta itt tartózkodásának idejét.

- Valóban itt hetekig, hónapokig érdemes tartózkodni!

A vezető sietett elmondani, hogy ebben a kastélyban tartották fogva 1808-ban Aragot, a híres fizikust, aki a Balearokra jött, hogy befejezze a Dünkirchen és Formentera között való délkörívnek kiszámítását. Két hónapig tartott fogsága, amelyre a fizikus titokzatos mérésein megrettent babonás nép vetette és bizonyára jóval tovább is tartott volna, ha nem sikerül neki egy ablakon keresztül elmenekülni.

Soká hallgatták még a vezető történelmi, nem mindig hü elbeszéléseit, teljesen elmerülve a tájkép lebilincselő szépségébe. Végre Jean Taconnat ocsudott fel elsőnek órájára pillantva:

- Hat az óra, nincs több időnk! És visszatérőben Palma egy részét is meg akarjuk még tekinteni.

A nőgatásra a kis társaság elhagyta a tornyot és sok lépcsőn, sok termen és az udvaron át a kapu előtt várakozó galerához ért.

Hívó szavukra a kocsis azzal a mértanilag szabályos, mért lépéssel közeledett, ami csak a világon semmi terhelteknek szokása, kivált ebben a boldog országban, hol az élet csupa hangulat és csupa élvezet.

Dardentor ur hamarabb szállott fel a bakra, mint a kocsis. Abban a pillanatban pedig, hogy Marcel Lornans és Jean Taconnat lábukat a kocsi hágsójára tették, a galera olyan sebességgel szökött tova, hogy hamar félre kellett ugorniok, nehogy a jármű elkapja őket.

A kocsis az állatokra vetette ugyan magát, de hasztalan, ezek felágaskodtak és földre lökték gazdájukat és szerencse, hogy a hatalmasan meglóduló kocsi kerekei nem gázoltak át rajta.

A vezető és a kocsis egyszerre kiáltottak fel és egyszerre vetették magukat a bellveri uton a szédítő iramban tovarepülő galera után, amelyet minden pillanatban fenyegetett a veszély, hogy vagy szétzuzódik valamely utszéli fenyőtörzsön, vagy a másik oldalon tátongó szakadékbba zuhan.

- Dardentor ur!... Dardentor ur!... kiáltott torka szakadtából Marcel Lornans és Jean Taconnat... még halálra sebzi magát! Hamar, Jean, utána!

- Helyes! - kiáltott fel a megszólított, ha ez a véletlen számítana...

Mindenesetre úgy találta a két ifju barát, hogy jó lesz az alkalmat üstökön ragadni, bár a jelen helyzetben az alkalmat képviselő két öszvér már jó messze hordta a sörényét.

A kocsis, a vezető, Marcel Lornans, Jean Taconnat és néhány ara járó paraszt, amint mondani szokás, két kézre fogván a lábaikat, utánaeredtek a galerának.

Eközben Dardentor, aki egy pillanatra sem vesztette el hidegvérét, megmarkolta a gyeplőt és megállásra akarta birni a két fékevesztett állatot. Ámde azt érte el, mintha a kilőtt ágyugolyót akarta volna elkapni.

Örületos sebességgel és hatalmas ivekben zökkenetette a könnyű kocsit a két megvadult állat a hepe-hupás, igen lejtős uton lefelé és a patak medrén át. Dardentor pedig, miután hasztalan igyekezett megállítani a galerát, legalább az ut veszedelmes széleitől iparkodott távolmaradni. De mindenesetre tisztában volt a helyzettel, hogy ennek a pokoli utazásnak csak a város kapuja fog véget vetni, mert ezen, úgy remélte, nem száguldanak át. Helyzete azonban addig is fölöttébb veszélyes volt. Ha kiugrik a kocsiból, jól tudta, nyakát szegheti, ha meg rajta marad, felfordulhat úgy, hogy égnek mered a kocsi négy kereke, vagy szilánkokra zuzódik a kiálló sziklákon, melyek az utat éppen a fordulónál szűkítették meg veszedelmes módon.

Dardentor reménye nem teljesedett. A kapunál sem álltak meg az öszvérek, hanem tovább rohanva, a falak mentén rettenetes zeg-zugokban ide-oda hányták-vetették a galerát. Végül pedig a város egész északkeleti sarkáig, a Puerta Pintada elé érve, eszeveszetten berohantak a kapun át a városba. Nem hallgattak sem Dardentor ur szavára, sem pedig nem ügyeltek a kétségbeesetten feszült gyeplőre, hanem most már a simább utcákban még jobban neki-vadulva, irtóztató sebességgel vágtak neki a jajgatva menekülő járókelőknek.

Jobbra is balra is sikoltozva bujtak az emberek a kapualjakba, házakba, a két veszett beste állat meg mintha azt mondaná: addig rohanunk, ameddig nekünk tetszik és mig fel nem fordul a galera, rajta!

Egyre fokozódó dühösséggel vetették magukat a szűk sikátorokba, amelyek éppen ebben a városrészben labirintussá gomolyodnak össze.

A tetőkről, az ablakokból, a bejárókból tele torokkal kiáltottak segítségért a megrémült lakosok, de ez a zaj csak még eszeveszettebb rohanásra ösztökélte az öszvéreket.

Dardentor ur nem szűnt meg feszíteni a gyeplőt, hogy legalább ezt a pokoli sebességet mérsékelje és úgy bekapaszkodott a gyeplőszárakba, hogy nem is a kocsi, hanem ezek ragadták őt tova.

- Óh ezek a bestiák!... Óh ezek a gonoszok!... mondotta magában, nem állnak meg, míg épp a lábuk, egyre le, egyre meredeken lefelé száguldanak!...

Tényleg egyre meredeken lefelé iramodtak és immár attól kellett tartani, hogy az öbölbe meg sem állva, hatalmas ugrással a tengerbe rohannak, hol a hűvös fürdő mindenestre zabolázni fogja forró vérüket.

A főtéren három rendőr akarta a galera útját állani, de vesztükre, mert az állatok úgy félrelökték őket, hogy jajgatva tápázkodtak fel a porból, a kocsi maga pedig, mintha csak a szabad esés törvényeinek hódolna, fokozódó sebességgel már nem is rohant, de ugorva lódult tova.

Azt kellett volna hinni, hogy a Colle de Olivar végét szakítja a pokoltáncnak, mert ezt a meredek utcát a közepe táján tizenöt lefelé vivő lépcsőfok szakította meg.

Rohanva közeledtek mindenünnen a lakosok, a kutyák ugattak, az emberek rikácsoltak, kendőket lobogtattak, de az eszeveszett két állat most bolondult csak meg igazán.

Kattogva, csörömpölve ugrottak a kerekék fokról-fokra le a lépcsőn. Elhallgatva a rémülettől leste az utánuk rohanó tömeg az elháríthatatlan szerencsétlenséget. De ime, nem történt meg a baj, a kocsi kibirta az örületes zökkenéseket és Dardentor ur csontváza sem szóródott széjjel, a két állat meg nem apadó dühvel rohant végig az utca alsó felén is.

A kocsi mögött mind nagyobb és nagyobb tömeg verődött össze, melyhez azonban még nem tartozott a kocsis, a vezető, Jean Taconnat és Marcel Lornans.

Dardentor ur immár nem áltatta magát hiu reménységgel, mert látta, hogy addig nem lesz vége az örült hajszának, míg a tájékozódó bestiák patája alól el nem fogy a talaj, vagyis a Palma kikötőjében. Keményen megkapaszkodva a gyeplőszárakba, úgy ült a bakon, hogy az iszonyatos lendülések le ne sodorják.

Szent Eulália terén ezek a szent vértanunak nevére címzett templom áll, melyet a Balearok lakosai fölöttébb tisztelnek. Ezuttal is tárva-nyitott portála mögött ájtatoskodtak a hivek a délutáni vecsernyén. A pap épen áldásra fordult ki az oltárnál, felemelvén kezét, amikor rettenetes zenebonával bedübörgött a galera a nyitott portálán át a középhajóba és közvetlenül az oltár előtt megállt.

- Benedicet vos omnipoteno Deus, Pater et Filius et Spiritus Sanctus! - énekelte a pap.

- Amen! - válaszolt egy érces hang.

A perpignani hangja volt, ki ebben a pillanatban részesült a jól megérdemelt áldásban.

Egy órával később Marcel Lornans, Jean Taconnat, a vezető és a kocsis a Calle de Mirama egyik fondája árnyékában találtak Clovis Dardentorra, aki ott pihente ki az izgalmat és erőlködést. Azaz, hogy sem az egyiket, sem a másikat nem lehet állítani, mert ennek a rendkívüli embernek kötélből volt az idege és acélból az izma.

- Dardentor ur! - kiáltott messziről Jean Taconnat.

- Oh, kedves ifju barátaim, tréfálkozott a nap hőse, ez a sétakocsizás majd hogy kicsit össze nem rázott!

- Nem történt semmi baja sem? - tudakolta résztvevő hangon Marcel Lornans.

- Semmi sem! Sőt azt hiszem, életemben sem éreztem magamat jobban, mint ma!... Egészségükre uraim!...

A fiatalok együtt üritettek Clovis Dardentorral néhány pohár kitűnő bort.

Mikor pedig később Jean Taconnat félreszólithatta unokabátyját, meg nem állhatta a megjegyzést:

- Elszalasztott alkalom!

- Dehogyan elszalasztott, Jean!

- De igen, Marcel, mert feltéve, hogy sikerült volna Dardentor ur fogatát megfékezni, az ő ilyen módon való megmentése nem mentés vízből, tűzből, harcban...

- Szép tárgy a polgári törvényszék előtt fejtegetni!

Nyolc órakor este már mindnyájan együtt voltak az „Argoles”-en.

Nem késett el senki, a Désirandelle urak és Eustache Oriental is pontosan megérkeztek.

Vajjon az eget vizsgálta-e Oriental ur? Bajosan, mert rogyásig megrakódott a mindenféle nemzeti eledelekkel, miket a szigeten felkutatott és nagy csomagokban magával hozott a hajóra.

A montélimari asztronómiai társaság elnöke látni való módon többet tevékenykedett a szájával, mint a szemével...

Kilencedfél órakor az Argoles bevonta köteleit és óvatos lassusággal utját ismét a nyílt tenger felé vette.

VIII. FEJEZET.

Melyben a Désirandelle-család összeköttetésbe lép az Elissane-családdal.

- Ma nyolc óráig várunk az ebéddel, - mondotta Elissane asszony, Désirandelle ur, Désirandellené, a fiuk és valószínűleg az a bizonyos Dardentor ur, együttvéve négy teriték.

- Ugy van, asszonyom, - válaszolt a szobaleány.

- Barátaink nagyon kimerültek lesznek, kivált Désirandellenét nagyon megviselhette az átkelés. Legyen rá gondod, Menucla, hogy a vendégek teljes rendben találják szobáikat, mert nem lehetetlen, hogy mindjárt vissza is vonulnak.

- Értem, asszonyom, minden rendben lesz.

- Hol a lányom?

- Az éléskamrában a gyümölcsöt rakosgatja.

Elissanenének Oránban a régi Várkastély-utcában csinos háza volt. Földszinten és az emeleten bőséges helyiségeik álltak Désirandelleék rendelkezésére. Oránban valóban nem fognak hiányt szenvedni sem termes szobákban, sem gyengéd figyelemben.

Orán, az algirii tartomány fővárosa, igen szépen fejlődött. Szépséget nemcsak előnyös fekvése, de kivált az a sajátos tarkaság kölcsönöz annak, melyet épületein látni. Minden kort és minden kornak sajátos épület modorát látni néhány jól-rosszul megőrzött példányban. Így került a többé-kevésbbé ódon, arab, mór épületek közé a legmodernebb palota, ami kedves érdekességgel ruházza fel az utcákat és tereket.

Amilyen egyveleg az építkezés stílusa, olyan egyveleg a lakosság tipusa. Spanyol, francia, olasz, angol, máltai, arabs, néger, török, zsidó stb. vegyest tarkállik a városban, olyan festői változatosságot kölcsönözve az utca hullámló népének, hogy az idegen megigézve szemléli a babiloni sokadalmat.

Ebben az érdekes és fontos városban telepedett le Elissane ur, aki tizenöt éven keresztül olyan eredményesen kezelte Perpignanban az üzletet, hogy tizenkétezer frank évi járadékkal Oránba vonulhatott vissza, mely járadék özvegye kezén sem olvadt el.

Elissane asszony, a negyvennégy évével semmi nyomát sem árulta el annak, hogy valaha olyan szép lett volna, mint a lánya. Mint szilárd akaratu nő, aki mindig tudta, hogy mi a célja, aki olyan gondosan méregette szavait, mint hajdan a cukrot, Elissane asszony teremtvé volt arra, hogy együtt tartsa csinos vagyonát, sőt példás beosztással, ügyes takarékosággal még félre is tett. Hiányt nem szenvedett semmiben, de azért soha sem szünt meg szeretett gyermeke, leendő örököse számára kuporgatni a garast, kinek leendő tizenkétezer franknyi évjáradéka az Agathokles Désirandelle leendő tizezer franknyi járadékával együtt olyan ércalapot biztosított a szülők által tervezet frigy alá, hogy ennek szolidaritáshoz bizonyára semmi kétség sem fér.

Louise, Elissane asszony leánya, már alig-alig emlékezett vissza Agathoklesre. De hát a mamája abban a hitben nevelte fel, hogy egykoron Désirandellené lesz belőle, minek is kellett volna akkor jövőbelijét ismerni? Ez a fiatal leánynak egészen természetesnek tűnt, feltéve, hogy a kiszemelt férjjelölt tetszeni fog neki. De hát miért ne tessék?...

Mikor Louise elkészült a gyümölcsös tálak elrendezésével, ő is a szalonba ment édesanyjához.

- Elkészültél leányom, a gyümölcsös-tálakkal? - kérdé tőle anyja.

- Igen, anyám.

- Kellemetlen, hogy olyan későn ér ide a hajó, majdnem éjjel lesz már... De hat órára meglégy lányom a ruháddal. Öltsd fel a kicsibabos ruhádat, aztán lemegyünk a partra, hátha látni már az „Agathoklest.”

- Talán az „Argoles”-t gondolod, édesanyám, nevetett Louise anyja névcserélgetésén.

- Jól van, jól, - válaszolt az érdekes hölgy, Agathokles, vagy Argoles, az mindegy. Nyugodt lehetsz, hogy a te nevedet nem ejtik ki hibásan...

- Annyira biztos vagy benne, anyám, ingerkedett Louise, hiszen Agathokles nem ismer engem és én őt sem jobban.

- Oh, hát majd adunk mi arra időt, hogy frigyetek előtt megismerkedjete.

- Az igen helyes lesz!

- Különben meg vagyok győződve, gyermekem, hogy te tetszeni fogsz neki, aztán pedig ő lássa, hogy ő is tesszen neked. Désirandelle asszony nem győzi dicsérni őt... Aztán pedig megkötjük a házassági szerződést.

- Amelynek mérlege...

- Természetesen a te javadra billen... Ne feledkezzünk meg egyébként Clovis Dardentor urról sem, aki Désirandelleékat elkiséri, tudod az az örökké vidám perpignani ur, akit Désirandelleék levélben a világ legjobb embere gyanánt mutattak be, és aki őket, a tengeren járatlanokat, ide kíséri. Ez nagyon derék dolog tőle és mi szívesen látjuk őt Louise...

- Teljesen érdem szerint, anyám, még ha ő találná is megkérni a kezemet... De nem, hiszen én Agathoklesné leszek... Agathokles!... csinos név, de nem találod tulságos ósdinak, anyám?...

- Mikor komolyodol már meg, leányom?

Mikor elérkezett az ideje, a ház urnője még egy utolsó pillantást vetett a vendégszobákba, azután leánya karjába fűzve a magát, mindketten a kikötő felé távoztak. Előbb a kikötővel határos, amfiteatrális berendezésű nyilvános kertből vizsgálgatták a láthatárt és gyönyörködtek a gőzösök, vitorlások, csónakok, bárkák tarkaságában. Később azután a kikötő partjára mentek.

Husz perccel később már hallatszott az „Argoles” kürtjele, mely épen akkor fordult be a hullámtörő mögül és kevéssel reá már ki is kötött.

Amint a hidat hajóra tolták, Elissane asszony és Louise azonnal a hajóra sietett. Az előbbi tárt karokkal üdvözölte Désirandellenét, ki végre-valahára a kikötő csendes vizén jól érezte magát, köszöntötte Désirandelle urat és Agathoklest, míg Louise kissé tartózkodóbb volt, amit minden fiatal leány helyeselni fog.

- Nos és én! - méltatlankodott tréfás hangon Dardentor ur, nem ismertük mi is egymást Perpignanban, mélyen tisztelt nagyságos asszonyom? Emlékezem önre és a kis Louiserára, aki persze időközben bájos hajadonná serdült... Ejnye no, az öreg Dardentor bátyónak nem jut csókocská?

Ha Patrice ettől az ünnepélyes pillanattól azt remélte, hogy ura példás világfinak fog mutatkozni, nagyon megcsalódott szegény. El is fordult abban a pillanatban, amikor ura ajka Elissane asszony sovány kezére csókot cuppantott.

Louise természetesen nem térhetett ki teljesen a Désirandelleék viharos üdvözlése elől. Dardentor ur pedig, amilyen fesztelenül viselkedett is egyébként, odáig még sem ment, hogy a fiatal leányt is atyailag megölelje, bárha ez ilyen jóindulatu üdvözlésen meg nem sértődött volna.

Agathokles Louise elé lépett, nyakizmainak segítségével fején egyet rántott, aztán némán, amint jött, ismét félreállott.

A fiatal leány nem állhatta, hogy erre a fajankó-viselkedésre szájaszélét megvető módon kissé félre ne huzza, amit Dardentor ur ugyan észre nem vett, de amit Marcel Lornans és Jean Taconnat el nem szalasztott.

- Tyü! - kiáltott fel halk hangon az első, nem hittem volna, hogy ilyen gyönyörű teremteshez lesz szerencsénk.

- Valóban csinos, leányzó - hagyja helyben a másik.

- És ő legyen ennek az üresfejűnek a felesége? - toldotta a szót Marcel Lornans.

- Ó! - felelt Jean Taconnat. Bocsássa meg nékem az ég ura, ha ennek megakadályozásában hűtlenné válnék a magam fogadalmához, hogy sohasem nősülök.

Igenis, Jean Taconnat nőtlenségi fogadalmat tett... ő legalább azt állítja magáról. Amolyan könnyelmű ifjúkori fogadkozás volt ez is, ami annyit ért, mind a többi, amit nem tartanak meg. Marcel Lornans nem tett ilyes fogadalmat, ő óvatosabb volt, bár egyikökre nézve sem volt fontos kérdés a nősülés, mivel ők nem leánynézőbe jöttek Oránba, hanem, hogy a hetes vadászokhoz álljanak.

Hogy az Argoles-től végkép elbucsuzzunk, itt említjük meg, hogy utja Oránig, a lehető legpompásabb volt. Olyan sima volt a tenger, mint az olaj és olyan kevésbé zavarta az utasokat a hullám és ingás, hogy a tengeri betegség miatt eddig koplalni kényszerült utasok jóévtágya is visszatért. Intéztek is olyan rohamot a konyha ellen, amely a stuartot titkos borzalommal töltötte el.

Aki az ebédői gyönyörökből az oroszlánrészt élvezte, természetesen Eustache Oriental volt, kinek egyre jobban esett minden falat a nápolyi módra készített pisztrángból és az encimadásból.

Désirandelle ur, aki a nyugalmas utazásközben visszanyerte testi-lelki egyensúlyát, nem érzett hajlandóságot arra, hogy a két ifju párisival közelebb megismerkedjék. A két fiatalember teljesen hidegen hagyta őt. Szellemi képességeik ellenére is, melyet azonban ő el nem ismert, úgy volt felőlök meggyőződve, hogy mélyen alatta állanak az ő Agathoklesének. Dardentor ur csak hadd barátkozzék velük és hadd dicsérje csak elmésségüket, mihelyt az Argoles kikötött, ugysis vége szakad mindennek.

Ilyen körülmények között természetesen eszébe sem jutott Désirandelle urnak, hogy a kettőt is bemutassa Elissane asszonynak és leányának. Azonban Clovis Dardentor ur az ő délvidéki pezsgő temperamentumával, ama szokáshoz hiven, hogy mindig az első benyomásnak enged, nem törődve Désirandelle urral, öhelyette mutatta be az ifjakat.

- Marcel Lornans és Jean Taconnat urak - mondá - mindkettő Párisból, akik iránt általunk viszonzott élénk érdeklődést érzek, és akiket illetőleg reményelem, hogy barátságunk ezt a rövid átkelő utat tuléli.

Milyen különös fajta volt ez a perpignani! Itt szépen csiszolt szavakba öltötte beszédét. Sajnos, a távollevő Patrice nem hallhatta meg.

A két ifju meghajtotta magát Elissane asszony előtt, aki kimért köszöntéssel válaszolt.

- Asszonyom! - vette át a szót Marcel Lornans, Dardentor urnak ez a kedvessége igen lekötötte bennünket. Alkalmunk volt őt érdeme szerint megbecsülni és mi is reméljük, hogy állandó lesz ez a...

- Apai rokonérzés az ő részéről és gyermeki odaadás a mi részünkről! - vágott rokona szavába Jean Taconnat.

Ezektől az illemtudó beszédektől némiképpen lehangolva Désirandelle asszony a fiára pillantott, ki mindeztideig a száját sem nyitotta. Elissane asszony, aki meghihatta volna a fiatalokat, hogy Oránban való tartózkodásuk ideje alatt látogassanak az ő vendégszerető házába, nem hívta meg őket mégsem, amiért Désirandellené titkon hálálkodott neki. A két hölgynek anyai ösztönük sughatta, hogy a két párisival szemben inkább a tartózkodás helyén való.

Elissane asszony azután Dardentor felé fordulva tudtára adta neki, hogy az ő házában számára is terítettek és boldog lesz, hogy ha oráni tartózkodása első napján velük ebédel.

- Méltóztassék csak annyi időt engedélyezni, asszonyom, - válaszolt a perpignan, - hogy a szállodába sietve, hamar illőbb ruhába bujjak, azután örömmel sietek önökhöz.

Clovis Dardentor, Jean Taconnat és Marcel Lornans erre elbucsuzott Bugarach kapitány és Bruno doktortól. Ha valamikor ismét az „Argoles”-re szállnának, igen örülnének, ha még ott fogják találkozni a két kiváló urat, mire azt válaszolta a kettő, hogy soha olyan kedves és kellemes utasaik nem voltak, mint ezuttal. Ezután történt a bucsuzkodás.

Eustache Oriental ur, bőrtokos távcsövével a hátán és kis bőröndjével a kezében, máris az afrikai talajra lépett és egy ember után ballagott, aki sulyos podgyászát cipelte. Minthogy utközben nem törődött senkivel, nem is tűnt fel senkinek sem, hogy köszönés nélkül odébbállt.

Clovis Dardentor és a két ifju szintén partra szállott és a Désirandelle-családra hagyta, hogy tekintélyes utipodgyászuknak elszállításáról a Régi-várkastély-utcába maga gondoskodjék. Azután felszálltak egy kényelmes kocsira, melyre már hamarabb került az ő cók-mókjuk és egy kitűnő szállodába hajtottak a Köztársaság-téren, amelyet Bruno doktor melegen ajánlott nekik. Itt Clovis Dardentor társalgótermet, szobát és fürkét bérelt, Marcel Lornans és Jean Taconnat azonban a felső emelet egy a térre nyíló ablakos szobájába vonult.

Történetesen ideszállt Eustache Oriental is. Mert mikor a három barát ideérkezett, máris ott látták őt az étkezőben, amint vizsgálja az étlapot.

- Furcsa egy asztronómus! jegyezte meg Jean Taconnat. Csodálom, hogy nem rendel rántott csillagot ebédre, vagy kacsát kis bolygókkal körítve, meg cápauszony módjára készült üstökös farkot.

Fél órával utána Clovis Dardentor már kilépett szobájából, elegáns estélyöltözetben, melynek legkisebb részletére is kinos gonddal ügyelt Patrice.

Mihelyt a két unokatestvért a kapualjban észrevette, feléjük kiáltott:

- Nos kedves ifju barátom, hát szerencsésen kipakkoltunk Oránban!

- Kipakkolunk! ez a leghelyesebb szó, vélte Jean Taconnat.

- Reményilem, hogy még nem gondolnak arra, hogy már ma jelentkezzenek a hetes afrikai vadászoknál.

- No hát, soká nem halogathatjuk Dardentor uram, válaszolt Marcel Lornans.

- Olyan nagyon sietős a dolguk azzal a kék zubonnyal, csikos nadrággal és sapkával?

- No igen, ha az ember egyszer rászánta magát...
  - Jól van jó! jól van jó! legalább addig várjanak, míg kissé szétnéztünk a városban és környékén. Majd beszélünk erről még holnap!
  - Viszontlátásra holnap, mondja Jean Taconnat.
- Erre Clovis Dardentor Elissane asszony házához hajtattott.
- Ugy van, ahogy ez a kedves ember mondotta, itt vagyunk Oránban, ismételte Marcel Lornans.
  - És ha az ember valahol van, előáll a kérdés, hogy mihez fogjon.
  - Azt hiszem, kedves Jean, efelől már régen tisztában vagyunk, teljesítjük szolgálati szerződésünket.
  - Igen, igen Marcel... de...
  - Hogyan? csak nem jár az eszed még mindig a polgári törvénykönyv háromszázötvennegyedik szakaszán!
  - Miféle szakasz ez?
  - Az, amelyik az örökbefogadás feltételeiről szól.
  - Ha az a háromszázötvennegyedik szakasz, akkor bizony arra gondolok. Amire Palmában nem volt alkalom, arra lehet Oránban....
  - Ahol azonban egygyel kevesebb a kilátás, viszonzta Marcel Lornans. Itt kedves Jean nincs már vized, azért tehát be kell érned a tüzzel és harccal! Lám, ha ma éjjel véletlenül kigyulna a szálló, fogadom néked, hogy legelőbb téged mentenék ki a lángok közül, aztán hoznám magamat biztonságba...
  - Mégis csak igaz jó barát vagy te Marcel!
  - Dardentor ur olyan embernek látszik, aki a saját maga mentésében nem igen szorul idegen segítségre. Fölényes nyugalma ember, amiről már volt alkalmunk meggyőződni....
  - Megengedem, Marcel, hogy ő a rettenthetlen hidegvér példáját adta, amikor berobogott a Szent-Eulália templomába, hogy ott a pap áldását vegye. De ebben az esetben egy látott veszedelemnek nézett a szemébe. Egészen másképpen alakul azonban a helyzet, ha hirtelen és váratlan éri baj, ha tűz lepné meg például és csak kívülről várhatna segítséget...
  - Tehát semmiképpen sem adod fel a gondolatot, Jean, hogy Dardentor ur még egyszer a mi apánk lesz?...
  - Ugy van... a mi apánk!
  - Helyes!... Tehát nem teszel le a gondolatról?
  - Soha!
  - Jól van, Jean, akkor nem érdeklődöm többé fölötte, de egy kikötést mégis teszek...
  - Melyik volna az?
  - Hogy letennéd már egyszer azt az elkámpicsorodott ábrázatodat, ismét a régi vidámságodra visszatérnél és dolgokat újra a kacagtató végükön fognád meg....

- Áll az alku, Marcel! kacagni fogok, ha sikerül Dardentor urral szemben a polgári törvénykönyv kikötéseit teljesítenem.... kacagni fogok, ha erre nem is lesz alkalmam... kacagni, ha sikert aratok... kacagni, ha balszerencse ér... kacagni, kacagni és egyre csak kacagni....
- Ezt már szeretem! Akkor hát ismét a régi lesz. Ami pedig most már katonáskodásunkat illeti...
- Kár azzal tulságosan sietni, kedves Marcel, én legalább mielőtt jelentkezném, számot tartok előbb némi kegyelmi időre...
- Meddig?
- Legalább is két hétig! Mi a csudába is, kérlek, ha az ember magát egész életére leláncolni készül, csak előbb még tizennégy szép, szabadnapra igénye van, vagy mi?...
- Nem bánom, Jean, de ha addig sem sikerül Dardentor urat apáddá tenni...
- Az én apámmá, a te apáddá, a mi apánkká...
- Akkor hát fejünkre gyűrjük a katonasípkát.
- Beleegyezem, kedves Marcel!
- De addig nem horgasztod le újra a fejedet, mi, Jean?
- Nem! hanem olyan vidám leszek, mint a legrakoncátlanabb fickó!

IX. FEJEZET.

Amelyben a két heti haladék úgy Lornans Marcel, mint Taconnat Jeanra nézve eredménytelenül telik el.

Még a kakas sem lehet hajnalban Taconnat Jean-nál vigabb, midőn ágyából kiugorva dudolásával Lornans Marcelt felébresztette. Két hét... igen, két hét állott rendelkezésére, hogy azzal a derék emberrel és kétszeres milliómossal örökbefogadtassa magát.

Az bizonyos volt, hogy Dardentor Clovis, Oránt, Désirandelle Agathokles és Elissane Louise eljegyzése előtt, el nem hagyja. Régi, jó barátja fiának esküvőjekor mégis csak neki illett tanuskodnia. Az esküvő megtörténteig azonban legalább négy-öt hét eltelhetik... ha arra egyáltalában sor kerül. És kerül-e rá sor?

Ez a „ha” és „vajjon” ficáinkolt folyton Lornans Marcel agyában. Szinte hihetetlennek tűnt fel előtte az Agathokles és e fiatal bájos leány közötti házasság, mert bármily rövid ideig látta is az „Argoles” fedélzetén, őt nem tisztelni és nem csodálni kötelességmulasztás számba vette volna. Az csak természetes és érthető, hogy Désirandelle és Désirandellené Agathoklest Louise számára megfelelő férjnek tartották. Hiszen gyermekeik iránt a szülők már ősidők óta többé-kevésbé mindig elfoglaltak.

Agathokles jelentéktelenségét s a két lény közötti ellentétet a perpignani előbb-utóbb majd csak belátja. Ez teljesen elkerülhetetlen.

Fél kilenckor a szálló éttermében reggeli alkalmával találkozott Dardentor a párisiakkal.

Dardentor Clovis igen rózsás hangulatnak örvendett. Tegnap este pompásan vacsorázott s az éjjel kitünően aludt. Akinek azonban nincsen jó gyomra, rossz az álma, s akinek lelkiismerete nincs rendjén, annak bizony jó álomban nem lehet része.

- Fiatal barátaim, - kezdé Dardentor ur, miközben reggeli kalácsát kitünő csokoládéjába mártotta, tegnap este óta nem találkoztunk s a válás ideje elég hosszúnak tűnt fel előttem.

- Ön azonban Dardentor ur megjelent álmunkban, - válaszolá Taconnat Jean, még pedig dicsfénnyel feje körül...

- Mint valami szent, nemde?

- Nos, úgy mint a keletpireneusiak védőszentje!

- Ohó, Jean ur, régi kedélyességét tehát ismét visszanyerte?

- Visszanyertem... mint ön mondja - hagyta helyben Marcel Lornans csak az a veszély fenyegeti, hogy újból ott felejttem valahol.

- Csak nem? Miért?

- Mivel nekünk, Dardentor ur, sajnos válnunk kell s ön jobbra, mi balra megyünk.

- Hogyan?... Mi elváljunk?

- Nos, természetesen... miután a Désirandelle család igényt tart önre.

- Mesebeszéd, olyan nincs! Nem tűröm, hogy valaki engem teljesen lefoglaljon. Megengedem, néha majd elmegyek Elissane asszony ebédjeire. A délelőttöt s a délután azonban magamnak tartom fenn s remélem, hogy együtt bejárhatjuk a várost és környékét.

- Ah, ez gyönyörű, Dardentor ur - kiáltott Jean Taconnat. - Soha sem szeretnék oldala mellől távozni!

- Pillanatra sem! - viszonzá a perpignani melegebben. - Szeretem az ifjúságot s fél oly idősnek érzem magamat, ha felével fiatalabb barátokkal boronál össze a sors... És mégis... megfontolva... szinte atyja lehetnék....

- Oh, Dardentor ur! - kiáltá Jean Taconnat, ki érzelmeit nem tudta palástolni.

- Tehát együtt maradunk, fiatal uraim! Elég időnk lesz a válásra, ha Oránból távozom, hogy... igazán lelkemre mondom, hogy nem is tudom akkor merre forduljak.

- Az esküvő után?

- Miféle esküvő után?

- Az ifju Désirandelle után.

- Igaz, lám! Arra nem is gondoltam már... Hm, mégis csak szép leány az a Désirandelle kisasszony!

- Ezt rögtön észrevettem én is, mihelyt az „Argoles” fedélzetére lépett! - bizonygatta Marcel Lornans.

- Én sem különben! Mióta azonban anyjánál láttam, hogy mily bájos, mily figyelmes, mily... nos igen, mily... röviden, azóta még jobban becsülöm! Valóban az a fickó Agathokles nem sajnálható...

- Ha ő Elissane kisasszonynak tetszik, - vélte Marcel Lornans.

- Természetesen... fog is tetszeni! Hiszen születésük óta ismerik egymást...

- Sőt, már régebben! - toldotta a szót Jean Taconnat.

- Agathokles jó indulatu... persze, talán egy kicsit, egy kicsit....

- Némileg... nagy... - gonoszkodott Marcel Lornans.

- És tulajdonképpen még sem... - veté közbe Jean Taconnat.

De magában így folytatta mormogva:

- Még sem az, amit Elissane kisasszony kívánhat!

Mindenesetre nem találta még időszerűnek, hogy Dardentor előtt hangosan szóljon, aki így folytatta szavait:

- Igen... beismerem... ő egy kicsit... megengedem. De hát... majd csak mozgékonyabb lesz... mint a téli álma után a tavaszi mormota.

- S mégis örökre mormota marad! - nem állhatta szó nélkül Marcel Lornans.

- Elnézést, fiatal uraim, elnézést! - figyelmeztette őket Dardentor ur. - Ha Agathokles csak párisiakkal, teszem azt önökhöz hasonlókkal érintkeznék, úgy két hónap alatt teljesen átalakulna. Önöknek kellene őt oktatni.

- Tanítani, hogy szellemesebb legyen... száz zsoldóért óránként! - kiáltá Jean Taconnat. - Ez annyit jelentene, mint őt vagyonából kiforgatni.

Dardentor ur azért még nem adta meg magát. Agathokles virgonc volt, miként egy ólommadár, azt maga is tudta. Azért így folytatta:

- Csak nevéssenek uraim, csak nevéssenek! De el ne feledjék, hogy a szerelem az ügyefogyottaknak adja azt az elmésséget, mit a ravaszoktól elvesz, így tehát bőven meg fogja ajándékozni az ifju....

- Agathoklest! - fejezte be a mondatot Jean Taconnat.

Dardentor ur erre a szófacsarásra akarva, nem akarva hangosan felkacagott.

Marcel Lornans a társalgást Elissane asszonyra terelte. Tudakozódott oránsi életmódja felől... milyennek találta házatáját Dardentor ur...

- Oh, igen helyes fészek - válaszolt - takaros kalitka, amelyet egy bájos kis madárka jelenléte élénkit. Különben meg fogják látni...

- Ha nem leszünk tapintatlanok - jegyezte meg Lornans Marcel.

- Én önöket bemutatom, a többi magától jó. Különben nem mindjárt... hadd vesse meg Agathokles előbb a lábát. Majd holnap meglátjuk... Most gondoljunk a tervbe vett sétákra. A városra, kikötőjére, épületeire.

- És szerződésünk? - veté közbe Marcel Lornans.

- Azt ma még úgy sem kell aláírniok, sem holnap, de még holnapután sem. Várjanak vele, míg meg lesz az esküvő.

- Akkor talán nyugdíjazásunkig kellene várnunk.

- Nem, nem! Annyira nem poshad el az ügy!

A szólásoknak micsoda halmaza, mely vérig sértette volna Patrice finom lelkületét!

- Egyelőre tehát ne beszéljünk többet a katonáskodásról - folytatá ismét Dardentor.

- Legyen nyugodt - biztosította Jean Taconnat. - Tizennégy napi szabadságot adtunk magunknak. Ha addig helyzetünk nem változik...

- Helyes, kedves barátaim... erről ne tárgyaljunk tovább - fejezte be az eszmecserét Clovis Dardentor. - Tizennégy napot tartottak fenn... elfogadom s nyugtázom. Ez idő alatt az enyéme. Valóban én csupán azért szálltam az „Argoles”-re, mert tudtam, hogy önöket ott találom...

- S az indulást mégis elszalasztotta, Dardentor ur! - szólalt meg Jean Taconnat.

A perpignani a lehető legjobb hangulatban felkelt s az előcsarnokba ment. Itt várakozott Patrice.

- Parancsol még valamit az ur?

- Parancsolni? Nem, de téged egész napra szabadon eresztlek. Ird a homlokodra s este tíz előtt le ne törüld!

Patrice arcát fintorgatta s az ilyen füszeres kifejezésekkel engedélyezett szabadságot meg sem köszönte.

- Az ur tehát nem óhajtja kíséretemet?

- Nem kívánok egyebet, minthogy többé ne légy a sarkamban és a tiedet is minél gyorsabban felém fordítsad!

- Talán méltóztatik még megengedni, hogy egy figyelmeztetést kockáztassak?...

- Igen, de csak ha iziben elpárologsz!

- Nos, amit ajánlani bátorkodom és amit az ur a becses figyelmébe venni kegyeskednék az, hogy sohasem tessék hamarabb a kocsira szállni, semmint a kocsis a bakján nincsen, mert úgy lehet, hogy nem mindig istenáldás lesz a dolog vége, hanem történetesen egyszer a nyakát szegheti...

- No, de most lódulj!

Clovis Dardentor a két párisitól közrefogva lement a szálló lépcsőjén.

- Valóban az inasok egy igen ritka példánya szolgálja önt, - vélte Marcel Lornans - kifogástalan és a legnagyobb mérvben udvarias.

- De módfelett nyugös! Különben pompás fickó, aki érettem a tűzbe menne.

- Nem ő volna az egyedüli - szolt Jean Taconnat, aki adandó alkalommal Patrice életmentő szerepét szívesen magára vállalná.

A reggel folyamán Clovis Dardentor s a két jó barát az alsó város partján bolyongtak. Orán kikötőjét nemrég hódították el a tengertől. Hosszu móló védi és keresztben futó gátak medencékre osztják, melyeknek területe mintegy huszonnégy hektárt tesz.

Az algieriai városok között élénk kereskedelme révén első helyre került Orán, mely nem nagyon érdekelte a fiatal embereket, annál inkább azonban a perpignani volt iparost. A tartomány terjedelmes déli vidékeiről nagy mennyiségben szállított és fontos kereskedelmi cikket tevő alfának beraktározása, az állatok, valamint a gabonaneműek, a nyerscukor s a hegyvidék ásványtermékeinek hajóra szállítása, az mind Dardentor urnak való látvány volt.

- Látom már - mondotta - hogy ennek a sürgés-forgásnak nézésébe még beleölk néhány napot. Ugy érzem magam, mintha még mindig hordókkal telt raktáramban volnék. Számomra érdekesebbet Orán nem is nyujthat...

- Kivéve talán a műemlékeit, székesegyházát, mecsetjeit s hasonlókat - szolt Marcel Lornans.

- Eh, - mondá Jean Taconnat, aki némileg leendő atyjának szája ize szerint kívánt beszélni - Dardentor urnak igaza van. Ez a forgatag mégis csak érdekes, a ki- és befutó hajók, az áruval megrakott teherkocsik, tömérdek arabs teherhordó. Benn a városban bizonyára van elég látni való szép épület, azokat meg is nézzük. De a kikötő, a medencéit megtöltő tenger, az azurkék víz, a benne tükröződő árbocokkal...

Marcel Lornans hamiskás mosolylyal pislantott feléje.

- Bravó - kiáltott Dardentor ur. - Tényleg, ha valamely táj víz nélkül szükölködik, úgy valami, magam sem tudom, hogy mi, hiányzik belőle. Van odahaza néhány kiváló festményem, de mindegyiken a víz a fődolog, különben meg sem vettem volna azokat.

- Oh, hiszen ön ebben szakértő, Dardentor ur! - felelte Lornans Marcel - olyan helyeket kell tehát felkeresnünk, hol vizet találunk. Édes víznek kell lennie?

- Az nekem mindegy, hiszen nem inni akarjuk a vizet!

- És te, Jean?

- Nekem is teljesen közömbös, legalább is az, hogy mire kell - felelé Jean Taconnat.

- Jól van hát - folytatta Marcel Lornans - vizet máshol is találhatunk, nemcsak a kikötőben.

De bármit mondott is Marcel Lornans, a délelőttöt mégis a kikötő rakpartján töltötték és csak miután mindent jól megnéztek, tértek vissza a szállóba ebédre.

Két órai pihenés és az ujságok olvasása után Dardentor ur azt indítványozta fiatal barátainak, hogy a város megtekintését halasszák másnapra.

- Vajjon miért? - kérdezte Marcel Lornans.

- Mert Désirandelleék mégis csak rossz néven vehetnék, hogy egyedül hagyom őket botorkálni.

Mivel Patrice nem volt jelen, Dardentor ur kénye-kedve szerint választhatott a jóleső kifejezésekben.

- Eszerint ön meg fog Elissane asszonynál ebédelni - kérde Jean Taconnat.

- Ma még elmegyek, holnaptól kezdve azonban lássák mint boldogulnak egymagukban reggeltől-estig. A viszontlátásra!

Ezzel Clovis Dardentor gyors léptekkel a régi várut felé indult.

- Ha nem vagyok mellette - mondá Taconnat - mindig attól félek, hogy valami szerencsétlenség éri.

- Oh, te jámbor, te jó lélek! - viszonzá Marcel Lornans.

Hiábavaló idővesztegetés volna behatóbban magyarázni, mily örömmel fogadta Dardentor urat az Elissane-család, kiváltképen Luise, ki ösztönszerűleg mindinkább vonzódott e derék férfiúhoz.

A fiatal Désirandelle nem volt otthon. Ő sohasem volt otthon. A tökféjü nemhogy otthon maradt volna, hanem inkább céltalanul bolyongott a városban; csak étkezés idején állított be pontosan. Az asztalnál pedig, bár Luise mellett ült, egy árva kukkot sem szólt hozzá, míg ellenben Dardentor ur, ki a leány másik oldalán foglalt helyet, annál élénkebben társalgott vele.

Elbeszélte sok mindent; departementjáról, szülővárosáról, az „Argoles”-en tett utazásáról, pálmái kalandjáról, a megszökött galeraról és fényes bevonulásáról a szt. Eulália templomába; beszélt továbbá ifju barátairól, kiket nem győzött eléggé magasztalni, kiket ugyancsak három nap óta ismer, de úgy szívéhez nőttek, mintha már születése óta velük lett volna.

Ezek hallatára Luiseban felébredt a kívánság, hogy a két ifju párizsit anyja házába bevezettesse és nem állhatta mosolygás nélkül, midőn Clovis Dardentor ugyanezt az óhaját fejezte ki.

- Én bemutatom őket önnek Elissane asszonyom. Mindjárt holnap elhozom mindkettőt. Kiváló fiatal emberek, valódi mintapéldányok és ön nem fogja megbánni, ha fogadja barátaimat.

Dardentor ezen indítványát Désirandelle asszony ugyan nagyon korainak találta, de Elissane asszony, akarva nem akarva beleegyezett, mert ő Dardentor urtól nem tudott megtagadni semmit.

- Ne mondjon nem-et! - kiáltott Dardentor ur - szavánál fogom, asszonyom, különben én csak okos dolgokat szoktam kívánni. Kérdezze csak meg Désirandelle urtól, mi a véleménye efelől?

- Bizony, bizony! - erősíté Agathokles atyja, minden meggyőződés nélkül.

- Eszerint elintéztük, hogy Marcel Lornans és Jean Taconnat a holnapi estét Elissane asszonynál töltik. Igaz! Désirandelle ur nem sziveskednék holnap kilenctől-tízig velünk megnézni a várost?

- Bocsásson meg Dardentor ur, de én a hölgyeket nem akarom magukra hagyni és kedves Luiseünknel is szeretnénk maradni.

- Amint önnek tetszik, különben ez természetes dolog is. Oh, Luise kisasszony, mennyire szeretik önt már most is ebben a családban, amelybe még csak be fog lépni.

Agathokles édes fiam, te hallgatsz? Teringettét, nem találsz te is bájosnak Luise kisasszonyt?

Agathokles, hogy elmésnek lássék, azt felelte, hogy nem nyilvánítja gondolatait hangosan, mert jobbnak véli azokat titokban tartani.

E nehézkesen összeállított frázist csakis Dardentor segítségével tudta valamiképp kinyögni.

Luise Elissane nem is palástolta a bárgyu fiu iránt érzett ellenszenvét. Szép, beszédes szemeivel Dardentorra nézett, miközben Désirandelle asszony, hogy fiát szólásra ingerelje, azt kiáltotta Louise felé:

- Ugy-e csinos fiu?

Désirandelle ur kiegészítésül még hozzátette:

- És mennyire szereti Luise-t...

Dardentor ur most már tisztán látott. Elvégre is gondolá, ha a házasság el van határozva, az annyi, mintha már meg is történt volna és eszébe se jutott, hogy ez még másképp is lehetne.

Dardentor másnap vidáman, frissen állított be fiatal barátaihoz és rögtön értésükre adta, hogy az estét Elissane asszonynál fogják tölteni.

- Pompás gondolat - ujongott Marcel Lornans - hogy bennünket Elissane asszonynak bemutat legalább lesz egy kedves család, hová katonaságunk ideje alatt ellátogathatunk.

- Igen! kellemes... sőt fölöttébb kellemes család, - felelé Clovis Dardentor. - Persze Luise kisasszony esküvője után...

- Igazi - kiáltá Marcel Lornans - hisz ott esküvő is lesz!

- Melyre természetesen mi is hivatalosak leszünk, fiatal barátaim!

- Dardentor ur!... - jelentkezett most Jean Taconnat - ön elhalmoz bennünket barátságával, nem is tudom mikép viszonzhatjuk ezt.

- Ön úgy bánik belünk...

- Mintha gyermekeim lennének s koromnál fogva lehetnének is...

- Ah! Dardentor ur! Dardentor ur - kiáltott fel Jean olyan hangon, mely igen sokat árult el.

Az egész napot a város megtekintésére szentelték, a három turista sorra látogatta a legelőkelőbb sétatereket; a szép virányos turini fasor; a Boulevard Oudinot-t, gyönyörű dupla soru bellcombrai-val, a Carriéret-t, a színház teret u. m. az Orleans- és Nemouri-tereket.

Ez alkalommal megismerték az oráni lakosság különböző típusait, a nagyszámu katonaságot, melynek egy része az afrikai vadászok egyenruháját viselte.

- Nagyon elegáns ez az egyenruha - ismételte Clovis Dardentor. - Ez a diszitett zubbony úgy fog feszülni önökön barátaim, mintha keztyű volna. Gyorsan előlépnek! Oh! már látom önöket fényes tiszti egyenruhában, még fényesebb házasságot kötve. Mégis csak szép a katonaélet annak, akinek kedve van hozzá! Önöknek pedig van, ugy-e?

- Igen, ez már a vérünkben van - magyarázá Jean Taconnat - ezt őseinknek köszönhetjük, kik derék kereskedők voltak a Denis-utcában és kiktől a katonaélet iránti szeretetet örököltük.

Találkoztak marokkói ruhákba és arany himzésű kaftánba öltöztetett zsidókkal, továbbá mórokkal, kik gondtalanul sétálgattak a napsugaras utcákon és végre francia nőkkel és férfiakkal.

Clovis Dardentor a látottaktól el volt ragadtatva, de érdeklődése akkor volt legnagyobb, ha gyárat vagy ipartelepét tekintettek meg. A nevezetes városi építkezések hidegen hagyták, így az 1839-ben épített dóm, köríves hajójával, a prefektura, a bank, a még egészen új keletű színház.

Fokozott figyelemmel nézték a fiatal emberek a Szt.-András templomot, az egykori négyszögletű mecset, melynek menyezete patkóalaku mór íveken nyugszik s melyből karsu minaret magaslik ki. E templomnál még jobban tetszett a Jasa temploma, melynek előcsarnokáról a műértők szinte elragadtatással emlékeznek meg.

A Sidi-el Houri mecsetnek három emeletes árkádjai vannak; itt talán hosszasabban is időztek volna, ha Clovis Dardentor nem sürgeti a továbbmenést. Induláskor Marcel Lornans a minaret lépcsőjén egy alakot vett észre, ki távcsövével a láthatárt vizsgálta.

- Ime!... Ime!... hiszen ez Oriental ur - kiáltá.

- Hogyan? a csillagvadász, a planéta-rendező - fakadt ki a perpignani...

- Igen! bizony ő az; az egekbe pislangat.

- Ha az eget nézi, akkor nem eszik - mondá Jean Taconnat - ha pedig nem eszik, nem is lehet Oriental ur.

Ennek dacára azonban mégis a montelinari asztronómiai társaság elnöke volt az, ki a napot pályafutásában szemlélte.

Miután a szállóba visszatértek, mindhárman pihenni kívántak.

Patrice, ki urától kapott szabadságát arra használta fel, hogy a város utcáin barangoljon, szükségtelennek tartotta mindezt egy nap alatt megtekinteni; emlékező tehetségét így is elegendő új benyomással terhelte.

Korholta Dardentor urat, hogy sohasem tud mértéket tartani és úgy kifárasztja magát. Dardentor ur azt felelte, hogy a keleti Pyreunosok szülöttje nem ismer fáradtságot és így Patrice nyugodtan térhet pihenőre.

A jó tanácsot Patrice nyomban el is fogadta, előbb azonban még a szálló szolgaszemélyzetét szórakoztatta cikornyás beszédjével.

Ezalatt Dardentor ur fiatal barátaival a Régi-várust felé vette irányát.

Az Elissane- és Désirandelle-család a szalonban tartózkodott. Clovis Dardentor barátait, Marcel Lornanst és Jean Taconnat-t igen kedvesen fogadták.

E társaság épp oly jellegű volt, mint minden más polgári társaság; csevegtek, teáztak s közben zenéltek kisérett. Louise Elissane kitűnően zongorázott. Marcel Lornansnak meg csinos hangja volt, mi sem természetesebb tehát, hogy a fiatal ember és Louise külön külön, de összetéve is tudományukat, szórakoztatták a kis társaságot.

Clovis Dardentor imádta a zenét és öntudatlanul lelkes figyelemmel hallgatta, nem úgy mint sok ember, ki keveset ért hozzá és kinek elegendő, ha a zene hangjai egyik fülén ki, a másikon bemásznak anélkül, hogy mélyebb hangulatot keltenének.

A perpignani nem fukarkodott tetszése nyilvánításával, igazi délvidéki lelkesedéssel tapsolva.

- Bravó! Bravissimo! - kiáltá egyre-másra.

- A két tehetség, egymással frigyre lépett - jelenté ki végre. Louise erre kissé mosolygott, a fiatal ember zavartan elpirult, a Désirandelle pár meg homlokát ráncolta. Dardentor ur tényleg nem volt szerencsés kifejezései megválasztásában és utóbbi szavai, melyek pedig megnyerték volna Patrice teljes tetszését is, itt bizony nagyon is vegyes érzelmeket keltettek.

Agathokles persze hijján volt minden tehetségnek, szellemességnek, sőt minden egyéniségnek is. Vele igazán semmi sem „léphetett frigyre!” Ez az alak még egy közönséges érdekházasság megkötéséhez sem alkalmas, - gondoló magában Taconnat Jean.

Beszélgetés közben szóba jött Dardentor urnak és a két párisinak mai sétája.

Louise értelmesen, okosan felelt a hozzá intézett kérdésekre. Elbeszélte az arabok itteni meghonosítását, mely már három évszázad óta folyik; beszélt a 60 év előtt franciák által meghódított Oránról, és Orán nagyszerű kereskedelméről, mely azt az algiri városok elsői közé emelte.

- Azért városunk nem volt mindig a szerencse kegyeltje - folytatá a fiatal leány, - története sok szomorú emléket rejteget. A törökök támadását, nagy elemi csapások követték, így 1791-ben a földrengés majdnem teljesen elpusztította.

Taconnat Jean erre figyelmes lesz!

- És, - folytatá Louise, a földrengést rettenetes tűz követte nyomon, majd a törökök, arabok a várost ismét elfoglalták és csak mióta francia uralom alatt áll, jött létre a béke és nyugalom.

Taconnat Jean így gondolkozott:

- Földrengés, tűzvész!... ellenség támadásai!... óh! mily kár, hogy száz évvel elkéstem...

- Kisasszony, - kérdé - fordulnak elő néha most is földremlések?

- Nem, Taconnat ur, egyáltalában nem, - felelé gyorsan Elissane asszony.

- Eh, be kár!

- Micsoda? Kár? - kiáltá Désirandelle ur, önnek uram, úgy látszik, szüksége van földrengésre és más efajta mulattató eseményre!...

- Ne beszéljünk erről, - veté közbe Désirandellené asszony, mert még tengeri beteg leszek! Hála Istennek száraz földön vagyunk és épp elegendő, ha a hajók inognak, szükségtelen, hogy a városok is ezt tegyék.

Lornans Marcel, a jó asszony e kifakadásakor mosolygott.

- Sajnálom, hogy ily szomorú emlékeket idéztem fel, - szólt közbe Elissane Louise, - nem tudtam, hogy Désirandellené asszony oly érzékeny.

- Óh! édes gyermekem, azért ne tegyen magának szemrehányást, - válaszolá Désirandelle ur.

- Ha igazán földrengés lenne, megbirkóznék én azzal is, - mondá Dardentor ur. - Egyik lábammal ide, másikkal amoda, miként egykor a „rhodoszi kolosszus!” Szeretném látni, ki mozdit el helyemből!

Szétterpesztett lábaival a perpignani oly súlylyal lépett a padlóra, hogy az alatta csakugyan ropogott, mintegy bebizonyítandó, hogy az afrikai talaj minden ingásaival szembe merne szállni. - Szélesre nyílt ajkairól oly hangos kacagást hallatott, hogy a többiek is nevetésre bírta.

Mielőtt a társaság elszéledt, megállapodtak, hogy másnap a „Kastah”-nál találkozni.

Hazamenet Lornans Marcel azon gondolkozott, hogy a hetedik vadászrezdében szolgálni nem lehet túl nagy boldogság.

Másnap délelőtt az Elissane és Désirandelle család Dardentor ur és a két párisi bejárták a „Kasbah” szögletes utait, noha az most már csak közönséges laktanya, melyhez két kapu vezet a városból. - Azután tovább mentek a szerezsen faluig, Djalisig, mely méltán mondható Orán egyik nevezetességének.

E kirándulás alkalmával a véletlen úgy akarta, - óh, bizonyára csakis a véletlen! - hogy Louise nagyon élénken társalogjon Lornans-nal, Marcel Désirandellené nagy bosszúságára.

Este az egész társaság Dardentor ur vendégszeretetét élvezte. Ez aztán pompás étkezés volt! A fogások összeállítását, az ilyesmiben igen jártas Patrice-ra bízta Dardentor ur. A libériás gentleman tetszését Elissane asszony nyerte meg legjobban, nyilván előkelő megjelenésével.

Napok multak, anélkül, hogy a Régi vár-utcai ház lakói és vendégei között a viszony megváltozott volna. Elissane asszony leányát többször vallatta Agathokles irányában céltudatos asszony lévén, a két család közti összeköttetés minden előnyét feltüntette Louise előtt. A leány azonban mindig kitérőleg felelt, miért azután Elissane asszony nem mondhatott Désirandellenének semmi biztosat ez ügyről.

A dolog sehogysem haladt előre, ami bizony nem Désirandellené asszony hibájából történt, mert ő teljes erejéből biztatta a kedves fiút.

- Iparkodjál jobban, - mondá tizszer is napjában fiának. - Láthatod, hogy mily sok alkalmat adunk a Louis-szal való egyedüllétre, de biztos vagyok, hogy te ilyenkor, ahelyett, hogy valami szép bókot mondanál, némán állsz, vagy kibámulsz az ablakon.

- De... hiszen... én...

- Ah, mit, te a nyelvedet ide-oda forgatod a szádban, a nélkül, hogy tiz perc alatt csak tiz szót is mondanál.

- Tiz perc, az sok idő!...

- De fiam, gondolj a jövődre, - folytatá a vigasztalhatlan anya, kezeit tördelve. Ez a házasság ugyszólván már magától is létre jönne, mert a két család már régen megegyezett, de te még egy lépést sem tettél.

- Oh! dehogy nem - mondta Agathokles bárgyun, beleegyezésemet már megadtam.

- Az nem elég, - válaszolá Désirandellené asszony, mert Louise még nem adta az övét.

Valóban a dolog sehogy sem ment előre és bárhogy igyekezett is Dardentor ur, ebből a bárgyu fajankóból még egy árva szikrát sem tudott kicsiholni!

Nem acél ez, sem kő, - gondolá, - hanem közönséges vízbe ázott sárkölönc, amely nem szikrázik, pedig hát alkalom bőven volna, terringettét... csakhogy ebben a békés házban!...

Szóval itt az érdekeltek már saját tengelyük körül forogtak, no meg kifogytak már a szórakozásokból is mert a városban minden látnivalót megnéztek már. Dardentor ur oly jól ismerte már a várost, akár az oráni földrajzi társulat elnöke.

Désirandelleék kétségbeestek, ugyszintén Taconnat Jean is. Utóbbi főleg az szomorította, hogy e biztos talaju városban nem számíthatott földrengésre... szóval, ő sem tudta, mit csináljon.

Szerencsére Dardentor Clovis-nak jó eszméje támadt, ilyen jó ötlet is csak tőle telhetik ki.

Az algiri vasutársaság, Orán délvidékére szóló mérsékelt áru körutazási jegyeket bocsátott a közönség rendelkezésére. Az utazás nagyon érdekesnek ígérkezett és még a legkonokabb otthonulót is csábította. Két irányba vezetett; egyik uton mennek, másikon jönnek. Mintegy száz lieu-nyi ut volt, a leggyönyörűbb vidékeken keresztül és körülbelül két hétre tervezték. A vasutársaság hirdetésein erős, piros vonallal jelezték az utirányt. Vasuton mennek. Tlelatta, Saint-Denis du Sig-be, innen Perregaux-ba és Mascara-ba egészen Saida-ig. Onnan aztán tengelyen vagy karavánnal Dayá-ba, Megantá-ba, Sebdon-ba, s onnan vasuton vissza Oránba.

Dardentor Clovis ennek az utazásnak eszméjét azzal a szenvedélyes rajongással karolta fel, mely a derék férfi legkisebb cselekedetét is jellemezte. Désirandelleéknél sem ütközött nehézségekbe a terv megvalósítása, mert úgy gondolták, hogy az uton Louise és Agathokles sokat lesznek együtt; az apró szivességek, melyekre utasok egymásközt számitanak, talán közelebb hozzák őket egymáshoz és Agathoklesnek módot nyújtanak a bájos Louise rokon-szenvének elnyerésére.

Elissane asszony kérette magát. Dardentor urnak azonban nem tudott ellentállani. Hiszen egy izben ő maga említette, hogy Dardentor urtól semmit sem tudna megtagadni. Ő most szaván fogta és a felsorolt érvek Elissane asszonyt végleg meggyőzték. Kilátásba helyezte, hogy Louise kisasszonynyal szemben Agathokles az uton bizonyára másként fog viselkedni s végre is Louise felismeri benne azt a férfit, akit becsülhet, akihez nőül mehet.

- Lornans Marcel és Taconnat Jean is velünk utaznak? - kérde az óvatos anya.

- Sajnos, nem, mert néhány nap múlva bevonulnak az ezredükhöz, az utazás pedig sok időt vesz igénybe.

Elissane asszonyt megnyugtatta e felelet.

Most már csak Louise beleegyezését kellett kieszközölni. Erre a nehéz feladatra Clovis Dardentor vállalkozott.

Louise teljes erővel ellenszegült az utazásnak, mert tudta, hogy az uton folytonos érintkezésben kell lennie a Désirandelle családdal. Oránban Agathokles mindig a házon kívül tartózkodott, csak az étkezésnél volt látható. Ez volt az egyedüli alkalom, amikor száját kinyitotta, de nem hogy csevegjen, hanem hogy egyék. Az utazás alatt azonban mindig és mindenhol közelében lenne! Ez a gondolat sehogy sem tetszett Louise-nak. Ellenszenvvel viseltetett Agathokles iránt, és sokszor gondolta, legokosabb lenne édes anyjának kereken kijelenteni, hogy sohasem lesz Agathokles felesége. Jól ismerte azonban anyja makacs természetét, és tudta, hogy nem egykönnyen fog tervétől elállani. Jobb is lesz, - gondolá végül Louise, - ha az utazás tartama alatt őket sokszor együtt látja, talán magától rájön, hogy cseppet sem illenek egymáshoz.

Dardentor ur tántorithatatlan maradt. Remélte, hogy az utazás ideje alatt Louise megkedveli Agathoklest, hogy így aztán régi barátainak terve mégis csak sikerül, mert annak meghiusulása nagy bánatot okozna rájuk. Louise ezzel bár cseppet sem törődött, hosszas rábeszélésre mégis megígérte Dardentornak, hogy a szükséges előkészületeket megteszi.

- Később még hálás lesz érte, - ismételte Dardentor ur..., még meg fogja köszönni...

Patrice megtudván, hogy utazás van készülöben, éppenséggel nem volt elragadtatva. Tudja Isten miféle emberekkel utaznak majd... ő pedig irtózik a vegyes társaságtól..., mindenféle csöcseléktől...

Dardentor ur azonban röviden kijelentette, hogy május 10-ikén utazik és az utazótáskák negyvennyolc óra alatt becsomagolva, készen legyenek.

Dardentor ur ezután felkereste ifju barátait, elmondta nekik az Elissane és Désirandelle-család és saját utitervét és őszinte sajnálkozását fejezte ki afelett, hogy ők nem tarthatnak velük.

Hej! pedig de kellemes lett volna, ha együtt barangolhatnánk két hétig az oráni tartományban. Marcel Lornans és Jean Taconnat is nagyon sajnálták, hogy nem vehetnek részt; de már tíz napja tartózkodnak Oránban, tehát tovább nem halaszthatják bevonulásunkat az ezredhez.

Másnap, - az utazás előestéjén, - miután Dardentor urtól elbucsúztak, a következő párbeszéd folyt le az unokatestvérek között:

- Hallod-e Jean?...

- Mit akarsz, Marcel?...

- Vajjon két heti halasztás...?

- Tovább tart-e 14 napnál? Nem, Marcel, ezt igazán nem hiszem, még Algirban sem több két hét mint tizennégy nap, - felelé Jean.

- Ha esetleg Dardentorral utaznánk...

- Utazni?... Marcel! te mondod ezt? Aki mentőmunkámhoz sem akartál két hetet engedélyezni...

- Igen, Jean, tudod... itt Oránban... a város oly csendes, itt semmiféle sikert sem arathatsz... de olyan utazásnál inkább nyílik alkalom... ki tudja, hátha célt érnél?...

- Hej, Marcel, Marcel! ez lehetséges! Tüz-viz, pompás harc... És ez az okos gondolatod csak azért támadt, hogy én semmiféle alkalmat el ne mulasztjak?

- Egyes-egyedül csak azért, - erősködött Marcel.

- Te kópé, te! - felelte rá Jean Taconnat.

X. FEJEZET.

Melyben az Orán-Saïde-i vonaton komoly alkalom nyílik.

Az algiri vasúttársaság körutazási hirdetési osztatlan örömet szereztek az oráni turistáknak. A 650 kilométeres ut, melyet részben vasuton, részben más közlekedési eszközökkel kell megtenni, nagyon tetszett a közönségnek.

Tulajdonképp csak szép, hosszú séta az egész, melyet bárki megtehet májustól októberig, mikor nagy viharok nincsenek.

Ez a körutazás semmiben sem hasonlított a Stangen és Riesel-féle olcsó társasutazásokhoz. Ott az ember meghatározott szabályokhoz van kötve, melyektől el nem térhet, miáltal sokszor nagyon terhessé válik az utazás. Patrice tehát nagyon tévedett. A most tervbe vett utazásokon kényszerről, kényelmetlenségről szó sem lehetett. Kiki akkor utazhatott, mikor jól esett, utközben ott időzhetett, ahol tetszett. Épen ezért május 10-én induló vonatnak körülbelül 30 utasa volt.

Nagyon célszerű volt az utvonal megállapítása is. Oránnak három alprefekturája van, (Mostaganem, Ilemceu és Mascara) a vonat kettőn halad keresztül. Az öt katonai kerület Mostaganem, Saïda, Orán, Mascara és Sidi-bel-Abbés közül csak hármat érintett. Ezen a területen belül, amelyet keleten az algiri departement, nyugaton Marokko, délen a Sakara, északon a Földközi tenger övez, a tartomány pompás, meglepő és változatos képeket nyújt, u. m. emitt ezer méternél magasabb hegyeket, ott kereken négyszázezer hektárnyi kiterjedésű erdők, majd tavak és folyók, mint pl. a Macta, a Habra, a Chelif, a Mehena, a Sig stb. Ha a karaván nem is kereshette fel mind e helyeket, a terv szerint a legszebbeket mégis meglátogathatta.

Ez alkalommal Dardentor Clovis nem késett le a vonatról, mint nemrégiben a gőzhajóról. Jóval a vonat indulása előtt beállított a pályaudvarra. Kötelességét teljesítette, midőn mint az egész utazás kezdeményezője, pontosságával is jó példát adott.

Előkelő nyugalommal és némán állott Patrice gazdája közelében, hogy podgyászukat feladhassa. Nem volt sok, csak a legszükségesebb holmikat vitték magukkal.

Az óra már félkilencet mutatott, kilenc óra öt perckor indult a vonat.

- Nos, - kiáltá Clovis Dardentor, - hol vannak a többiek? Nem fogja a mi „Smala”-nk idedugni az orrát?

Patrice a benszülöttek e pórias kifejezését nem méltatta figyelemre, csupán jelentette, hogy lát egy kis társaságot a pályaudvar felé közeledni.

A Désirandelle család volt, Elissane asszonynyal és leányával.

Dardentor ur nagyon szívélyesen üdvözölte őket. Igen boldog volt, hogy franciaországi régi és afrikai új barátai olyan szeretetreméltóan fogadták ajánlatát.

Szerinte kitörülhetetlen emlékekkel fognak az utról visszatérni. Elissane asszonyt ma kitűnő színben találta, Luise kisasszony különösen bájos volt turista ruhájában.

Dardentor ur mindent elintéz, csak bizzák reá, ő megveszi a jegyeket is, majd azután elszámolnak. A podgyásznak Patrice viseli gondját.

Dardentor ur széles jó kedvében volt.

Miután a két család Patricera bizta podgyászát, Dardentor ur felkérte a hölgyeket, hogy - míg ő és Désirandelle a jegypénztárhoz mennek, - a váróteremben foglaljanak helyet. A pénztárnál mintegy husz utas állott, türelmetlenül várva a jegyek kiadását, és íme kit mást pillantott meg Dardentor ur, mint a montelemári asztronómiai társulat elnökét, Eustache Oriental urat, válláról lelógó szijjas távcsövével.

- Hát ezt a fura alakot is csábitotta a tizennégy napi utazás?!

- Hogyan, mormogá Dardentor ur, hát ez is velünk jön?

- No, lesz rá gondom, hogy ne ő foglalja el a legjobb helyet és halássza el orrunk elől a legjobb falatot! Az ördögbe is... a hölgyeké az elsőség!...

Midőn Oriental ur és Clovis Dardentor meglátták egymást, könyvedén köszöntek. Dardentor ezután átvette az önmaga és társai számára szóló elsőosztályu jegyeket, míg Patricenek másodosztályu jegyet váltott, ki biztonnyal be nem ült volna harmadik osztályu kocsiba.

Nemsokára megszólalt a csöngettyű; a váróterem ajtai megnyiltak, a közönség a perronra özönlött. A mozdony a kazánjában felhalmozódott gőz tulfeszültsége miatt zugott és remegett s felesleges ereje a biztonsági szelepeken éles sustorgással tódult ki. Az Orán-Algir közötti vonalon nagyon sok az utas. A vonat hat személyszállító kocsiból áll. Turistáink csak Perregauxig mennek, itt átszállnak a saidai vonalra.

Hat személy alig talál egy fülkében helyet, kivált ha sok az utas; Dardentor urnak azonban sikerült kis társaságát egy üres szakaszban elhelyeznie, persze két frank borralaló ellenében. Még két utas szállt be és a kocsit megtelt. A három hölgy a hátulsó, a három ur pedig az elülső padban foglalt helyet.

Clovis Dardentor és Luise Elissane szembe kerültek egymással.

Oriental Eustache ur nem mutatkozott, nem is törődött senki a furcsa emberkével. Alighanem az első kocsiba szállt és utközben majd csak látható lesz, amint távcsövével át kitekint az ablakon.

Az utasok első állomása, hol hosszasan időztek, St. Denis du Sig, mintegy hetven kilométerre lehet.

Kilenc óra öt perckor éleshangu sip jelzi az indulást. A szakaszok ajtai becsapódnak, a kalauz ráfordítja a reteszekre a zárt, s a vonat lassan-lassan elhagyja a pályaudvart.

Orán utolsó háza egy kórház, közelében a temető. E kettő együtt nem valami kellemes látványt nyújt. Balról néhány ácsztelep; de azt elhagyva, máris a legszebb tájkép gyönyörködte a szemet.

A maguk helyéről jól élvezhették Dardentor ur és bájos vizávjai a pompás kilátást. Hat kilométerrel odább, honnan Marsellisce felé ágazik el a vonat, van Senia állomás. A helység az állomástól igen messze van s még a legélesebb szem sem láthatja. Balra felcsillan a Sebgha nevű sóstó tükre, mely kilencvenkét méterrel magasabban fekszik a Földközi tengerrel.

Saroküléseikből Clovis Dardentor és Elissane Louise nem igen láthatták a tavat. Bármily nagy is a tó területe, vízben szegény, mert a forró nyári hónapokban a vízállás csekély, a tó kiszárad. Jean Taconnat bizonyára megvető tekintettel sujtotta volna.

Eddig a vonat délkeletnek robogott, most keletre fordult, Tlélat felé.

Dardentor ur elővette összehajtható vászontérképét és azon tanulmányozta az utirányt. Praktikus ember lévén, mindenről gondoskodott.

- Itt van ni az az utvonal, - magyarázgatá társainak, - mely Sidi-bel-Abbés-ig vezet, onnan elágazik és ezen az uton fogunk visszatérni.

- Hát nem Tlemernig megy ez a vonat? - kérdé Désirandelle ur.

- Jelenleg még nincs kiépítve, most csak Bonkhafenesig visz.

- Ejnye be kár, - mondá Elissane asszony, - legalább most egyenesen...

- Szent ég, - kiáltá Dardentor, - mi lenne akkor karaván utunkból? A kocsiból vajmi keveset látunk és legfeljebb elolvadnánk a nagy hőségben. Én alig várom, hogy Saidba érjünk. Ugy-e igazam van, Louise kisasszony?

A fiatal leány persze Dardentor ur véleményén volt.

Tlelatból a vonat egyenesen keletnek tart, átveszi a Sigbe ömlő zuhogó Qued-patakot. Ezután Saint-Denis felé robog, keresztezi a Macta folyót, mely Azram és Montaganem között levő öbölbe szakad.

Tizenegy óra néhány perckor megérkeznek Saint-Denisbe; az utasok nagy része itt kiszáll.

Dardentor ur programja szerint itt egy napot és egy éjet kell tölteniök; másnap délelőtt tiz órakor folytatják útjukat. Társai reábizták a vezető szerepét, az ő elve pedig ez volt: „transire videndo” és ehhez kellett mindnyájunknak alkalmazkodni.

A derék perpignani elsőnek ugrott le a kocsiról és szentül meg volt győződve, hogy Agathokles is sietni fog, hogy Louisenak a kiszállásnál kezét nyujtsa. Ámde a mafla fiut Louise kisasszony megelőzte és Dardentor ur segítségével, könnyedén kiugrott a hajóból. A mafla fiu örökre eljátszotta kisdéd játékait.

- Ah! - kiáltá Louise halk sikolylyal, miközben körülnézett.

- Valami baja történt, kisasszony? - kérdé Clovis Dardentor.

- Oh! nem... nem!... köszönöm uram, de... én azt hittem... hogy...

- Mit hit kisasszony?....

- Hogy Lornans és Taconnat urak nem utaznak velünk.

- Ők! - kiáltá Dardentor csodálkozva.

Hatalmas ugrással barátai mellett termett, karjaiba zárva őket, míg a fiatal emberek Elissane asszonyt és leányát üdvözölték.

- Önök?... Önök?... - ismételte Dardentor.

- Igen, csakugyan mi vagyunk, bizonyítgatá Jean Taconnat.

- És mi van az ezredessel?

- Ugy gondoltuk, várhat még tizennégy napig, addig felhasználhatjuk az alkalmat...

- Hogy ilyen pompás körutat tehessünk, - egészíté ki Jean Taconnat.

- Ah! kitünő gondolat volt, - örvendezett Dardentor ur, - mindnyájunk nagy örömére szolgál.

Mindnyájunk? Ezzel talán sokat mondott Dardentor ur, mert Louiset kivéve, Elissanéné asszony és a Désirandelle család bizonyára másképp gondolkozott.

Az általános üdvözlés hideg és kimért volt. Dardentor nem is sejtette, hogy fiatal barátai velük tartanak, tehát annál jobban ujjongott látásukon.

- Hiszen ez egy valóságos szerencse, - örvendezett Dardentor.

- A vonat már indulóban volt, mikor az állomásra értünk, sok fáradságomba került, míg Marcelt rábeszéltem... bár neki is sok baja volt velem... az utolsó percig nem tudtunk határozni, úgy, hogy majdnem lekéstük a vonatot...

Szóval Dardentor ur és kis társasága most Saint-Denis du Sigben volt. A két ifjunak a világért sem akarta megengedni, hogy különváljanak. Ők most mindnyájan együtt maradnak, keresnek jó vendéglőt, hol kényelmesen megpihenhetnek és jól étkezhetnek. A fiatal emberek megjelenése azonban a társaság egynémely tagjának határozottan nem tetszett.

Nyilvánvaló, gondolta Jean Taconnat, hogy ez a derék „pyreneusi” atyai szerettel viseltetik irántunk.

Ha a turisták négy nappal előbb érkeztek volna Saint-Denis du Sigbe, több mint ezer arabot találnak itt. Vasárnap tudniillik vásár volt, de szállást akkor bezzeg nem kaptak volna. A kis mezővárosnak mintegy hatezer lakosa közül egyötöde zsidó, négyezer pedig külföldi.

Hála Dardentor ur pompás kedélyének, a reggelit jó kedvvel, sőt kissé tulságos vigan költötték el. A két párizsi kissé tartózkodó volt; hivatlanul csöppentek a társaságba és csak lassanként akartak tért hódítani.

- Ejnye, fiatal barátaim, nem ismerek önökre! Egészen megváltoztak, talán az utazás vette el jókedvüket? - kérde Clovis Dardentor.

- A mi korunkhoz az már nem illik, nem vagyunk oly fiatalok, mint ön, incselkedett Jean Taconnat.

- Óh, milyen kópék ezek! De most jut eszembe, hogy Oriental urat még nem volt szerencsénk itt látni.

- Hát az a bolygó hollandus is velünk jött? - kérde Marcel Lornans.

- Persze! Csakhogy valószínűleg tovább utazott Saidba.

- Teringettét, azt ugyan okosan cselekedte, mert ez a nagybélű menetközben felhabzsol jó egypár sáskarajt előlünk!

Reggeli után a városka megtekintését tervezték, volt erre elég idejük, mert csak másnap kilenc órákor kellett tovább menniök. Az algiri mezővárosok nagyon hasonlóak, így hát nem sok látnivaló akadt. Néhány csinos utca, szabályozott sétatér, buja növényzet, különösen pompás platánok.

Mindezeknél sokkal szebb Saint-Denis du Sig bájos környéke, mely valóban meglepte a turistákat. Dardentor ur figyelmeztette társait a gazdag termékeny szántóföldekre, a hegyoldalokat borító szőlőkre, melyek úgy övezték a várost, mint valami várfal. Csakhogy a két anyának máson járt most az esze, az ifjak is egyebükt kalandoztak, így hát a városka környékbéli szépségeit csakis Dardentor ur méltatta.

A délutáni sétának gyönyörű idő kedvezett. A város tulsó oldalán, a Sig folyó partján a gátig haladtak, amely mintegy négy kilométernyi hosszban tizennégy millió köbméter vizet duzzaszt, mit az ültetvényes telepek öntözésére használnak. E gát már több ízben átszakadt s a szakadás a jövőben alighanem ismétlődik, bár mérnökök ügyelnek reá s ha nekik hinni lehet, igen, ha szakvéleményük megbízható, úgy hasonló veszélytől többé nem tarthatnak...

A kissé hosszú ut alatt természetesen elfáradtak és midőn Clovis Dardentor még néhány órát igénylő sétát emlegetett, Elissane asszony és a férjéhez csatlakozó Désirandellené elváltak.

Louisenak, Agathokles társaságában, a szállóba kellett őket kísérni. A leánynézőnek mily kitűnő alkalom kínálkozott kezét, akár mind a kettőt felajánlania, ha... természetesen csak hasonlattal élve, - nincsenek amputálva.

Bár Marcel Lornans és Jean Taconnat legszivesebben szinte a hölgyekhez szegődtek volna, kényszerüsből Dardentor urat követték.

Ez már előre is ment, hogy a nyolc kilométernyire levő farmot, az 1844-ben keletkezett Union du Siget meglátogassa. Szerencsére az odavezető utat öszvérháton fáradtság nélkül és elég gyorsan bejárhatták. Midőn azután a gazdag és kedves tájon át odább lovagoltak, Jean Taconnat magában ezt mondá:

- Kétségbeejtő!... Körülbelül hatvan esztendő előtt még Orán tartomány birtokáért harcoltak itt... talán akkor megadatott volna nekem...

De a mentésre alkalom csak nem kínálkozott s mindhárman visszatértek a szállóba estebédre. Nem maradtak sokáig együtt s már kilenc óra körül mindnyájan szobájaikba vonultak vissza. Agathokles, ki sohsem álmodott, nem álmodott Louiseról sem és Louise, kinek szendergésébe kellemes álmoképek szövődtek, viszont nem álmodott Agathoklesről...

A következő nap reggel hétkor Patrice az ajtókon halkán kopogott. Mindenki engedelmeskedett a pontos inas figyelmeztető jeladásának, kiki gusztusa szerint kávé vagy csokoládét ivott, azután kifizették a számláikat s gyalog a pályaudvarra mentek.

Dardentor ur és társainak ez alkalommal végre egy egész fulke állott rendelkezésére, csakhogy utjuk aznap igen rövid volt, Saint-Denis du Sigtól Perregouxig terjedt a kedvező körülményt tehát nem élvezhették teljes odaadással.

Saint-Denistől tizenhét kilométernyire Mocta-Duo nevű s európaiaktól lakott falu után - hol csak néhány percig állt a vonat - öt kilométerre Perregauxben célhoz értek.

Az igénytelen Peregauxnak háromezer lakosa van, ebből ezerhatszáz a benszülöttek száma; a falu a Hobra által öntözött harminchatezer hektárnyi rendkívül termékeny síkság közepén áll. Itt kereszteződnek az orán-algiri s az Arzen - az északi partvidék egyik kikötője - Saida közötti vasutvonalak. Az utóbbi a kiterjedt alföldök között északról délre fut s idővel egészen a marokkói határig, Ain-Safrag kiépítik.

A turisták tehát e kis állomáson átszálltak s csak huszonegy kilométerrel odébb, Crève-Coeuxben állott meg vonatkjuk.

Ugyanis Moscora az arzen-saidai vonaltól balra fekszik. Jean Taconnat, akinek valósággal égett a talpa alatt, az arondissement e főhelyét meg sem akarta tekinteni. Mivel pedig ez az utiprogramm egyik pontja gyanánt szerepelt, Clovis Dardentor ugyancsak erélyesen tiltakozott mindennemű kihagyás ellen. A faluig terjedő husz kilométernyi utat, a kirándulók kényelmére, az állomás közelében talált társaskocsikon tették meg.

Dardentorék egy omnibuszon is elfértek s a gyakran gonosz tréfát üző sors akarata folytán Marcel Lornans Elissane Louise mellé került. Husz kilométernyi utat még soha senki sem talált oly rövidnek, mint Lornans. Pedig a kocsí a százharmincöt méteres kapaszkodón ugyan csak csigalassúsággal haladt.

De akár rövid, akár hosszú volt az út, félnégyre mégis csak végére jártak. Az utiterv szerint május 11-ének délutánját és a reákövetkező éjjel itt voltak eltöltendő, Saida felé tehát csak másnap kellett tovább utazniok.

- Miért nem megyünk a ma éjjeli vonattal? - kérdé Elissane asszony.

- Asszonyom, - felelé Dardentor, - ezt nem kívánhatja komolyan s ha igen és én gyengeségből beleegyeznék, úgy teljes életében szemrehányást tenne nékem...

- Anyám, - kérde erre Louise nevetve, - képes volnál erre?

- Bizony méltán, - tette hozzá Marcel Lornans, akinek Louise közbevetett pártfogása igen jól esett.

- Ugy van, a szemrehányás jogos volna, - folytatta Dardentor ur, mert Moscara Algéria legszebb városai közé tartozik s a reáfordított idő nem vész kárba. A hóhér kössön fel, ha...

- Hm, - köhintett közbe Patrice.

- Mi bajod, náthás vagy? - kérdezte gazdája.

- Nem, csak a hóhér figyelmét akartam nagyságodról elterelni...

- Tökfilkó!

A kis társaság tehát, mint annyi más parancsnak, most is engedelmesen követte a vezetőt.

Moscara erőditett város. Az Atlas előhegyeinek déli oldalán, a Chareb-er-Kih lábánál fekszik s az eghrisi tágas rónát uralja. E helyütt három vizzuhatag egyesül, úgy, mint a Qued-Toudman, az Ain-Beida s a Benn Arrach. Még 1835-ben az orleánsi herceg s Clausel marsall hódították meg, nemsokára azonban feladták s csak 1841-ben Bugeand és Lamoricière tábornokok szereztek újból vissza.

A kirándulók még ebéd előtt meggyőződhetnek, hogy Dardentor ur bizony nem tulozott. Moscara gyönyörűen fekszik két halmon, melyek között a Qued-Toudman kanyarog. A társaság mind az öt városnegyedre bebarangolta, közülök négyet fákkal szegélyezett utak határolnak. A városnak ebben az erőditett részében hat kapuja, tiz tornya és nyolc bástyája van.

A gyakorlótéren a sétálók megpihentek.

- Micsoda látvány! - kiáltott Dardentor ur, amint szétterjesztett lábakkal és égnek emelt karokkal egy háromszáz esztendő fának támaszkodott.

- Már maga ez a fa is egy valóságos erdő, - vélte Marcel.

A fejszétől megkimélt több évszázados szederfa volt ez, amely bizonyára sokat regélhetett volna az elmúlt idők eseményeiről.

Clovis Dardentor egy levelet akart emlékül róla leszakítani.

- A földi paradicsom első ruhadarabja, - jegyezte meg pajkosan Jean Taconnat.

- Még hozzá varrat nélküli! - toldotta hozzá Dardentor ur.

Kitünő és bőséges ebéd a társaság minden tagját újból felfrissítette.

A középtengeri finom és elismert kitünő mascarai bornak alaposan nekiláttak. Azután, az előző estéhez hasonlóan, a hölgyek korán visszavonultak. Másnap már nem kellett pirka-dáskor felkelniök s így a két Désirandelle sokáig alhatott. A reggelire bizonyára idejében ott lesznek. A délutánt a város nevezetesebb épületeinek megtekintésére szánták.

Ennek következtében a következő reggel, nyolc óra körül, csak a három elválhatatlan bolyongott a kereskedelmi városnegyedben. A hajdani perpignani kádármestert az ipar és kereskedelem vonzotta ide. Marcel Lornans nagy fájdalomra - aki az olaj és örlőmalmokért, valamint a bensülöttek gyáraiért meglehetősen lanyhán lelkesedett, - a pajkos, hizelgő Jean

Taconnat biztatta e látogatásra az egykori kádárt. Hej, bárcsak Elissane kisasszony is Dardentor ur atyai jóindulatára volna bizva! De hát ő nem volt itt, sőt ilyen időtájt talán még ébren sem volt.

E negyed utcáiban járkálva, Dardentor ur ismét vásárolgatott többek között egy pár „Zerdanis” néven ismert fekete burnuszt, amiket ő alkalmilag teljesen az északafrikai arabusok módjára viselt.

Déltájban ismét találkozott az egész társaság s most már együtt mentek a város három mecsetjének megtekintésére. Ezek közül az első, Ain-Beida, 1761-ben épült s ebben hirdette egykor Abd el Kader a szent háborút. A másodikat templommá (tehát lelki táplálék helyévé) alakították át, a harmadik pedig mostan gabonaraktárul szolgál, azaz Jean Taconnat-t idézve, a testi táplálék temploma volt. A Gambetta-téren fehér márványmedencéjü szökőkút megtekintése után a „Ceylik”-et, egy arab stilusban épült palotát, a mór izlésben tartott arabus hivatalt, majd végül a Qued-Toudman szakadékaig lenyúló közkertet keresték föl, amelyben gyönyörű faiskolák és ültetvények, továbbá olaj- és fügefák díszlettek. Ezek gyümölcsét az arabusok egy különös fajta ehető tészta készítésére használják. Ebből a tésztából Dardentor ur ebédre egész cipót találatott fel, amelyet még Jean Taconnat is kitűnőnek talált.

Nyolc óra körül a társaskocsi előző napi utasait ismét elszállította Moscarából. Most azonban nem Crève-Cœurön, hanem az eghrisi szőlejéről híres sikságon át, Tizi állomás felé vette útját.

A vonat tizenegy órakor indult. Habár Dardentor ur ez alkalommal sem fukarkodott a borraivalókkal, a társaság még sem maradhatott együtt.

A négy kocsiból álló vonat zsufolásig megtelt, következésképpen Désirandelle és Elissane asszonyok, valamint leánya csak a hölgyszakaszban kaphattak helyet, ahol azonban már néhány öreg asszony tartózkodott. Désirandelle ur minden áron közéjük akart furakodni, de a két ellenszenves matróna ellenszegülése folytán kísérlete kudarcot vallott.

Clovis Dardentor tehát a dohányzók fülkéjébe szólitotta, miközben harsány hangon szidta a vasúttársaságot, mondván:

- Afrikában a vasutak éppen olyanok, mint nálunk... hogy nemcsak a hivatalnokokkal takarékoskodnak, hanem még a kocsikkal is.

A szakaszban már öten ültek. Dardentor ur és Désirandelle egymással szemben telepedtek le s így csak egy üres hely maradt fenn.

- Valóban - mondá Jean Taconnat - előnyösebb, ha vele tartok!

Marcel Lornans nem kérdezte, kit ért a „vele” szó alatt s nevetve válaszolt:

- Igazad van... ülj mellé.. nem tudhatjuk vajjon...

Nem is haragudott, hogy egy másik, kevésbé telt kocsiba kellett szállania, ott legalább zavartalanul ábrándozhatott. Az utolsó kocsi egyik szakaszában csak három utas tartózkodott, oda vonult tehát.

Az éjjel sötét volt, a hold és a csillagok nem ragyogtak, a látóhatárt sűrű párák borították. A vidék amugy sem nyújthatott valami érdekeset, mivel teljesen új település volt s a farmokon és Quedeken kívül, mást nem láthatott.

Marcel Lornans a fülke sarkában teljesen az álmodozásnak szentelhette idejét. Elissane Louise-ra, társaságának varázsára és bájos leányára gondolt... ő legyen egykor ennek az Agathoklesnek felesége? Nem! Ez lehetetlen! Hiszen az egész világ fellázadna e házasság ellen... sőt mi több, előbb-utóbb maga Dardentor ur is belátná annak lehetetlenségét.

- Froha... Froha!

E hollókárogáshoz hasonló szavakat ordította átható hangon a kalauz. Álmodozásainak színterét, az ő fülkéjét nem hagyta el egy utas sem. Ő szerette őt!... Igen szerette azt a bájos fiatal leányt... attól a perctől fogva, amelyen az „Argoles” fedélzetén először megpillantotta. Ez volt az a híres villám, amely derült égből csap a gyanutlan emberre.

- Thiersville!... Thiersville! - hallatszott husz perccel később.

Még e híres államférfiu nevét viselő állomás hangos jelzése sem ragadta ki Marcel Lornanst álomvilágából s ő tovább ábrándozott. Elissane Louise a „Tartomány megszabadítójá”-nak nevét teljesen elhomályosította.

Mivel a 126 méterrel magasabban fekvő Traria qued mellett lévő hasonló nevű állomásig a pálya erősen emelkedett, a vonat csak mérsékelt gyorsasággal haladt.

Itt Lornans három utitársa kiszállt, aki most teljesen magára maradt.

Mialatt a vonat az erdőkoszoruzta vidéken továbbzakatolt, ő végignyújtózkodott az ülésen, szemei lecsukódtak s bár küzdött az álom ellen, az mégis erőt vett rajta. Az utolsó állomás neve „Franchetis” volt, amit még hallani vél.

Mennyi ideig aludt, nem tudta volna megmondani. Egyszerre azonban félálmban úgy érezte, hogy meg kell fulladnia... Lehellete hörgésszerűen tört ki melléből... Megfullad... lélegzete elakadt... majd kormozó lángnyelvek törtek elő alóla, miket a robogó vonat szele még nagyobbra szított...

Marcel Lornans fel akart tápázkodni, hogy betörje az ablakot... Fuldokolva, erőtllenül rogyott ismét vissza.

Midőn egy órával később a fiatal párisi - hála a gondos ápolásért - ismét eszméletre tért, első pillantásai Dardentor urra, Jean Taconnatra s Louis Elissanera estek.

Kocsija kigyulladt s midőn a kalauz vészjelzésére a vonat megállott, Dardentor Clovis nem habozott életének kockáztatásával Marcel Lornanst a lángok közül kimenteni.

- Óh, Dardentor ur! - mormogta a megmentett hálátelt hangon.

- Jó, jó - szerénykedett a perpignani - azt hiszi, hogy sülni hagytam volna, mint a pulyka-pecsenyét? Jean barátja és ön ugyanezt tették volna érettem...

- Egész bizonyosan! - kiáltotta Jean Taconnat. - De ez alkalommal... igen most... ön volt az, aki... és ez egészen más dolog!

Titkon pedig ezt sugta Marcel fülébe:

- Hallatlan!... egy szikra szerencsém sincsen!

XI. FEJEZET. Mely előkészítő a következőkre.

Dardentor ur különféle elemekből álló társasága végre karavánná alakult. Saida-tól Lidi-bel-Abbe-ig nincs vasutvonal, csak kocsin és gyalogösvényen lehet tovább haladni.

Háromszázötven kilométernyi utat tettek meg eddig, „a legkellemesebb körülmények között” Dardentor ur szavai szerint. Most már ló-, öszvér- vagy teveháton kell bejárniok az alfa-szállítóktól kizsákmányolt területeket és Dél-Orán rengeteg erdőségeit. Az utóbbiak a kiszínezett térképeken óriási virágkoszorúknak tetszenek, amelyeknek a Qued-patak vize ad friss harmatot.

Az egész uton szemmel látható volt, hogy Désirandelleék örököse megmaradt szokott együgyűségében és egy lépéssel sem közeledett a szüleit annyira boldogító célhoz. Elissane asszony nagyon jól látta, mint ragad meg Marcel Lornans minden alkalmát, hogy Louise-el beszélgethessen, míg a tuskó Agathokles, bár volt alkalmá, még sem törődik vele.

Vajjon Louise szívesen látja-e a fiatal ember gyöngéd figyelmét? ... Bizonyára jól esik neki... Ennél többre aztán nem is gondolt... arról jótáll Elissanéné. Nem hiszi, hogy Louise valaha ellenkezne anyja határozott kívánságával.

És Taconnat barátunk meg volt-e elégedve az utazás eredményével?

- Nem, az áldóját! - kiáltott fel éppen aznap reggel.

Lornans Marcel, kit a baleset után ideszállítottak, még feküdt, noha már semmi baja sem volt.

- Nem! - ismétlé Jean Taconnat - nem vagyok megelégedve, úgy látszik, hogy minden ellenem esküdött.

- De ellenem nem... veté közbe Marcel.

- Pedig ellened is barátom!

- Semmi esetre sem! Mert soha nem is óhajtottam Dardentor ur fogadott fiává lenni.

- Kutyaláncos! ebből a szerelem szól!...

- Én és szerelem?...

- Kópé te! Világosabb a napnál, hogy szerelmes vagy Louise kisasszonyba!

- Csöndesen Jean, valaki meghallhatná...

- És aztán? Nem ujság! Vonzalmadat már a vak is látja! Nem kell ehhez Oriental ur látcsöve, hogy meglássuk, merre felé kacsintasz. Nem nyugtalankodik-e már is Elissané asszony és nem gondold, hogy a Désirandelle család szívesen a poklok fenekére küldene téged?

- Tulzol, Jean!

- Legkevésebbé sem! Csak Dardentor ur nem lát semmit, no meg talán Louise kisasszony sem veszi észre.

- Ő?... Gondolod - kérdé élénken Marcel.

- Jól van jól! Légy nyugodt tegnapi halott-jelölt ur. Vagy lehetségesnek tartod, hogy egy fiatal leány nem tudná mit jelent egy nagyon titkos szívdobbanás?

- Jean!

- Ami megvetését illeti, melyet Désirandelle-ék Agathokles nevű műremeke iránt érez...
  - Hát jó, tudd meg Jean barátom, hogy fülig beleszerettem Louise kisasszonyba!
  - Belebolondultál, igen ez a helyesebb kifejezés. De mi lesz ebből? Hogy Louise bájos és szép, azt a vak is látja; hiszen én is imádnám, ha szabad lenne... De ő már nem szabad... és ha szerelemről nem is lehet szó, de ott van a duzzadó pénzeszsák és a szülők forró kívánsága s mindezek befolyásolják a leányt. Ezt a házasságot már gyermekkoruk óta tervezik és talán csak nem gondolod, hogy mindeme tervet és kívánságot egyszerűen halomra döntheted?...
  - Én semmit sem gondolok, várom a dolgok folyását.
  - Pedig helytelenül cselekszel, Marcel!
  - Mennyiben?
  - Elpártolsz legelső tervüktől!
  - Néked szabad kezet engedek, Jean!
  - De gondold csak meg, Marcel... ha neked sikerülne, hogy fiává fogad...
  - Engem?
  - Igen, téged. Ha akkor tennéd a szépet Louise kisasszonynak és közben megcsörgetnéd a zsebedet, nem pedig miként most a szerelmes szegény flótás módjára csak sopánkodol, akkor egyedül a bugyellárisoddal is kiütöd Agathoklest a nyeregből, nem is szólva, hogy új apád hatalmasan támogatná terveidet. Bizonyára pillanatig sem habozna Louiset is örökébe fogadni, ha a sors úgy akarná, hogy a leány mentse meg tüztől-viztől vagy más veszedelemtől.
  - Félrebeszélsz!
  - Félrebeszélek? De teljes megfontolással és csak jót tanácslok neked.
  - De azt csak belátod, Jean, hogy elejétől fogva kevés a szerencsém?... A vasuton tűz támad és nemhogy én menthetném meg Dardentor életét, hanem ő menti meg az enyémet.
  - Persze, persze Marcel... ez a mi balszerencsénk, a mi átkozott balszerencsénk! Hanem eszembe jutott valami! Most te volnál a törvényszabta helyzetben, hogy te adoptálnád a perpignanit, hiszen az végre is mindegy és ő apjára hagyná vagyonát!
  - Bolond - nevetett Marcel Lornans.
  - Miért?
  - Mert a törvény úgy szól, hogy az örökbefogadónak idősebbnek kell lennie az adoptálandónál, hacsak néhány nappal is.
  - Jaj Marcel, ez ismét nem javunkra szól! Micsoda nehéz dolog is jogászai eszközökkel apát hódítani!
- A folyosóról hangos beszéd hallatszott.
- Ő az! - mondá Jean Taconnat.
- Clovis Dardentor vigan, derűs képpel lépett be és egy ugrással Marcel ágya mellett termett.
- Micsoda, még mindig ágyban? Talán nehezen lélegzik? Talán levegőt fúj a tüdejébe? Csak semmi szégyenkezés! Van az én mellembe sok oxigénes levegő, külön recept szerint, magánhasználatra készült. Parancsol belőle?
  - Dardentor ur, kedves életmentőm... - kiáltá Marcel Lornans felemelkedve.

- Ugyan!... szóra sem érdemes!...

- Dehogy is nem - válaszolt Jean Taconnat. - Az ön segítsége nélkül megful, megfő, megsül, elhamvad. Az ön segítsége nélkül csak egy marék hamu lenne Marcel, amit dobozban vihetnék haza.

- Szegény, szegény fiu... - ismétlé Dardentor, karjait az ég felé emelve.

Majd folytatá:

- Hát igaz, hogy megmentettem az életét!

Könnyes szemekkel nézte-nézte sokáig, majd magához ölelte a „heveny ezerchronizmus” egy rohamában, mely idővel még idültté válhatik.

Aztán mindhárman jókedvvel csevegtek. Hogyan keletkezett a tűz abban a kocsiban, hol Marcel aludt?... Talán a mozdonynak egy kipattanó szikrája repült be az ablakon, meggyújtotta az ülés vánkását... a vonat gyors haladása csak élesztette a tüzet...

- Hát a hölgyek? - kérde Marcel Lornans.

- Azok meg vannak! már el is felejtették az ijedelmet, kedves Marcel...

- Ahá, most már „kedves Marcel” - gondolta magában Jean Taconnat.

- Ezután úgy tekintem, mintha fiam volna - folytatta Clovis Dardentor.

- Fia! - visszhangozta Jean.

- Csak látta volna Louise kisasszonyt - szólt tovább társalogva a derék férfit - milyen eszeveszetten rohant a lángban álló kocsinhoz, mikor a vonat megállt. Istenemre, oly gyorsan futott, mint én! Mikor önt letettem a földre, holmi éltető esszenciával nedvesítette meg zsebkendőjét és az ön ajkához szorította. Nagyon megijedt, féltem, hogy el is ájul.

Mély megindulását kissé titkolva, mindkét kezével szorongatta Marcel a Dardentor ur jobbját, hálás szívvél köszönte fáradozását... köszönte Elissane Louise zsebkendőjét... és mindent, mit érette tett... A jó perpignani-t ez annyira meghatotta, hogy szeme könnybe lábadt.

- Ime két napsugár közé szorult könnycsepp - gondola magában Jean, hamiskásan pislantva rájuk.

- Nos, édes Marcelem, nem akar felkelni?

- Éppen felkelőben voltam, mikor ön belépett.

- Talán segíthetnék?...

- Oh! köszönöm... hisz Jean itt van...

- Kérem ne kiméljen engem, maga most már ugyanis az enyém... Jogot formálok ahhoz, hogy önről gondoskodjam...

- Mint egy atya... - veté közbe Jean Taconnat.

- Igen, mint egy apa akarok gondoskodni róla, a kánya csipjen meg, ha nem mondok igazat.

Szerencsére Patrice nem hallotta ezt!

- De iparkodjanak, kedves barátaim, várnak önökre az ebédlőben. Felhajtunk egy csésze kávé, aztán sietünk az állomásra, hogy a karaván dolgát rendezzem. Később megnézzük a várost és környékét és holnap reggel nyolc-kilenc óra között arabus módon utnak indulunk.

Előre turisták, előre kirándulók!... Majd meglátják, milyen igazi arabus leszek és a „ferbani”-t vállamra vetve... Valóságos sheik... sheik... a ragyogóját... tetőtől-talpig!

Ezzel aztán oly erősen megrázta Marcel kezét, hogy majd kihuzta az ágyból és egy pyreneusi népdalt dudorászva elballagott.

- Teringettét! hol találsz ehhez hasonló embert? - kiáltott fel Jean Taconnat. - Az afrikai „ferbani” a vállán... az illatos zsebkendőjű Louise...

- Jean! - felelé sértődött hangon Marcel - tréfád kissé szertelen...

- Hiszen te magad akartad, hogy vig legyek - vágott vissza Jean Taconnat, cigánykereket vetve.

Marcel Lornans öltözni kezdett. Arca még kissé halvány volt, no, de se baj, majd elmúlik.

- No ami azt illeti, hát a hetedik vadászvezredben még különb kalandok is érhettek volna bennünket - folytatta Jean Taconnat. - Ördögbe, az sokkal komolyabb volna. Levét a ló, patájával jól mellbe rug... Harcba oda a láb.. vége a karnak... átlukadt mell... bucsuzik az orr... lerepül a fej... és hegyiben a teljes lehetetlenség, hogy a tíz centiméter átmérőjű és kisebb testvéreinek brutalitása ellen tiltakozhassunk.

Marcel Lornans látván barátját teljes iramban, lemondott arról, hogy megállítsa, hanem várakozott, míg maga csukja be a szája szelepét.

- Gonyolódjál csak, Jean barátom, de ne feledd, hogy én is lemondtam a kíséreltről, hogy azáltal adoptáltassam magara a megmentőm által, hogy őt is egyszer megmentsem. Tegyé! amit akarsz, áldásom rajta!

- Köszönöm, Marcel!

- Szót se érdemel Jean Dardentor!

Félórával később a szálló ebédlőjébe léptek... azaz inkább egy egyszerű, de tisztán tartott és kedélyes vendéglőbe.

Az Elissane és Désirandelle család egy ablaknál állt.

- Itt van! Itt van! - kiáltá Clovis Dardentor Marcel felé mutatva. Tüdő és gyomor rendben, ép bőrrel bujt elő a sütőből!

Patrice elfordította az arcát, mert a „sütő” kifejezést ez esetben közönségesnek találta.

Elissane asszony néhány szíves szóval fogadta Marcel Lornanst, szerencsét kívánva neki szerencsés megmeneküléséhez.

- Dardentor urnak hála! áldozatkészsége nélkül...

Patrice nagyon meg volt elégedve, hogy gazdája Marcel Lornans szavaira csak néma kéz-szorítással felelt. Désirandellek ellenben ajkukat bigyesztve, felette közömbösek voltak és alig hajoltak meg kissé a párisiak üdvözlésére.

Louise Elissane nem szólt egy szót se, de tekintete találkozott Marcelével és ez bizonyára beszédesebb volt az ajkaknál.

Reggeli után Dardentor felkérte a hölgyeket, hogy készülődjenek. Azután ő, a két párisi és a Désirandelle urak a vasutra mentek.

Mint már említettük, az arzen-saidai vasutvonal Saidban végződik. Innen tovább, a francia-algiri részvénytársaság területein át, a dél-oráni vasut-társaság Tjutett szárny-vonalat,

Tafavaronatól Kzafudka állomásig. Innen pedig három irányba ágazik a vasut. Az egyik Mecharia és Ain-Sefva-ig, a másik épülő félben van és Zraguet-ig fog vezetni, a harmadikat ellenben még csak most tervezik és pedig: Ain-Sfitsifatól Greyvilleig, majdnem ezernégyszáz méter magasságban a tenger színe fölött. A turisták azonban nem akartak olyan nagyon délfelé utazni, inkább nyugat felé, Seldonig és onnan északnak tartottak, hogy aztán Sidi-bel-Abbésből vasuton visszatérjenek Oránba. Clovis Dardentor azért sietett előre a saida-i állomásra, hogy a kis társaságnak podgyászait elszállíttassa. Mindent rendben talált és nem volt oka panasza.

Nagy ernyőkkel ellátott nyitott kocsik, lovak, tevék és öszvérek, készen várták turistáinkat. Ugy látszik, hogy az Oránból érkezett utasok közül még egyik se hagyta el Saidát. S ez mindenesetre nagyon jó volt, mert minél többen csatlakoztak a karavánhoz, annál biztosabban utazhattak, bár a nomád népek támadásaitól nem igen kellett félniük.

Marcel Lornans és Jean Taconnat, jó lovasok lévén, két telivér, Dél-Orán fensikjén nevelt pompás berber paripát választottak. Désirandelle ur, hosszas gondolkodás után, a hölgyek kocsijában foglalt helyet. Agathokles pedig, nem bizván lovagló tehetségében, eleven tetemét inkább egy jámbor öszvérre bízta, ezzel mindenesetre bensőbben rokonszenvezett, mint a tüzes paripával.

Clovis Dardentor kitűnő lovas volt, műértő szemekkel vizsgálta a lovakat, de egyelőre még nem határozott.

A karaván vezetése természetesen egy vasuti hivatalnok kezében volt. Ennek a Derivas nevű hivatalnoknak még egy Muktani nevű vezető és több arabus szolgálta állt rendelkezésére. Az élelmicikkeket teherszállító kocsira rakták. Szükség esetén Dayban, Sebdonban és Tlemcenben új élelmiszereket akartak beszerezni. Hogy éjszaka valahol sátrat verjenek, arról szó sem lehetett, de nem is volt rá szükség, mert a legközelebbi faluig vagy tanyáig csak tíz lieu-nyi volt az út, ott pedig megpihenhettek.

- Teljesen rendben van minden! - mondá Clovis Dardentor - és az egész rendezés az algiri-vasut igazgatójának becsületére válik. Bölcs intézkedéseiért csak szerencsét kívánhatunk neki. Holnap, kilenc órakor, gyülekezünk az állomáson, a mai szép napot pedig arra használjuk, kedves barátaim, hogy Saida város szépségeit megtekintsük.

Dardentor ur és társai éppen indulófélben voltak, mikor mintegy száz lépésnyire tőlük, közös ismerősüket pillantották meg, Eustache Oriental urat, a montelimari csillagász társulat elnökét.

- Itt jön ő! Itt jön ő! Saját uri személyében - szavalt Dardentor ur messze csengő hangon.

Néma fejbolintással köszöntötték egymást, azonban szóváltására most sem került a sor. Ugy látszik Eustache Oriental ur itt is ugyanugy elzárkozott, mint az „Argoles” fedélzetén.

- Hát ez is velünk utazik? - kérdé Marcel Lornans.

- Valószínűleg mi fogjuk őt magunkkal cipelni - felelé Dardentor ur.

- Reményilem, hogy a vasuti társaság elegendő élelmiszerekről gondoskodott.

- Csak gunyolodják hatalmas étvágyán Taconnat ur - mondá Clovis Dardentor - még sem lehet tudni, hogy utközben nem válhatik-e hasznunkra a kis pufók. Tegyük föl, a karaván eltévesztené az utat. Oriental ur minden bizonynyal megtudná az égi testekből, hogy hol és merre van a helyes irány? A tudós jelenléte alkalomadtán hasznunkra válhatik.

Dardentor ur indítványára, ezt a napot a város és környéke megtekintésére szentelték.

Saidanak, körülbelül háromezer lakósa nagyon vegyes, ugyanis hatodrésze francia, tizenkettődrésze zsidó, a többi pedig bennszülött. Mascará-ból 1854-ben iderendelt katonaszakasz alapította ezt a kis városkát. Tíz évvel később, tulajdonképpen csak a franciák által lerombolt város romjai voltak láthatók. A várfal egyik négyszöge, Abd-el-Kader erődje volt. Később az új város délkeletre és két kilométernyire a régi vártól épült, kilencszáz méter magasságban.

A „szép” Saida, mint ahogy a kis városkát nevezni szokták, Saint-Denis du Signek és Mascarának volt tökéletes képmása. Itt is van békebíró, vám, adó és erdészeti hivatal, ugymint arab iroda. Nevezetesebb régiségekül, ősrégi épületekről itt persze szó sem lehetett, ami éppen nem ejt csodálkozásba, mivel a város aránylag új keletű. Clovis Dardentornak azonban eszébe se jutott e miatt zugolódni, ipar és kereskedelem utáni vágyát tökéletesen kielégítette a mal-mok zugása és a fűrészek nyisszenése. Legfeljebb azt sajnálta, hogy nem egy szerdai napon érték Saidba. Mert ez volt t. i. a nagy arabus gypjukereskedők vásárnapja. De azért az ő mindenért könnyen lelkesülő és élvezni szerető kedélye mindig olyan élénk volt, mint az utazás első napján s reméljük, hogy a végén se fog megváltozni. Szerencsére Saida környéke pompás tájképeket és kilátásokat nyújt a szemlélőnek s még a laikus is szívesen megőrzi képen vagy rajzon megörökített emléken. Gyönyörű pázsitok, dus szőlőkertek, gazdag faiskolák vannak mindenfelé és pazar kertek képviselik az afrikai éghajlat összes floráját. Egyáltalában a francia gyarmat mindhárom tartománya termékeny, kulturája az embert szinte bámulatba ejti. Félmillió hektárt csupán csak az alfatermelésnek szenteltek; a talaj pompás és a Qued Menarin ellátja dusan vízzel. Bő aratás van minden évben, azonfelül értékes márványbányáinak kiaknázása gazdagítja a várost.

Clovis Dardentor önkéntelen meglepetéssel kérde:

- Hogy van az, hogy természetes segédforrásai dacára, Algir még se tud meggazdagodni?
- Mert ebben az országban sok a hivatalnok és kevés a gyarmatos - felelé Derivas - s az utóbbiakat elnyomják az előbbieket, mint a hasznos növényt a gaz.

Saidától északnyugati irányban, két kilométer hosszú uton, folytatták turistáink az utat. A hegy lejtőjén állott valamikor a régi város, alján pedig százméternyi mélységben a zuhogó Meniazin vize folyik. Persze, ma már csak a vár romjai láthatók, melyet egykor a híres arabus vezér meghódított.

Ebédre a kis társaság visszatért a vendéglőbe, délután pedig ki-ki a maga szobájába vonult, hogy az utra felkészüljön.

Jean Taconnat a mai napon se nem nyert, se nem veszített; annál szerencsésebb volt azonban Marcel Lornans, kinek sikerült Louiseval beszélgetni és érte való fáradozását megköszönni.

- Óh, Lornans ur! - mondá a fiatal leány, - mikor én önt eszméletlenül, félholtan megláttam, oly rémület fogott el... nem, sohasem fogom ezt a borzasztó pillanatot elfelejteni.

Ezek a szavak mindenesetre többet fejeztek ki, mint az „iszonyu rémület”, miről Dardentor ur beszélt.

XII. FEJEZET.

Melyben a karaván elhagyja Saidát és Dayaba érkezik.

Másnap, egy órával az elindulás előtt, a kocsik, állatok és a személyzet az állomáson várta turistáinkat. Derivas fővezető végső parancsait osztogatta, Moktani pedig lovát nyergelte. Három nyitott kocsi és egy élelmiszerekkel megrakott szekér az állomás udvarán állott. A kocsisok az indulás pillanatát várva, már felültek, a lovak és öszvérek nyertve ágaskodtak, a tevék pedig még nyugodtan heverték a földön. Öt fehér burnuszba öltöztetett benszülött, kiket a kirándulás alkalmára külön fogadtak fel, keresztbefont karokkal, egy sarokban ülve, keleti nyugalommal az indulást várta. Mindössze tizenhat tagból állt a karaván; kilenc tagból Dardentor ur társasága, a többi két utashoz sorakozott. Eustache Oriental ur is, ki két nap óta Saidában tartózkodván, a jól szervezett karavánhoz csatlakozott. Elissane asszony és kis-asszony, valamint Désirandelle asszony a szépnem egyedüli képviselői voltak.

A Dardentor-csoport, Patricet előre küldve, elsőnek érkezett az állomásra. Lassanként gyülekeztek a többiek is, nagyjából orániak, egyik-másik Elissane asszony személyes ismerőse volt. Hátán, a szíjon lógó látszóval, kezében utitáskával, Eustache Oriental némán köszönt az „Argoles” utasainak, csak hogy most már Dardentor ur nem elégedett meg a néma köszönéssel, hanem mosolyogva kezét nyújtván neki, kérdezé:

- Ön is velünk tart, Oriental ur?

- Igenis! - felelé a montelimari asztronómiai társulat elnöke.

- Örömmel látom, hogy távcsövét nem felejtette otthon, mert esetleg szükségünk lehet rá, minthogy beállhat az eshetőség, hogy jó szem, éles szem fog kelleni, ha a vezető netán kátyuba ereszt minket.

Mialatt a perpignani és a montelimari egymás kezét szorongatta, Patrice a kátyu szó hallatára kedvetlenül rázta a fejét.

Közben Marcel Lornans az Elissane hölgyek körül forgolódott és udvariasan átvette kényeztetésüket, hogy azt a kocsiban elhelyezze. Désirandelle ur podgyászát őrizte. A bamba Agathokles pedig ingerkedett kiválasztott öszvéreivel, mely vésztióslóan hegyezgette hosszú füleit. Jean Taconnat, gondolatokba merülve, azon gondolkodott, hogy mi lesz a jövőben, ha tizennégy napi utazás után visszatérnek Oránba. Hamarosan összeállították a karavánt. Az első kocsiban, melynek kipárnázott ülőhelye és befüggönyözhető ernyős teteje volt, az Elissane- és Désirandelle-család foglalt helyet. A második és harmadik kocsit azok az utasok foglalták el, kik nem akartak ló vagy öszvérháton utazni. A két párizsi egy fordulással lovon temett, mint olyan lovasok, kiknek nem titok, hogyan kell megülni a nemes állatokat. Agathokles ellenben - módfelett esetlenül - kapaszkodott az öszvér hátára.

- Okosabban tennéd, ha a kocsiba ülnél, - figyelmeztette őt Dardentor ur, - atyád átengedhetné helyét.

Désirandelle urnak csakugyan nem is volt kifogása a helycsere ellen.

Azonban Agathokles mitsem akart erről hallani, makacsul ragaszkodott öszvérehez, ez viszont makacsul megfogadta magában, hogy az előbbi vakmerő cselekedetért Agathokles utközben bűnhődni fog.

Derivas vezető meg a többi utas már a lovon ült, mikor mindnyájok tekintete Dardentorra esett.

Patrice segítségével ez a rendkívüli férfiú éppen a „ferbánit” vetette vállaira; fez, vagy turbán helyett fehér utazósapka fődte homlokát, a magasszáru arabuscizmát pedig a gamasli pótolta; egészben azonban olyan pompásan festett, hogy Patrice büszke meglepéssel nézte gazdáját, remélve, hogy ezentul szavai megválasztásában is ilyen előkelő lesz. Azután Dardentor ur felült az egyik földön fekvő teve hátára, Moktani vezető pedig a másikéra.

A „sivatag hajói” méltóságteljesen felemelkedtek, miközben a perpignani kecses kézmozdulattal üdvözölte a karavánt.

- Mindig ilyen szokott lenni! - mondta Désirandelle asszony.

- Amig valami baleset nem éri - aggodalmaskodott halkán a fiatal leány.

- Milyen férfiú! sugá Jean Taconnat unokatestvérének. S ki ne tartaná szerencséjének, hogy fogadott fiává legyen?

- És egyuttal atyjának nevezhetné, tette hozzá Marcel Lornans, kinek pompás pleonasmusa Jeant jóízű kacagásra bírta.

Patrice teljes méltósággal ült fel az öszvér hátára; Derivas pedig megadta az elindulás jelét.

A karaván sorrendje a következő volt: legelől ment a fővezető lóháton, utána Dardentor és Moktani teveháton, azután a két párisi és más két turista szinte lóháton; Agathokles öszvéren ide-oda dülöngve, mintha becsipett volna, utána a három kocszi következett, ezek egyike Oriental urat szállította, s végül a teherkocszi, annak tetején az egyik benszülött ült, míg a másik lóháton zárta be a menetet.

Saida és Daya, mintegy száz kilométernyire esik egymástól. Utközben, körülbelül esti nyolc órakor egy tanyához kellett érniök, hogy ott meghálhassanak és onnan reggel elindulva, másnap este Dayaba érhessenek.

Óránként, körülbelül száz lient kellett megtenni, ami ezt a kirándulást, inkább csak szép és nagyszerű sétává tette. Saidát elhagyva, a karaván Beni-Meniarin területére tért, hol már nem igen voltak gyarmatok. Nyugati irányban pompás ut tárult, mely egész Dayá-ig vezetett.

Gyöngé északi szél hatása alatt vonultak tova az eget borító felhők és a gyenge szellő a levegőt is kellemesen hűsítette. A nap sugarai, csak oly mértékben tüzték, hogy a fény és árnyék közti különbséget lehetett tenni, ez által különösen bájt kölcsönözve ez amugy is festőien szép változatos tájéknak.

Az ut folytonos emelkedése miatt turstáink most már csak lépésben haladtak előre. Néhány kilométerrel odébb a karaván a város régi romjai mellett Doni-Thabet erdőjén keresztül, a Qued-Honnet forrásai felé vette útját, majd Djeffraleoraga erdőn át, melynek területe nem kevesebb huszonegyezer hektárnál. Tőlük északra, terjedelmes alfa-földek mutatkoztak, számos vizsajtóval berendezett csűr, melyekben az arabusok „Stipa Sendrissá”-t sajtolják és gyártják. Ennek a növénynek nem árt se szárazság, se hőség, mindkettőnek ellentáll és a lovak meg marhák legpompásabb takarmánya: gömbölyű leveleiből viszont szőnyeget, kötelet, papucsot s más efféle fonott dolgot, valamint igen erős papirost készítenek.

- Utunkban még sok nagyterjedelmű alfa-földet, erdőségeket és hegyeket fogunk látni - mondá Derivas Dardentor urnak és sok vasércet és márványt rejtő hegyet.

- Szóval, nem lesz okunk panaszkodni! felelé Clovis Dardentor.

- Kivált, ha festői kilátásokról van szó, mondá Marcel Lornans, ebben a percben azonban egészen másra gondolva.

- Van-e sok folyó ezen a tájékon? - kérde Jean Taconnat.

- No az bizonyos, hogy itt több patak van, mint amennyi ér az ember testében!

- Tulsok az ér! - gondola Jean Taconnat magában, mit „érnek” ezek nekem?

Ezt a vidéket, melyen a karaván átment „tell”-nek hívják és a Földközi-tenger irányában fekszik.

Természeti szépségekkel dusan megáldva, a berber tartományok legmelegebbje, mindamellet gyönyörű rétek, sóstavak tűrhetővé teszik az itteni éghajlatot; holott lejjebb, délfelé a Saharában, szemet vakító por fedi a növényzetet; embert s állatot egyaránt agyongyötri az izzó parázként tűző nap melege.

Orán éghajlata ugyan melegebb, mint Algir más tartományaié, de egészségesebb is, mi gyakori észak-nyugati szeleinek köszönhető.

Az oráni „tell” azon része, hol a karaván áthaladt, nem oly hegyes vidék, mint az algiri, vagy constantinei tartomány.

Vizbőségénél fogva, talaja pompás, síkságai földmivelésre igen alkalmas. Számos gyapot-ültetvény diszeleg itt, különösen, ahol a föld sótartalmu.

Rengeteg sűrű erdők lombkoronája alatt karavánunk nem szenvedett még nagyon a tikkasztó hőségtől, pedig egyebütt ez már májusban szinte tűrhetetlen.

Pompás, hatalmas buja növényzet örvendeztette szemeinket. Micsoda illata balzsamozza a levegőt, szinte elkábul tőle az ember.

Van itt minden! szentjános-kenyér, eper-, szederfa, törpe pálma, tömjén, mirtus, levendula bokrok, számos tölgyfa, cédrus, bükk, vadolajfa, citrom és még sok más, melynek nevét a laikus nem is ismeri.

Turistáink azzal az elpusztíthatatlan jókedvvel és elragadtatással folytatják utjukat, mely minden utazás, vagy kirándulás kezdetét jellemzi. A madarak éneklését és csattogását Dardentor oly hálásan fogadta, mintha ezt a hangversenyt az algiri-vasutttársaság külön a karaván mulattatására rendezte volna.

Tevéje oly méltósággal hordta hátán Dardentor urat, mintha ismerte volna gazdájának tekintélyes voltát, s bár Dardentor a ringás közben sokszor a teve pupjához ütődött, ezt föl se véve, váltig azt hangoztatta, hogy ilyen jámbor szelid állaton még soha se nyargalt.

- Bizony ez sokkal különb egy jóra való gebénél is, - monda lelkesülten.

- Ló-nál! javította volna ki gazdáját Patrice, ha mellette lett volna.

- Mondja Dardentor ur, nem kényelmetlen az ülés? - kérde Louise kisasszony.

- Éppenséggel nem! Hacsak a szegény állat nem gondolja, hogy valami pyreneusi márvány-tuskót hord a hátán!

A lovasok közeledtek a kocsához, hogy a bennülőkkal néhány szót válthassanak.

Désirandellék majd megpukkadtak mérgökben, mert ők Agathoklest folyton szemmel tartva láthatták, hogy a jámbor öszvér sehogy se engedelmeskedik neki.

- Vigyázz, hogy le ne vessen! figyelmeztette édesanyja, mert az állat éppen most kissé élénkülve toporzékolt és ugrálva ficáncolt.

- Jobb lett volna, mellénk ülni a kocsiba! - vélekedett Désirandelle ur.

- Ha leveti, majd fölkel újra! - monda Dardentor ur, de hirtelen kiáltani kezdett, hogy:

Vigyázz! vigyázz Agathokles, ne hadd magad, hisz az állat erősebb, mint te, vigyázz! Hohó! mi az te csacsi? Megállj. Talán csak nem akarsz gazdád Saida-ba visszavinni? Agathokles! fordítsd vissza azt a nyakas öszvért!

De a nyakas öszvér gazdája iparkodása dacára világért se akart visszafordulni és makacs elszántsággal vitte tovább lovasát, össze-vissza rázva.

A karaván megállott és Dardentor Patricet Agathokles segítségére küldte, hogy vezesse vissza.

- Kit? - kérde Jean Taconnat - az öszvért, vagy a gazdáját?

- Mind a kettőt! - felelé Marcel Lornans.

- Uraim! Uraim! kis elnézést kérek! - jegyzé meg Dardentor ur, ki azonban nevetését alig fojthatta vissza.

A párisiak évődését Louise is hallotta s nincs kizárva, hogy azért játszott oly pajkos mosoly ajkai körül.

Végre lecsillapult Désirandelle asszony nyugtalansága is.

Patrice utolérte az akaratlanul vágató Agathoklest és békén visszaterelte a makrancos öszvért.

- Nem tehetek róla, eleget ráncigáltam ezt a gonosz fajtát - védekezett a hájfejű Agathokles.

- No, hiszen! - ebből a kátyuból egyhamar ki nem mászol - mondá Dardentor oly messze csengő hangon, hogy a közeli bokorból egy csapat tollas énekes szétrebbent.

Tíz óra felé a karaván átment Beni-Meniarint a Djeffraben Djafourtól elválasztó határon. A Honnet egyik ágának átkelése, mely az északi rész patakjait táplálja szerencsésen ment. Néhány kilométerrel odább a Tensaimávon is minden nehézség nélkül gázoltak keresztül. A kocsiknak még csak küllői sem nedvesedtek meg. Tizenkét óra előtt husz perccel Montani jelt adott, hogy a karaván álljon meg, mert az erdő szélén pompás pázsitos helyre találtak, a tölgyek lombzatán pedig a tüzes napsugarak nem hatolhattak át, azonfelül a közeli Gued-Tenonar vize is kellemessé tette ezt a helyet a pihenés és a reggeli elfogyasztásra, alkalmassabbat az egész uton nem találhattak. A lovasok leugráltak lovaik és öszvéreikről. A két teve pedig, előre nyújtott, hosszú nyakkal és behajlitott térdekkkel, elterült a fűvön, míg a két utas, Dardentor és a vezető, a szó szoros értelmében partra szállt. Ezt azért mondják így, mert a tevéket „sivatag hajónak” nevezik. A benszülöttek felügyelete alatt a többi állat a közeli réteken legelészett, táplálékuk fenyőből és friss, illatos fűből állott.

A teherkocsiról lerakták az utközben némileg kiegészített élelmet. Volt ott mindenféle konzerv, hideg hus, friss kenyér, izletes gyümölcs, banán, szépen elrendezett kosarakban. Azután letelepedtek és hozzá láttak a reggelizéshez. A hosszú szabad ég alatti tartózkodás farkasétvágyat hozott mindegyiknek.

- Szerencsére itt nincs olyan kapitány, aki épen az étkezés idejére „ellenáramlatba” vigye a társaságot - mondá Jean Taconnat.

- Hogyan? - kérde Désirandelle ur - ezt merte volna megtenni, az „Argoles” kapitánya?

- Ugy bizony, barátom! Ezt a vakmerőséget követte el Bugarach kapitány és pedig a hajósvállalat érdekében. Mindent az osztalékért! azután jönnek csak az utasok! Ilyenkor azoknak van a legjobb dolguk, kiknek jól berendezett gyomruk van s az ilyen hajóingást fel sem véve, fittyet hány a fifikára.

Patrice háromszor is elfintorította az orrát.

- No de itt nem inog alattunk a föld - folytatá Dardentor ur és nincs rá szükségünk, hogy a székhöz csavartassuk magunkat.

Patrice fülei lekonyultak. Az ételeket a pázsiton tálták. Az evőeszközök, tálak, tányérok, poharak, kések, kanalak és villák, mind a legkifogástalanabb tisztaságban ragyogtak.

A turisták természetesen közösen fogyasztották el a reggelit, mi nagyon hozzájárult a kedélyhangulat emeléséhez és a kölcsönös megismerkedéshez. Mindenki odaült, hová neki jól esett. Marcel Lornans tapintatosságából nem ült igen közel Louise kisasszonyhoz, de persze nem is oly messze, hogy ne láthatta volna őt. Dardentor ur közelében, kit imádott, mióta ez őt az égő kupé lobogó lángjaiból kimentette. Ezt a nagyhatású mondatot gyakran ismételte Dardentor ur, Patrice legnagyobb gyönyörűségére.

A szabad ég alatt elköltött reggelizés alkalmával nem volt sem jobb, sem rosszabb hely, mindenki egyforma figyelemben részesült.

Eustache Oriental urnak semmi alkalma sem volt tehát arra, hogy a legjobb helyet a maga számára lefoglalja, miként azt az „Argoles” fedélzetén oly előszeretettel cselekedte. Mindamellett kissé elkülönített helyen ült és szinte a szemével kereste ki a legjobb falatokat. Jean Taconnatnak sikerült ugyan, egy szemfényvesztő gyorsaságával, néhány kiszemelt falatot előre elkaparítani, de Oriental ur emiatt olyan haragos szemeket meresztett rá, hogy Taconnat alig tudta legyűrni az ételt a visszafojtott nevetéstől.

Az első étkezés a szabad ég alatt pompás kedvvel végződött. A perpignani jókedve olyan volt, mint a völgynek eresztett hegyi patak, magával ragadta a többieket is, úgy, hogy a legélénkebb társalgás fejlődött ki. Beszélgettek az utazásról, annak minden lehető meglepetéseiről és egyéb képzelt eshetőségekről. Eközben Elissane azt a kérdést kockáztatta, hogy nincsenek-e ezen a vidéken ragadozó állatok?

- Ragadozók? - felelé Dardentor - nem vagyunk mi elegendő? Különben az igazi vetélytársak ellen van elég fegyver, pisztoly, puska és töltény a málhás kocsin. És fiatal barátaim Jean Taconnat és Marcel Lornans, kik már egy évet leszolgáltak, talán nem tudnak a puskával bánni? Aztán van-e társaságunkban csak egy is, ki nem nyert volna díjat a versenylövésben? Nem akarok dicsekedni, de négyszáz méter távolságból keresztül lönném a tökfedőmet.

- Hm, - dörmögött közbe Patrice, kinek a tökfedő elnevezése lelkinokat okozott.

- Hölgyeim! - szólalt meg most Derivas, ragadozó állatoktól nem kell tartaniok. Csak nappal utazgatunk s ilyenkor a vadak nem mutatkoznak. Az oroszánok, párducok, hiénák csak éjjel hagyják el oduikat. Éjjelre pedig karavánunk mindig valamely európai vagy arab faluban lesz.

- Lári-fári - folytatá valamivel később Dardentor ur - én annyit sem törődöm a ti párduc- vagy oroszánokkal, mint egy döglött macskával. Pip-puff! - tette hozzá olyan kézmozdulattal mintha máris oroszán és párduc vérben gázolna. - Csak hadd kerüljenek a bőrnyuzó kés alá!

Patrice sietve egy tálal kinált, mely nem kellett senkinek. A vasuti hivatalnoknak különben igaza volt, nappal a ragadozó állatok támadásától nem kellett tartani.

Az erdő veszedelmetlen többi lakói is, ugymint a sakálók, mindenféle farkatlan majmok, rókák, zergék és strucok, scorpiók és mérges kigyók ritkán mutatkoztak.

Fölösleges részletezni, hogy a kitűnő ételeket pompás algiri borokkal öblögették le, nem is szólva a finom pálinka és fekete kávéról, mi csemege után került a pázsitasztalra. Féltetőkor friss kedvvel és az előbbi sorrendben, folytatták az utazást. Mindig mélyebben hatoltak a Tendvand erdő belsejébe, a terjedelmes alfa-földeket messze elhagyva. Jobbra tőlük vasércet rejtő hegyek mutatkoztak, melyekben sok tiszta érc találtatott; kissé távolabb római eredetű

bányák vannak, miket már az ókorban műveltek fejlesztésre. Az erdei ut mentén mindenütt találkoztak munkásokkal és alfamivelőkkel. Nagyjából arabok, de vegyültek a libiai, berber, török és más keleti fajjal és pedig együtt voltak a fensik, a síkság, a sivatag lakói. Egész csoportok jöttek velük szembe, de békésen, nyugodtan, Jean Taconnat legnagyobb bosszuságára, ki az egész uton tüzről, vízről és támadásról álmodozott.

Este hét óra tájban elérték azt a keresztutat, mely Sidi-bel-Abbéstől Dayaig terjed és a francia-algír társaságtól, a tartomány legelhagyatottabb részeibe is vezet.

A keresztut közelében tanya volt. Utitervük szerint ott kellett meghálgniok. Három jó karban levő épület állt rendelkezésükre. Vacsora után mindenki pihenésre tért s a tizenkét lieunyi ut után most jól esett a tíz órai feltétlen nyugalom.

Másnap reggel a karaván újra felkerekedett és szokott gyorsasággal haladt, hogy a nap folyamán még Daya-ba érhessen. Mielőtt elindultak, a következő párbeszéd folyt le Clovis Dardentor és a Désirandelle pár között:

- Mondjátok csak kedves barátaim, hogy mint áll a dolog fiatalok és Louise kisasszonnyal. A dolog semmikép se halad előre, az ördögbe is, Agathokles intézzon hevesebb rohamot...

- Ugyan hová gondol, Dardentor ur, - válaszolá Désirandelle apa, - az én fiam oly tartózkodó természetű és olyan tapintatos.

- Szép tapintat! - kiáltott Dardentor ur boszusan - hagyjatok békén ezzel a tapintattal! Ott kellene mindig a ti kocsitok mellett totyognia, jegyesének udvarolva, ezer meg ezer ostobaságot a fülébe sugva; szépségét, kedvességét dicsérve, szóval elkövetni mind azt a sok gyerekes bohóságot, ami nélkül a jóra való szerelmes el sem lehet. És e helyett mit tesz az a mamlasz Agathokles? csak nagyokat hallgat és egyre hallgat!

- Dardentor ur! - szólalt meg egyszerre Désirandelle asszony, akarja hogy valamit mondjak?... mindent, ami a szívemet bántja?

- Csak ki vele, tisztelt asszonyom!

- Rosszul tette, hogy a két párisit magával hozta.

- Jeant és Marcellt? - kérdé a perpignani. - Először is nem én hoztam őket, maguk jöttek és ebben igazán nem akadályozhatta volna őket senki.

- Annál rosszabb, mert az nagyon borzasztó dolog.

- Szabad kérdezni, hogy miért?

- Mert az egyik tulságosan foglalkozik Louisevel. Elissanénak is feltűnt már.

- Melyiket, gondolja?

- Marcel Lornans... akit ki nem állhatok.

- Magam sem! - vetette közbe Désirandelle ur.

- Micsoda? - kiáltott Dardentor, - az én Marcel barátomat, kit a lobogó lángokból mentettem ki?...

Ezuttal ennek a szép mondatnak felét mégis elnyelte.

- Kérlek kedves barátaim, ti ugyancsak tévedésben vagytok, Marcel Lornans annyit se foglalkozik Louiseval, mint a viziló egy csokor ibolyával. Körutazásunk befejeztével Marcel és Jean visszatérnek Oránba és beállnak a hetes vadászokhoz. Ugyan ne beszéljete ilyen

képtelen dolgokat, bizonyára álmodtatok. S ha Marcel nem utazott volna velünk, akkor nem is lett volna alkalmam, hogy őt...

A mondat ezzel a négy szóval végződött: „a lobogó lángokból kimentsem.”

Az érdekes férfiú tényleg nem ismerte a dolgok mibenlétét, mert, hogy: Agathoklessel sehogy se ment a dolog, az bizonyos, de az is igaz, hogy Marcellel annál jobban.

Kilenc órákor a karaván a tartomány legnagyobb terjedelmű erdejébe ért, a „zeglai”-ba, melyet az országut keresztül szel s úgy vezet Dagába, hatvannyolcezer hektár ennek az erdőnek területe.

Déltájt az út nagyobb részét már megtették és úgy mint megelőző napon a Sued-Sefioum partján hűvös lombok árnyékába telepedtek le. Dardentor Clovis olyan hangulatban volt, hogy még csak eszébe se jutott Marcel viselkedését Louise irányában megfigyelni.

Reggelenél Jean Taconnat észre vette, hogy Oriental ur a táskájából különféle csemegéket szedett elő s azokat mások megkínálása nélkül, valódi ingyenc módjára egyedül fogyasztotta el. S az étkezésnél pedig úgy, mint mindig, most is a legjobb falatokra pályázott.

- Ezek felfedezésére, bezzeg nem kell neki a távcső. - szólott Jean Taconnat Dardentor urnak.

Délután három órákor kocsik, lovak, tevék és öszvérek a taouriai romok mellett időztek, lévén az utasok között két archeológus, kik a romok iránt nagyon érdeklődtek.

Délnyugatnak indulva, Djafva-Thouama és Mehadid területére érkeztek. Mindkettőt, a Qued-Taoulila-patak öntözi. Itt a vízállás oly alacsony volt, hogy a szekereket is könnyen át lehetett vezetni. Különben a vezető nagyon értelmes ember volt, abból a fajtából, amely az utazás sikere szerint várja a busás borraivalókat.

Este nyolc óra tájban, végre feltűnt a hasonló nevű erdő szélén Daya kis városka.

Meglehetősen jó vendégfogadóra akadtak s ide tért be az egész fáradt és pihenésre vágyó társaság.

Lefekvés előtt így szólt egyik párisi a másikhoz: - Hallod-e Marcel, ha fenevadak támadnának reánk - s mi oly szerencsések volnánk Dardentor urat egy oroszlán vagy egy párduc körmei közül kiszabadítani, mit szólnál hozzá, nem volna az nagyszerű?

- Minden bizonynyal! - felelé Marcel elalvás közben, de jó előre biztosítlak, hogy ilyennemű támadásoknál, nem ő volna az, akit mindenek előtt megszabadítanék.

- Teringettét! - ez sok - kiáltott fel erre Jean Taconnat.

Mikor lefeküdt, kívülről valami sajátságos ordítás hallatszott.

- Hallgass, te buta állat, - mondá magában Jean Taconnat, - ordits inkább nappal.

Mielőtt elaludt, még egyszer mormogta:

- A sors könyvében, tehát meg van írva, hogy sem a fia... de még csak az unokája se lehetek, ennek a derék férfiúnak.

XIII. FEJEZET.

Melyben Jean Taconnat éppen olyan hálás, mint amilyen csalódott.

Daya, az arabok ős Sidi-bel-Khezadjija ez idő szerint erős falakkal és négy bástyával védett erőd, - az Oráni fensík bejáratát uralja.

Hogy turistáink, a két előző nap fáradságait teljesen kiheverjék - Dayában huszonnégy órai pihenést terveztek; a karaván csak harmadnapra indul tovább.

Itten való tartózkodásukat akár hosszabbra is szabhatták volna, mert Daya éghajlata gyönyörű fekvésénél fogva nagyon egészséges. Tölgyben és fenyőben gazdag lejtői mintegy ezernégy-száz méter magasságig terjednek. Egészségi szempontból az európaiak is nagyon látogatják.

A városnak 16-17 ezernyi lakossága majdnem kizárólag benszülött, csak néhány francia tiszt és katona van köztük. A kirándulók daya-i tartózkodását nem kell behatóbban részletezni. A hölgyek, csak a város belsejében sétálgattak; az urak ellenben az erdőig és a hegyek aljáig is elhatoltak, sőt néhányan egész le a rónáig, Daya mocsaraihoz, melyekben pisztáciák és más gyönyörű lomboztu fák tenyésznek.

Dardentor ur mindent elragadtatással látott és nézett. Ifjú barátait egész nap magával cipelte hol ide, hol oda. Pedig Marcel Lornans szivesebben maradt volna az Elissane-hölgyeknél, ha ráadásul mindjárt Déssirandellék is ott maradtak, de nem illett volna, hogy a megmentett és a megmentő egymástól elszakadjon. Következésképpen Jean Taconnat sem távozhattott egy tapodtatra sem a perpignanitól. Csak Agathokles nem vett részt a kirándulásokban és nem mozdult egy percre sem a hölgyek mellől. Dardentor figyelmeztetését Désirandellék ugyanis nagyon szívére vették. Az ő tanácsa volt, hogy Agathoklesnek a hölgyeknél kell maradnia. Hátha mégis egyszer nyilatkozik és Louisehoz való helyzetét tisztázza? Ritkán nyílik kölcsönös kimagyarázkodásra ilyen jó alkalom, ezt ki kell használni, szóval Agathoklesnek felsőbb rendelet folytán itt kellett maradni.

Hogy Agathokles tényleg nyilatkozott-e, azt este még senki sem tudta; de mikor Dardentor ur azt kérdezte Louise-től, vajjon jól kipihente-e magát és másnap folytathatják-e az utat, - Louise olyan arccal, melyben véghetetlen unalom tükröződik, azt felelte, hogy:

- Óh Dardentor ur! - egész nap egyebet se tettem, mint pihentem.

- Remélem, hogy Agathokles kellemesen szórakoztatta Louise kisasszonyt? Legalább zavartalanul cseveghettek. Lássá, ezt is nekem köszönteti.

- Ah! - tehát önnek köszönhetem Dardentor ur?

- Ugy van! Nekem volt az a szerencsés ötletem és remélem megörvendeztette önt.

- Óh, kérem, Dardentor ur!

Ez az „óh” és „kérem” ilyen különös hangsúlyozása eleget bizonyított és fényesen tanúsította, milyen nagy örömet szerzett a fiatal leánynak. De a perpignani, ezzel meg nem elégedvén, addig faggatta Louiset, amíg az bevallotta neki, hogy Agathoklest ki nem állhatja.

- Ördögbe is! - dörmögé elmenőben Dardentor ur. Ez a dolog tehát magától sehogysem se megy. No de még jóra fordulhat minden, mert hiszen az utolsó szó még nem hangzott el. Az efajta leányszívek mindig titkokkal teltek. Milyen okos is voltam, hogy sohase botlottam bele ezekbe a kedves, rejtelmes lényekbe.

Igy gondolkozott Dardentor ur és eszeágában sem volt, hogy esetleg Marcel Lornans okozta Louise nagy ellenszenvét Agathokles iránt.

Szerinte Agathokles korlátoltsága és esetlensége mindennek az oka.

Másnap reggel hét órakor Dayából tovább indultak.

Az emberek és állatok ujult erővel és kedvvel folytatták utjukat. Az időjárás is kedvezett. Bár hajnalban még ködös párák és felhők takarták el az eget, de csakhamar eloszlottak és szép, derüs égboltozat mosolygott rájuk. Esőtől nem kellett félni, mert az esőzés itt ritkaság; husz év alatt alig volt eső, ellentétben a többi algiri tartománnyal, hol, ha nem is a felhőkből, de hála számos patakjainak, a földből bugyog elő a víz.

Sebdon-Dayától, körülbelül hetvennégy kilométer távolságra van; ha az ember folyton a Ras-el-Matól El-Gorón Sebdonba és Dayától Ras-el-Mébe vezető országuton marad, persze öt kilométernyi kerülőt tesz, de azt szívesen elviselik, mert kellemesebb is, mint az alföldéken keresztül és benszülöttek rétein átvágtatni. A vidék hegyes és nem nyújt annyi árnyékot, mint a délre fekvő sűrű erdőség.

Dayától az ut egyenesen Sebdon-ba visz.

Korai elindulás - és kissé gyorsabb meneteléssel a karaván estére El-Gor-ba érkezhetik. Ez ugyan hosszú és fáradtságos ut volt - mert csak egyszer volt szabad megpihenniük, ezért azonban csak a lovak, tevék és öszvérek zugolódhattak volna - azok persze hallgattak. Így azután a karaván szépen haladt az előbbi sorrendben. Gyönyörű hegyi patakokkal diszitett vidéken át, mint az Ain-Saba, Ain-Balviri, Ain-Sassa, valamennyi a Gued-Messoulen mellékfolyói mentén mindenütt; továbbá a berber, római és arab marabu város romjai mellett vonultak el. Két óra alatt husz kilométer utat tettek meg a turisták Ras-el-Ma-ig.

Ez tulajdonképpen e Sidi-bel-Abbésig tervezett vasut-vonal egy kis állomása, s egyuttal a legdélibb fekvésű pontja a körutazásnak.

Most csak azt a hosszú kanyarulatot kellett megtenni, mely Ras-el-Má-ból El-Gor-ba visz: ez utóbbit azonban nem kell a hasonló nevű állomással összetéveszteni, mely a vasut mentén van.

Itt csak rövid pihenőt tartottak. Sok munkás járt arra, ki Magenta állomásról jött; az ut kilencszázötven méter magasságba emelkedett.

Nemsokára újra elindultak a négy hektár területű haeaba-i erdőn át, melynek patakja ezt az erdőt a daya-itól elválasztja. Vize pedig Magentánál gyülemlik össze.

Féltizenkettőkor az erdő tulsó részén megállottak.

- Uraim, - mondá Derivas, minekutána Montanival tanácskozott, én azt javaslom, hogy ezen a helyen reggelizzünk.

- Pompás javaslat, főleg ha az embert erősen gyötri már az éhség, - jegyzé meg Jean Taconnat.

- Mi pedig már majd éhen halunk, tóditá meg Dardentor ur, - olyan üresnek érzem magam, mint egy kifujt tojás.

- Kristálytisza hegyi patak is van a közelben, - szolt Lornans Marcel s ha a hölgyeknek tetszik ez a hely...

- Montani ajánlatát annál inkább el kell fogadnunk, - folytatá Derivas ur, - mivel 12-15 kilométer hosszú utunk, mindig csak alfa-földeken visz keresztül, ahol a legcsekélyebb árnyék sincsen.

- Jól van - felelt Dardentor, a dolog rendben van! Ami pedig a 12 kilométernyi napos utat illeti, attól hölgyeink meg ne ijedjenek, őket tökéletesen védi a kocsi ernyője, mi pedig ha bátran a szemébe nézünk a napnak, szégyenletében lesüti.

Letelepedtek s jóízűen falatoztak abból az élelemből, mit Dayá-ban némileg kiegészítettek, úgy, hogy Sebdonig el kellett annak tartani.

A karaván különféle tagjai most már kissé megbarátkoztak és bizalmasabb lábon álltak egymással; az egyetlen Eustache Oriental ur kivételével, ki még mindig visszahúzódott társaitól. Máskülönben a kirándulás kimenetelével mindenki meg volt elégedve és egekig magasztalták a vasutársaságot, amely utasairól ily pompásan gondoskodott.

Lornans Marcel, különösen kitűnt gyöngéd figyelmessége által. Dardentor ösztönszerűleg büszke volt reá, mintha tulajdon édes fia lett volna. Sőt, még szebb színben is akarta feltüntetni, és szívből eredő hangon mondá:

- Ugyebár hölgyeim, okosan cselekedtem, mikor ezt a Marcel Lornanst...

- Az égő kocsi lobogó lángjaiból kimentettem, - egészíté ki e pompás mondatot talpraesetten Jean Taconnat.

- Helyes! helyes! - kiáltott Dardentor ur, csak hogy ezt a pompásan hangzó szép mondatot én szerkesztettem. Nemde? Meg vagy vele elégedve, Patrice?

- Igazán szépen hangzik, - felelé Patrice mosolyogva, - s ha uram mindig ilyen akadémikus kifejezésekkel...

- Igyunk, igyunk, uraim! - vágott közbe Clovis Dardentor, poharát magasra emelve - a hölgyek egészségére és a magunkéra is.

Talán mondanunk sem kell, hogy Désirandelle ur és asszony Marcel Lornanst, kiállhatatlan piperkőc és unalmas fiatal embernek tartották és szándékuk az volt, hogy mindezeket és még sok más Dardentor orra alá fogják kenni, ámbár az ugyancsak nehéz volt, tekintve a perpignani őszinte nyílt és vidám jellemét.

Félegykor az összes edényeket újra felrakták a kocsira, s éppen indulni akartak, mikor valaki a társaságból észrevette, hogy Oriental ur hiányzik.

- Nem látom Oriental urat! Hová lett? - kérdi Derivas.

Senki sem tudott erről felvilágosítást adni, bár szokott pontosságával és kiváló étvágygyal résztvett az étkezésben.

- Mi történhetett vele? - kérdezték egymástól.

- Oriental ur! hé, Oriental ur, - kiáltá hatalmas hanggal Dardentor ur, - hová lett a csillagvizsgáló, az elválaszthatatlan távcsövével?

Sehonnan semmi felelet.

- De csak nem hagyhatjuk cserben ezt az urat, - mondá Elissane asszony.

Persze, hogy nem hagyják, mindnyájan keresésére indultak s végre az erdő szélén megpillantották a csillagászt, a mint távcsövét észak-nyugatnak szegezte.

- Ne háborgassuk őt - inté Dardentor ur a társaságot - mert ép most tanulmányozza a láthatárt, s higgyék el, hogy még nagy hasznunkra lehet ez a furcsa különc. Már csak azért is, mert a nap állását meg tudja határozni, s fia netalán vezetőnk eltévesztené az utat, ő helyes irányba terelné vissza.

- Igen! az éléskamrába, - veté közbe Jean Taconnat.

- Ugy van!

A Queled Balaghi azon részét, hol turistáink haladtak, számos alfa föld szegélyezte. Az ut ezért igen szűk volt s az egész menetnek libasorban kellett előretörtetnie.

Izzó parázsként sütöttek a nap sugarai, s a forró levegő ólomsúlylyal nehezedett az emberekre. A kocsik ablakredőnyeit leeresztették.

Ha Lornans Marcel valaha szidta a nap sugarait, úgy az ma volt, mert hisz a lebocsátott ablakredőnyök megfosztották őt Louise Elissane bájos arcának látásától. Clovis Dardentor tevéjének két pupjai közt ülve, bár egészen úgy festett, mint egy beduin és Mohamed igazhívő fia, legnagyobb boszuságára egy izzadság mirigyeinek nagy kárára, nem bírta a napot szemérmes szemlesütésre birni; homlokáról csak úgy patakozott a verejték, alig győzte törülgetni. Sajnálta, hogy nem volt a fején arab tabaurka, mely kissé megvédte volna az aszaló hőségtől.

- Ezer ördög! De kellemetlen ez az ide-oda mászkáló kályha a láthatáron, hiszen úgy tüzel, hogy leégeti az embernek a kobakját a válláról.

- A fejét, ha megengedi, Dardentor ur! - javítá ki Patrice.

Északnyugatra az Ourgla erdős csucsei emelkedtek, délen pedig a fensikok hatalmas hegylánca huzódott. Három órákor a karaván gyönyörű erdőbe ért és az örökzöld hatalmas tölgyek dus lombozata alatt friss éltető levegőt és hűvös árnyékot talált.

Messzetájt nem lehet olyan szép és nagy erdőt találni, mint az ourglait. Hetvenöt hektár a területe. Az országut körülbelül tizenkét kilométernyi darabon szeli át. Mivel az országut széles volt, turistáink újra csoportosulhattak. A kocsik függőnyeit félrehúzták és a két lovas ügetve közeledett a hölgyekhez. A két fiatal ember tréfás enyelgéssel mulattatta a hölgyeket. Clovis Dardentor pedig egyre dicsérte Marcellt, Désirandelle nagy boszuságára.

- Nohát, kedves barátaim, ki volt az a derék férfit, ki nektek ezt az élvezetes utazást ajánlotta, - kezdé lelkesedéssel Dardentor ur. - Meg vannak elégedve Elissane asszony és Louise kisasszony? Hát nem volt érdemes egyszer kimozdulni a régi vasuti házból? Mondják, nem gyönyörűbb ez az erdő, mint Orán utcái?... Lehet-e az Oudinot-boulevardot vagy a Létang-fasort ezzel összehasonlítani? Nem! ezt igazán nem lehetett, annál kevésbé, mert egy majomsereg ágról-ágra ugrálva, arcintorítás között, a karaván kísérijével szegődött. Hogy ügyességét mutathassa, meg talán hogy a társaságot mulattassa, Dardentor ur az egyiket célba vette. Mivel azonban a többiek ezt látva, bizonyára utánozták volna és a vége általános majom-mészárlás lett volna, a hölgyek egyhangulag ezt semmiképp se akarták megengedni s Louise kisasszony a kis algiri majmoknak kegyelméért esedezett. Kérésének pedig ki tudott volna ellentállani?!

- Különben is, Dardentor ur, - susogta Jean Taconnat, lován magasra emelkedve, - ha majomra céloz, kimélje Agathoklest!

- Ejnye, ejnye, Jean ur! Ön gunyolja ezt a valójában egészen jó fiut! Ez igazán sem igazságos, sem kedélyes dolog!

Midőn azonban tekintete Désirandellék egyetlen magzatjára esett, kit ugyanebben a pillanatban az öszvér szépen letetett a porba, halkan mégis hozzá tette:

- Különben egy majom nem gurult volna le ilyen zsákmódra!

- Igaza van! - válaszoló Jean - s minden négylábu állattól bocsánatot kérek előbbi hasonlatomért.

Ha El-Gort még az éj beállta előtt akarták elérni, akkor ugyancsak futniok kellett.

Az állatokat hát gyorsabb ügetésre nógatták, mi ugyancsak sok ide-oda lökdöséssel járt. Az ut alfa-ültetvényesek és favágók számára ugyan meglehetősen jó volt, de bizony a kényes karavánnak nem nagyon ízlett a kátyus hepe-hupa; a kocsik nyomoruságosan döcögtek és a lovasok majd kilendültek a nyeregből; de mindnyájuknak oly jó kedvük volt, hogy eszükbe se jutott ezért zugolódni.

A hölgyek azonban nagyon vágyódtak biztos hajlék után; mindenképpen siettették az utazást, hogy éjszakára El-Gor-ban lehessenek. Nem igen örvendtek a kilátásnak, hogy éjjel vonuljanak erdőn át. Ha csak majmokkal és gazellákkal találkozának, ez igen szórakoztató lett volna, de most időről-időre máris gyanús ordítás hallatszott, hát még ha a barlangok is kiküldik lakóikat az éjjeli sötétbe...

- Hölgyeim, - kezdé Clovis Dardentor, - ne ijedjenek olyasmitől, amittől nem érdemes. Ha az éj itt lepne meg minket az erdő belsejében, az fatális dolog lenne, de azon esetben is önöknek a kocsikban csinálnánk nyughelyet, mi férfiak pedig egyszer meghálnánk a szabad ég alatt. Megvagyok róla győződve, hogy ön, Louise kisasszony, nem félne...

- Addig, míg ön a közelemben van, Dardentor ur, semmitől se félek.

- Ime, hallják? Hozzám, Dardentorhoz van csak bizalma a kedves gyermeknek, és méltán!

- Bármily bizalommal viseltessünk is ön iránt, Dardentor ur, mégis jobban szeretem, ha a bizalmat nem kellene próbára tennünk. - Ezeket a szavakat Désirandelle asszony, urának teljes meglepődésére, nagyon száraz és hideg hangon mondta.

- Ne tartsanak semmitől, hölgyeim! - szólalt meg most Marcel Lornans, - szükség esetén Dardentor ur mindnyájunkra számíthat, készen állunk védelmükre, még életünk árán is...

- Szép kilátások! - felelé Désirandelle ur, - ha azután a mi életünkre is rákerül a sor...

- De logikus gondolat, öreg barátom, - felelé Dardentor, - bár igazán nem tudnám, hogy miféle veszély fenyegethetne?

- Ha más nem, hát utonállók támadása is veszélyeztethet, - mondá Désirandelle asszony.

- Oh, e tekintetben egészen nyugodtak lehetünk, - jegyzé meg Derivas megnyugtatólag.

- Honnan tudja oly biztosan? - folytatá Désirandelle asszony, ki semmikép se akart tágitani, - és a fenevadak, melyek éjszaka az erdőben csatangolnak...

- Azoktól még amugy sem kell félni, - erősítgette Dardentor ur. - A tábor négy sarkára őrszemet állítunk, kik egész éjjel s a nap keltéig tüzet élesztenek. Agathokles kezébe nyomjuk bastibelza puskáját és odaállítjuk...

- Kérem, kérem, tessék csak Agathoklest otthagyni, ahol van! - ijedezett Agathokles mamája.

- Azt se bánom! Marcel és Jean urak majd megállják helyüket emberül...

- Megengedem és elhiszem, - felelé Elissane asszony, - de mégis csak legjobb, ha éjjelre El-Gorba érkezünk.

- Előre hát lovasok, öszvéresek és tevések! - adta ki a parancsot Dardentor ur, - eszetek a lábatokba szálljon.

- No, ez az ember sohase tudja mondókáját tisztességesen kifejezni, - méltatlankodott Patrice magában.

Mérgében lovagló ostorával nagyot huzott az ártatlan öszvérré, amit bizonyosan inkább gazdájának szánt volna.

A karaván meglehetősen gyorsasággal ügetett előre s hat óra tájban az ourglari erdő ellenkező oldalán pihentek meg egy kicsit. Innen már csak öt-hat kilométer távolság volt El-Gorig, hová éjszaka beállta előtt okvetlenül el kellett érniök. E helyen, egy elég mély folyón, kellett átgázolni. A folyó széles is volt, azonkívül hogy a gát kinyitása miatt a medence vízzel jól meg is duzzadt.

Eddig a karaván csak kis patakocskákon ment át, azok vize alig érte a kocsijuk tengelyét, most pedig nyolcvan-kilencven centiméter mély lehetett a víz, ami azonban a vezetőt éppenséggel nem hozta zavarba. Montani tehát kikeresett egy kevésbé meredek helyet, honnan a lovasok és kocsik kényelmesebben érhetek a Qued közepéig; s miután a víz nem ért föl az ülőhelyekig, a bennülők számíthattak volna arra, hogy a folyó körülbelül tíz méternyire levő partját minden veszély nélkül elérhetik.

A vezető elől lovagolt, utána Derivas és Dardentor következett; utóbbi úgy festett a hatalmas teve hátán, mint aki a helyzet magaslatán érzi magát. A vizözön előtti időnek valamely csodaszörnye! A hölgyek kocsijának két oldalán jobbról Jean Taconnat, balról pedig Marcel Lornans nyargaltak, aztán jött a többi turistákkal megrakott kocsi, a karaván sorát teherszállító kocsi zárta be.

Agathokles, mamája határozott kívánságára, leszállt öszvére hátáról és a kocsiban foglalt helyet. Désirandelle asszony nem akarta kedves fiát kedve ellenére a „Sad” vizében megfürösztetni, ha netalán a szeszélyes öszvér le találná rázni a hátáról.

Mindeddig a Montani által jelzett irányban minden baj nélkül haladtak. S bár a kocsik mind mélyebben süllyedtek, azért még sem tarthattak veszedelemtől, mert a víz sehol se ért a lovak szügyéig. A lóháton ülők kissé emelgették lábaikat, de Dardentor urnak és a vezetőnek, kik tévén ültek, nem volt erre szükségük.

Körülbelül az út közepéig értek, mikor valaki elsikoltotta magát.

Elissane Louise sikoltott, mikor látta, hogy Jean Taconnat lovastól elmerül a vízben.

A gázlótól jobbra öt-hat méteres mélység volt, mit a vezető úgy került el, hogy kissé balra tartott, ebbe a mélységbe botlott Jean Taconnat lova.

Jó uszó létére Jean csakhamar kimászott volna a bajból, csak hogy lába a kengyelbe akadt, mert hirtelen meglepetésében nem maradt ideje, hogy kiszabadítsa magát, odaszorult tehát a ló oldalára, kétségbeesetten kapálózva, a ló oldaláról lefordult.

Abban a pillanatban, hogy Jean elmerült a habokban, Marcel villámsebesen visszarántotta a saját lovát.

Jean! kiáltá Jean!...

Nem törődve azzal, hogy nem tud uszni, saját élete árán is Jean segítségére akart sietni, közben azonban már más valaki megelőzte. Ez a valaki Clovis Dardentor volt.

Zerbani-ját levetve a perpignani tevéje hátáról egyenesen a vízbe ugrott s alábukott a mélységbe.

Mozdulatlanul, szinte megdermedve a rémülettől, visszafojtott lélekzettel leste mindenki a bátor életmentőt.

Vajjon nem becsülte-e túl az erejét, hogy majd egy helyett két élet esik áldozatul?...

Néhány másodperc múlva Dardentor ur ismét felszínre bukkant, magával hozta az elalélt Jeant, kit sikerült a kengyelvasból kiszabadítani.

Egyik karjával a gallérjánál fogva tartotta és emelte a fuldokló fejét a víz felé, másik karjával pedig a sekélyesebb hely felé uszott.

Kis idő múlva a karaván szerencsésen átjutott a másik partra.

Mindenki a fiatal emberhez sietett, ki csakhamar visszanyerte eszméletét, Clovis Dardentor meg úgy rázta magát, mint az ázott uj-fundlandi.

Jean Taconnat most jött csak tudatára annak, hogy mi is történt vele és hogy kinek köszönheti életét; Dardentor felé nyújtotta kezét, ahelyett azonban, hogy megköszönte volna önfeláldozását, csak annyit mondott:

- „Ez az én szerencsétlenségem.”

Marcel Lornanson kívül senki sem értette e szavak jelentőségét.

Patrice száraz ruhát kerített a táskákból és Dardentor, valamint Jean Taconnat egy bokor sűrűje mögött tetőtől-talpig átöltözött.

Rövid pihenés után a karaván tovább indult és félkilenckor este szerencsésen El-Gorba ért.

XIV. FEJEZET.

Melyben Tlemcent nem nézik meg olyan behatóan, mint azt a város megérdemelte volna.

Sebdon egy kerület fővárosa, tizenhatezer lakossal, kik között kevés a francia.

Fekvése gyönyörű, éghajlata nagyon egészséges és földje mód felett termékeny. Azt mondják, ez volt a benszülöttek Tafróna-ja.

Jean Taconnat persze mindez nem érdekelte, oly kevésbé törődött vele, „mint a lazac a foghúzóval” mondaná Dardentor ur, Patrice legnagyobb szomorúságára.

Bizony Taconnat Jean sem El-Gorban, sem Sebdonban nem tudott megnyugodni. A napnak azt a részét, mikor a karaván a várost szemlélte, ő szobájában töltötte és a világért se mozdult ki onnan.

Marcel Lornans kénytelen volt őt magára hagyni. Senkit se akart látni és senkivel sem akart beszélni. A derék perpignani iránt semmi hálát sem érzett, s még kevésbé tudta azt látszatra szép szóval kifejezni. Sőt ha életmentőjét torkon ragadhatná, legszívesebben megfojtotta volna. Így csak Dardentor ur, Marcel Lornans és néhány más turista tartotta be pontosan az utitervet, amennyiben a várost lelkiismeretesen szemügyre vették.

A hölgyek az izgatottságtól fáradtak és kimerültek, az egész napot pihenésre szánták Marcel Lornans nagy bánatjára, aki Louiset csakis a reggelinél és az ebédnél láthatta.

Egészben véve Sebdonnak nem volt semmi különös nevezetessége és egy óra alatt kényelmesen megnézhetnék. De hát Dardentor ur, minden áron a téglá- és mészégetőket és malmokat akarta látni, noha ezt mindenütt megtehetette Dardentor és kísérete, megkerülték a várost körülkerítő bástya falakat, mely néhány esztendeig a francia gyarmat egyik előretolt állomása volt. Épen szerdai nap volt, a nagy arabs vásár napja. A mi Dardentorunk legnagyobb gyönyörűségére, teljesen lekötötte idejét és érdeklődését.

Másnap, május 19-ikén a karaván korán indult utnak, hogy a negyven kilométernyi utat Sebdontól Tlemcenig még aznap megtehessék.

A Tafna egyik mellékvízének, Qued-Merdjának partján, hagyta el a karaván a várost, a városból és nagyterjedelmű alföldeken, tiszta hegyi patakon, kisebb erdőkön haladt. Egy helyen megreggeliztek, azután Terni falut érintve, a Fekete-hegyeken át, míg végre a Qued-Sakof innenső részén Tlemcenbe értek.

Kényelmes vendégfogadóba szálltak, mert a hosszú ut után a társaság itt harminchat órai pihenőt akart tartani. Utközben Jean Taconnat félrevonult a zajos karavántól, szótlan volt és csak immel-ámmal felelgetett Dardentor urnak apáskodóan szeretettjeljes kérdéseire. Csalódásába némi szégyen is vegyült. Lekötelezettje legyen-e annak, akit ő akart mindenképpen lekötelezni? Miután már egész este óta mogorva volt, akár egy durcás gyermek, ezen nap reggel ezekkel a szavakkal ugrott ki ágyából:

- Nos, mit szólsz a történetekhez, Marcel?

Ez persze semmit sem szólhatott, mert még javában aludt.

Jean fel-alá szaladgált, karjaival hadonázott, majd keresztbe fonta és mindenféle vádaskodásokat hallatott. Na most már vége a jókedvnek, ezentul tragikusan fogja fel a helyzetet.

Előbbi ismételt kérdésére, Marcel Lornans, ki tulajdonképpen csak most ébredt föl, csitítani kezdte Jeant, mondván:

- Mindenekelőtt azt ajánlom, Jean, hogy nyugodjál meg! Ha valakit úgy üldöz a balszerencse, az legjobban teszi, ha megadja magát...

- Vagy eldobja magát! - vetette közbe az epés Jean Taconnat. - Ah ismerem ezt a közmondást, de magamévá nem teszem. Mert már ez igazán sok. A három feltétel közt kettő már beteljesedett: a tűz és víz. És ez a lehetetlen Dardentor, hát nem ő ragad ki téged a tűzből és ránt ki engem a vízből, holott nekünk kellett volna őt mindkettőből kimentenünk! Szerepet cseréltünk hát akaratlanul, mert ő lett a mi megmentőnk. A tűz tégedet, a víz pedig engemet szemelt ki áldozatául.

- Elfogadsz tőlem egy jó tanácsot, Jean?

- Csak ki vele, Marcel!

- Bevallom, hogy az egész dolgot komikusnak találom.

- Komikusnak? Ugyan miért?

- Igen, komikusnak. Még pedig azért, mert ha a harmadik föltétel is beteljesül, t. i. a harc, akkor alighanem Dardentor ur ment meg mindkettőnket.

Jean Taconnat indulatosan toppantott a lábával, össze-vissza lökdöste a székeket és úgy dobolt az ablaktáblán, hogy csörömpölt az egész alkotmány.

A dologban az volt a legkülönösebb, hogy ő ezt a boszuságot éppen nem tetette.

- Látod, öreg barátom, - folytató Marcel, - mégis le kell mondanod arról, hogy Clovis Dardentor adoptáljon téged, mint ahogy én a magam részéről már leszámoltam...

- Soha!

- Annál is inkább, mivel a halhatatlan Perrichon ezen remek utánpótlója ezentúl téged is olyan gyöngéd szeretettel fog szívébe zárni, miként engemet.

- Nekem se a szeretetére, se a tiszteletére nincs szükségem, Marcel, de annál inkább az adoptálására és csavarja ki Mohamed a nyakamat, ha én ennek a módját ki nem találom.

- S hogy sikerüljön ez neked, mikor a véletlen mindig az ő pártján van?

- Semmi sem lehetetlen e világon; csapdákat állítok, betaszítom a legelső folyóba, amelyhez érkezünk, lángba borítom a szobáját, ha szükséges, a házat is, szerződtek egy rabló beduin-csapatot, kik utközben orvul ránk támadnak, vermet árok nekik...

- És magad esel bele, Jean, tudod-e?

- Természetesen, tudom, de...

- És Clovis Dardentor, a jó tündérek kedveltje, a Gondviselés küldöttje, a szerencsefiak példány, kinek ez életben minden sikerül, kire Fortuna asszony mindig csak kegyesen mosolyog, ő fog téged a veremből kihuzni, ő, éppen ő, aki számára Fortuna asszony mindig a sikerre fordítja kerekét.

- Lesz gondom rá, hogy Fortuna önagysága levegye a kezét a kerekéről!...

- Jó, jó, Jean, ne feledd, hogy most Tlemcenben vagyunk!

- Hát aztán?

- Három-négy nap múlva visszatérünk Oránba és azért legokosabb lesz, ha kalandos terveinket sutba dobjuk és szépen jelentkezünk a hetes vadászoknál...

Az utolsó szavaknál Marcel Lornans hangja persze kissé csuklós volt.

- De mondd csak, szegény barátom, - folytatta Jean Taconnat, - hogy Elissane Louise...

- Igen... Jean! Igen! De minek gondoljak erre? Ez egy szép, soha meg nem valósulható álom, De emlékéit mindenestre őrizni fogom, amíg élek!

- Hát már ennyire lemondta róla?

- Én le!

- Ugy látszik, hogy te szakasztott úgy jársz, mint én azzal a reményemmel, hogy Dardentor fogadott fiává legyek. De őszintén szólva, azt hiszem, kettőnk közül mégis csak neked van jobb kilátásod sikerre.

- Éppen nem! Téged kevésbé üldöz a balszerencse, mint engem s azt hiszem, hogy Elissane Louiseből hamarabb lesz Lornans asszony, mint belőlem Jean Dardentor, holott nálam csak egyszerű névcseréről van szó.

Mig a két ifju között a fent leirt párbeszéd folyt, addig Clovis Dardentor Patrice segítségével az öltözködéshez látott. Tlemcent és környékét csak délután szándékozott megnézni.

- Nos, Patrice, - kérde Dardentor ur szolgájától, - mi a véleményed a két párisi urról?

- Jean és Marcel urakról?

- Róluk!

- Azt hiszem, hogy az egyik a lángok közt, a másik a vízben vesztette volna életét, ha az én uram saját élete kockáztatásával ki nem menti őket.

- Kár is lett volna értük, Patrice! Mert mindkettő hosszú és boldog életet érdemel. Szeretetre-méltó modorukkal, vig kedélyük, tudásuk és szellemességük által még sokra viszik az életben! Nemde, Patrice?

- Teljesen osztom uram nézetét! De engedelmével egy megjegyzésem volna, saját megfigyeléseim alapján!...

- Ezt megengedem, ha nem cifrázod nagyon és hosszú lére nem ereszted!

- Talán uram is osztja nézetemet?

- Pakkold ki hát azokat a nézeteket, ne kerülgesd, mint a forró kását...

- Kását! Kását! - motyogá sértődött hangon Patrice.

- No ki vele hát, bökd ki már Isten nevében!

- Megengedi uram, szerény véleményemet nyilvánítsam Désirandelleék fiára, Agathoklesre vonatkozólag?

- Agathoklesre? Jó fiu!... kissé talán, sőt lehet, hogy nagyon is fogyatékos a... mindig a bal lábbal kél, ügyetlen. Azokhoz a fiatal emberekhez tartozik, kik csak a házasesetben fejlődnek férfiuvá. Most még fajankó. Add ide bajuszfésűmet.

- Méltóztassék, itt a fésű!

- De mindenesetre olyan fából van, melyből a legjobb férjeket szokták faragni. Pompás feleséget szemeltek ki számára és meg vagyok győződve, hogy a házasság mindkét részről a legboldogabb lesz. De a te „személyes megfigyeléseidről” még semmit se hallottam, Patrice!
  - Ezeket rögtön nyilvánítani fogom, ha uram kegyesen megengedi, hogy egy kérdést merjek hozzá intézni.
  - Merjél már, no, ha mondom!
  - Mint vélekedik jó uram Elissane kisasszonyról?
  - Óh! ő bájos, elragadó, jó természetű, szellemes, okos, pajkos is, komoly is... nem találok szavakat dicsőítésére... mintahogy a hajkefemet se találom... hová dugtad megint?
  - Itt van a hajkefe! Méltóztassék.
  - S ha én megnősültem volna, nekem is olyan kellett volna...
  - Ilyen hajkefe?
  - Nem, te tökfilkó! Olyan asszony, mint Louise! Annyi igaz, hogy Agathokles nem is tudja, milyen szerencsés órában született, hogy ilyen feleséget kap.
  - Uram, tehát azt hiszi, hogy ez a házasság létrejön?
  - Ez már oly biztos, mintha már az anyakönyvvezetőnél lettek volna mindketten. Különben is ezért a házasságért jöttünk Oránba. Persze, azt reméltem, hogy utközben kissé közelebb kerülnek a fiatalok, no de se baj. Majd csak meglesz az is. Fiatal leányok rendszeren kényeskednek kissé, az már természetükben van. Jegyezd meg, amit most mondok neked: Mához három hétre lakodalom lesz és akkor csodákat fogsz látni, hogy hogyan fogok én táncra perdülni!...
- Patrice kinjában nagyokat nyelt, hogy ura ilyen komoly ünnepélynél „táncra perdülésről” beszélhetett.
- Kész vagyok az öltözködéssel, - mondá Dardentor ur, - de a „saját megfigyelésedről” még egy kukkot se hallottam...
  - Valóban azok sajátjaim és csak azon csodálkozom, hogy uram figyelmét kikerülték.
  - No de most már ki vele, vén szószátyár, hadd halljam „sajátjaidat”.
  - Engedje uram, hogy még egy harmadik kérdést kockáztassak...
  - Még egy harmadikat?...
  - Ha uram kívánja!...
  - Megbolondultál? Minden áron dühbe akarsz hozni?
  - Uram, jól tudja, hogy becses személye iránt ilyen vakmerőségre nem vetemedném!
  - Elsütöd már egyszer azt a harmadik kérdést, vagy sem?
  - Nem figyelte meg, uram, Marcel Lornans viselkedését, mióta Oránból elutaztunk?
  - A kedves Marcelét? Nos hát tulságosan hálás irántam azért a kis szivességért, amit neki tettem és kedves öccsének is, csakhogy az nem tudja ugy háláját kimutatni...
  - Itt kizárólag Lornans urról van szó, nem Taconnat urról, - felelé Patrice. - Nem tűnt fel uramnak, hogy Louise kisasszony mennyire tetszik neki? Hogy többet foglalkozik vele, mint ahogy az egy félig-meddig eljegyzett fiatal léánnyal illő? És hogy Désirandelle ur és asszony nem éppen alaptalan gyanuval viseltetnek Lornans ur iránt.

- És te ezt láttad, Patrice?...

- Uram engedelmeivel...

- Igen, igen, hallottam már én is valamit erről harangozni. Szegény, jó Désirandelle asszony! Bizonyára csupa merő képzelődés az egész!

- Bátorkodom uramat biztosítani, hogy nemcsak Désirandelle asszony vette észre...

- Se az egyik, se a másik nem tudja, hogy mit beszél, - válaszolta Clovis Dardentor. - És ha tényleg úgy volna, mi lenne ebből? Én egyszer megígértem, hogy Louise és Agathokles egy pár lesz és amellet maradok, punktum.

- Bármennyire sajnálom, hogy nem oszthatom uram véleményét, én mégis saját nézetemnél maradok.

- Ám maradj és szedd kottára!

- Olyan kottára, mi az emberek vakságáról szól, - felelte Patrice hűvös hangon.

- De hiszen ez üres beszéd, ennek se füle, se farka nincs, hogy az én kis Marcelem, kit én az égő kocsi lobogó lángjaiból mentettem ki, hogy az Elissane Louisera vetette volna szemét; az éppen olyan badarság, mintha a falánk Oriental megkérte volna Louiset.

- Oriental urról egy szót se szóltam, - válaszolta Patrice. - Oriental urnak az egész dologhoz semmi köze, ez kizárólag Marcel Lornans ur dolga.

- Hol a köcsögöm?

- Az ur köcsöge?

- Nos igen, a kalapom?

- Nagyságod kalapja, az itt van, nem a... - felelé Patrice megbotránkozással.

- És ne feledd el, Patrice, hogy neked most eljárt a szád, anélkül, hogy sejtenéd a dolgok mibenlétét és hogy szörnyen blamiroztad magad.

Dardentor ur kalapját véve otthagya az elképedt Patricet.

Látszólagos nyugalma dacára, mégis mintha Dardentor ur nem volna többé oly biztos a dolgában. Mit tehetett ő arról, hogy az a hülye Agathokles nem haladt előre? És a szegény Désirandelleék talán csak nem akarják felelősségre vonni Marcel Lornans gondolataiért, ha ugyan tényleg olyan vakmerő reményeket táplál. Némely apró, jelentéktelen dolgokra mintha most ő is emlékeznék. Mindenesetre ezentul nyitott szemekkel fog reájuk figyelni.

A mai reggeli alkalmával semmit se vett észre Clovis Dardentor. Marcellt kissé mellőzve, tüntető nyájassággal foglalkozott Jean Taconattal, „legujabb megmentett”-jével, csakhogy az kedvességeit éppenséggel nem vette tudomásul.

Elissane Louise végtelenül szeretetreméltó volt Dardentor urhoz s talán ez volt az oka, hogy egyszerre az a gondolat támadt elméjében, hogy hiszen ez a gyönyörű bájos leány csakugyan nem illik Agathokleshez és hogy úgy illenének egymáshoz, mint a cukor és a só.

- Dardentor ur! - szólalt meg a csemegénél Désirandelle asszony.

- Parancsol, mélyen tisztelt barátnőm? - kérde Dardentor ur.

- Tlemcen és Sidi-bel-Abbés között nincs valami vasuti összeköttetés?

- Még csak épülőfélben van.

- Az bizony nagy kár!

- Miért?

- Mert én és Désirandelle ur vasuton szeretnénk visszatérni Oránba.

- Ugyan mi okból? - mondá Dardentor ur, - hiszen az Abbésig való ut nagyon kitünő, nem megerőltető, nem is veszélyes.

Beszéd közben mosolyogva Marcel Lornansra pillantott, ki nem vette észre és Jean Taconnat-ra, ki fogait vicsorgatta, mintha harapni akarna.

- Valóban, - szólalt meg most Désirandelle ur. - Az ut nagyon megviselt bennünket, nagyon szeretnők megrövidíteni, Elissane asszony és kisasszony is úgy gondolkoznak..

A mondat befejezése előtt Marcel Lornans és Louise önkéntelenül egymásra néztek. Dardentor ur figyelmét most az egyszer nem kerülte ki e beszédes szempillantás. Eszébe jutott valamelyik költő gyönyörű mondása, hogy az Isten a nőnek azért adott száját, hogy beszéljen, szemet pedig azért, hogy feleljen. Vajjon milyen feleletet adtak Louise szép szemei Marcel-nak?

- Ördögbe is! Ördögbe is! - dörögte magában.

Azután hangosan folytatá:

- Mit akartok, kedves barátaim, a vasut még nem közlekedik, a karavánt pedig kiszabott kerékvágásából kikökkenteni nem lehet.

- Nem indulhatnánk már ma tovább? - kérde Désirandelle asszony.

- Ma tovább indulni? - szörnyülködött Dardentor ur, - anélkül, hogy megtekintenénk Olemeent és pompás zsinagógáit, sétatereit s mindazokat a csodadolgokat, amikről a vezető mesélt? Hiszen ehhez két nap sem elegendő!

- A hölgyek nagyon ki vannak merülve, - felelt fagyos hangon Désirandelle ur Dardentornak - és én is itthon maradok, hogy szórakoztassam őket. Mi egyszer körülnézünk a városban, ez untig elég. Önt persze nem tartóztatjuk, ön mehet fiatal barátaival, kiket részint az égő kocsi lángjaiból, részint az örvény hullámaiból kimentett; önök természetesen alaposan megnézhetik Tlemcent és pompás környékét. De ugy-e, holnap korán reggel tovább indulunk?

No ezt ugyan megmondotta és Dardentor ur, ki Désirandelle időnkénti célzásait nem igen tudta megemésztetni, észrevette, hogy Marcel Lornans és Elissane Louise egymásra nézve elsápadtak. Nem akarván itten szóvitába keveredni, egy futó pillantást vetve a fiatal leány kissé elborult arcára.

- Jean! Marcel! velem jöttök?

- Megyünk! - felelé Marcel.

- Utóvégre még tegezni fog bennünket, - dörögte Jean megvetőleg.

A fenforgó események következtében akarva, nem akarva, Clovis Dardentort kellett követniük.

Agathokles közben kiszabadult családjá köréből és Oriental urral valamennyi cukrászdát és csemegeboltot végigjárta. Az asztronómiai társaság elnöke inyenc hajlamokat fedezett fel benne.

Nyomott kedélyhangulatuk miatt fiatalembereink vajmi keveset törődtek Tlemcen nevezetességeivel. Meg se nézték az arabok híres Bab-el-Gharb-ját, mely az Isser közepén, a Tafua vize által alkotott félkörben fekszik és oly gyönyörű szép, hogy méltán az afrikaiak „Granadájá-

nak” nevezhető; de rómaiak ősrégi, most elhagyatott Pomeriáját, melynek helyén később a mostani modern Tlemcent épült. Kezében az „uti kalauzzal”, Dardentor abból citált a két párisinak, hogy Tlemcen már a tizenötödik században a berber-fajok uralma alatt, teljes virágzásban állott és kitűnt nagyszerű kereskedelme, művészete, tudományos intézményei és fejlett ipara által; hogy már 25.000 volt lakosainak száma s hogy ma is ugyanannyi van, kik közül háromezer francia és zsidó. Algir ötödik városának számítható, hogy 1553-ban a törökök, 1836-ban a franciák hódították meg, később Abd-el-Kader visszafoglalta, de 1842-ben végleg francia fönhatóság alá került, hogy katonai szempontból a marokkói határon fontos szerepet játszik.

Mindez nem érdekelte a két párisit, akik csak szórakozott szavakkal feleltek Dardentor ur megjegyzéseire. Az érdekes férfiú már azt gondolta magában, hogy jobb lett volna ezt a két néma hangszert otthon hagyni, hadd dűnnyögjenek odujokban. Csakhogy ő a két fiut szerette és most is igyekezett kedvükben járni.

Mindamellett ellenállhatatlan kedvet érzett hogy odakiáltson Marcel Lornansnak, hogy: Ki vele, ami szíveteket nyomja, tárjátok fel előttem, hogy én is olvashassak benne. Talán csak nincs bajtok?

De mégsem tette! Minek is? A praktikus gondolkozású, számító és okos Elissane asszony úgy sem fogadná vejét a szegény fiatalembert. És ő maga?... hiszen ő Désirandelleék régi barátja...

A fentemlitett tényállás következtében Dardentor sem élvezte kellőképpen a város gyönyörűségeit, pedig ez páratlan volt a maga nemében, nyolcszáz méter magas fekvésével, a Terni hegy lejtőjén bájos látványt nyújt; számtalan szőlőivel, virágzó kertjeivel, százesztendő diófáival, buja levelű terpentinfenyőivel, nem is szólva rengeteg sok gyümölcsfáiról. A francia kormány igen hathatós jóindulattal istápolja a város gépezetét. Tanuskodnak erről a közraktárak, árucsarnokok, malmok és szövőgyárak, főleg ahol a fekete burnuszokat készítik. Dardentor ur a Cavaignac-tér egyik boltjában emlékül pár igen csinos papucsot vásárolt.

- Az ön lábára talán kicsinyek lesznek ezek a papucsok. - jegyzé meg gunyos hangon Jean Taconnat.

- Terringettét! - akadékoskodott Clovis Dardentor.

- És kissé drágák is talán?...

- Az vesz, akinek telik!

- Kinek szánta? - kérde Marcel Lornans.

- Egy csinos kis teremtnak, - felelé Clovis Dardentor hamiskás szemhunyorgatással.

Szegény Marcel Lornans ezt a fényűzést ugyancsak nem engedhette meg magának, ha mindjárt egész utiköltségét is szívesen rászánta volna, hogy Louisenak szép emléket vehessen.

Tlemcennek nem csak az ipara, kereskedelme és közlekedése érdekes, lévén az a nyugati és keleti kereskedelem találkozó helye; de a régiség-buvárok örömeire sok történelmi nevezetessége is van. Itt-ott az arabs építészet számos emlékeire akadunk, - igaz, ma már csak nagybárra romok, de annál érdekesebbek; a régi várat ma négy kilométer hosszú várfal zárja körül kilenc kapuval. A mór negyed szűk utcái, hatvan rombadőlt mecsetjével igazán megtekintésre méltó. A két fiatalember akarva, nem akarva, kénytelen volt megnézni a híres Mechour nevű citadellát; egy a 12-ik századból származó régi palotát; a Kissariát, mely egykor a genuai és provenciel kereskedők találkozó helye volt, most pedig a pahik lakóbányája. Továbbá a moseakat, számtalan fehér minaretekkel, alacsony mozaik-oszlopokkal, gazdag festmények és fayenceokkal. A Djana-Kebir, az Abdul-Hassán moscheeját, melynek hármastolvát Onyx-

pillérek tartják s melyben most az arab fiatalság irni, olvasni és számolni tanul s hol egykor az utolsó granadai király Boabdi, örökre lehunyta szemeit. Azután hármában bejárták a város utcáit, szabályozott tereit, továbbá azt a városrészt, hol a benszülöttek és az európaiak modern házai vannak. Mindenütt szökőkutak ékesítették a tereket. Legszebb a Szent Mihály-téren volt. Mielőtt visszatértek a szállóba, gyönyörű kilátást élveztek a négy fasoros Mechauri-teraszról, ahonnan a környék teljes tájképét lehetett látni.

Tlemcen többi szomszédságait illetve, ugymint parasztfalucskáitól Sidi-Ao-edés-Salam és Sidi-Dauditól El-Ovid zugó huszonegy méter magas vizesését, valamint egyéb nevezetességekről Clovis Dardentornak az idő rövidege miatt le kellett mondania és csupán könyvből magasztalta és csodálta azokat.

Mert bizony Tlemcen oly gazdag mindenféle látnivalókban, hogy több napot kellett volna azok tanulmányozására szentelni; ezt azonban Désirandellék miatt nem lehetett megtenni, mert azok makacsul ragaszkodtak ahhoz, hogy minden áron mielőbb visszatérhessenek Oránba. És dacára, hogy Dardentor a karaván előtt nagy tekintélynek örvendett, marasztaló indítványt még se mert tenni.

- Nos, kedves Marcelem és Jeanom, mi a véleményük Tlemcen felől?

- Oh elég csinos város - volt az egyik szórakozott felelete.

- Igen, csinos! - tette hozzá a másik, alig mozgatva ajkait.

- No lássák, kedves, vig pajtásaim, ugy-e, hogy okosan cselekedtem, mikor a tűzből és vízből gallérunknál fogva kiráncigáltam önöket? Ily sok szép és érdekes dolgot nem láthattak volna Tlemcenben.

- Ön saját élete kockáztatásával mentette meg a mienket, - mondá Marcel Lornans és legyen meggyőződve, hogy hálánk...

- Mondja csak Dardentor ur, - szakította félbe társát Jean Taconnat, - szokás az önnél, hogy mások életét...

- Igen! Igen! - megtörtént az már velem sokszor, hogy mások életét megmentettem s ha akarnám egy csomó érdemkereszt ékesitené a mellemet... Ennek az a következménye, hogy senkit se fogadhatok fiammá, bármint szeretném is azt.

- Persze, ön volt mindig a megmentő, nem más, - mondá Jean...

- Ugy van, fiacskám! - válaszolt Clovis Dardentor, de most szaporábban szedjük lábainkat.

Aztán gyors léptekkel siettek a szállóba. Az ebédet nem a legjobb hangulatban ették végig. Az asztaltársaság tagjai úgy tettek, mintha már mindegyiknek utra készen volna a batyuja.

A csemegénél a perpignani Louisének átnyújtotta a néki szánt papucsokat.

- Tlemceni emlékül, kedves kisasszony! - mondá meleg hangon.

Elissane asszony nyájas mosolylyal köszönte Dardentor figyelmét, míg a Désirandelle-család gunyos ajkbigyesztéssel vonogatta a vállát.

Louise arca felvidult és csillogó szemekkel fordult a perpignanihoz:

- Köszönöm, Dardentor ur! De engedje, hogy megöleljem!

- Teringettét! - hiszen azért vásároltam! Egy csókot - egy pár papucsért!

S a fiatal leány örömtelt szívvvel megölelte Dardentor urat.

XV. FEJEZET.

Melyben a törvénycikk három feltétele közül kettő beteljesedik.

Őszintén szólva, legjobb is volt, az algiri vasutársaság által rendezett körutazást most már befejezni, mert bár a kezdete nagyon kecsegtető volt, a vége - legalább is a Dardentor-csoportra nézve, kicsit kinos jellegű színezetet nyert.

Mikor Tlemcenből elindultak, a karaván csak félannyi tagból állott, mert a turisták egy része még pár napig e szép és kedves városban maradt, hogy kedvükre tanulmányozhassák. Ezekkel visszamaradt Derivas is, Dardentorékkal pedig Moktani indult el május 22-ikén korán reggel, Sidi-bel-Abbés felé véve az utat.

Oriental Eustache ur is hozzájuk csatlakozott, mert úgy látszik, nagyon sietett vissza Oránba. Hogy tudományos jelentést akar írni a kirándulásról, azt Dardentor ur és társai, aligha hitték volna neki. Hiszen a jeles férfiú csak távcsövével nézegette az égboltozat néhány pontját, többi műszereihez hozzá se nyult, azok kizárólagában szépen pihentek.

A karaván eszerint csak két személyszállító-kocsiból állott. Az egyikben ültek a hölgyek és Désirandelle ur, a másikban Eustache Oriental és Agathokles, akit ugyancsak megviselt az öszvér hátán való utazás. Két benszülött szolga vitte a podgyászt és az élelmiszereket. Most már csak egyszer akartak étkezni és pedig Tlemcen és Lamoriesére falu között, hosszabb éjjeli pihenőt tartottak, másnap estére Sidi-Bel-Abbést akarták elérni, ott feloszlik a karaván és mindenki saját tetszése szerint vasuton térhet vissza Oránba.

Clovis Dardentor és Moktani természetesen tovább is a tevék hátán utazott, ép úgy a két párisi is lóháton; ezek mind pompás és semmiféle panaszra okot nem szolgáltatató állatok voltak.

Tlemcenből Sidi-bel-Abbésig széles országut vezet, ez Tlelatnál elágazik és Oránt Algirral köti össze. Tlemcentől Sidi-bel-Abbésig kilencvenkét kilométert kell megtenni, mi kétnapi utazásnak felel meg. Ez az út sokkal szebb és változatosabb, mint a dél-oráni Saida és Sabdon között; nem volt ugyan annyi erdőség, de annál több szántóföld, gyarmattelep a Cheney és az Isser-folyókkal. Utóbbi, Algir nagyobb folyói közé tartozik. Mennyire megváltozott a turisták hangulata. Azok, akik oly pompás kedvvel és hangulatban indultak el Oránból, akiknek a karaván összeállítása után csak fokozódott az egyetértése és összetartása, most egészen elidegenedtek egymástól. Désirandellék csak Elissane asszonynyal beszélgettek s Louise kénytelen volt sok oly dolgot hallani, ami néki épenséggel nem tetszett. Marcel Lornans és Jean Taconnat nagyon elborult kedélyvel cammogott a perpignani után, kérdéseire és megjegyzéseire alig adtak feleletet.

Szerencsétlen Dardentor! - úgy látszik, őt okozták mindenért Désirandellék azért, mert nem segédkezett nekik Louise és Agathokles házasságát létre hozni; Elissane asszony ugyanez okoknál fogva, Marcel Lornans, mert szerelmét nem pártolta, Jean Taconnat pedig azért, hogy fordítva állt a dolog s nem ő menthette meg Dardentor életét, hanem ez az övét. Szóval, Dardentor úgy trónolt a tevé hátán, mint egy valóságos bűnbak. Csak a hűséges Patrice tartott ki mellette. Mintha azt akarta volna mondani:

- Lásza, lásza jó uram! Szolgája nem csalatkozott és jól látott.

De szólni, nem szólt semmit, mert előre borsózott a háta, ha Dardentor válogatlan kifejezéseire gondolt.

No, de Clovis Dardentor, azért nem ment fejével a falnak.

- Soh'se busulj Clovis! - mondogatta magában, nem vagy te adósa ezeknek a papagájoknak, nem tartozol nekik semmivel. Miért törnéd te a fejedet, ha az ő tervük nem sikerül? Nem te vagy az oka, hogy Agathokles közönséges veréb, holott szülei őt főnixnek tartják s mi csodálni való van azon, hogy Louise tolláról ismerte meg a madarat? Tisztán látni, ez a fő! Hogy Marcel Louiset szereti, azt már kezdem gyanítani. De csak nem mondhatom: Jertek ide gyermekeim, áldásom reátok?! No meg Jean, az a jóképű és jókedélyű Jean! Mi üthetett hozzá? Jókedve csak nem fult a Szár vizébe? Isten bizony! - azt kell hinnem, hogy haragszik reám, amiért az életét megmentettem. Isten ucsce, mind egy dudából fujnak. No de majd csak elbánok én velük.

E pillanatban Patrice leszállt a kocsiról, hogy valamit mondjon Dardentor urnak.

- Dardentor ur! - attól félek, hogy nemsokára esni fog, nem volna jobb...

- Ah mit, jobb a rossz időjárás, mint semmiféle időjárás..

- Mint micsoda? - kérde Patrice, ki sehogy se tudta megérteni ezt a furcsa axiómát... Ha talán uram...

- Fogd be a szádat!

Patrice hamarabb kuszott fel a kocsira, mint azelőtt le.

A Tlemcentől Ain-Fezzáig terjedő tizenkét kilométernyi utat meleg, zivataros esőben tették meg. Ennek megszűntével egy már előre kijelölt és számos vizesés folytán hűs levegőjű szakadéokban megreggeliztek. A régi bizalmas hangulat elpárolgott s az arcokról bizonyos kényszeredettségek voltak látható. Ugy ültek egymás mellett, akárcsak a szállóbeli társasétkezések merőben idegen vendégei, akik sem azelőtt nem ismerték egymást, sem többé találkozni nem fognak. A Désirandelle-ek bosszus pillantásai következtében Marcel Lornans nem mert Elissane Louisera tekinteni. Jean Taconnat sem számított már valami váratlan kedvező eseményre s titkon szidta a civilizáció áldásait, az országutakat, kitünő töltéseit stb.

Clovis Dardentor megkísérelte néhányszor a régi kedélyességét felujtani, igyekezete azonban kárbavesztett s szellemének élcis sziporkái csütörtököt mondtak:

- No ezek már igazán untatnak engem! - dohogott magában.

Tizenegy óra felé ismét felkerekedtek. Eleinte a Chouly hidján mentek át, azután egy erdő mentén kőbányák közelében, majd Hadjár-Roum romjai mellett és végül ugy este hat óra tájban minden baj nélkül elérték Lamoriciére külterületét.

A tlemceni tartózkodás után a kétszáz lelket számláló s a híres tábornok nevét viselő Ouled-Mimounban időzni eszükbe sem jutott. Különben is egyedüli nevezetessége hűvös termékeny völgye. Kényelem nélküli vendéglőjében ugynevezett „lágú tojást” tálaltak fel. Ezek azonban borzasztó kemények voltak, de szerencsére a társaság ügynöke már nem volt velük, különben ismét kényes kifakadásoknak lehettek volna fültanuja. Étkezés után a benszülöttek hangversenyét kellett még elszenvedniök, mert bár szívesen lemondottak volna róla, de a rossz kedvet, mely Dardentorra is átragadt, nem merte senki sem fokozni.

A gyarló hangversenyt a vendéglő nagy termében tartották meg.

Állott pedig ez az u. n. „rouba”-ból, vagyis három különböző arabs hangszerből. A „tebeul”-t vagyis a dobót vékony fapálcikákkal verdesték. A fémről készült „rheita” éles hangja a gyereksípokéhoz hasonlított. A harmadik a „knera” volt, vagyis száritott állati bőrrökkel bevont uri tök. A „route”-t olykor talán kecses táncsal is kísérik, ma azonban ez is elmaradt.

A kis ünnepség végeztével Dardentor teljes torokkal elkiáltotta magát.

- Gyönyörű... egészen elbájolt!

Miután az ellenkezőjét senki sem merte állítani, Moktani által kifejeztette elismerését s a benszülötteknek bőséges borralót adott.

Amig a perpignani meglegedettsége valószínűleg csak színlelt volt, addig a társaság egyik tagja bizonyára igaz örömmel gondolhatott vissza a „rouba”-ra, mert a két pajtás közül az egyik Elissane kisasszony mellett foglalva helyet, eluttoghatta a fiatal leányban élénk visszhangot keltő vallomásait.

Az ut befejeztét türelmetlenül váró turisták másnap már korán reggel elindultak Lamoriciére felé s Ain-Tillout-ig az épülőfélben levő, mintegy száz kilométernyi vasutvonal mentén haladtak. Itt az ut északnyugatra kanyarodott s nem messze Sidi-bel-Abbés közelében egy másik, szinte építés alatt álló s Dél-Orán felé vivő vasuti vonalat kerestek. Kocsi, ló egyaránt a legnagyobb sietséggel haladt, csakhogy még aznap célhoz érjen.

Kedélyes csevegés, érdekes látnivalók, a római és a barbár idők romjai nem tartóztatták a karavánt.

Igen meleg volt, de szerencsére a perzselő nap sugarait egy felhőréteg enyhítette. Így haladtak fátlan mezőkön, árnyékban szükölködő sikságon.

Tizenegy óra volt, amikor a karaván a vezető intésére megállott. Ha balra tovább mennek, úgy az Ouled-Mimon erdeiben ily rövid pihenésre igen alkalmas helyet találhatnak. De kerülőt tenni igazán nem volt tanácsos.

Igy tehát apró csoportokra oszolva az utmenti töltésen, mindnyájan letelepedtek s csendben elköltötték reggelijüket. Louise-nak természetesen Désirandelle-ékhoz és Elissane asszonyhoz kellett telepednie. A második csoportot Marcel Lornans és Jean Taconnat alkotta. Marcel nem mert a fiatal leányhoz közeledni, csak gyengéd pillantásokat lövelt feléje, mit az bizonyára hálával fogadott. Lamoriciéből való elindulásuk óta ők ketten valószínűleg előbbre jutottak már, mint a karaván, céljuk pedig aligha lehetett Sidi-bel-Abbés.

Végül a Dardentor-csoport, amely csupán nevének érdemes viselőjéből állott volna, ha egyéb társaság hiányában Oriental urával meg nem egyezik.

Igy egymás mellett üldögélve, mindenféléről csevegtek - különösen a minden esemény nélkül végére járó utjokról. Késés vagy komolyabb baleset nem fordult elő. A turisták legfeljebb - különösen az asszonyok - kissé elfáradtak. Sidi-bel-Abbés-ig még csak hat órájuk volt s akkor azután már nincs más hátra, mint egy elsőosztályu szakaszba ülni s hamarosan visszautazni Oránba.

- Meg van elégedve? - kérdé Clovis Dardentor az asztronomushoz fordulva.

- Teljesen - Dardentor ur - felelé az asztronomus. A körutazást kitűnően rendezték s az élelem kérdését még a leghitványabb faluban is ügyesen megoldották.

- Ugy látszik, ez a kérdés önt különösen érdekelte?

- Bizonyára, sőt mi több, utközben alkalmam nyílt néhány újabb élelmicikket beszerezni, amikről sejtelmem sem volt.

- Engem természetesen ilyen abrak...

- Hm! - köhintett az urát kiszolgáló inas.

- ...a „goszter” vagyis a gyomor nem érdekel - vélte Clovis Dardentor.

- Nézetem szerint - válaszolá Oriental ur - a test jó karban tartása miatt éppen ez a legfontosabb kérdés.

- No hát, kedves uram, be kell vallanom, nem konyhaművészeti készségére, hanem csillagászati megfigyeléseire számítottunk.

- Asztronomiára? - ismétlé Oriental ur.

- Arra bizony, mert ha például vezetőnk véletlenül eltévedt volna s mi esetleg az ön tudományára szorulunk, vagy magánméréseire, amelyek segítségével a helyes irányt megtalálhatjuk...

- Én napmagasságot mértem?

- Persze! Nappal a napot, éjjel a csillagokat, illetőleg azok, declinációját.

- Miféle deklinációt, talán „rosa, rosae, rosam, rosa”...

- Kitűnő! - tört ki hangos hahotában Dardentor ur, anélkül, hogy a többieket elragadta volna.

- Ugy értem, hogy a műszereivel, mint például a tengerészek a sextanssal, amilyen bizonyára az ön táskájában is található.

- Az én utitáskámban sextans?

- No igen, hiszen ön a montelimari-i asztronomus társaság elnöke, nemde?

- A g a s z t r o n ó m i á n a k, kedves uram, a gasztronómiának! - felelt öntelten Oriental ur.

- Ez az annyi eddig érthetetlen dolognak nyitját adó felelet még Jean Taconnat bus arcára is derűt csalt.

- Ez a tökfilkó Patrice, mondta nekünk az „Argoles” földéjzetén...

- Hogyan? Az ur nem asztronomus? - kérde az érdekes szolgál.

- Nem... Gasztronomus... De süket fajt? Gasztronómus.

- Akkor félreértettem a vendéglőst - mentegetődzött Patrice - ez mindenkivel megeshetik!

- És én elhiszem - kiáltá a perpignani - én Oriental urat annak tartottam... s mégis csak egy... a falba verném a fejemet. Elpárologj innen, Patrice, elhord az irhádát!

Félreértése, de még inkább a kifejezés sértő volta miatt zavartan elkullogott. „Hord el az irhádát” ilyen kifejezéssel vele szemben ura még soha sem élt s habár először és utoljára történt is, elhatározta, hogy új állás után néz... lehetőleg a francia akadémia valamelyik tagjánál, akinek beszédmodora válogatottabb... természetesen nem Zolánál...

Jean Taconnat is közbe lépett.

- Bizonyára megbocsát néki, Dardentor ur? - kérde tőle.

- Ugyan miért?

- Mert ilyesmiért még nem akasztottak fel senkit. A gasztronómus is csak asztronómus, csakhogy g-vel a nyakán.

Clovis Dardentor nevetett.

- Oh ezek a párisiak. Velük nem lehet boldogulni!... Értik a csiziót! Bár a perpignanibeliak sem tökkel ütöttek, ilyesmi Perpignanban még sem fordul elő.

- Meghiszem - gondolá magában Jean Taconnat - csak az a bogarunk, hogy mindenáron életmentőkként szeretnék szerepelni.

Nemsokára folytatták az utat. Az előbbi alfaültetvényeket gabona földek követték. Egy óra tájban a lamtaci tanyákhoz értek; a közelében levő kis mellékut köti össze az Ais Te-monchentből vezető nagy kereskedelmi utat a Sidibel-Abbés-be vezető országúttal. Három órakor a Mouseu hidjához jutottak, ahol a hasonló nevű Qurd egyik mellékfolyócskájával egyesül s négy órakor ahhoz a keresztúthoz, hol Sidi Kreleds alatt, néhány kilométernyire Sidi-Lhassentől a Sig folyó nevet Mekerra-ra változtatja.

Sidi-Lhassen hatszáz lelket számláló részint német, részint benszülött lakosságu erődítménynél nem állottak meg.

Körülbelül fél ötkor a karaván élén haladó vezető tevéje megtorpant és semmiféle ösztökélésre, nógatasra sem engedelmeskedett, hanem folyton hátrált. Ugyanakkor a két párisi lova is visszahökkenett s rémült nyerítést hallattak. Sarkantyú és zabola dacára a kocsik felé nyomultak, amelynek lovai szinte nyugtalankodtak.

- Mi történt? - kérde Clovis Dardentor.

Ugyanakkor az ő tevéje orrlukait tágitva szinte szimatolt s ösztönszerűleg térdre ereszkedett.

Kérdésére a közeli fenyves sűrűjéből minden kétséget kizáró, egyidejű két ordítás adott választ.

- Oroszlánok! - kiáltá a vezető.

A karavánt természetesen rettegés fogta el. Ilyen fenevadak... közvetlen közelben... fényes nappal talán már ugrásra készen.

Elissane asszony, Désirandelle ur és Louise a legnagyobb rémülettel ugráltak le kocsijukról, mert az öszvérek már-már elszakították az istrángot is.

A hölgyek, a két Désirandelle úgy mint atyja és fiú valamint Oriental ur egészen ösztönszerűen először is vissza akartak futni a néhány kilométernyi távolban levő erődítménybe.

- Egy tapodtat sem - kiáltá azonban Clovis Dardentor oly parancsoló hangon, hogy önkénytelenül mindenki egedelmeskedett.

Désirandelle asszony különben rögtön elájult. A tevéket és lovakat a vezetők s benszülöttek egymásba összekötözték, ezek tehát meg nem szökhettek.

Marcel Lornans a második kocsinhoz futott s Patrice segítségével fegyvereket és revolvert hozott. Valamennyit rögtön meg is töltöttek.

Dardentor és Marcel Lornans a puskákat Jean Taconnat és Moktani a revolvereket ragadták meg. Mind a négyen az út kanyarulatánál egy terpetin fenyőcsoportnál állottak föl.

Itt ezen a kietlen tájon nem számíthattak semmiféle segítségre.

Ujból felhangzott a fenyegető ordítás s egyidejűleg két oroszlán jelent meg az erdő szélén.

Hatalmas példányú him és nőstény oroszlán volt. Sárgás szőrűk élénk ellentétben állott a fák sötétzöldes hátterével.

Vajjon megtámadják-e a karavánt, amelyre már is villámló tekinteteket vetettek, avagy megijedve az ellenfél számbeli túlsúlyától, visszavonulnak a sűrűbe s az utat szabadabbá teszik?

Eleinte csak nagy lassan, néhány lépést tettek előre, miközben halk morgást hallattak.

- Senki sem moccanjon! - szólt Dardentor figyelmeztető hangon - mi majd végzünk velük.

Marcel Lornans egy pillantást vetett a fiatal leányra, aki ugyan magához tért már az első rémületből, de azért mégis mindig halotthalványan és eltorzult arcvonásokkal igyekezett édesanyját megnyugtatni. Ekkor Marcel és Jean mintegy tíz lépéssel Clovis Dardentor és Moktani mellett teremtettek.

Mivel a bestiák közeledtek, egy perccel későbben eldőrdült az első lövés. A perpignani vette célba a nőtény oroszánt, de szokott biztonsága ezuttal cserben hagyta s a golyó csak az állat nyakát surolta, amire ez rettenetes orditással a férfiakra vetette magát. Amikor e pillanatban a him is támadólag lépett fel, Marcel Lornans is tüzelt.

- Én ügyetlen! - kiáltá Dardentor ur elhibázott lövése felett bosszankodva.

Marcel Lornans a him oroszán vállát találta el, tehát nem kellett magának szemrehányást tennie. Csakhogy a lövés erejét a vastag sörény gyengítette, úgy, hogy nem volt halálos s a bestia fokozott dühvel rontott előre. Tacconnat három revolverlövése hatástalan maradt.

Mindez néhány másodperc alatt lejátszódott s még mielőtt fegyvereiket újra megtölthették volna, a vadállatok már a főcsoporthoz értek.

Marcel Lornanst és Jean Tacconnat a nőtény földre döntötte s karmait már-már reájuk emelte, amidőn Moktani golyója pillanatra visszahököltette. A támadást megújítva azonban újból a földön heverő két ifjura vetette magát.

Dardentor ur fegyvere másodszor is eldőrdült. A golyó a nőtény mellét érte ugyan, de nem a szívet s ha a két rokon hirtelen felemelkedve kissé félre nem ugrik, aligha menekszik meg.

A súlyos sérülés dacára a nőtény dühétől még mindig tartani kellett. Az oldalán álló him, vele együtt az ellenfelekre tört. A helyzet borzalmát a lovak, öszvérek és tevék halálos félelme csak még növelte.

A két fenevad Moktani a földre teperte s vértől boritva mintegy husz lépésnyi távolságra cepelte. Jean Tacconnat revolverrel kezében és Marcel Lornans újból töltött fegyverével az ut kanyarodója felé siettek. Ekkor majdnem egyidejűleg eldőrdült két lövés a nőtényt végleg leterítette. Még egy hatalmasat ugrott s azután összeesett.

Husz lábnyi rettenetes hosszú ugrással a him most Dardentorra rontott, akinek ideje sem lévén fegyvereit használni, a földre zuhant s a bestia testének sulya alatt majdnem összeroppant...

Jean Tacconnat három lépésnyire közeledett a fenevadhoz - bizonyára nem is gondolva ama paragrafusra, elsüti revolverét, amely a legnagyobb szükség pillanatában... csütörtököt mondott...

A rémülettől megveszett lovak, öszvérek, tevék szétépték kötőfékeiket s a mezőkön szerte száguldoztak. Moktani, aki fegyvereit elveszítette, ismét a lejtő felé vonszolta magát, míg Désirandelle ur, Oriental ur és Agathokles maguk is fogvacogva a hölgyek előtt állottak...

Clovis Dardentor nem tudott feltápáskodni s az oroszán már-már mellébe mélyesztette éles karmait, amidőn az utolsó lövés eldőrdült...

Átlőtt fejvel tántorodott vissza a bestia s kimulva zuhant a perpignani oldala mellé.

Elissane Louise volt az a hősnő, aki a halálos veszedelemből megmentette Dardentort. Louise megtalálta Moktani revolverét s a fenevad közvetlen közeléből tüzelt.

- Megmentett... ön mentett meg! - kiáltá Dardentor. - És ezek a fenevadak nem voltak ám juhbőrbe bújtatott, kereken guruló oroszánok!

A mellette heverő állatok királyának sem vált volna szégyenére az az ugrás, amelylyel most talpra állott.

Ami tehát sem Jean Taconnatnak, sem Marcel Lornansnak nem sikerült, megcselekedte a fiatal leány. Igaz ugyan, hogy ereje azután rögtön elhagyta s összeesett volna, ha Marcel karjainál fel nem fogja és édesanyjához nem vezeti.

Minden veszély elmúlt! Clovis Dardentor szívből jövő forró köszöneten kívül Louise Elissane-nak egyebet nem is mondhatott.

Azután Patrice-val rögtön az elszökött lovak és öszvérek elfogására sietett. Mivel az oroszlán pár kimulása folytán az állatok rémülete szünőben volt, már maguktól is visszafordultak, s a feladat így könnyen sikerült.

A derekán és karján súlyosan sérült Moktanit kocsira fektették, Patrice-t pedig gazdája a vezető tevének két pupja közé ültette, ahol is éppen olyan született sportsmannek bizonyult, mint a telivér lovak hátán.

Amidőn Marcel Lornans és Jean Taconnat ismét lóra ültek, az utóbbi ezt mondá az elsőnek:

- Nos látod... még itt is ez a kelet-pireneusi ujfundlandi mentett meg mindkettőnket! Ilyen emberrel szemben még az almafa sem virit reánk!

- Nem ám! erősítette Marcel Lornans.

A karaván újra folytatta útját. Fél órával utóbb elérte Sidi-Lhancen-t, s este hét órakor Sidi-bel-Abbés legjobb szállójában már megpihenhettek.

Mindenekelőtt orvost hívtak, aki Moktanit rögtön kezelés alá vette, s mindnyájuk örömére kijelentette, hogy sérüléseinek nem lesznek komolyabb következményei.

Nyolckor közösen megvacsoráltak... ugyancsak csendes étkezés volt, amely alatt szinte titkos megjegyzéssel, a fenevadakkal átélt kalandjukról egy szót sem ejtettek.

Asztalbontás után azonban felállt Dardentor ur és szokatlanul komoly hangon fordult Louise felé:

- Kedves kisasszony, - kezdé Dardentor, - ön megmentette életemet...

- Ne szégyenitsen meg Dardentor ur, szakítá félbe őt, nagy pirulások között a fiatal leány.

- Igen megmentette... még pedig oly küzdelemből, amelyben az ön bátor közbelépése nélkül életemet vesztettem volna! Miután ön ezáltal a polgári törvények 345-ik paragrafusában körülírt feltételeknek megfelelt, a kedves édesanyjának szives engedelmével leghőbb vágyam önt örökbe fogadhatni...

- Dardentor ur... kiáltá Elissane asszony, ajánlatával egészen megrendit...

- Nem tűrök ellenmondást, szakítá félbe a perpignani, mert ha ön nem egyezik bele, ugy...

- Nos, ha nem egyezem bele...

- Akkor tisztelt asszonyom, önt feleségül veszem, s Louise kisasszony mégis csak leányomμά lesz!

XVI. FEJEZET.

Melyben a regény Dardentor ur kívánsága szerint végződik.

Másnap reggel kilenckor, a karaván egy töredéke vonatra szállt, hogy tizennégy napi távollét után Oránba visszatérjen.

Ez a rész állott: Dardentor urból, Elissane asszony és Louise kisasszonyból, a Désirandelle házaspárból és ennek fiából, továbbá Jean Taconnat és Marcel Lornansból, nem is említve Patrice-t, aki csak mindenáron Perpignanban a Loge-téri házban szeretne volna a régi nyugalmas életmódot folytatni.

Moktani orvosi kezelés alatt Lidi-bel-Abbés-ba maradt továbbra is. Ugy őt, mint a két benszülött szolgát, Dardentor fejedelmi bőkezűséggel megajándékozta.

Oriental Eustache a montelimari gasztronómiai társaság elnöke nem az az ember volt, aki egy várost, amelyet tréfásan „Biscuit ville”-nek neveztek el, hamarosan elhagyjon, anélkül, hogy nyalánságaival megismerkedjék. A jelentékeny helység tizenhétezer lakost számlál. Ezek közül négyezer francia, ezerötvenzsidó, a többi benszülött.

Ez a kerületi székhely valamikor a Beni-Amor törzsé volt, s azután a határon át Marokkóba menekültek. Az új várost a Mekkerca partján 1843-ban építették. A Tessalla lejtőjén négyszázhetvenkét méternyi tengerszín feletti magasságban, majdnem teljesen fák közé bujik.

A város minden szépsége dacára sem lehetett volna Dardentor urat ott marasztani. Mindenáron Oránban szeretett volna már lenni.

Azon egyáltalában nincs mit csodálkoznunk, hogy ajánlatát t. i. Elissane Louise örökbe-fogadását a derék asszony elfogadta, anélkül, hogy Dardentor urhoz feleségül ment volna. Olyan adoptáló apát, akinek két milliónyi vagyona van, s ezenkívül eltökélt szándéka az aggregénység, sehol a föld kerekiségén vissza nem utasítanak. A forma és illendőség kedvéért Elissane asszony eleinte ugyan némileg ellenkezett, de nem komolyan. Louise hiába mondogatta:

- Fontolja meg jól Dardentor ur!
- Megfontoltam, felelte.
- Nem hozhat ilyen áldozatot...
- De igen, mert akarom kis leányom!
- Utóbb meg is bánhatja....
- Soha, édes kis lelkem!

Végül is, Elissane, mint praktikus asszony, érett megfontolás után - ami nem volt nehéz dolog - beleegyezett Dardentor ur kívánságába.

Désirandelle-ék is rendkívül örültek. Micsoda hozományhoz jut a leendő férj!

... Mily hatalmas vagyona lesz egykor! Mily gazdag örökös! S mindez Agathoklesé lesz, mert egy szemernyi sem kételkedtek abban, hogy ezek után barátjuk és földijük Dardentor Clovis atyai tekintélyét az ő érdekükben fogja érvényesíteni. Bizonyára ez volt titkolt gondolata, amikor Louiset örökbe fogadta... fiuk tehát a gazdag perpignani veje lesz.

Igy tehát mindannyinak volt oka, hogy visszaszálljon Oránba.

Jean Taconnatról és Marcel Lornansról is kell még egyet-mást felemlitenünk.

Az előbbi, akit az események úgy érintettek mint derült égből a villámcsapás, így szólt ama reggelen:

- Éljen Dardentor ur! Isten éltesse! Ámbár tervünk nem sikerült, nem minket fogadott fiaivá, választása felett mégis csak szívből örvendek. És te Marcel?

A fiatalember hallgatott.

Végül mégis csak megszólalt.

- Mond csak jogilag is érvényes ez a dolog?

- Micsoda?

- Nos hát az oroszlanokkal való viaskodás?

- A küzdelem, küzdelem marad, akár állatok, akár emberek ellen folytatjuk, az pedig kétségbevonhatatlan, hogy Dardentor urat, Elissane kisasszony mentette meg.

- No barátom, mégis csak szerencsénk van, hogy Dardentor megmentésében nem voltunk Louise részesei.

- Miért szerencse?

- Mert az esetben, mindhármunkat örökbe akart volna fogadni, Louise tehát testvérünk lett volna s te nem...

- Persze, válaszolt Lornans Marcel ingerülten, a törvény tiltja a testvérek közötti... Különben már nem is gondolok reá...

- Szegény barátom!... szegény feje!... Te szereted őt, ugy-e?

- Óh igen, teljes szíveimből!

- Mily szerencsétlenség, hogy nem te mentetted meg a kétszeres milliómost!

- Az esetben téged választott volna fiának s ekkor te...

Bizony ez a szerencsétlenség ugyancsak lehangolta az ifjakat, amikor a vonat a Tessala hatalmas hegytömegét megkerülve, Oránnak fordult.

Dardentor ur tehát nem is látta Lido-et-Abbés-t sem vízi, sem szélmalmaid, gipsz és téglá-
égetőit, timáriparait, nem nézte meg sem polgári, sem katonai negyedét, nem járt egymást
derékszögben metsző, platánokkal szegélyezett utain, nem ivott pompás kutjainak kitűnő
vizéből, nem ment át várkapuin s nem látogatta meg a Daya-kapu előtti gyönyörű faiskolát.

Röviden, miután a mozdony egyideig a Sig medrében haladva Trembles és Saint-Lucien
állomásokat érintve, Sainte-Barbe du Tlélat-nál az Algier-oráni vonalat elérte, körülbelül
hetvennyolc kilométernyi ut után elérte a tartományi székhely kikötőjét.

A körutazás szerencsésen véget ért. Igaz ugyan, hogy előfordult néhány programmon kívüli
esemény is, ezeknek azonban csak az emlékei maradtak fenn.

Mialatt a két párisi Dardentor urral a Place de la Republique-en lévő szállójuk felé tartottak,
tizennégy nap távollét után Elissane asszony leányával és Désirandelleékkal a régi vár-utcai
házukat keresték ismét fel.

Dardentor nem szokta terveit halogatni, amíg szándékai megzárulnak - ezt a kifejezést
használjuk, akár hallja Patrice, akár nem, az adoptálás különben eléggé bonyodalmas
kérdésének megoldásához rögtön hozzá fogott. Ő ugyan még nem volt ötven éves, Elissane

Louise azonban a polgári törvények 345-ik szakaszában jelzett feltételeknek derekasan megfelelt s az ő életét megmentette. A legfontosabb feltételeknek megfelelték.

A perpignani mindennapos vendége volt Elissane asszony házának, kapta magát tehát és egészen átköltözött hozzá.

Közben azonban feltünővé volt a különben igen beszédes és közlékeny természetű Dardentor urnak zárkózottsága. Désirandelleékat ez módfelett nyugtalanította, habár barátjuk sziveségéről és jóindulatáról megvoltak győződve. Szüleinek unszolására a bárgyu Agathokles is többet sürgött-forgott a gazdag örökös nő körül, akinek egykor több lesz a százezer frankja, mint ahány esztendő.

Ennek következtében Marcel Lornanst és Jean Taconnat-ot megmentőjük meglehetősen elhanyagolta. Mióta a szállóból elköltözött, csak igen ritkán, legfeljebb véletlen találkozásukkor látták. Akkor is mindig sürgős dolga volt s rendesen hatalmas iratsomót cipelt hóna alatt. Irányukban tanusított egykori lelkesedése úgy látszik nagyon lelohadt. Mintha nem is ő mentette volna meg egyszer mindkettőjüket, majd külön-külön az egyiket a lángokból, a másikat a zugó ár hullámaiból.

- Kedves Marcelem, monda egy szép nap reggelén Jean Taconnat, végre is dülőre kell jutnunk. Mivel azért jöttünk ide, hogy katonák legyünk, maradjunk tehát eredeti szándékunknál. Mikor jelentkezünk?

- Holnap, - felelte Marcel Lornans.

Másnap Jean megismételte kérdését és a kapott felelet újból az volt: holnap.

Marcel Lornanst leginkább az bántotta, hogy soha sem lehetett Louise Elissane közelében. A fiatal leány csak igen ritkán távozott hazulról. A régebbi kedélyes estélyek megszűntek, az Agathokles és Louise között kötendő házasság közbeszéd tárgya volt s Marcel a kétségbeeséssel küzdött.

Egy reggel beállított Clovis Dardentor:

- No hát - kezdé minden bevezetés nélkül - hogy állunk a katonasággal?

- Holnap, - felelé Marcel Lornans.

- Igen, holnap, minden bizonynyal, holnap megkezdjük, - tette hozzá Jean Taconnat.

- Holnap? - ismétlé amaz, - az ördögbe is, hisz ez lehetetlen! Van még elég időtök a hetes vadászokhoz beállítani. Várjatok csak kissé, nem ég a föld talpatok alatt. Szeretném, ha tervezett ünnepélyemen részt vennétek...

- Désirandelle ur és Elissane kisasszony eljegyzésén? - kérde Marcel Lornans láthatóan elhalaványodva.

- Dehogy, az örökbefogadás ünnepélyén, amit az esküvő előtt tartok. Számítok reátok. A viszontlátásra!

E szavakkal, nagy sietséggel elrohant.

A mi perpignaninknak az oráni kantonban, - amelynek békebirája intézte az örökbefogadás ügyét - lakást kellett bérelni. Azután a nevezett bíró előtt megjelentek az érdekelt felek: Elissane asszony és leánya az egyik, Dardentor Clovis ur a másik oldalon, kezükben keresztlevéllel és egyéb okmánnyal, készen az örökbefogadást szerződésileg megerősíteni. A felek mindkét részről beleegyeztek, erről az őrök jegyzőkönyvet vett fel s mivel a szükséges okiratok beszerzése időbe került, újabb tizennégy nap telt el.

- Torkig vagyok vele - szidta Dardentor ur ezt az örökös lótas-futást.

Miután akadály nem volt, ugy az elsőfoku bíróság, mint az algiri felebbezési törvényszék, az örökbefogadást helyen hagyta, közben azonban egyik hét a másik után mult. A két párisi minden reggel elsétált a kaszárnya előtt, de kapujának küszöbét soha sem lépték át.

- No már elhiszem! - mondta Dardentor - hogy gyermekre legkönnyebben szert tenni mégis csak házasság útján lehet.

Miután az örökbefogadást hivatalosan is elismerték, az erről szóló okmányt kellő számban sokszorosítva számos helyen ki kellett függesztetni. Clovis Dardentor, kinek a gyors elintézés érdekében volt, az engedélyt ki is nyomatta s minden egyes példányt a hivatalos pecséttel lebélyegeztetett.

Az engedélyt ezután végre valahára az oráni anyakönyvvezetőnek is elküldötték s most még csak mindkét fél törzslapjára kellett volna bevezetni, amely alakiságnak három hónap lefolyása alatt kell elintéződni, különben az adoptálás érvénytelenné válik.

A jelen esetben nem is haboztak s nem hogy három hónapot, hanem még három napot sem vártak.

- No, most már igazán rendben van! - kiáltá Dardentor ur.

Igaz ugyan, hogy a gyors elintézés háromszáz frankjába került, de háromszor annyit sem sajnált volna, ha azzal az ügyet előbbre viheti.

Röviden a nagy nap fölvirradt s a jelzett ünnepséget a szálló disztermében meg is tartották. Elissane asszony ebédlőjében a meghívott vendégek nem fértek volna el. Megjelentek Jean Tacconnat, Marcel Lornans, számos ismerős és jóbarát, sőt az időközben Oránba visszatért Eustache Oriental is illő köszönettel fogadta a perpignani sokat ígérő meghívását.

Sokak csodálkozására, de nem kevesek örömére, a Désirandelle család hiányzott a résztvevők közül. Ők még az előző nap estéjén, csalódva és dühöngve eltávoztak s megátkozták Dardentor fogadott leányának még hatodizigleni leszármazottjait is. Hosszu orral ismét az „Argoles” fedélzetre kerültek, ahol Bugarach kapitánynak és Bruno doktornak nem kellett falánkságuktól tartaniok, mert végül még Agathokles is elvesztette rendületlen étvágyát.

Emlitenünk sem kell, hogy a lakoma pompás hangulatban telt el, hogy Marcel Lornans szépségének teljében láthatta viszont Elissane Louiset, Jean Tacconnat pedig egy „A kis Gagathokles” címen elegiát faragott, de gyengéd figyelemből nem merte elszavalni és hogy Eustache Oriental fejbubjáig asztalkendőkbe burkolódzva, bár mindenből irigylendő étvággal evett és ivott, mégis mérsékletet tartott.

Az ünnepély fénypontja azonban Dardentor pohárköszöntője volt. Mily bölcsen cselekedtek Désirandelleék, midőn még az előző nap elutaztak. Micsoda ábrázatot vágta volna ebben az ünnepélyes pillanatban!

- Hölgyeim és uraim! Igaz szívből köszönöm szives megjelenésüket ma, midőn leghőbb vágyaim egyike teljesül.

Patrice kinos nyugtalanságot érzett.

- Figyelmeztetem az ünneplőket, hogy ha a lakoma eddig izletesnek tűnt, a csemege még zamatosabbnak ígérkezik, még pedig egy új fogás következtében, mely nem szerepel az étlapon....

Patrice kinos nyugtalanságot érzett.

- Ohó! Uj fogás! - kiáltott örvendezve Eustache Oriental, nyelvével nagyokat csettintve.
- Nem szükséges - folytatá Dardentor ur - bájos Louiseánkat bemutatnom, akit derék anyja beleegyezésével leányommá fogadok s ezzel kettőnk leánya lesz...

Általános tetszés, sőt a női szemekben könnyek is csillogtak.

- Kedves édes anyjának jóváhagyásával feltálalom Louiset, mint az istenek asztalára is méltó csemegét...

Oriental ur csalódva huzta vissza nyaláncságra vágyó nyelvét.

- De ki számára tálalom? kérdezik önök, kedves barátaim... egyik asztaltársunknak... itt a derék Marcel Lornansnak, akit ily módon szinte fiammá fogadok...
- Hát én? - tört ki önkénytelenül Jean Taconnat.

- Te fickó, pedig az unokaöcsém lesz! Most pedig huzd reá! Csindatratta ... bum-bum ... pif-paf! ... tűzijáték. Vigadjunk! Szóljon a muzsika!

Patrice asztalkendővel fedte el arcát.

Azt hiszem, nem is kell mondanunk, hogy még a következő héten Marcel Lornans nagy ünnepség keretében Louise Elissaneval egybekelt s hogy úgy az ő neve, mint Jean Taconnat-é az afrikai hetes vadászok törzskönyvében soha sem fordult elő.

(Vége.)

DRÁMA A LEVEGŐBEN

Fordította: Dr. Mikes Lajos

185... szeptemberében megérkeztem a Majna melletti Frankfurtba, mintán beutaztam Németország fővárosait és megtettem több, pompásan sikerült léghajóutat. Eddigél azonban a szövetséges államnak egyetlen lakosa sem volt hajlandó rá, hogy elkísérjen engem a gondolámban. Még Green, Eugène, Godard és Poitevin párizsi kísérletei sem birhatták rá arra a komoly németeket, hogy a levegő szárnyaira bizzák magukat.

Frankfurtban azonban, alig terjedt híre készülő felszállásomnak, jelentkezett nálam három városi előkelőség és engedelmet kért, hogy elkísérhessen. Két nap múlva kellett felszállnunk a színháztérről; nyomban hozzá kellett látnom az előkészületekhez. A léghajóm selyemszövetből készült, a mely guttaperchéával volt preparálva, úgy hogy érzéketlenné vált savak és gáz ellen és teljesen vízhatlanná lett. Minthogy a köbtartalma 3000 m³ volt, tekintélyes magasságba fölemelkedett.

Felszállásunk napjára a szeptemberi nagy vásár sok embert összegyűjtött Frankfurtban. Világító gáz, kitűnő minőségű és nagy felszálló erejű, állt a rendelkezésemre és délelőtt tizenegy órára megtöltöttem a léghajót; persze csak háromnegyed részben, mert ez föltétlenül szükséges óvatossági rendszabály. Oly mértékben ugyanis, amint fölfelé emelkedünk, csökken a légkör légrétegeinek a sűrűsége, s ennél fogva a léghajó burkolatába zárt fluidum szétrepeszthetné a léghajó falait, ha rugalmassága megnövekszik. Számításaim pontosan megállapították azt a gázmennyiséget, a melyre szükségem volt, hogy utitársaimmal együtt felszállhassak.

Tizenegy órakor kellett indulnunk, és pompás látvány volt, a mint a türelmetlen tömeg a léghajó körül vont korlátok felé nyomult, az egész teret elárasztotta, a szomszédos utcákban tartózkodott és a házaknak a térre nyíló ablakait a földszinttől fel a padlásig megszállotta. Az utóbbi napok erős szele elült és nyomasztó, felhőtlen hőség volt a légkörben; a levegő meg sem rezdült. Ilyen időben ugyanarra a helyre szállhattunk le, a honnan léghajónk felemelkedett.

Zsákokba elosztva, háromszáz font ballasztott vittem magammal. Az egészen kerek gondolának négy láb volt az átmérője, három láb a mélysége és nagyon kényelmes volt a berendezése. A kenderháló, a melyen lógott, szimmetrikusan terült el a léghajó felső léggömbjén. A delejtű ott volt a helyén, a légsúlymérő abban a körben lógott, a melybe a tartókötelek összefutottak és a horgony ott volt gondosan a kéznél. Készen volt minden a felszállásra.

A korlát körül álldogálók között észrevettem egy sápadt arcú izgatott fiatal embert; feltűnt, hogy itt látom őt, mert buzgó nézőm volt már többi léghajóutamiban is, Németország több városában. Bizonyos nyugtalan mohósággal szemlélte érdekes gépemet, a mely mozdulatlanul lebegett még néhány lábnyira a föld felett; és teljesen némán viselkedett szomszédai között.

Delet ütött, s így megérkezett a felszállás pillanata; de utitársaim nem mutatkoztak.

Elküldtem mindegyiknek a lakására és megtudtam, hogy az egyik Bécsbe, a másik Hamburgba és a harmadik Londonba utazott. Bátorságuk tehát az utolsó pillanatban cserben hagyta őket, pedig ezek a kirándulások, hála a haladásnak, a melyet a mai léghajózás tett, teljesen veszélytelenek voltak. Az urak, minthogy tudták, hogy részei az ünnepi programnak, attól féltek, hogy kényszeríthetők arra, a mire önkényt kínálkoztak, s ezért abban a pillanatban, mikor a függőny felgördült, elmenekültek a szinterről. Bátorságuk nyilván fordított arányban volt gyorsaságuk négyzetével... a melylyel elinaltak.

A félig csalódott tömegben látszott, hogy haragos és rossz kedvű. Én magam egy pillanatra sem tétozáztam és tudtam, hogy most már megint egyedül kell felszállnom. Hogy helyreállítsam az egyensúlyt a léghajó fajsúlya és ama súly között, a melyet szállitanom kellett volna,

utitársaimat néhány homokzsákkal pótoltam és beléptem a gondolába. A tizenkét ember, aki tizenkét, köralakban megerősített kötelen tartotta a léghajót, ujjai között megcsusztatta egy kicsit a köteleket, mire a léghajó néhány lábnyira fölemelkedett. A legcsekélyebb szellőcskét sem lehetett érezni; úgy tetszett, hogy az ólomsúlyu légkör áthatolhatatlan.

- Rendben van minden? - kiáltottam.

A férfiak résen álltak; egy utolsó pillantásom meggyőzött róla, hogy indulhatok.

- Vigyázz!

A tömeg mozgolódni kezdett; az emberek keresztül akartak törni a korláton.

- Eresszetek el mindent!

A léghajó lassan fölemelkedett, de én magam oly heves rázkódást éreztem, hogy nem voltam képes állva maradni, hanem lezuhantam a gondola fenekére.

Mikor megint felálltam, egy utitársat láttam magam mellett. A sápadt fiatalember volt.

- Fogadja legudvariasabb üdvözetemet, uram, - szólt a legnagyobb nyugalommal.

- Miféle jogon...

- Vagyok itt?... nos, önnek nincs módjában semmiesetre sem, hogy engem elküldjön innen; ez pedig elég jog!

Egy kissé el voltam képedve. Ez a közöny egy pillanatra kihozott a sodromból, úgy hogy nem tudtam, mit válaszoljak.

Ránéztem jól a betolakodott utitársra, ő azonban ügyet sem vetett tovább csodálkozásomra.

- Zavarja a súlyom a léghajó egyensúlyát, uram? Engedje meg, hogy...

S a nélkül, hogy beleegyezésemet megvárta volna, kidobott a léghajóból két homokzsákot.

- Uram, - szóltam én, miután akarva, nem akarva belenyugodtam a kényszerhelyzetbe, - ön a léghajóba jutott... Rendben van! Utazzék hát velem... Nem bánom!... De a léghajót én fogom vezetni...

- Az ön előzékenysége igazi franciához illő, uram; ugyanannak az országnak a szülöttje, a melynek én is fia vagyok. Engedje meg, hogy lelkileg megszorítsam a kezét, a melyet ön testileg nem nyújt ide nekem. Intézkedjék teljesen a legjobb belátása szerint; én majd várok, a míg ön elkészül...

- Mire vár?

- Hogy beszélgethessek önnel.

A légsúlymérő leszállt huszonhat hüvelyknyire; ennélfogva hatszáz méter magasságban voltunk a város fölött. De semmisem árulta el a léghajó horizontális eltolódását mert a légtömeg, a melybe be volt zárva, együtt haladt vele. Sajnos, zavaros bőség üllepedett a tárgyakra lábaink alatt, úgy hogy csak elmosódva láthattunk mindent.

Ujra szemügyre vettem az utitársamat.

Harminc esztendő férfi lehetett és egyszerűen volt öltözködve; erős vonásai fékezhetetlen energiára vallottak és izomzata nagyon kiképzett volt. Mozdulatlanul állt a gondolában, elmerülve teljesen abba a csodálkozásba, a melyre ez a néma felszállás kényszerítette rá. A gondola széléhez támaszkodott, s próbálta megkülönböztetni a tárgyakat, a melyek egyre jobban elmosódó tömkelegbe olvadtak össze.

- Milyen borzasztó ez a köd! - szóalt meg aztán néhány perc múlva.

Én nem feleltem.

- Látom, hogy haragszik rám - folytatta tovább. - Eh! Hát az utazást nem tudtam volna megfizetni, így aztán a támadáshoz kellett folyamodnom.

- Senkisé sem szólitotta fel önt, hogy kiszálljon a gondolából, uram!

- Hát nem tudja ön, hogy ugyanez történt Laurencin grófjai és Dampierrrel is, mikor 1784. január 15-én felszálltak Lyonban? Egy Fontaine nevű fiatal kereskedő átmászott a karfán, még pedig nagy veszedelemmel fenyegetve a gépezetet. Együtt utazott velök és egyiküknek sem történt baja.

- Majd ha megint lenn leszünk a földön, ráérünk tisztázni egymással a helyzetet, - feleltem én, minthogy a könnyed hang bosszantott.

- Eh! ne gondoljunk még a visszatérésre!

- Hát nem hiszi talán, hogy nemsokára le fogok szállni?

- Leszállni? - szólt meglepetten... Leszállni? Először majd fölebb megyünk még.

Én mielőtt megakadályozhattam volna, felkapott újra két homokzsákot és kihajította a gondolából, ki sem ürítve teljesen a zsákokat.

- Uram! - kiáltottam fel hangosan.

- Az ön ügyességét nagyon jól ismerem, - szólt az ismeretlen nagyon lassan és óvatosan, - az ön szép légi utazásai nagy feltűnést keltettek. De ha a kísérletet a gyakorlat testvérének nevezik is, rokona némiképp az elméletnek is és én behatóan tanulmányoztam az aëronautika művészetét. Ez a fejembe is szállt! - tette hozzá szomorúan és mély töprengésbe merült.

A léghajó, miután magasba szökkent, megállapodott.

Az ismeretlen ránézett a légsúlymérőre és így szólt:

- Nyolcszáz méter magasan vagyunk! Az emberek olyanok innen föntről nézve, mint a bogarak. Azt hiszem, mindig ilyen magasból kellene nézni őket, hogy okosan ítélhessük meg viszonyaikat! A színháztér rengeteg nagy hangyabolyhoz hasonlít most; látja, hogy huzódik a sokaság a rakodó partok felé és hogy oszlik szét a Zeilen? Most a dom fölött vagyunk. A Majna fehéritő vonalnak tetszik csupán és az a hid, a Majnahid, olyan mint egy cérnaszál, a mely ki van feszítve a folyó fölött.

A légkör lehült egy kissé.

- Igazán, nincs a világon semmisem, a mit meg nem tennék önért, vendéglátó gazda uram, - folytatta az ismeretlen. - Ha fázik, szívesen levetem a ruhámat és kölcsön adom önnek.

- Köszönöm! - feleltem rá szárazon.

- Eh! Vágjunk jó képet a kényszerhelyzethez! Nyujtsa ide a kezét! Földije vagyok önnek és azt hiszem, kárpótolni fogom önt társalgással az okozott bosszúságért!

Egy szóval sem válaszoltam szavaira; hanem leültem a gondola másik végében. A fiatalember ekközben felöltője nagy zsebéből kihuzott egy terjedelmes füzetet. Egy tanulmány volt az aërostatikáról.

- Van egy érdekes metszet és karrikatura gyűjteményem, a melynek minden darabja légi szórakozásunkra vonatkozik, - kezdte az ismeretlen. - Hogy csodálták és hogy kicsufolták

egyidőben ezt az értékes találmányt! Szerencsére nem élünk már abban az időben, mikor olyan férfiak, mint Montgolfier vizgőzből mesterséges felhőt állítottak elő s nedves szalma és tépett gyapju égetéséből próbálták gázt fejleszteni.

- Talán kisebbíteni akarja a feltalálók érdemeit? - kérdeztem tőle, mert közben feltettem magamban, hogy hasznomra fordítom a kalandot. - Hiszen mindenesetre nagy dolog volt kísérlettel bebizonyítani azt, hogy lehetséges felemelkednünk a levegőbe.

- Kinek jutna eszébe kisebbíteni az első léghajósok dicsőségét, uram? Rengeteg bátorság nyilvánult meg abban, hogy akadt, a ki föl mert szállni oly törékeny burokban, a melyben csak fölmelegített levegő volt! De kérdem öntől, vajjon Blanchard felszállásai vagyis körülbelül százesztendő óta nagyot haladt-e az aërostatika? Nézze csak, uram!

És az ismeretlen kivett a gyűjteményéből egy rézmetszetet.

- Itt van képen az első felszállás, a melyre Pilatra des Rosiers és d'Arlande márki vállalkozott. Négy hónappal a léghajó feltalálása után, XVI. Lajos megtagadta engedélyét erre az utazásra, s csak abba egyezett bele, hogy két halálraitélt szálljon fel a levegőbe. Pilatre des Rosiers felháborodott ezen az igazságtalanságon és sok intrika révén elért végül annyit, hogy öneki is szabad volt felszállania. Akkoriban nem találták még fel a gondolat, a mely annyira megkönnyíti a léghajó mozgását. Csak köralaku karzat futotta körül a Montgolfiére alsó, szűkített részét. A két aëronautának tehát mozdulatlanul kellett megkapaszkodnia a karzat végébe, mert a nedves szalma, a melylyel a karzatot megtöltötték, akadályozta mozgásukat. A léghajó nyílása fölött szenes serpenyő lógott tüzzel, s ha az utasok emelkedni akartak, kénytelenek voltak szalmát hányni erre a tüzhelyre, kockáztatván azt a veszedelmet, hogy felgyújtják a gépezetüket. Erre aztán a jobban fölhevített levegő új emelkedő erőt adott a léghajónak. A két merész léghajós 1783. november 21-én a la muettei kertekből szállt fel, a melyeket a dauphin rendelkezésükre bocsátott nekik. A hajó felséges nyugalommal emelkedett föl, végig repült az Ile des Cygnes mentén, átkelt a Barrière de la Conférence mellett a Szajrán és az Invalidusok domja és a hadi iskola között evezve, közeledett Saint-Sulpice felé. Az aëronauták jobban felszították erre a tüzet, átkeltek a boulevardon és tul a Barrière d'Enfer-on megint leszálltak. A léghajó, mihelyt földet ért, összeesett és ráncaiba temette néhány pillanatra Pilatre des Rosiers-t.

- Rossz jel! - kiáltottam fel, mert ezek az aprólékos részletek nagyon érdekeltek.

- Rossz előjele volt ez annak a katasztrófának, a mely később életébe került a boldogtalannak, - tette hozzá az ismeretlen szomoruan. - Nem hallott soha erről?

- Soha.

- Eh! A szerencsétlenség elkövetkezik rossz előjel nélkül is! - mondta utitársam és megint gondolatába mélyedt.

Közben dél felé repültünk és Frankfurt eltűnt már a lábaink alól.

- Talán vihart kapunk, - szólalt meg újra a fiatalember.

- Előbb azonban leszállunk. - jelentettem ki én.

- Hát még mit! Inkább szálljunk följebb! Ilyen módon biztosabban menekülhetünk előle.

És megint eltűnt két homokzsák alattunk az űrben.

A léghajó rengeteg sebesen emelkedett fölfelé és 1200 méter magasságban állt meg. Meglehetősen hideg lett, s e mellett a nap sugarai is rátűztek még a léghajóra, kiterjesztették a benne lévő gázt, s ezzel is növelték fölszálló erejét.

- Ne féljen, - fordult hozzám az ismeretlen; - 3500 toise belehelhető levegőnk van. Egyébként ne törődjék azzal, hogy mit csinállok.

Fel akartam ugrani, de egy erős kéz visszakényszerített megint a padra.

- Mi a neve? - kiáltottam.

- A nevem? Mit érdekelheti önt a nevem?

- A nevét akarom tudni!

- Nevezzen Erosztratoszak vagy Empedoklesznek, a hogy jobban tetszik.

Ez a válasz minden inkább volt, mint megnyugtató.

Az ismeretlen egyébként sajtószerű hidegvérrel beszélt, úgy hogy nyugtalankodva tűnődtem magamban, vajjon ki lehet.

- Uram, - folytatta kis vártatva, - Charles fizikus óta semmi újat sem gondoltak ki az emberek. Az aërostatika föltalálása után négy hónapra kitalálta ez az ügyes ember a szelepet, a melyen a gáz elillanhat, ha a léggömb nagyon tele van, vagy ha az ember lejjebb akar ereszkedni; azután neki köszönjük a gondolat is, a mely a gépezet mozgását megkönnyíti, továbbá a hálót, a mely az egész léggömböt körülfontja és így a terhet elosztja a gömb egész felületére, a ballasztot, a melynek segítségével tetszésünk szerint emelkedhetünk vagy kiköthetünk, a kaucsuk áthuzatot, a mely vízállóvá teszi a szövetet és végül a légsúlymérőt, a mely jelzi az elért magasságot. Ezenkívül Charles volt az első, a ki hydrogént alkalmazott, a mely tizennégyszer könnyebb a levegőnél, s a melynek segítségével feljuthatunk a legmagasabb légrétegekbe is, anélkül, hogy tűzveszedelem fenyegetne bennünket. 1873. december elsején 300.000 ember gyűlt össze a Tuileriák körül, Charles felszállt és a katonák fegyverükkel tisztelegtek előtte. Kilenc francia mértföldet tett meg a levegőben, s oly ügyesen irányította léghajóját, hogy a mai aëronauták sem ügyesebbek nála. A király pedig ezután évi 2000 lira nyugdíjat juttatott neki, mert akkor még ösztönözték az új találmányokat!

Ugy rémlett, hogy az ismeretlenen valami különös izgalom vesz erőt.

- Uram, - folytatta megint előadását, - tanulmányaim során eléggé meggyőződtem róla, hogy az első aëronauták kormánylapáttal irányították léghajójukat. Ha Blanchardot nem is említjük, akinek állításait kétségszék lehet vonni, Morveaux Guyton az evezők és a kormánylapát segítségével észrevehető mozdulatokat tudott végezni a gépezetével és irányítani is tudta. Legutóbb egy párizsi órás, Julien, a hippodrom tetején meggyőző kísérleteket végzett ez irányban; mert különös mechanizmusa folytán hosszukás alakú léggömbje határozottan szél ellenébe fordul. Patin pedig rájött arra, hogy négy hydrogengömböt illeszsen egymáshoz és azt hiszi, hogy vízszintesen elhelyezett és részben összegöngyölt vitorlák segítségével oly egyensúlytörtet fog elérni, a mely a készüléket oldalt dönti és rézsutos repülésre képesíti. Beszélnek ugyan motorokról is, a melyek a légáramlatok erejét meg fogják törni, például a csavarról, minthogy azonban ez könnyen engedő közegben mozog, nem lesz semmi eredménye. Uram, én vagyok eddig az egyedüli ember, a ki eszközöket és módokat találtam fel, a melyek révén a léghajókat kormányozni lehet. De egyetlen egy város sem töltötte ki az aláírási jegyzékemet, egyetlen kormány sem akart meghallgatni. Gyalázatosság!

Az ismeretlen olyan hevesen gesztikulált, hogy a gondola erőszakosan lóbálódzott ide-oda; alig bírtam megint egyensúlyba erőltetni.

Közben gyorsabb áramlatba jutott a léggömb és 1500 méter magasságban dél felé sodródottunk.

- Ott van Darmstadt, - kiáltott fel kísérem és kihajolt a gondolából. - Látja a várat? Egészen elmosódva, ugy-e? E mellett a nyomasztó levegő mellett úgy rémlik, mintha odalent ide-oda inogna minden tárgy és az embernek jó szeme legyen, ha világosan akar tájékozódni!

- Bizonyos benne, hogy az ott Darmstadt? - kérdeztem én.

- Persze, hogy az, - felelt utitársam. - Most hat órányira vagyunk Frankfurttól.

- Akkor le kell ereszkednünk.

- Leereszkednünk? Hát talán azt akarja, hogy fennakadjon a léghajó valamelyik templom tornyán? - kérdezte az ismeretlen gunyosan mosolyogva.

- Nem, majd kiválasztok egy pontot a város környékén, - feleltem én.

- Legjobb lesz, ha mennél jobban kitérünk a templomtornyok utjából!

Igy szólván, utitársam megint a ballasztzsákok után nyult. Rárohantam, de félkézzel lenyomott a földre, s a megkönnyebbült léghajó 2000 méternyi magasságba szökkent.

- Legyen egészen nyugodt - kiáltott rám, - és gondolja meg, hogy Brioschi, Biot Gay-Lussac, Biszio és Barral még jelentékenyebb magasságban végezte kísérleteit.

- Uram, most le kell már ereszkednünk; - szoltam én és megpróbáltam a lelkére beszélni - A vihar, egyre jobban összetorlódik körülöttünk; esztelenül cselekednénk, ha...

- Eh! hiszen a vihar fölé emelkedünk és nem törődünk vele tovább! - kiáltott utitársam. - Képzeltető-e szebb dolog, mint hogy uralkodunk a felhőkön, a melyek mintha meg akarnák fojtani a földet! Nem becsületünkre válik-e, hogy így hajózunk! a levegő árján? A legnevezetesebb emberek így utaztak, mint mi most. Montalembert márkiné és grófnő, Podenas grófnő, La Garde kisasszony, Montalembert márki a Saint-Antoine külvárosból felutaztak ezekbe az ismeretlen régiókba és Chartres herceg 1784. július 15-iki felszállása alkalmával nagy ügyességről és lélekjelenlétről tett bizonyosságot Lyonban Laurencin és Dampierre gróf, Nantesben Luynes ur, Bordeauxban d'Arbelet de Grages, Itáliában Andreani lovag, napjainkban pedig a braunschweigi herceg ott hagyták dicsőségük nyomát a levegőben. Hogy tulajdonjuk ezeket a jelentős személyiségeket, magasabbra kell nyomulnunk az égi régiókban, mint a meddig ők felhatoltak! Közeledni a végtelenhez annyit tesz, mint felfogni a végtelent!

A levegő növekvő ritkulása jelentékenyen kiterjesztette a léggömb hidrogénjét és láttam, hogy a gömb alsó része, a melyet szándékosan üresen hagytam mennyire megduzzad, úgy hogy szükségessé vált a szelep kinyitása. Minthogy kísérem nem sok kedvet mutatott hozzá, hogy engedjen engem a magam módján manőverezni, elhatároztam, hogy titokban meghuzom a szelep zsinórját mialatt az ismeretlen élénken beszél és gesztikulál. Félttem, hogy kitaláltam már, kivel van dolgom; de nem - rettentő lett volna ha gyanum valónak bizonyul! Három-negyed egy volt és pont negyven perccel előbb szálltunk fel Frankfurtban. Dél felől sűrű felhőtömegek vonultak fel hozzánk a szél elől.

- Lemondott már minden reményről, hogy kombinációit diadalra juttathassa? - kérdeztem nagyon is önző érdeklődéssel.

- Teljesen! - felelt tompán az ismeretlen. - Az elutasító válaszok és a karrikaturák annyira megsértettek, hogy végül visszavonultam; számárrugás a jutalma vagy inkább büntetése ma-napság minden ujitónak. Lesz szíves megnézni ezeket a különböző korból való karrikaturákat a melyekkel tele van a tárcám?

Mialatt utitársam iratai között lapozgatott, a nélkül, hogy észrevette volna, megragadtam a szelep zsinórját; de attól féltem, hogy figyelmessé lesz arra a vizesésszerű sipolásra, a mely a gáz kitódulása közben támad.

- Mennyit tréfálkoztak már Miaulant apát fölött is! - folytatta tovább az ismeretlen. - Janninet-vel és Bredinnel együtt kellett volna felszállania. A készülődés közben azonban tüzet fogott a Montgolfiére-jök, s a tudatlan csőcselék darabokra tépte! A karrikatúrában azután elnevezték őket a Miaulant, Jean Minet és Gredin nevű érdekes állatoknak.

Meghuztam a szelep zsinogét, s a légsulymérő megint esni kezdett. Legfőbb ideje volt; a távolban, tőlünk délre, morgott már a menydörgés!

- Nézze meg csak, kérem, ezt a másik acélmetszetet, - szólt utitársam, anélkül, hogy tudomást vett volna manőveremről. - Rengeteg léggömb, a mely hajót, erős várakat, házakat stb. visz magával. A karrikatura rajzolóknak álmodni sem merték volna, hogy dőreségeik valamikor valóra fognak válni! A hajó tökéletes; nézze csak balfelől a kormányát a kormányosok szállóhelyével együtt; az elején nyárilakok és óriási ágyuk vannak, hogy felhívják a földlakók vagy a holdbeliek figyelmét. A hátsó részén observatórium van és a léggömb felszere; az egyenlítő körében a matrózok szállóhelye; balról a hajólámpás, azután a felső karzatok a sétálók számára, a vitorlák, a kis szárnyak; lenn a kávéházak és az élelmiszerek főraktára. Csodálja csak meg ezt a pompás hirdetést: «Ez a globus, a melyet az emberi nem boldogságára találtak ki, nemsokára elindul a Levante vizrebocsátó helyeibe, s ha visszatér onnan, megkezdi utazásait a két polus felé és a legtávolabbi nyugatra.»

«Nem kell semmivel sem törődni; gondoskodás történt mindenről és minden jól fog menni. Az egyes állomások számára pontos tarifát fognak megállapítani, de az árak ugyanazok lesznek minden távolságban, még pedig fejenként 1000 Louis d'or az említett utazások közül bármelyikért. Tekintettel a gyorsaságra, kényelemre és kellemetességekre, a melyekben az említett intézetben mindenkinek része lesz, bátran mondhatjuk, hogy ez az ár igen mérsékelt. Mindenki megtalálja ott, a mi kellemes neki; a kinek tetszik, kápolnába mehet imádkozni, a kinek tetszik, bálba mehet táncolni. A kinek tetszik, böjtölhet, a kinek tetszik lakmározhat; a ki szereti a szellemes társalgást, találni fog embereket, a kikkel cseveghet vagy vitatkozhat és a tökfője is meg fogja találni a maga párját. A levegőbeli társaságnak tehát szórakozás lesz a lelke! Minde találmányokon nevettek... - de ha napjaim nem lennének megszámlálva, akkor rövidesen meglátnák az emberek, hogy ezeket a levegőbe épített terveket valóra lehet váltani!»

Jelentékenyen lejjebb ereszkedtünk, de utitársam nem vette észre.

- Nézze meg csak ezeket a léghajójátékokat, - kezdte megint, miközben elém rakott dus gyűjteményéből néhány rézmetszetet. Ebben a játékban benne van az aërostatikának egész története. Művelt körökben nagyon kedvelik, s kockával és márkákkal játszik, a melyeknek értékében előre megállapodtak. A játszóknak fizetnek vagy kapnak egy csomó márkát a szerint, hogy melyik mezőre jutnak el.

- Nos, - szóltam én, - úgy látom, hogy ön alaposan tanulmányozta a léghajózás tudományát!

- Mindenesetre, uram! Phaëton, Ikarusz, Architasz óta megvizsgáltam mindent, elolvastam mindent, tájékozódtam mindenről. Ha az Isten tovább éltetne, az aërostatika az én révemen nagy szolgálatokat tehetne a világnak, csak hogy sajnos ez nem lesz így!

- És miért nem?

- Mert Empedoklesz vagy Erosztratusz a nevem!

Közben a léghajó szerencsésen közeledett a földhöz. De mikor leszáll az ember, a veszedelem egyforma nagy, akár ötezer lábnyira van az ember a földtől, akár csak száz lábnyira!

- Emlékszik a Fleurus melletti csatára? - folytatta kísérem és arcza egyre élénkebb lett. Erre a harczra Coutelle a kormány parancsa folytán egy léghajós-századot szervezett. Maubeuge ostrománál Jourdan tábornok oly nagy hasznát vette ennek az új megfigyelőmódszernek, hogy Coutelle naponta kétszer fölemelkedett a tábornokkal a levegőbe. A léghajósok és a léghajót tartó emberek között az érintkezést apró fehér, piros és sárga zászlócskák közvetítették. Gyakran tüzeltek ágyukból és puskákból a léghajóra mikor fölemelkedett, de mindig eredménytelenül. Mikor Jourdan készült Charleroi megostromlására, Coutelle az erőd közelébe ment, felszállt Jument sikjáról és hét-nyolcz óra hosszáig ott maradt Morlot tábornokkal megfigyelőhelyén, ami föltétlenül nagyon előmozdította, hogy Fleurus mellett mi győztünk. Jourdan tábornok nem is tagadta, hogy az aëronauta megfigyeléseknek igen nagy hasznát vette. Nos! A szolgálatok ellenére, amelyeket a léghajózás ez alkalommal és a belga hadjárat alatt végzett, katonai pályafutása mégis véget ért még ugyanabban az esztendőben, amikor megkezdődött, s a meudoni iskolát, amelyet a kormány alapított, Bonaparte becsukta, mikor Egyiptomból visszatért! «Mivé fejlődhetett volna ez az újszülött gyermek!» - mondta akkoriban Franklin. - «Nem lett volna szabad megfojtani!»

Az ismeretlen két kezébe temette az arcát és néhány pillanatig eltűnődött. Majd anélkül, hogy a fejét felém fordította volna, így szólt:

- Kinyitotta a szelepet, uram, noha megtiltottam önnek!

Eleresztettem a szelep zsinórját.

- Szerencsére, van még háromszáz font ballasztunk, - jegyezte meg az ismeretlen.

- Miféle tervei vannak még? - kérdeztem ekkor tőle.

- Nem repült ön még soha tenger felett? - válaszolt kérdésemre ezzel a kérdéssel.

Éreztem, hogy elsápadok.

- Bosszantó, hogy a szél az Adriai-tenger felé hajt bennünket, - tette hozzá az ismeretlen; - hisz ez patak csupán! De talán távolabb találunk majd más légáramlatokat!

S anélkül, hogy csak egy tekintettel is megkérdezett volna, több homokzsákot kidobott megint a léghajóból. Azután fenyegető hangon így kiáltott fel:

- Megengedtem, hogy kinyissa a szelepet mert a gáz kiterjedése megrepesztéssel fenyegette a léggömböt. De ne próbáljon meg efféle mégegyszer!

Azután folytatta az előadását:

- Ismeri kétségtelenül Blanchard és Jefferies átkelését Doverből Calaisba! Nagyszerű volt! Léggömbjüket 1785 január 7-én töltötték meg gázzal a doveri partmelléken északnyugati szélben; az egyensúlyban hiba volt, amely mindjárt a felszállás után arra kényszerítette őket, hogy a ballasztjukat harminc fonton kívül kidobják, mert különben nyomban lezuhantak volna. Ez föltétlenül kevés ballaszt volt, s minthogy a szél nem volt erős, csak nagyon lassan haladtak a francia part felé. Aztán meg szövetének csekély tömörsége folytán is lassan petyhüdtté vált a léggömb, úgy hogy az utasok másfél óra múlva azon vették észre magukat hogy lefelé esnek.

- Mit csináljunk? - kérdezte Jefferies.

- Még csak egy negyedrészt tettük meg az utnak és ezt is nagyon alacsonyan, - mondta Blanchard. - Talán kedvezőbb szelet találunk, ha följebb emelkedünk.

- Dobjuk hát ki, ami ballasztunk maradt még!

- A léggömb e művelet következtében főleg emelkedett de csakhamar megint esni kezdett lefelé. Mikor a léghajósok megtették már az ut felét, ki kellett dobniuk könyveiket és eszközeiket. Egy negyedóra múlva Blanchard a légsulymérő állapotát kérdezte.

- Emelkedik! Elvesztünk, pedig a francia part itt van a szemünk előtt!

Hangos morajlás hallatszott.

- Elszakadt a léggömb? - kérdezte Jefferies.

- Nem; de a gázvesztés petyhüdtté tette az alsó részét. Egyre jobban lefelé zuhanunk és elvesztünk menthetetlenül! Le minden fölösleges dologgal!

- Az eleséget, az evezőket és a kormányt a tengerbe dobták. A léghajósok száz méternyire lebeghettek csak a víz tükre fölött.

- Megint emelkedünk, - szólt a doktor.

- Nem ezt csak a súlycsökkenés teszi! És nincs sehol hajó a szemhatáron! A legkisebb bárkának sincs nyoma! Dobjuk a tengerbe a ruhánkat!

- A szerencsétlenek ezt is megtették, de a léghajó lassan még mindig zuhant lefelé!

- Blanchard, - szólt most Jefferies, - magának egyedül kellett volna megtennie az utat és csak az én kérésemre egyezett bele, hogy én is magával jöhessek. Bele fogok ugrani a vízbe és a megkönnyült léggömb megint fölemelkedhet!

- Nem, nem, ez szörnyűség lenne!

- A léggömb egyre petyhüdebb lett. A teteje esőernyőhöz hasonlított, a gázt a falakhoz szorította és ezzel is siettette a gáz elillanását.

- Isten önnel, barátom, szerencsét kívánok! - szólt a doktor és bele akart ugrani a tengerbe. De Blanchard visszatartotta.

- Várjon még! Van még egy kibuvónk! - kiáltott Blanchard. - Levághatjuk a köteleket, amik a csónakot tartják és a hálóba kapaszkodhatunk. Talán így elég ereje lesz a léggömbnek, hogy felemelkedjék. Készüljön! Ah! A légsulymérő esik! A szél frissebb lesz! Emelkedünk! Segítség! Segítség!

- Az utasok látták feltűnni Calaist és örömük az örülettel volt határos. Pár perc múlva leereszkedtek a földre Guinea közelében az erdőben.

- A leghatározottabban föltételezem, - tette hozzá az ismeretlen, - hogy hasonló körülmények között ön is Jefferies doktor példáját követné.

A felhők vakító tömegben terültek szét szemünk előtt. A léggömb rájuk vetette árnyékát és ugyszólván sugárkoronába burkolózott. Dörgött az ég a csónak alatt, rettentő volt!

- Le kell szállnunk! - kiáltottam.

- Leszállni, mikor ott vár ránk a nap? Le a zsákokkal!

És a léggömb megint könnyebb lett ötven fonttal.

3500 méter magasban megálltunk. Az ismeretlen folyton beszélt és teljesen otthonosan érezte magát, míg én szörnyű izgatott voltam.

- Jó széllel nagyon messzire repülhetnénk! - kiáltotta. - Az Antillákhoz vannak légáramlatok, amelyek óránként száz kilométeres sebességgel haladnak! Napoleon megkoronázásakor

Garnerin este tizenegy órakor föleresztett egy kivilágított, színes üvegekkel ellátott léggömböt. A szél észak-északnyugatról fújt és másnap reggel Róma lakói a Szt. Péter-temploma fölött látták lebegni a léggömböt. Mi még messzebbre el fogunk jutni... és magasabbra!

Alig hallottam, mit mondott. Minden zugott körülöttem! A felhőkben rés támadt.

- Látja azt a várost? - kérdezte az ismeretlen. - Ez Speier!

Kihajoltam a csónakból és egy kis feketés foltot vettem észre. - Speier volt! A széles Rajna-folyam lecsavart pántlikához hasonlított. Fölöttünk gyönyörű azurkéken ragyogott az égbolt. A madarak régen elmaradtak már tőlünk, mert a ritka levegőben képtelenek lettek volna repülni. Egyedül voltam ezzel az ismeretlennel a világűrben!

- Fölösleges tudnia, hová akarok jutni léggömbünkkel, - szólt az idegen és kidobta a delejtűt a felhők közé. - Ah! Pompás dolog lehet lefelé zuhanni! A léghajózás története tudvalevően Pilatre des Rosierstől Gale hadnagyig csak kevés áldozatot mutathat fel és minden szerencsétlenségnek rendszerint vigyázatlanság volt az oka. Pilatre des Roziers 1785 június 13-án szállt fel Romain-nel Boulogneból. Gázzal töltött gömbjére ráakasztott egy hevített levegővel töltött Montgolfiéret, Valószínűleg azért, hogy ne veszítsen gázt, illetve hogy ne dobhasson ki ballasztot. Ez a berendezkedés éppen olyan esztelen volt, mintha egy lőporoshordó alá szénszerpenyőt helyeznénk el! A könnyelmű utasok négyszáz méternyire emelkedtek, ahol ellenszelek hatalmába kerültek és a nyílt tenger felé sodródtak. Pilatre most, hogy lezuhanjanak, ki akarta nyitni a léggömb szelepjét, de a zsinór bele akadt a léggömbbe és egykettőre úgy végighasította a burkot, hogy a gömb egy szempillantás alatt kiürült. Rásuhant a Montgolfié-re, felfordította és a szerencsétleneket leragadta magával. Pár másodperc múlva szétzúzódta. Borzasztó, ugy-e?

Én csak ennyit tudtam felelni:

- Az Istenért, szálljunk le!

A felhők mindenfelől összetornyosultak körülöttünk és szörnyű dörgések ropogtak körülöttünk, rémes viszhangot keltve a léggömb domborulatában.

- Ha így folytatja, el fogy a türelmem! - kiáltott az utitársam; - ezentul nem közlöm többé önnel, esünk-e vagy emelkedünk.

És a légsúlymérőt több homokzsákkal együtt kidobta a delejtű után. Most 5000 méter magasságban lehettünk. A csónak oldalain jégdarabokat vettem már észre, finom hó hulldogált a fejünk fölé és csontig dideregtem. És alattunk még mindig heves vihar zugott.

- Ne féljen semmitől, - biztatott az ismeretlen. - Csak elővigyázatlan emberek járnak szerencsétlenül légi utakon. Olivari például, aki Orleansban szerencsétlenül járt, az is Montgolfiéren emelkedett föl. Persze a gondolája, amely a szenesszerpenyő alatt lógott és gyulékony anyaggal volt tele, a lángok martaléka lett. Olivari lezuhant és m e g h a l t! Mosment Lilleben szállt föl, még pedig egy könnyű korongon; egy kis félrelebenés következtében lezuhant a földre és m e g h a l t! Bittorf látta Mannheimban, hogy gyuladt ki a levegőben papírléggömbje; lezuhant és m e g h a l t! Harris egy rossz szerkezetű léggömbben szállt föl; a szeleptulságosan nagy volt, úgy, hogy nem lehetett többé elzárni. Harris lezuhant és m e g h a l t! Sadler nagyon hosszú útja közben kidobta már minden ballasztját; az áramlás Boston fölé ragadta és hozzávágta őt a kéményekhez. Lezuhant ő is és m e g h a l t! Coking esernyőjével akart leereszkedni, a melyet tökéletesítésnek hirdetett. De az esernyő felfordult és Coking m e g h a l t. Mindig érdeklődtem az elővigyázatlanságnak e halottai iránt. Szeretem őket és én is meg akarok halni, ha ők meghaltak! Főlebb! Főlebb!

Ennek a nekrolognak összes rémképei elvonultak a szemem előtt. A levegő ritkulása és a nap sugarai siettettk a gáz kiterjedését és a léghajó még egyre emelkedett. Gépiesen megragadtam a zsinórt, hogy kinyissam a szelepet, de az idegen odaugrott a zsinórhoz és egy pár lábnyira a fejem fölött elvágta... Elvesztem!

- Láttá, hogyan esett le Blanchardné asszony? - kérdezte most. - Én ott voltam és megfigyeltem mindent a tulajdon két szememmel. Blanchardné 1819 július 6-án szállt fel Tivoliban, még pedig takarékoságból nagyon kis léggömbbel, a melyet kis terjedelme miatt a tetejéig meg kellett töltenie. A gáz alul ki is ömlött és valóságos hidrogén sávokat hagyott maga után. Blanchardné asszony felvitt magával egy mesterséges sugárkoronát, a mely vas dróton lógott a léggömbje alatt, s a melyet utközben meg akart gyújtani. Ezt a kísérletet már több ízben meg is csinálta. Ezenkívül az említett napon volt egy kis esernyője is, a melyben volt egy tűzijátékos és ezüst esős golyó. Blanchardné ezt a készüléket egy külön e célra készült tüzes lándzsával fel akarta gyújtani és aztán el akarta hajítani. A hölgy sötét éjszaka szállt föl, de mikor a tűzijátékot meg akarta gyújtani, elkövette azt a vigyázatlanságot, hogy a tüzes lándzsát végighuzta a léggömbből kiáramló hidrogén oszlop alatt. Én merően ránéztem és láttam, hogy egyszerre csak váratlan fényözön világította meg a sötétséget. Eleinte azt hittem, hogy az ügyes léghajósnak valami meglepetéséről van szó; a fényesség növekedett, majd eltűnt és szörnyűséges, égő gázsugár alakjában jelentkezett még a léghajó csucsán. A baljós-latu láng rávetette fényét a boulevardra és a Montmartre egész város negyedére. Láttam, hogy a boldogtalan nő kétszer felemelkedett és megpróbálta a tüzet eloltani, de hiába. Erre megpróbálta leereszkedését irányítani, mert nem zuhant le; a gázégés több percig eltartott, s e közben a léggömb egyre jobban összezsugorodott és lassan ereszkedett lefelé. A szél északnyugatról fújt és viaszodorta a gömböt Párisba. A Rue de Provenceban, a 16-os számú ház mellett, akkor nagy kertek voltak, ahol Blanchardné baj nélkül leszállhatott volna. De a végzet másképp akarta. A gömb és a gondola a ház tetejére ereszkedett le, még pedig nagyobb zuhanás nélkül. - Segítség! - kiáltott a szerencsétlen. E pillanatban odaértem az utcába, és láttam, hogy a gondola lecsuszott a háztetőn és beleütődött egy vaskampóba. A rázkódás kivetette Blanchardnét a gondolából az utca kövezetére, a hol a szerencsétlen meghalt!

Ezek a történetek megfagyasztották bennem a vért. Az ismeretlen földetlen fővel állt előttem, a haja égne meredt és a szeme zavarosan bámult rám.

Tévedésről szó sem lehetett többé: az utitársam ö r ü l t v o l t!

Kidobta most még a többi ballasztot is, úgy, hogy legalább 9000 méternyire emelkedtünk fel. Szájamból és orromból eleredt a vérem!

- Van-e dicsőbb dolog, mint a tudomány vértanui sorába tartozni? - kiáltott az örült. - Az utókor szentté fogja avatni őket!

Nem láttam, nem hallottam már semmit; de az ismeretlen letérdelt mellém és tovább beszélt a fülembe:

- Ismeri Zambecarri katasztrófáját? Jól ide figyeljen! Október 7-én mintha valamivel jobb idő lett volna, míg az előtte való napokon olyan vihar és eső volt állandóan, hogy Zambecarri a meghirdetett felszállást nem tarthatta meg. De most már nem halaszthatta tovább a dolgot. Ellenségei kezdtek már csufolni és most már kénytelen volt saját magát és a tudományt akarva-nemakarva megmenteni a nevetségesség átkától. Bolognában volt. Senkisé meg segített neki a léggömböt megtölteni.

- Éjjel tájban Andreolival és Grossetti-val együtt felszállt; a léggömb lassan emelkedett, mert át volt ázva és meg volt sérülve és a gáz máris kezdett belőle elillanni. A három merész utas csak tolvajlámpa segítségével figyelhette meg a légsulymérőt Zambecarri huszonnégy óra óta nem evett semmit és éhomra volt Grossetti is.

- Ráz a hideg, - mondta Zambecarri, - ki vagyok merülve és meg fogok halni!

- Eszméletlenül leroskadt és így járt Grossetti is. Egyedül Andreoli maradt ébren. Hosszas fáradozás után sikerült neki Zambecarrit kábultságából felráznia.

- Mi az? Hová megyünk? Honnan fuj a szél? Hány óra?

- Kettő.

- Hol a delejtű?

- Kiesett.

- Szent Isten! A lámpás fénye kialszik!

- Ebben a ritka levegőben nem éghet már semmi, - magyarázta Zambecarri.

- A hold nem kelt föl és áthatatlan sötétség volt.

- Fázom, fázom! Andreoli, mit csináljunk?

- A szerencsétlenek lassan áthaladtak egy fehéres felhőrétegen.

- Csend! - szólt Andreoli. - Nem hallasz semmit? - Mintha valami különös zugást hallanék.

- Tévedsz!

- Nem!

- Képzeld el az utasokat éjszaka, a mint figyelnek az érthetetlen zugásra és nem tudják a következő pillanatban nem vágódik-e hozzá valami toronyhoz, vagy nem zuhannak-e le a háztetőkre!

- Hallod most? Mintha tengerzugás lenne!

- Lehetetlen!

- És mégis! Habok zugnak!

- Igazad van!

- Világosságot! Világosságot!

- Öt sikertelen kísérlet után végül sikerült Andreolinak világot gyujtani. Három óra lehetett. A habok zugása egyre közelebből hallatszott, egyre erősebben. A léghajó csaknem surolta útja közben a tenger tükrét.

- Elvesztünk! - kiáltott Zambecarri és egy nehéz homokzsák után kapott.

- Segítség! - kiáltott Andreoli.

- A gondola a vizet érte és a hullámok az utasok melléig csaptak.

- Be a vízbe a műszerekkel! Tengerbe a pénzzel, a ruhával!

- A léghajósok teljesen levetkőztek és a léggömb most örült gyorsasággal emelkedett. Zambecarri hányni kezdett, Grossetti pedig hevesen vérzett. Szólni nem tudtak a boldogtalanok, alig lihegték. Fagyott és pár perc múlva jégkéreg borította a szerencsétleneket. A hold vörösen fénylett, mint a vér.

- A gép, miután egy fél óra hosszáig ilyen magasan kóválygott, reggel négy óra tájban visszaesett megint a tengerbe. A hajótöröttek féltesükkkel vízben álltak és a léghajó, a tenger tükrén uszva, több órahosszáig magával sodorta őket.

- Mikor megvirradt, Pezaróval szemközt voltak, négy kilométernyire a parttól és ki akartak már kötni, mikor egy szélroham megragadta és viaszodorta őket a nyílt tengerre.

- Elvesztek! Minden bárka rémulten menekült előlük, mikor közeledtek!... Szerencsére találkoztak végül egy képzett hajóssal, aki fölvette őket a hajójára és Ferradában partra tette őket.

- Szörnyű utazás volt, ugyebár? De Zambecarri derék, energikus embernek bizonyult. Alig épült fel, megint folytatta felszállásait. Egy izben nekiütődött egy fának; égő spirituszlámpája ráömlött a ruhájára, úgy, hogy valósággal lángba borította őt. Kigyuladt már a gépe is, mikor végül, félig megégve, megint földet ért.

- Végül szeptember 21-én is felszállt még Bolognában. A léggömbje bele akadt egy fába, a spirituszlámpa újra felgyújtotta a merész léghajóst, Zambecarri lezuhant és m e g h a l t!

- És minde ténynyel szemben még ingadozhatnánk? Nem! Mennél magasabbra szállunk, annál dicsőségesebb lesz a halálunk!

Mikor a léggömb szabadult minden benne lévő tehertől, olyan magasságba lebbentünk, a melyet már megbecsülni sem lehetett. A léggömb rezgett a légkörben. A legkisebb zöreijre viszhangzott az égbolt. Hajónk, az egyetlen tárgy, a melyet a mérhetetlen térben láttam, mintha már az enyészet áldozatává lett volna. Fölöttünk az ég magassága mély sötétségbe borult.

Láttam, mikor utitársam fölegyenesedett.

- Ütött az óra! Meg kell halnunk! - így szólt hozzám. - Az emberek elűztek és megvetettek bennünket. Most bosszút állunk rajtuk és szétzuzzuk őket!

- Irgalom! - könyörögtem.

- Vágjuk el a köteleket! - kiáltott. - A gondolat kiküldjük a világűrbe! A vonzóerő meg fogja változtatni az irányát, úgy, hogy még ma kiköthetünk a napban!

A kétségbeesés új erőt öntött belém. Rárohantam az örülte, megragadtam és szörnyű viaskodásba kezdtem vele. De letépert és mialatt rámtérdelve lenyomott, elvágta a gondola köteleit.

- Egy!... számolta.

- Istenem!...

- Kettő!... Három!

Emberfölötti erőfeszítéssel felugrottam és visszalöktem az örültet.

- Négy! - kiáltott ez most.

A gondola lezuhant, de én ösztönszerűen bekapaszkodtam a kötélzetbe és beleburkolóztam a háló szemeibe.

Az őrző eltűnt a térben, mialatt a léggömb mérhetetlen magasságba emelkedett!

Egyszerre csak kábitó recscsenés hallatszott!... A tulságosan kiterjedt gáz szétrepesztette a burkot. Behunytam a szememet...

Néhány másodperc múlva valami meleg nedvesség megint eszméletre ébresztett. Ott lebegtem a tüzesfelhők között. A léggömb szédületes gyorsasággal forgott és a szél szárnyán száz kilométert is megtett óránként vízszintes útjában. Körülötte villámok cikkáztak.

A zuhanásom azonban nem volt nagyon gyors; mikor végre megint kinyitottam a szememet, földet pillantottam meg. De azért a legnagyobb veszedelemben forogtam, mert vagy két kilométernyi távolságban megpillantottam a tengert és az orkán egyenesen a tengerfelé sodort. Egyszerre csak olyan hatalmas rázkódást éreztem, hogy önkénytelenül elvesztettem a köteleket. A kezeim elernyedtek; az egyik kötél végighorzsolta az ujjaimat és én szilárd földet értem!

A léggömb horgonykötele surolta a föld felszínét, beleakadt egy szirthisadékba és én lecsusztam rajta. A léggömb, a mely eképpen megint jelentékenyen megkönnyebbült, csakhamar eltűnt a tenger szemhatárán.

Mikor megint föleszméltem, egy parasztkunyhóban voltam és megtudtam, hogy Harderwickben, egy kis Geldern városban vagyok, a mely körülbelül tizenöt francia mérföldre van Amsterdamtól, a Zuydertó partján.

Életemet valóságos csoda megmentette. És a mikor mégegyszer végiggondoltam az utamat, meg kellett vallanom, hogy elejétől végig csupa vigyázatlanságból állt, a melyet egy őrült követett el, a nélkül, hogy én megakadályozhattam volna benne.

Bárha ez a kis elbeszélés kettős célt szolgálna! Az olvasókat oktassa és érdekelje, a lég merész hajósaikat pedig ne rettentse vissza kutató útjaiktól!

VÉGE.